

กลวิธีการเล่าเรื่องและการสร้างบุคลิกลักษณะตัวละครสมเด็จพระสุริโยทัยในบันเทิงคดีอิง
ประวัติศาสตร์ไทย

นางสาวพิชชาพร วิจิเจริญ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชานิติศาสตร์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2556

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR) are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

NARRATIVE TECHNIQUES AND CHARACTERIZATION OF QUEEN SURİYOTHAI IN THAI
HISTORICAL FICTIONS

Miss Pitchaporn Vidheecharoen

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts (Communication Arts) Program in Communication

Arts

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2013

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

กลวิธีการเล่าเรื่องและการสร้างบุคลิกลักษณะตัวละคร

สมเด็จพระสุริโยทัยในบันเทิงคดีอิงประวัติศาสตร์ไทย

โดย

นางสาวพิชชาพร วิจิเจริญ

สาขาวิชา

นิเทศศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

อาจารย์ ดร.จिरยุทธ์ สิ้นธุพันธุ์

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

.....คณบดีคณะนิเทศศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ขาดีประเสริฐ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(อาจารย์ ดร.จिरยุทธ์ สิ้นธุพันธุ์)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(อาจารย์ กิตติศักดิ์ สุวรรณโกสิน)

พิชชาพร วิธีเจริญ : กลวิธีการเล่าเรื่องและการสร้างบุคลิกลักษณะตัวละครสมเด็จพระ
 สตรีโยทัยในบันเทิงคดีอิงประวัติศาสตร์ไทย. (NARRATIVE TECHNIQUES AND
 CHARACTERIZATION OF QUEEN SURIYOTHA IN THAI HISTORICAL FICTIONS)
 อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: อ. ดร.จรรย์นุช สินธุพันธุ์, หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการเล่าเรื่องและบุคลิกลักษณะของสมเด็จพระ
 สตรีโยทัยที่ปรากฏในสื่อบันเทิงคดีอิงประวัติศาสตร์เกี่ยวกับสมเด็จพระสตรีโยทัย โดยใช้แนว
 ทางการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์ตัวบท , จากสื่อที่ได้รับเผยแพร่แล้วมาศึกษา แบ่ง
 ออกเป็นบทประพันธ์ร้อยกรองจำนวน 2 เรื่อง นวนิยายอิงประวัติศาสตร์จำนวน 3 เรื่อง หนังสือ
 การ์ตูน ภาพยนตร์ ละครโทรทัศน์ ละครวิทยุ ละครเวที อย่างละ 1 เรื่อง รวมถึงรวบรวมข้อมูล
 จากเอกสาร และการสัมภาษณ์บุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับการสร้างสื่อบันเทิงคดีของสมเด็จพระ
 สตรีโยทัย ผลการวิจัยพบว่า จากการศึกษาวิจัยพบว่า กลวิธีเล่าเรื่องในบันเทิงคดีอิงประวัติศาสตร์
 เกี่ยวกับสมเด็จพระสตรีโยทัย และบุคลิกลักษณะตัวละครสมเด็จพระสตรีโยทัยที่ปรากฏในสื่อต่างๆ
 มีรูปแบบการเล่าเรื่อง และสร้างตัวละครของสมเด็จพระสตรีโยทัย ที่มีความเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย
 ตามยุคสมัย แต่แก่นของเรื่องเล่าคือเพื่อสวดดีพระวีรกรรมของสมเด็จพระสตรีโยทัย ความเสียสละ
 ของพระองค์ ที่สละชีพเพื่อพระสวามีและเพื่อแผ่นดิน ยังคงเดิมในทุกฉบับ ส่วนบุคลิกตัวละคร
 ของสมเด็จพระสตรีโยทัย ก็มีความเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย แต่ลักษณะเด่นคือ ความกล้าหาญแบบ
 นักรบ ควบคู่ไปกับความอ่อนโยนในแบบสตรีผู้เป็นภรรยาและมารดา พร้อมด้วยอุดมการณ์ความ
 เสียสละและรักชาติบ้านเมือง ยังคงเด่นชัดเหมือนเดิมทุกฉบับเช่นกัน สมเด็จพระสตรีโยทัย ทรงมี
 ความเป็นอุดมคติ 4 ประการ คือ ความกตัญญู การตระหนักรู้ในอำนาจและหน้าที่ การรักษา
 เกียรติ และ การเสียสละเพื่อแผ่นดิน โดยรวมแล้ว พระองค์ถูกสร้างให้มีความโดดเด่นมากขึ้นตาม
 ยุคสมัย วีรกรรมของพระองค์ นอกจากความเป็นนักรบที่สละชีพเพื่อแผ่นดินแล้ว การต่อสู้เพื่อ
 ปกป้องอำนาจทางการเมืองของพระองค์ก็โดดเด่นมากขึ้น มีการเพิ่มเติมภูมิหลัง ที่ทำให้พระองค์
 กลายเป็นสตรีที่เกี่ยวข้องกับการปกป้องแผ่นดินในทุกแง่มุม ตั้งแต่สายเลือดความเป็นเจ้าสืบมา
 และการกระทำทั้งในทางการเมืองและทางการรบ และยังไม่ทิ้งความเป็นแม่ที่ดี สมเด็จพระสตรีโย
 ทัย จึงเป็นพระราชินี ในอุดมคติ ในคติความเชื่อของสังคมไทยในปัจจุบัน

สาขาวิชา นิเทศศาสตร์

ปีการศึกษา 2556

ลายมือชื่อนิสิท

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

5384680228 : MAJOR COMMUNICATION ARTS

KEYWORDS: NARRATION / HISTORICAL NARRATION / QUEEN SURIYOTHAI /
NARRATIVE TECHNIQUES / CHARACTERIZATION

PITCHAPORN VIDHEECHAROEN: NARRATIVE TECHNIQUES AND
CHARACTERIZATION OF QUEEN SURIYOTHAI IN THAI HISTORICAL FICTIONS.

ADVISOR: JIRAYUDH SINTHUPHAN, Ph.D., pp.

This research aims at studying about narrative techniques and characterization of Queen Suriyothai in Thai historical fictions. Using qualitative research method by textual analysis technique, data are collected from 2 poems, 3 historical novels, comic, film, television drama, radio drama, stageplay. Data are also collected from the documents and interviews. The results showed that, narrative techniques and characterization of Queen Suriyothai in Thai historical fictions have little change with age. But the core of the narrative is to praise the bravery of Queen Suriyothai. Her sacrifice to die for her husband and the kingdom, maintained in the character of Queen Suriyothai. There is little change the dominant feature, the courage of a warrior coupled with tenderness in a woman who is a wife and mother. The ideology of sacrifice and love of kingdom. Is still pronounced the same in every issue as well. Queen Suriyothai has her ideal 4 components: gratitude, recognizing the authority and duties, to maintain the honor, and sacrifice of respondents overall. Her heroism in addition to the fight for conscripted kingdom and the fight for political power, she was more prominent with additional background. Queen Suriyothai is the woman who involved with protecting the kingdom in all its aspects. From a pedigree and actions, both political and military scenarios, and also a good mother. Queen Suriyothai is the queen in the beliefs of social ideals in Thailand today.

Field of Study: Communication Arts

Student's Signature

Academic Year: 2013

Advisor's Signature

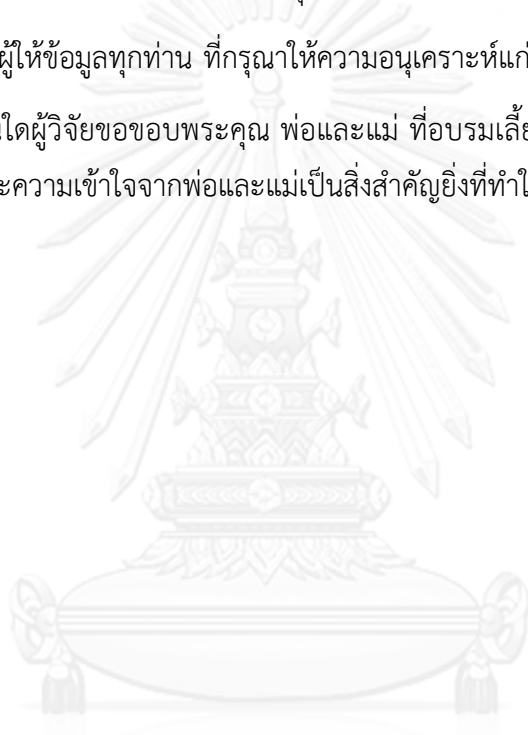
กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้เนื่องจากความเมตตาของ อาจารย์ ดร.จिरยุทธ์ สิ้นธุพันธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ให้ความรู้และความคิดอันมีคุณค่าและมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัย ตลอดจนคำแนะนำและ ตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์และอาจารย์ กิตติศักดิ์ สุวรรณโกสิน คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่กรุณาตรวจแก้ไขและเสนอแนะ ข้อความรู้อันมีคุณค่า

ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่าน ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์แก่ผู้วิจัย

เหนือสิ่งอื่นใดผู้วิจัยขอขอบพระคุณ พ่อและแม่ ที่อบรมเลี้ยงดูและสนับสนุนการศึกษามา โดยตลอด กำลังใจและความเข้าใจจากพ่อและแม่เป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่ทำให้ลูกมีวันนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ช
กิตติกรรมประกาศ.....	ซ
สารบัญ.....	ฅ
สารบัญตาราง.....	ท
บทที่ 1	1
บทนำ.....	1
ปัญหำนำวิจัย	7
วัตถุประสงค์การศึกษา:	7
ขอบเขตของการวิจัย	7
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	9
บทที่ 2	10
แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	10
แนวคิดและทฤษฎี.....	10
1. แนวคิดประวัติศาสตร์และนวนิยายอิงประวัติศาสตร์	10
1.1 ประวัติศาสตร์ กับนวนิยายอิงประวัติศาสตร์	10
1.2 การแบ่งกลุ่มนวนิยายอิงประวัติศาสตร์.....	13
2. แนวคิดการเล่าเรื่องและองค์ประกอบของเรื่องเล่า.....	15
2.1 แก่นเรื่อง.....	16
2.2 โครงเรื่อง.....	18
2.3 ตัวละครและแนวการสร้างตัวละคร	20
2.4 การใช้ภาษาในบทสนทนา	23

2.5	ฉาก.....	24
2.6	วัตถุศิลป์ และการเลือกสรรมานำเสนอ.....	25
3.	แนวคิดการสร้างบุคลิกลักษณะตัวละคร	25
3.1	เบื้องหลังของตัวละคร (Background) หรือชีวิตภายในของตัวละคร	27
3.2	เบื้องหน้าของตัวละคร (Foreground) หรือชีวิตภายนอกของตัวละคร.....	30
4.	แนวคิดการผลิตซ้ำ.....	32
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	36
บทที่ 3	40
ระเบียบวิธีวิจัย	40
แหล่งข้อมูล	40
1.	แหล่งข้อมูลประเภทเอกสาร	40
2.	แหล่งข้อมูลประเภทบุคคล.....	41
	การวิเคราะห์และการเก็บรวบรวมข้อมูล	42
	การนำเสนอข้อมูล.....	43
บทที่ 4	44
ผลการวิจัย	44
	เรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัยในพระราชพงศาวดาร	44
	เรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัย ในมุมมองทางประวัติศาสตร์เพิ่มเติม ของนักวิชาการทางประวัติศาสตร์.....	50
	แนวคิดของเรื่อง	57
1.	แนวคิดหลัก	57
1.1	การแย่งชิงราชบัลลังก์ทำให้เกิดความเสื่อมและความอ่อนแอในราชสำนัก.....	57
1.2	การเชิดชูวีรกษัตริย์และวีรกษัตริ์.....	58
2.	แนวคิดย่อย	60

2.1	ความรักระหว่างสงคราม	60
2.2	ความกตัญญู ความเสียสละ และความจงรักภักดี.....	62
	กลวิธีการประพันธ์.....	63
1.	การเปิดเรื่อง	63
1.1	เปิดเรื่องด้วยการบรรยาย	63
1.2	เปิดเรื่องด้วยบทสนทนาของตัวละคร.....	67
1.3	เปิดเรื่องแบบผสมผสาน	68
2.	การสร้างความขัดแย้งในการดำเนินเรื่อง.....	69
2.1	ความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับตัวละคร	69
2.2	ความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับสังคม	73
2.3	ความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับอำนาจเหนือธรรมชาติ	82
3.	การเรียงลำดับเหตุการณ์ในเรื่อง	83
4.	การจบเรื่อง	84
5.	ฉากการดำเนินเรื่อง	87
5.1	ฉากความวุ่นวายในพระราชสำนักและการแย่งชิงพระราชบัลลังก์.....	88
5.2	ฉากสงครามและการต่อสู้กับเมืองและอาณาจักรอื่น	91
6.	บทสนทนา และ การใช้ภาษา	93
6.1	บทสนทนา	93
6.2	การใช้ภาษา	94
	จุดประสงค์ในการสร้างเรื่องเล่าเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัย.....	99
	การสร้างตัวละครสมเด็จพระสุริโยทัย.....	107
	การสร้างเหตุการณ์สำหรับตัวละครพระสุริโยทัย.....	118
	อุดมคติของตัวละครสมเด็จพระสุริโยทัย	120
	1.ความกตัญญู.....	120

2.	การตระหนักรู้ในอำนาจและหน้าที่.....	123
3.	การรักษาเกียรติ.....	125
4.	การเสียสละเพื่อแผ่นดิน.....	126
	ตัวละครสมเด็จพระสุริโยไท กับอำนาจที่ต่างออกไป.....	130
	การสร้างตัวละครอื่นๆ ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัย.....	134
1.	ตัวละครที่มาจากบุคคลจริงในประวัติศาสตร์.....	134
1.1	ท้าวศรีสุดาจันทร์.....	135
1.2	พระเพ็ชรราชา / สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ.....	140
1.3	พันบุตรศรีเทพ / ขุนชินราช / ขุนวรวงศาธิราช.....	143
1.4	ขุนพิเรนทรเทพ / สมเด็จพระมหาธรรมราชา.....	145
2.	ตัวละครที่สมมุติขึ้นใหม่.....	147
2.1	ปวินท์.....	148
2.2	พัตรา.....	149
2.3	พระมหามนตรี.....	150
	จุดเหมือนและจุดต่าง ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัยฉบับต่างๆ.....	151
	บทที่ 5.....	157
	บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	157
	สรุปผลการวิจัย.....	157
1.	เรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัยมีกลวิธีการเล่าเรื่อง คือ.....	157
2.	การสร้างบุคลิกลักษณะของตัวละครสมเด็จพระสุริโยทัยที่ปรากฏในสื่อต่างๆ.....	164
3.	ข้อมูลจากผู้สร้างงาน มีจุดร่วมกันชัดเจนหลายจุดดังนี้.....	168
	อภิปรายผลการวิจัย.....	170
	ข้อจำกัด.....	178
	ข้อเสนอแนะ.....	178

รายการอ้างอิง	179
ภาคผนวก ก.....	183
ข้อมูลเพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์บุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับการสร้างสื่อบันเทิงคดีของสมเด็จพระ สุริโยทัยเพื่อศึกษารายละเอียดในการสร้างตัวละครสมเด็จพระสุริโยทัย.....	183
ภาคผนวก ข.....	202
บทละครเรื่อง สมเด็จพระสุริโยทัย.....	202
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	246

สารบัญตาราง

ตาราง 1	ขอบเขตระยะเวลาการดำเนินของเรื่อง ตามเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์.....	52
ตาราง 2	ชื่อตัวละครสำคัญตัวเดียวกัน ซึ่งถูกเรียกชื่อแตกต่างในแต่ละเรื่อง	53
ตาราง 3	แนวคิดของเรื่อง.....	56
ตาราง 4	เหตุการณ์พระยามหาเสนาถูกสังหารในแต่ละฉบับ	71
ตาราง 5	การกระทำของท้าวศรีสุดาจันทร์.....	75
ตาราง 6	คุณสมบัติเด่นของตัวละครสมเด็จพระสุริโยทัยที่ถูกลำเสนอ	172

บทที่ 1

บทนำ

วีรกรรมของวีรบุรุษและวีรสตรีไทยสมัยอยุธยา ในช่วงการเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 1 ไปจนถึงการกอบกู้เอกราช นับเป็นแรงบันดาลใจสำคัญให้นักประพันธ์ในยุคต่างๆ นำมาสร้างเป็นเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ในรูปของวรรณกรรมต่างๆ ตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นเป็นต้นมา เรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์เป็นการผสมระหว่างข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์กับจินตนาการของผู้แต่ง นอกจากจะบันทึกเรื่องราวในประวัติศาสตร์โดยมีเค้าโครงมาจากเหตุการณ์จริงที่ถูกบันทึกไว้แล้ว ยังผสมกับจินตนาการความรู้สึกนึกคิดของผู้แต่ง และสังคมในเวลานั้น ที่มีต่อเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์อีกด้วย อันเป็นลักษณะสำคัญของเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ประการหนึ่ง เพื่อมุ่งให้เกิดความบันเทิงมากกว่าที่จะเสนอข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์

เรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัย วีรสตรีไทยสมัยอยุธยา อัครมเหสีในสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ พระมหากษัตริย์องค์ที่ 15 ของกรุงศรีอยุธยาแห่งราชวงศ์สุพรรณภูมิ ผู้เสียสละพระชนม์ชีพเพื่อปกป้องพระราชสวามีในสงครามพระเจ้าตะเบ็งชเวตี้ ในปี พ.ศ. 2091 เป็นเรื่องหนึ่งที่ถูกถ่ายทอดในหลากหลายรูปแบบ สืบเนื่องกันมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

หนึ่งในประวัติศาสตร์ไทยที่รู้จักกันทั่วไปนั้น มีวีรชนอยู่มากมาย แต่มีวีรสตรีอยู่เพียงไม่กี่ท่าน เช่น ท้าวสุรนารี ท้าวเทพสตรีและท้าวศรีสุนทร และ สมเด็จพระสุริโยทัย ซึ่งสมเด็จพระสุริโยทัย ยังเป็นวีรสตรีที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายเพียงท่านเดียว ที่เป็นเจ้า จึงนับว่าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของพระองค์

เรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับวีรกรรมของสมเด็จพระสุริโยทัยได้มีการเอ่ยถึงในพระราชพงศาวดารหลายๆ ฉบับ ซึ่งก็มีทั้งที่สอดคล้องและขัดแย้งกัน ดังต่อไปนี้

พระราชพงศาวดารกรุงเก่า ฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์[1] ซึ่งรวบรวมและเขียนขึ้นในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ หลังเหตุการณ์ศึกพม่า 114 ปี อันเป็นหลักฐานที่เก่าแก่ที่สุดที่กล่าวถึง

วีรกรรมนี้ อยู่นอกจาก สมเด็จพระอัครมเหสีแล้ว ยังมี สมเด็จพระเจ้าลูกเธอพระราชบุตรี ที่
สิ้นพระชนม์ในเหตุการณ์นี้ด้วยเช่นกัน ความว่า

“เมื่อสมเด็จพระมหาจักรพรรดิเจ้าเสด็จออกไปรบศึกหงสา
สมเด็จพระอัครมเหสีและสมเด็จพระเจ้าลูกเธอพระราชบุตรี เสด็จทรงช้าง
ออกไปโดยเสด็จด้วย และเมื่อได้รับศึกหงสา ท้าพหน้าแตกมาปะทัพลวง
เป็นไกลาหลใหญ่ และสมเด็จพระอัครมเหสีและสมเด็จพระเจ้าลูกเธอพระ
ราชบุตรีนั้น ได้รับด้วยข้าศึกถึงสิ้นพระชนม์บนคอช้างนั้น”

พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) [1]ชำระเมื่อ พ.ศ. 2338 ตรง
กับสมัยรัชกาลที่ 1 แห่งรัตนโกสินทร์ และเป็นฉบับแรก ที่ออกนามของ สมเด็จพระสุริโยทัย กล่าวไว้
ถึงเหตุการณ์นี้ว่า

“ครั้นรุ่งขึ้นวันอาทิตย์เดือน ๔ ขึ้น ๖ ค่ำ สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ
ราชาธิราชเจ้า จะเสด็จยกพลยุทธยุทธหาญ ออกไปดูกำลังข้าศึก ณ พง
ภูเขาทอง จึงทรงเครื่องราชอลังการยุทธ์ เสด็จทรงช้างต้นพลายแก้วจักรวรรณ์
สูง ๖ ศอกคืบ ๕ นิ้วเป็นพระคชาธาร ประดับคชาลังการรณ์เครื่องมั้น มีกลาง
ข้างและควาญ พระสุริโยทัยผู้เป็นเอกอัครราชมเหสี ประดับองค์เป็นพระยาม
หาอุปราช ทรงเครื่องสำหรับราชธรรมาวุธ เสด็จทรงช้างพลายทองสุริยภักษัตริย์
สูง ๖ ศอกเป็นพระคชาธาร ประดับคชากรรณ์เครื่องมั้นเสร็จ มีกลางข้างและ
ควาญ...

ฝ่ายสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ดำรัสให้แยกพลเป็นปีกกา พลโยธา
หารทั้งสองฝ่าย บ้างเหโกลาหลเข้าปะทะ ประจันตีพันแทงแย่งยุทธ์ ยิงปืน
ระดมศาสตราวุธมากรตลบไปทั้งอากาศ พลทั้งสองฝ่าย บ้างตายบ้าง
ลำบาก กลิ้งกลาดเกลื่อนท้องทุ่งเป็นอันมาก สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ
ราชาธิราชเจ้า ก็ขับพระคชาธารเข้าชนข้างกองหน้าพระเจ้าหงสาวดี พระ
คชาธาร เสียทีให้หลังข้าศึกเอาไว้ไม่อยู่ พระเจ้าแปรได้ทำข้าศึกดั่งนั้น ก็ขับ
พระคชาธารตามไล่ข้างพระมหาจักรพรรดิ พระสุริโยทัยเห็นพระราชสามีเสีย
ที่ไม่พ้อมือข้าศึก ทรงพระกะตัญญูภาพ ก็ขับพระคชาธารพลายทองสุริยภักษัต

ริยสะอีกออกรับ พระคชาธารพระเจ้าแปรได้ล่างแบกถนัด พระคชาธารพระ
 สุริโยทัยแห่งนงายเสียวี่ พระเจ้าแปรจ้วงพันด้วยพระแสงของ้าว ต้องพระ
 อังสาพระสุริโยทัย ขาดกระทั้งราวพระถันประเทศ พระราเมศวรกับพระมหิ
 นทราธิราช ก็ขับพระคชาธารถันจะเข้าแก่พระราชมารดาไม่ทันที พอ
 พระชนนีสิ้นพระชนม์กับคอช้าง พระพี่น้องทั้งสองพระองค์ ถอยรอรับเข้าศึก
 กันพระศพสมเด็จพระราชมารดาเข้าพระนครได้ โยธาวาพระนครแตกพ่าย
 เข้าศึก รืพลตายเป็นอันมาก สมเด็จพระมหาจักรพรรดิราชาธิราชเจ้า จึงให้
 เชิญพระศพพระสุริโยทัย ผู้เป็นพระอัครมเหสีมาไว้ตำบลสวนหลวง”

คำให้การชาวกรุงเก่า ซึ่งพระเจ้าอังวะแห่งพม่าให้เรียบเรียงจากคำให้การของเชลยศึกไทย
 ที่กวาดต้อนไป เมื่อครั้งตีกรุงศรีอยุธยา (พ.ศ. 2310) และหอพระสมุดได้ต้นฉบับจากพม่าเมื่อ พ.ศ.
 2454 มีใจความที่ต่างออกไป คือ ผู้ที่ออกรบสละชีพสร้างวีรกรรมในเหตุการณ์นี้ คือ พระบรมดิลก
 พระราชธิดา พระองค์เดียว ความว่า

“...ฝ่ายพระมหาเทวี ผู้เป็นพระอัครมเหสีพระมหาจักรพรรดิ จึงให้
 ประชุมพระราชวงศานุวงศ์ และข้าราชการทั้งปวงทรงปรึกษาว่า บัดนี้ถึงวัน
 สัญญาที่จะทำยุทธหัตถีแล้ว พระราชสามีของเราก็ทรงพระประชวรมาก พระ
 ราชโอรสก็ยังไม่ทรงพระเยาว์นัก จะหาใครออกทำยุทธหัตถี ต่อสู้กับข้าศึกแทน
 พระราชสามีแห่งเราได้ ถ้าไม่ออกไปทำยุทธหัตถีตามสัญญาในวันนี้ ก็จะต้อง
 ยอมเสียราชสมบัติ ให้แก่ข้าศึกตามสัญญา

... ขณะนั้นพระบรมดิลก ซึ่งเป็นพระราชธิดามีพระชันษาได้ ๑๖ ปี
 จึงกราบทูลว่า พระราชบิดาได้ทรงทำสัญญาไว้ กับพระเจ้าหงสาวดีแน่นอน
 มาก ถ้าไม่ออกไปทำยุทธหัตถีในวันนี้ ก็จำจะต้องยกราชสมบัติให้แก่เขาตาม
 สัญญา คราวนี้ไม่มีใครที่จะออกต่อสู้ด้วยข้าศึกแล้ว กระหม่อมฉันจะขอรับ
 อาสาออกไป ชนช้างกับพระเจ้าหงสาวดี ฉลองพระเดชพระคุณสมเด็จพระ
 ราชบิดา...

พระบรมดิลกกราชธิดารับพระพร ของสมเด็จพระราชบิดามารดาแล้ว
 ก็ถวายบังคมลาออกมาทรงช้างต้นบรมฉัททันต์...

พระบรมดิลกก็ยกพลออกไปที่ทุ่งมโนรมย์ ครั้นกองทัพมาถึงพร้อมกันทั้ง ๒ ฝ่ายแล้ว ก็ยกธงขึ้นเป็นสัญญาณ แล้วต่างก็เข้าทำยุทธหัตถีชนช้างกัน พระบรมดิลกเป็นสตรีไม่ชำนาญการขี่พระคชาธาร ก็เสียที่แก่พระเจ้าหงสาวดี ช้างต้นบรมฉัททันต์ เบนท่ายให้ท่าแก่พระเจ้าหงสาวดี พระเจ้าหงสาวดีก็ทรงพระแสงง้าว ฟันถูกพระบรมดิลก ตกจากช้างทรง พระบรมดิลกร้องได้คำเดียวก็สิ้นพระชนม์ พระเจ้าหงสาวดีได้ทรงฟังเสียง จึงทราบชัดว่าเป็นสตรี ปลอมออกมาทำยุทธหัตถีกับพระองค์ ก็เสียพระทัย ทั้งละอายแก่ไพร่พลทั้งปวง จึงตรัสในที่ประชุมว่า ครั้นนี้เราเสียทีแล้ว ด้วยเราไม่พิจารณาให้แน่นอนหลงทำยุทธนาการกับสตรี ให้เสื่อมเสียเกียรติยศกิตติศัพท์ จะลือซาปรากฏไปชั่วกัลปาวสาน ว่าเราเป็นคนขลาด จึงมาทำยุทธนาการสู้รบกับสตรี เมื่อพระเจ้าหงสาวดีตรัสดังนี้แล้ว ก็ให้รวบรวมผู้คนช้างม้า ยกทัพกลับคืนพระนคร”

พระราชพงศาวดารฉบับที่ถือได้ว่า เล่าวีรกรรมของ สมเด็จพระสุริโยทัย ที่ได้รับการผลิตซ้ำและเป็นที่ยึดกันทั่วไปในสังคมไทยปัจจุบันคือ พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) เพราะ พระราชพงศาวดารฉบับหลังจากนี้ และตลอดจน สื่อประเภทต่างๆ มากมาย ต่างก็เล่าเรื่องของสมเด็จพระสุริโยทัย ตามสำนวนนี้เป็นหลัก อนึ่ง พงศาวดารบางฉบับ เช่น ฉบับวันวลิต ได้เล่าเรื่องของ “พระสุวัณณ์” พระมเหสีของสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ที่ต่างจากวีรกรรมของสมเด็จพระสุริโยทัยไปอย่างสิ้นเชิง

วีรกรรมของพระองค์ เป็นที่โดดเด่น ด้วยความเป็นสตรีที่ตามปกตินั้น ยากที่จะไปออกรบด้วยตนเอง เป็นเรื่องที่เกิดจากธรรมชาติ บวกกับการสละชีพเพื่อกษัตริย์ และเพื่อชาติ อันเป็นอุดมคติสำหรับ ความเป็นคนไทย จึงเป็นสิ่งที่ทำให้ สมเด็จพระสุริโยทัย ในเรื่องเล่าของพระราชพงศาวดารฉบับหลวงประเสริฐ ได้รับความสนใจและผลิตซ้ำอยู่เสมอๆ ในสื่อรูปแบบต่างๆ

นับตั้งแต่ บทประพันธ์ร้อยกรอง “โคลงภาพพระราชพงศาวดาร” ตอน “โคลงพระสุริโยทัย ชาติคอข้าง” อันเป็น พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) ทรงให้ช่างเขียนที่มีฝีมือเขียนรูปภาพ และให้มีโคลงบอกเรื่องพระราชพงศาวดารที่เขียนรูปภาพติดประจำทุกกรอบ รูปใหญ่ 6 บท รูปเล็ก 4 บท มีทั้งหมด 92 ภาพ โคลงที่แต่งมีจำนวนทั้งหมด 376

บท สร้างเสร็จสิ้นเมื่อปี พ.ศ. 2430 และไปประทับที่พระที่นั่งวโรภาสพิमान พระราชวังบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และเฉลิมเกียรติกษัตริย์คำฉันท์ [2]พระนิพนธ์ในพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ พิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ.2458 ในงานพระศพ หม่อมเจ้าหญิง พรรณพิมล วรวรรณ เนื้อหาของฉันทน์ในเล่มเป็นเรื่องพงศาวดารสยาม-พม่า ในยุคพระเจ้าหงสาสิ้นดำ พระเจ้าตะเบงชเวตี้ ทำสงครามกับสยามจนกระทั่งจบถึงถวายเพลิงพระศพสมเด็จพระสุริโยทัย

และได้มีการนำพระราชประวัติของสมเด็จพระสุริโยทัยมาสร้างเป็นละครโทรทัศน์ เรื่อง “สมเด็จพระสุริโยทัย” ในปี พ.ศ. 2535 ออกอากาศทางไทยทีวีสีช่อง 3 โดย กาญจนา จินดาวัฒน์ เป็นนักแสดงผู้รับบทเป็นสมเด็จพระสุริโยทัย ซึ่งละครโทรทัศน์เรื่องนี้ถูกดัดแปลงเป็นนวนิยาย [3] ในปี พ.ศ. 2536

ต่อมาในปี พ.ศ. 2543 คึกเดช กันตามระ ได้เขียนบทละครวิทยุเรื่อง “สุริโยทัย” ออกอากาศเมื่อวันอาทิตย์ที่ 8 ตุลาคม พ.ศ. 2543 ณ สถานีวิทยุแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คลื่น 101.5 MHz. มีทั้งหมด 12 ตอน ตอนละ 25 นาที และได้ดัดแปลงเป็นนวนิยายเช่นกัน [4]

เรื่องเล่าเรื่องหนึ่งที่เป็นที่รับรู้เป็นวงกว้างในสังคม คือ ภาพยนตร์เรื่อง “สุริโยไท” กำกับโดย หม่อมเจ้าชาตรีเฉลิม ยุคล ในปี พ.ศ. 2544 ผู้รับบท “สมเด็จพระสุริโยไท” คือ หม่อมหลวงปิยาภัสร์ ภิรมย์ภักดี ซึ่งภาพยนตร์เรื่องนี้ ก็มีการดัดแปลงเป็น หนังสือการ์ตูนสำหรับเด็กเช่นกัน [5]

เรื่องเล่าเรื่องที่ใหม่ล่าสุดของสมเด็จพระสุริโยทัยเรื่องหนึ่งคือ นวนิยายเรื่อง “บารมีพระแม่ ป้อง ปกพื้นธรณิน” โดย “แก้วแก้ว” [6]ซึ่งมีเรื่องราวที่แตกต่างจากเรื่องเล่าเรื่องก่อนๆ คือ แทนที่จะเล่าเรื่องชีวิตของ สมเด็จพระสุริโยทัย ไปจนถึงวีรกรรมของพระองค์ เพียงอย่างเดียวนั้น นวนิยายเรื่องนี้เป็นเรื่องราวของ ตัวละครเอกในยุคปัจจุบัน ได้หลงย้อนเวลาไปในสมัยอยุธยา และได้บอกกล่าวเรื่องราวทุกอย่างที่จะเกิดกับพระองค์ตลอดจนไปถึงเหตุการณ์ที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราช กอบกู้เอกราชได้ ถึงกระนั้น เหตุการณ์ก็ไม่ได้เปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด ด้วยความเต็มใจเสียสละของพระองค์เอง

จึงน่าสนใจว่าเรื่องเล่าที่ต่างช่วงเวลากัน จะเหมือน แตกต่าง หรือเชื่อมโยงอย่างไร เนื่องเพราะบริบทของสังคมในแต่ละยุคสมัย มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา จึงมีกลวิธีการเล่าเรื่อง และการประกอบสร้างบุคลิกตัวละครที่หลากหลาย แม้ว่าจะเป็นตัวละครที่เป็นคนเดียวกัน และเล่าเรื่องที่มาจากแหล่งเดียวกันก็ตาม

ยกตัวอย่างเช่น ในภาพยนตร์ “สุริโยไท” นั้น “พระสุริโยไท” ได้ชิงไหวพริบทางการเมือง กับ ท้าวศรีสุธาจันทร์ และ มีอำนาจในราชสำนักเป็นอย่างมาก บุคลิกของพระองค์ถูกเน้นว่า รัฐวิชาต่อสู้ มีจิตใจที่ห้าวหาญในแบบของนักรบ

ขณะที่ ในนวนิยาย “บารมีพระแม่ปอง ปกพื้นธรณิน” นั้น “พระแม่เมือง” มีบุคลิกที่อ่อนนอกแข็งใน และถูกเน้นที่ความตั้งใจตั้งมั่นที่จะสละชีพเพื่อราชวงศ์เป็นหลัก เพราะพระองค์ได้ทราบถึงเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นแล้ว จากการบอกเล่าของตัวละครเอกผู้มาจากยุคปัจจุบัน แต่พระองค์ก็ยังเลือกจะสละชีพเช่นเดิม เพราะเห็นว่า เป็นทางที่เป็นประโยชน์กับบ้านเมืองกว่า

ทั้งสองเรื่องนี้ เล่าถึง สมเด็จพระสุริโยทัย คนเดียวกัน แต่มีการเล่าเรื่องและมีบุคลิกของตัวละครที่ต่างกันอย่างสิ้นเชิง และเป็นส่วนที่ผู้สร้างในแต่ละชุดนั้น ได้รังสรรค์ขึ้นมาเองตามการตีความเรื่องเล่า เพราะในพงศาวดารนั้น มิได้บอกถึงเรื่องของพระองค์อย่างละเอียด เช่น ไม่มีฉบับใด กล่าวถึงรูปร่างหน้าตา หรือ ภูมิหลังที่แท้จริง ก่อนที่จะมาเป็นพระมเหสีของสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ แต่อย่างใด

จากที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า สมเด็จพระสุริโยทัยที่ปรากฏในสื่อเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ต่างๆ นั้น แม้ทุกเรื่องจะยังมีจุดจบที่เหมือนกับในพงศาวดาร แต่การเล่าเรื่องและบุคลิกตัวละครนั้น ก็ยังคงมีความหลากหลาย แตกหน่อออกมาจากข้อมูลพงศาวดารขึ้นเดียวกันได้ แล้วแต่การตีความของผู้สร้าง ทั้งยังน่าจะมีความสัมพันธ์กับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม รวมทั้งอุดมการณ์ทางการเมือง ในเวลาที่ผลิตสื่อเหล่านั้นๆ อีก จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจ และจะได้ศึกษาค้นคว้าอย่างละเอียดต่อไป

ปัญหานำวิจัย

1. บุคลิกลักษณะตัวละครสมเด็จพระสุริโยทัยที่ปรากฏในสื่อต่างๆ เป็นอย่างไร
2. กลวิธีเล่าเรื่องในบันเทิงคดีอิงประวัติศาสตร์เกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัยเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การศึกษา:

1. ศึกษาบุคลิกลักษณะของสมเด็จพระสุริโยทัยที่ปรากฏในสื่อต่างๆ
2. ศึกษากลวิธีการเล่าเรื่องในบันเทิงคดีอิงประวัติศาสตร์เกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัย

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัย ในสื่อที่ได้รับเผยแพร่แล้วมาศึกษา โดยเปรียบเทียบกับ ข้อมูลจากพระราชพงศาวดาร และบทความทางประวัติศาสตร์ต่างๆ แบ่งเรื่องเล่าตามสื่อประเภทต่างๆ ได้ดังนี้

1. บทประพันธ์ร้อยกรอง
 - 1.1 เฉลิมเกียรติกษัตริ์คำฉันท์ (พ.ศ. 2458) พระนิพนธ์ในพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์
 - 1.2 เสภาเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ.2532) แต่งโดย อุไรวรรณ เนาวารุจี
2. นวนิยายอิงประวัติศาสตร์
 - 2.1 นวนิยายเรื่อง สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2536) แต่งโดย วรยุทธ พิชัยศรทัต และธเนศ เนติโพธิ์
 - 2.2 นวนิยายเรื่อง สุริโยทัย (พ.ศ. 2543) แต่งโดย คึกเดช กันตามระ
 - 2.3 นวนิยายเรื่อง บารมีพระแม่ป๋อง ปกพื้นธรณิน (พ.ศ. 2545) แต่งโดย “แก้วแก้ว”

3. หนังสือการ์ตูน
 - 3.1 หนังสือการ์ตูนเรื่อง สุริโยไท (พ.ศ. 2544) ประพันธ์โดย หม่อมเจ้าชาตรีเฉลิม ยุคล
4. ภาพยนตร์
 - 4.1 ภาพยนตร์เรื่อง สุริโยไท (พ.ศ. 2544) กำกับโดย หม่อมเจ้าชาตรีเฉลิม ยุคล
5. ละครโทรทัศน์
 - 5.1 ละครโทรทัศน์เรื่อง สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535) กำกับโดย วรยุทธ พิชัยศรทัต ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ ช่อง 3
6. ละครวิทยุ
 - 6.1 ละครวิทยุเรื่อง สุริโยทัย (พ.ศ. 2543) เขียนบทโดย คึกเดช กันตามระ ออกอากาศทาง สถานีวิทยุแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คลื่น 101.5 MHz
7. ละครเวที
 - 7.1 ละครเวทีเรื่อง สุริโยทัย เขียนบทโดย สมภพ จันทอประภา (พ.ศ. 2524)

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การเล่าเรื่อง (Narration) หมายถึง การเล่าเหตุการณ์ ไม่ว่าจะจะเป็นเหตุการณ์จริงหรือเหตุแต่งขึ้น ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เชื่อมร้อยเป็นลำดับ โดยเป็นการเล่าจากผู้เล่าเรื่องสู่ผู้ฟัง

เรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ (Historical narration) หมายถึง การเล่าเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่นักประวัติศาสตร์สร้างขึ้น มาผสมผสานเข้ากับจินตนาการของผู้แต่ง ซึ่งมีการปะติดปะต่อ เรียงลำดับการอธิบาย และการสร้างความหมายของอดีต ก่อนจะนำเสนอออกมาเป็นสื่อบันเทิงคดี

เรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัย หมายถึง สื่อบันเทิงคดีที่มีสมเด็จพระสุริโยทัยเป็นตัวเอกของเรื่อง บันเทิงคดีดังกล่าวมีรูปแบบต่างกัน มีทั้งที่เป็นวรรณกรรมร้อยแก้วและร้อยกรอง ได้แก่ พระราชนิพนธ์พงศาวดาร บทประพันธ์ร้อยกรอง นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ หนังสือการ์ตูน และเรื่องเล่าที่เป็นการแสดง ได้แก่ ละครเวที ละครวิทยุ ละครโทรทัศน์ และภาพยนตร์

กลวิธีการเล่าเรื่อง (Narrative techniques) หมายถึงวิธีการนำเสนอบันเทิงคดี ซึ่งประกอบด้วยเหตุการณ์หรือเนื้อเรื่องที่เรียงเป็นชุด และเล่าผ่านกระบวนการการเล่าเรื่องโดยเหตุการณ์ได้ถูกเลือกและเรียบเรียงเป็นลำดับเฉพาะ ประกอบกันเป็นโครงเรื่องขึ้นมา

การสร้างตัวละคร (Characterization) หมายถึง องค์ประกอบ ปัจจัยและรายละเอียด ที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกลักษณะของตัวละคร ซึ่งประกอบด้วยเบื้องหลังของตัวละครหลัก คือ ประวัติความเป็นมา มุมมองความเชื่อและทัศนคติของตัวละคร กับเบื้องหน้าของตัวละครหลัก คือ ความต้องการ ความขัดแย้ง การบรรลุเป้าหมาย และ ความเปลี่ยนแปลงของตัวละคร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้เข้าใจพัฒนาการของบุคลิกลักษณะของสมเด็จพระสุริโยทัยที่ปรากฏในสื่อต่างๆ
2. ทำให้เข้าใจกลวิธีการเล่าเรื่องในบันเทิงคดีอิงประวัติศาสตร์เกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัย

บทที่ 2

แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎี

ในงานวิจัยเรื่อง “กลวิธีการเล่าเรื่องและการสร้างบุคลิกตัวละครสมเด็จพระสุริโยทัยในเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทย” นี้มีกระบวนการทัศน์ของ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1. แนวคิดประวัติศาสตร์และนวนิยายอิงประวัติศาสตร์
2. แนวคิดการเล่าเรื่องและองค์ประกอบของเรื่องเล่า
3. แนวคิดการสร้างบุคลิกลักษณะตัวละคร
4. แนวคิดเกี่ยวกับการผลิตซ้ำ

1. แนวคิดประวัติศาสตร์และนวนิยายอิงประวัติศาสตร์

1.1 ประวัติศาสตร์ กับนวนิยายอิงประวัติศาสตร์

นักประวัติศาสตร์และผู้รู้หลายท่านให้คำนิยาม ความหมายของประวัติศาสตร์ไว้ต่างๆ กันมากมายหลายความหมาย แต่ก็ยังไม่มีคำจำกัดความที่ตายตัวแน่นอนมาจนทุกวันนี้

แถมสุข นุ่มนนท์ ([7]: 25) ให้ทรรศนะว่า

“...ประวัติศาสตร์ หมายถึง การไต่สวนเข้าไปให้รู้ถึงความจริงที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษยชาติที่เกิดขึ้นในช่วงใดช่วงหนึ่งของอดีต ฉะนั้นประวัติศาสตร์จึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสังคมมนุษย์ ความเปลี่ยนแปลงของ

สังคม ความคิดที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมต่างๆ ในสังคม และสภาพเหตุการณ์ที่ส่งเสริมหรือขัดขวางวิวัฒนาการของสังคม หรือกล่าวอีกในนัยหนึ่ง วิชาประวัติศาสตร์มีความสัมพันธ์กับมนุษย์ทุกคน”

นิธิ เขียวศรีวงศ์ ([8]: 60-62) กล่าวถึง ประวัติศาสตร์ว่า

“...เป็นการศึกษาความเป็นมาของมนุษย์ในอดีต ตั้งแต่เมื่อเริ่มมีการจดบันทึกกันด้วยลายลักษณ์อักษร...”

“...การที่ประวัติศาสตร์สนใจแต่เหตุการณ์ที่เป็นมาของมนุษย์ ก็เพราะประวัติศาสตร์เป็นวิชาในแขนงวิทยาศาสตร์สังคม และเพื่อช่วยจำกัดวงความสำคัญของเหตุการณ์ให้แคบลงด้วย...เพราะวิชาประวัติศาสตร์สนใจแต่เพียงเหตุการณ์ซึ่งจะมีผลมาสู่มนุษย์เท่านั้น...หมายถึงมนุษย์โดยส่วนใหญ่ หรือสังคมนั่นเอง”

วินัย พงศ์ศรีเพียร [9] ได้ให้คำนิยามประวัติศาสตร์ว่า

“ประวัติศาสตร์ คือ ความพยายามของคนในสังคมใดสังคมหนึ่ง และในยุคใดยุคหนึ่ง ในการศึกษา เพื่อที่จะเข้าใจและอธิบายว่า เหตุการณ์หรือปรากฏการณ์สำคัญทั้งหลายในอดีต ได้เกิดขึ้นและดำเนินไปอย่างไรทั้งนี้บนพื้นฐานของหลักฐานร่วมสมัยประเภทต่างๆ เท่าที่ยังหลงเหลืออยู่มาจนถึงปัจจุบัน”

E. H. Carr ([10]: 22) อธิบายว่า

“ประวัติศาสตร์ก็คือกระบวนการอันต่อเนื่องของการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักประวัติศาสตร์กับข้อมูลของเขา ประวัติศาสตร์คือบทสนทนาอันไม่มีที่สิ้นสุดระหว่างปัจจุบันกับอดีต”

(What is history?, is that it is a continuous process of interaction between the present and the past.)

อาจสรุปได้ว่า ประวัติศาสตร์ คือ เรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต โดยเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของมนุษย์ และมีผลมาถึงสังคมมนุษย์โดยส่วนรวม ภายใต้สภาวะแวดล้อมของกาลเวลาต่างๆ กัน ตามที่ปรากฏหลักฐานหรือมีการบันทึกไว้เท่าที่ยังหลงเหลืออยู่มาจนถึงปัจจุบัน อันจะนำไปสู่ความรู้ ความเข้าใจ และสามารถอธิบายเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในอดีตได้

ส่วน นิยายอิงประวัติศาสตร์นั้น นิธิ เอียวศรีวงศ์ ([11]: 5)กล่าวถึงดังนี้

“นิยายอิงประวัติศาสตร์ที่ดีไม่ใช่ นิยายที่ให้ข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ สิ่งที่สำคัญกว่าข้อเท็จจริงก็คือบรรยากาศรวมๆ ที่นักประพันธ์สร้างขึ้น แม้ข้อเท็จจริงจำนวนมากอาจจะมาจากจินตนาการ แต่นักประพันธ์ก็มีกรอบของบรรยากาศที่เป็นจริงในยุคสมัยนั้นๆ คอยบังคับมิให้สร้างจินตนาการได้ตามชอบ กว่าที่นักประพันธ์คนหนึ่งจะเข้าถึงเนื้อหาในประวัติศาสตร์สมัยที่ตนจะใช้เป็นท้องเรื่อง ก็ต้องรวบรวมข้อเท็จจริงและสร้างจินตนาการขึ้นอย่างมีระบบไม่แตกต่างไปจากที่นักประวัติศาสตร์ทำงานของตนเอง เพราะถึงอย่างไรก็ตาม ข้อเท็จจริงเฉยๆ ไม่มีความหมายแก่ใครทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นนักประพันธ์หรือนักประวัติศาสตร์ ทั้งสองฝ่ายต่างก็ต้องสร้างเงื่อนไขของข้อเท็จจริงที่เลือกสรรมานั้นมีความหมายเป็นที่เข้าใจได้

เงื่อนไขหรือความสัมพันธ์เหล่านี้ไม่มีในตัวหลักฐาน แต่เป็นสิ่งที่ทั้งนักประพันธ์และนักประวัติศาสตร์ต้องสร้างขึ้นเอง แต่ก็ไม่ใช่การสร้างอย่างสะเปะสะปะ เป็นการสร้างด้วยจินตนาการที่มีหลักของเหตุผลและหลักฐาน คอยบังคับอยู่ด้วย ความสัมพันธ์หรือกรอบที่นักประพันธ์สร้างขึ้นจากจินตนาการอย่างมีระบบ ที่เป็นความจริงยิ่งกว่าข้อเท็จจริงปลื้ๆ อันปรากฏในหลักฐานทางประวัติศาสตร์”

กล่าวคือทั้ง ประวัติศาสตร์ และ นิยายอิงประวัติศาสตร์ ต่างก็เป็นเรื่อง que สร้างขึ้นมาจากข้อเท็จจริงที่ปรากฏในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ แต่นักประวัติศาสตร์นั้นสร้างเรื่องโดยมีกรอบคือเป็นเรื่องที่ใกล้เคียงความจริงในอดีตที่สุด เท่าที่ตนสร้างได้ โดยอาศัยการสันนิษฐาน รวมเรื่องราวจากข้อเท็จจริงที่ปรากฏในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ โดยเรื่องที่ประวัติศาสตร์สร้างขึ้นนั้นจะเป็น

ข้อมูลที่เป็นความจริง จนกว่าจะเจอหลักฐานใหม่ และได้ข้อเท็จจริงใหม่มาหักล้าง อันเป็นกระบวนการค้นหาความจริงแบบวิทยาศาสตร์

ขณะที่ นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ คือ นวนิยายที่นำเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์มาเป็นโครงเรื่องแล้วกำหนดบทสนทนาให้ตัวละครดำเนินเรื่องไปตามโครงเรื่องและผู้ประพันธ์วางไว้ซึ่งตัวละครนั้นจะเป็นตัวละครที่มีอยู่จริงในประวัติศาสตร์หรือเป็นตัวละครสมมุติที่ผู้ประพันธ์สร้างขึ้นมาก็ได้ เพื่อให้ตัวละครนั้นๆ แสดงพฤติกรรมหรือบทบาทให้เนื้อเรื่องดำเนินไปอย่างสนุกสนานตามลักษณะของนวนิยาย แต่ต้องไม่ขัดแย้งกับความเป็นจริงทางด้านประวัติศาสตร์ นวนิยายสร้างมาเพื่อความบันเทิง มีเป้าหมายที่ชัดเจนว่าเป็นเรื่องแต่ง ไม่ใช่เรื่องจริง หรือจำเป็นต้องใกล้เคียงข้อเท็จจริงที่สุด แต่การสร้างบรรยากาศของการอิงประวัติศาสตร์ตามท้องเรื่องในยุคสมัยนั้น จำเป็นต้องอาศัยการค้นคว้าข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ผสมกับจินตนาการของผู้แต่ง เพื่อให้โลกในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์นั้น มีความสมจริงและผู้อ่านเกิดความเชื่อ ตลอดจนเกิดอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดร่วมกับตัวละครและร่วมกับเหตุการณ์ในเรื่องตามที่คุณประพันธ์สร้างไว้

1.2 การแบ่งกลุ่มนวนิยายอิงประวัติศาสตร์

Royal A. Gettman (1970 อ้างถึงใน [12]) ได้แบ่งนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. **นวนิยายเกี่ยวกับยุคสมัย (period novel)** คือนวนิยายที่แสดงรายละเอียดทางสังคมในอดีต โดยสร้างตัวละครขึ้นใหม่
2. **นวนิยายโลดโผนอิงประวัติศาสตร์ (historical romance)** คือเรื่องเหตุการณ์บ้านเมืองและการผจญภัยในอดีตนานมาแล้ว มีเรื่องตื่นเต้นเพื่อหนีความจริง
3. **นวนิยายอิงประวัติศาสตร์อย่างแท้จริง (historical novel proper)** เป็นเรื่องแสดงข้อเท็จจริงแห่งยุคสมัย โดยมุ่งให้อดีตเป็นตัวอย่างแก่ปัจจุบัน

4. **นวนิยายแสดงเบื้องหลัง (confession novel)** คือนวนิยายที่ใช้เหตุการณ์ในประวัติศาสตร์หรือข่าวซึ่งคนทั่วไปสนใจเป็นโครงเรื่อง มีประเภทย่อยคือ นวนิยายลึกลับเกี่ยวกับสมัยกลาง (middle age) อาชญนวนิยาย นวนิยายเชิงวิทยาศาสตร์

จากที่ Royal A. Gettman ได้แบ่งนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไว้ดังกล่าวข้างต้นนี้ ได้มีผู้ที่กล่าวถึงนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของไทยมีเนื้อหาว่าสามารถจัดกลุ่มตามประเภทนี้ได้ เช่น ประคอง เจริญจิตกรรรม ([13]) ได้กล่าวไว้ในงานวิจัยเรื่องการศึกษานวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทยระหว่าง พ.ศ. 2490 – พ.ศ. 2525 ดังนี้

1. **นวนิยายเกี่ยวกับยุคสมัย** เช่น “สี่แผ่นดิน” ของ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช, “บุญเพรงพระหาคสวรรค” ของสุภร บุนนาค, “ร่มฉัตร” ของทมยันตี ล้วนแต่เป็นเรื่องที่ทำให้รายละเอียดเกี่ยวกับสังคม ความเชื่อ การดำเนินชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณีของราชสำนักและของคนไทยตลอดจนบันทึกเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในอดีต โดยผู้ประพันธ์กำหนดเรื่องราวต่างๆ ให้ผู้อ่านทราบผ่านทางตัวละครที่สร้างขึ้น
2. **นวนิยายโลดโผนอิงประวัติศาสตร์ไทย** เนื้อเรื่องส่วนมากจะเน้นให้เห็นความกล้าหาญของ วีรบุรุษ ซึ่งมีความสามารถทั้งเชิงรบและเชิงรัก และมีความซื่อสัตย์จงรักภักดีต่อชาติบ้านเมืองเช่น “ลำภาดลม” “ทหารเอกพระบัณฑูร” “บางระจัน” ของไม้เมืองเดิม, เรื่อง “มหाराชโสด. ของประชา พูนวิวัฒน์, “พระเจ้าสิบทิศ” ของพระยาอนุชิต และ “ผู้ชนะสิบทิศ” ของยาขอบ
3. **นวนิยายอิงประวัติศาสตร์อันแท้จริงของไทย** เนื้อเรื่องมักจะนำมาจากเหตุการณ์ที่บันทึกไว้ในประวัติศาสตร์โดยผู้ประพันธ์ต้องค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อประกอบการเขียนแล้วเสริมให้ตัวละครแสดงบทบาทเพื่อให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ร่วมไปตามจุดมุ่งหมายของผู้ประพันธ์เช่น “ศึกเจ้าพระยา” ของสุจิตต์ วงษ์เทศ, “คนดีศรีอยุธยา” ของ เสนีย์ เสาวพงศ์
4. **นวนิยายแสดงเบื้องหลัง** นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทยประเภทนี้นอกจากจะนำเนื้อเรื่องมาจากเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์แล้ว ผู้ประพันธ์ยังมักแทรก

ข้อคิดหรือข้อวิจารณ์ต่างๆ ในประวัติศาสตร์โดยผ่านทางตัวละครที่ผู้ประพันธ์ กำหนดให้มีส่วนร่วมอยู่ในเหตุการณ์จนเสมือนว่าข้อวิจารณ์เหล่านั้นเกิดจากความ คิดเห็นของผู้ที่รู้เบื้องหลังเหตุการณ์นั้นเป็นอย่างดี เช่น “ดอกฟ้าจำปาศักดิ์” “เพชรพระนารายณ์” และ “กรุงแตก” ของหลวงวิจิตรวาทการ, “ลูกทาส” ของรพีพร, “ฝากไว้ในแผ่นดิน” ของ สุวัฒน์ วรดิลก

ตามเกณฑ์ทั้งสี่แล้ว เรื่องเล่าของสมเด็จพระสุริโยทัยเกือบทั้งหมด จะเป็นในแบบที่ 3 คือ **นวนิยายอิงประวัติศาสตร์อันแท้จริง** คือดำเนินเรื่องไปตามข้อมูลการประวัติศาสตร์ที่มีเป็นหลัก เพราะข้อมูลประวัติศาสตร์ในสมัยอยุธยาตอนต้นนั้น รายละเอียดไม่มากมายพอจะแต่งเป็นแบบที่ 1 **นวนิยายเกี่ยวกับยุคสมัยได้** รายละเอียดการดำเนินชีวิตของตัวละครนั้น ต้องอาศัยจินตนาการของผู้สร้างเป็นหลัก ขณะที่แม่เรื่องของสมเด็จพระสุริโยทัย จะเกิดในช่วงมีสงครามกับพม่า แต่พระองค์ก็ไม่ได้เป็นแม่ทัพขุนพลที่ออกรบเป็นปกติ อีกทั้งแบบที่ 2 **นวนิยายโลดโผนอิงประวัติศาสตร์นั้น** มักต้องมีตัวละครเอกเป็นผู้ชายตามวัฒนธรรม

ส่วนแบบที่ 4 **นวนิยายแสดงเบื้องหลัง** คือ นวนิยายเรื่อง “บารมีพระแม่ป้อง ปกพื้นธรณิน” เพราะตัวละครเอกที่มาจากยุคปัจจุบัน ได้รู้ถึงเรื่องราวที่จะเกิดขึ้นทั้งหมดล่วงหน้า และได้แลกเปลี่ยนความรู้กับคนในยุคสมัย และผู้แต่งได้ให้เหตุผลในเหตุการณ์ต่างๆ ตามที่ผู้แต่งตีความ และถ่ายทอดผ่านตัวละครทั้งหมด

2. แนวคิดการเล่าเรื่องและองค์ประกอบของเรื่องเล่า

การเล่าเรื่อง (Narration) หมายถึง การบรรยายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง หรือเหตุการณ์ที่สร้างขึ้นเอง ซึ่งบุคคลหนึ่งนำไปถ่ายทอดยังอีกบุคคลหนึ่ง โดยอาศัยภาษาพูด, ภาษาเขียน หรือแม้แต่ภาษาภาพสัญลักษณ์ ใช้เป็นสื่อในการเล่าเหตุการณ์ต่างๆ ได้ การเล่าเรื่องจะถูกนำมาใช้ในการอธิบายโดยไม่จำกัดรูปแบบ และไม่จำกัดประเภทของสื่อ

Fisher (อ้างถึงใน [14]) ได้เสนอทัศนะไว้ว่า การสื่อสารของมนุษย์เป็นการเล่าเรื่อง ศิลปะการพูด การตีความ การประเมินคุณค่าของข่าวสาร โดยประเมินว่ามีอะไรบ้างที่เปิดเผยได้ เรื่องใดมีความหมายต่อผู้ฟัง การเล่าเรื่องมีเป้าหมายมุ่งเชิญชวนให้ผู้ฟังเชื่อและมีปฏิกิริยาตอบสนอง ด้วยการใช้เหตุผลที่ชักจูงให้น่าเชื่อถือ มีการโน้มน้าวใจและการแสดงรวมอยู่ด้วย

แนวคิดเรื่องการเล่าเรื่องประกอบด้วยความคิดหลักในแง่ “โครงสร้าง” ซึ่งประกอบไปด้วยหลายองค์ประกอบ การที่จะเข้าใจถึงรูปแบบต่างๆ ในการนำเสนอผ่านนวนิยาย ภาพยนตร์ ละคร และ การ์ตูน ซึ่งล้วนเป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่ง จึงควรนำแนวคิดเรื่องการเล่าเรื่องและองค์ประกอบของเรื่องเล่ามาเป็นพื้นฐานในการอ้างอิงดังต่อไปนี้

องค์ประกอบของเรื่องเล่า ประกอบด้วย ([15])

1. แก่นเรื่อง
2. โครงเรื่อง
3. ตัวละคร
4. การใช้ภาษาในบทสนทนา
5. ฉาก
6. วัตถุประสงค์ และการเลือกสรรมานำเสนอ

2.1 แก่นเรื่อง

ถือว่าเป็นใจความสำคัญของเรื่อง ซึ่งสื่อถึงแนวคิดหลัก ที่ผู้เล่าต้องการถ่ายทอดให้ทราบ กล่าวคือ แก่นเรื่อง คือแนวความคิดหรือเจตนาารมณ์ของผู้แต่งที่ต้องการสื่อสารมายังผู้อ่าน ซึ่งผู้แต่งมักไม่บอกตรงๆ ผู้อ่านต้องค้นหาเอง

Hurtik & Yarber (1971: 94 อ้างใน [16]) กล่าวถึงความหมายของแก่นเรื่องว่า “คือความคิดหลักในการดำเนินเรื่อง เป็นความคิดรวบยอดที่เจ้าของเรื่องต้องการนำเสนอ” ซึ่งแก่นเรื่องอาจจะปรากฏ ในองค์ประกอบในการเล่าเรื่องต่างๆ เช่น ชื่อเรื่อง ชื่อตัวละคร คำพูด หรือค่านิยมที่ปรากฏในเรื่อง เป็นต้น

แก่นเรื่อง เป็นการตั้งคำถามว่าละครเรื่องนั้นเป็นเรื่องอะไร การทำความเข้าใจสาระสรวะนั้น ผู้ชมจะต้องพิจารณาสิ่งอื่นๆ ประกอบด้วย คือ การเล่าเรื่อง, ตัวละคร, ความขัดแย้งที่ปรากฏในเรื่องอย่างไรก็ตาม ไม่มีกฎเกณฑ์อะไรที่จะนำมาใช้ในการพิจารณา Theme ได้ แต่อย่างไรก็ดี มีข้อที่ควรสังเกตได้ว่าสาระสรวะหรือแก่นของเรื่องสามารถนำมาเขียนเป็นประโยคๆ เดียว แต่กินความคิดของละครได้เอาไว้ทั้งหมด โดยอาจวิเคราะห์จากโครงสร้างหรือจากการกระทำซ้ำๆ ของตัว

ละคร จากคำพูด จากสิ่งแวดล้อม จนทำให้ผู้ชมทราบว่าจะอะไรคือสาระหรือแก่นของเรื่อง ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า สาระหรือแก่นเรื่อง เป็นความคิดรวบยอดที่ดำรงอยู่ในเรื่องราวที่นักเขียนบรรจงสร้างสรรค์ขึ้น เป็นความหมายของเรื่องและผู้ผลิตต้องการจะสื่อ สาระหรือแก่นเรื่องเป็นวิถีทางในการสื่อสารของผู้ประพันธ์ เป็นวิธีการนำความคิด การรับรู้ และความรู้สึกลงมาเข้าร่วมกับผู้ชม (Pickering อ้างถึงใน [17])

แก่นเรื่อง แบ่งเป็น 2 ชนิดคือ

1. **แก่นเรื่องแสดงทัศนคติ** เป็นการแสดงทัศนคติ ความคิดเห็นของผู้เขียนที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เกิดขึ้นในสังคม อันมีความเกี่ยวข้องและส่งผลกระทบต่อประชาชนส่วนใหญ่ โดยให้ตัวละครเป็นผู้บอกกล่าวทัศนคติหรือความคิดเห็นนั้นๆ แทน
2. **แก่นเรื่องแสดงสภาพ และเหตุการณ์** เป็นการจำลองชีวิตประจำวัน สภาพความเป็นอยู่ของผู้คนในสังคมมาไว้ในสื่อชนิดนั้นๆ อันเป็นการแสดงสภาพความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่กำลังเกิดขึ้นกับสังคมในปัจจุบัน แม้แต่ในเรื่องแนวย้อนยุคก็ตาม เช่น การสอดแทรกเรื่องการเมืองระหว่างเกาหลีเหนือ-เกาหลีใต้ปัจจุบัน ลงในภาพยนตร์ย้อนยุคเกี่ยวกับอาณาจักรเกาหลีโบราณ เป็นต้น

นอกจากนี้ สายทิพย์ นุกูลกิจ ([18]: 100-142) ได้กล่าวถึง แก่นเรื่อง เพิ่มเติมอีกว่า เป็นแนวคิดสำคัญของเรื่องและผู้แต่งมุ่งจะสื่อให้ผู้อ่านทราบ แนวคิดในนวนิยายมี 2 ประเภท คือ ความคิดของทั้งเรื่อง เรียกว่า แนวคิดเอก (Major theme) และแสดงความคิดเห็นเฉพาะบางตอนของเรื่องเรียกว่าแนวคิดรอง (minor theme)

แก่นเรื่องในเรื่องเล่าของพระสุริโยทัย แก่นหลักๆ ที่เหมือนกันทั้งหมด คือเป็นเรื่องของความเสียสละและรักชาติบ้านเมืองของพระสุริโยทัย ส่วนแก่นหลักอื่นๆ นั้น ก็มีความแตกต่างกันออกไปบ้าง ดังจะกล่าวในบทอื่นภายหลัง

2.2 โครงเรื่อง

โครงเรื่อง คือ การที่ผู้เขียนกำหนดไว้แต่แรกว่าจะเปิดเรื่อง ดำเนินเรื่อง และจบเรื่องอย่างไร กล่าวคือเป็นการเรียงลำดับความคิดไว้อย่างคร่าวๆ โดยมีการกำหนดบุคคล พล็อตกรรม สถานที่ และผลแห่งพฤติกรรมนั้นๆ คือ มีใคร ทำอะไร ด้วยจุดมุ่งหมายอย่างไร ภายใต้ สภาพแวดล้อมเช่นไร พบอุปสรรคอย่างไร แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือตัดสินใจอย่างไร และผลคือ อะไร

ทรงพล วงษ์คนดี ([14]) กล่าวถึงเค้าโครงเรื่องหรือ Plot ว่าอาจแยกออกเป็นตอนๆ ได้ดังนี้

1. **Beginning หรือ Exposition หรือ Opening** ได้แก่ ตอนแรกของเนื้อเรื่องเป็นตอนที่ถือว่าสำคัญ เพราะผู้กำกับต้องคำนึงว่าทำอย่างไรให้หนังเรื่องนั้นๆ สามารถดึงความสนใจของผู้ชม ในตอนนี้จะมีการแนะนำตัวละคร สถานที่ที่เกิดเหตุการณ์เปิดเรื่อง หรือการนำเข้าสู่เรื่อง คือจุดเริ่มต้นของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยปกติแล้ว การเปิดเรื่องต้องอาศัยการบรรยาย หรือการพรรณนาตัวละคร ฉาก และเหตุการณ์ ซึ่งขึ้นอยู่กับประเภทของสื่อ อย่างสื่อภาพยนตร์ อาจสามารถใช้ภาพเคลื่อนไหวประกอบดนตรีในการบอกเล่าทุกสิ่งทุกอย่างได้โดยเกือบจะไม่อาศัยการบรรยายหรือการพรรณนาใดๆ เลยก็ได้
2. **Middle หรือ Complication หรือ Body** ได้แก่ ตอนกลางของเนื้อเรื่องซึ่งรวมเอาความขัดแย้ง (Conflict) ไว้ด้วย เมื่อได้มีการแนะนำตัวละคร สถานที่ที่เกิดเหตุแล้ว การดำเนินเรื่องค่อยๆ ตื่นเต้นขึ้นทุกขณะ จนถึงตัวละครเกิดความขัดแย้งขึ้นมา การดำเนินเรื่อง จะเป็นการสืบเนื่องเรื่องราวและเหตุการณ์ที่ต่อจากการเปิดเรื่อง เป็นส่วนที่มีความสำคัญมากเช่นเดียวกับการเปิดเรื่อง เนื่องจากผู้แต่งต้องหาวิธีการต่างๆ ในการดึงดูดความสนใจของผู้อ่านให้ติดตามเรื่องราวโดยตลอดให้ได้
3. **Ending หรือ Denouement** คือเหตุการณ์ที่รวมเอา Climax และเหตุการณ์ที่ตามมาจนกระทั่งจบเรื่อง อารมณ์ของละครจะถึงขีดสุด หลังจากที่ Climax เกิดขึ้นแล้ว ก็จะมีการสรุปชี้ให้เห็นสิ่งที่คลี่คลายและความเปลี่ยนแปลงของตัวละคร การปิดเรื่อง เป็นจุดจบของเรื่อง ซึ่งนับได้ว่าเป็นช่วงที่มีความสำคัญที่สุด เพราะเป็นช่วงที่ความสนใจ ความคาดหวัง รวมถึงความรู้สึกต่างๆ ของผู้อ่านจะ

ทวีขึ้นสูงสุด เช่นฉากชนช้างของพระสุริโยทัย เป็นต้น ตอนจบของเรื่องอาจแยก
ลักษณะได้ คือ

- **Happy Ending** เป็นการจบที่ตัวละครสามารถแก้ปัญหาของตนเองได้
- **Unhappy Ending** เป็นการจบเพื่อให้กระทบจิตใจของคนดู โดยตัวละครไม่สามารถแก้ไขหรือทำให้ปัญหาจบลงได้ แต่ประโยชน์คือช่วยให้ผู้ชมได้คิดหาทางแก้ไขปัญหานั้นหรือมองผลกระทบที่เกิดขึ้นกับตัวละครอย่างทะลุปรุโปร่ง
- **Indeterminate Ending** เป็นการจบแบบทิ้งท้ายให้คิด โดยไม่บอกว่าสุดท้ายแล้วเรื่องจะจบอย่างไร

ส่วน กาญจนา แก้วเทพ ([19]) ได้อธิบายการลำดับเหตุการณ์ในโครงเรื่องไว้ 5 ขั้นตอน
ได้แก่

1. **การเริ่มเรื่อง (Exposition)** การเริ่มเรื่องเป็นการชักจูงความสนใจให้ติดตามเรื่องราว มีการแนะนำตัวละคร แนะนำฉากหรือสถานที่ อาจมีการเปิดประเด็นปัญหาหรือเผยปมขัดแย้งเพื่อให้เรื่องชวนติดตาม การเริ่มเรื่องไม่จำเป็นต้องเรียงตามลำดับเหตุการณ์ อาจเริ่มเรื่องจากตอนกลางเรื่องหรือย้อนจากตอนท้ายเรื่องไปหาต้นเรื่องก็ได้
2. **การพัฒนาเหตุการณ์ (Rising action)** คือการที่เรื่องราวดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและสมเหตุสมผล ปมปัญหาหรือข้อขัดแย้งเริ่มทวีความเข้มข้นขึ้นเรื่อยๆ ตัวละครอาจมีความลำบากใจ และสถานการณ์ก็อยู่ในช่วงยุ่งยาก
3. **ขั้นภาวะวิกฤต (Climax)** เป็นขั้นตอนที่ความขัดแย้งพุ่งขึ้นสูงสุดและถึงจุดแตกหัก ตัวละครอยู่ในสถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจเลือกได้อย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น

4. **ขั้นภาวะคลี่คลาย (Falling action)** เป็นขั้นตอนหลังจากที่จุดวิกฤตได้ผ่านพ้นไป อันเนื่องมาจากปัญหาความยุ่งยากหรือเงื่อนงำต่างๆ ได้เปิดเผยหรือแก้ไขได้
5. **การยุติเรื่องราว (Ending)** เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่เรื่องราวได้จบสิ้นลงโดยอาจจะมีจุดจบได้หลายๆ แบบ เช่น จบแบบมีความสุข จบอย่างสูญเสีย หรือจบแบบเป็นปริศนาให้คิดต่อไป เป็นต้น

หนึ่ง เรื่องเล่าของพระสุริโยทัยนั้น จุดจบของเรื่องทั้งหมดล้วนลงเอยที่ พระสุริโยทัยสิ้นพระชนม์เสมอ เนื่องจากเป็นเรื่องเล่าที่อิงตามประวัติศาสตร์ แม้แต่ในเรื่องที่พระองค์ทรงมีทางเลือกอื่นก็ตาม เพื่อความสอดคล้องกับ แก่นเรื่องที่ว่าด้วย ความเสียสละของพระองค์

2.3 ตัวละครและแนวการสร้างตัวละคร

องค์ประกอบสำคัญอีกส่วนที่ขาดไม่ได้สำหรับการเล่าเรื่องทุกชนิดคือตัวละคร(Character) ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญต่อการพิจารณาว่าการสร้างเรื่องนั้นเป็นไปในเชิงศิลปะการละครหรือไม่ดูได้จากแง่ของการสร้างตัวละคร และการแสดงการกระทำของตัวละคร

ความสัมพันธ์ระหว่างโครงเรื่องและตัวละครนั้นเป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากหากไม่มีตัวละครปรากฏแล้วก็จะไม่มีโครงเรื่องและไม่มีเรื่องเล่า ผู้ชมส่วนใหญ่จะให้ความสนใจกับตัวละครเป็นหลักสนใจถึงประสบการณ์และการผจญภัยของตัวละครชายและหญิงซึ่งก่อให้เกิดโครงเรื่อง ซึ่งตัวละครเหล่านี้ปรากฏอยู่ในชีวิตจริง เรารู้จักคนส่วนใหญ่จากลักษณะภายนอก เช่น คำพูดหรือการกระทำ จิตใจภายในของเขาจะค่อยๆ เผยให้เห็นหลังจากการค้นเค้นกันนับเป็นปีๆ ในทางตรงกันข้าม เรื่องเล่าสามารถทำให้เราเข้าถึงจิตใจของตัวละครไม่ว่าจะเป็นสติปัญญา อารมณ์คุณงามความดี ซึ่งซ่อนอยู่ภายในได้โดยตรงในระยะเวลาอันรวดเร็ว (Pickering อ้างถึงใน [17])

ผู้ชมจะรู้จักตัวละครได้จากการกระทำ คำพูด ความคิดของตัวละคร การกระทำของตัวละครอื่นๆ ที่มีต่อตัวละครนั้น การกระทำของตัวละครที่มีต่อสภาพแวดล้อมหรือจากการบรรยายหรือพรรณนาตัวละครโดยผู้แต่ง (Boynton and Mack อ้างถึงใน [17])

การจำแนกชนิดตัวละครในการเล่าเรื่อง ถ้าแบ่งลักษณะตามความสำคัญก็จะได้แก่ ตัวละครหลัก (Major Character) ซึ่งเป็นตัวละครที่มีบทบาทสำคัญต่อเรื่องเล่านั้นๆ ซึ่งอาจจะเป็นตัวพระเอก นางเอก หรืออาจจะเป็นผู้ร้ายในเรื่องก็ได้, ตัวละครย่อย (Minor Character) คือตัวละครที่มีบทบาทไม่มากนัก หรือตัวละครที่มีบทบาทในทางใดทางหนึ่งเพียงอย่างเดียว และสุดท้ายคือตัวละครขัดแย้ง (Antagonist) เป็นส่วนที่ทำให้ตัวละครหลักไม่สมประสงค์ตามเป้าหมาย หรือมีปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งตัวละครต้องเอาชนะให้ได้ แต่ก็มีบางสิ่งบางอย่างมาขัดขวางเป็นอุปสรรคทำให้การแก้ปัญหาที่ลำบากมากขึ้น

แนวการสร้างตัวละคร มี 5 แบบคือ ([15])

1. **สร้างให้สมจริง (Realistic)** เป็นตัวละครที่ผู้เขียนจะต้องสร้างให้สมจริง เช่นถ้าตัวละครเป็นคนที่ต้องมีอารมณ์ ความรู้สึก ความนึกคิดเหมือนคน และแสดงธรรมชาติของคน หรือถ้าตัวละครเป็นสุนัข ก็ต้องแสดงพฤติกรรมตามธรรมชาติของสุนัขจริงๆ
2. **สร้างตามอุดมคติ (Idealistic)** ตัวละครแนวนี้จะมีพฤติกรรมที่ขาดความสมจริง คือมีจิตใจดีงาม และประพฤติตัวดีผิดธรรมดา ทั้งนี้ แม้ว่าจะไม่มีบุคคลที่มีพฤติกรรมเช่นนี้อยู่จริงแต่ก็เป็นกรให้บทเรียนทางจริยธรรมแก่ผู้อ่านได้
3. **สร้างตามแบบเหนือจริง (Surrealistic)** ทำให้เกิดความตื่นเต้น โดยกำหนดให้ตัวละครมีพฤติกรรมเหนือมนุษย์ เช่น ซุนแฉน ที่มีวิชาคมปลุกผี สามารถแปลงร่าง และทำสิ่งมหัศจรรย์ได้
4. **สร้างแบบบุคคลิษฐาน (Personification)** คือการกำหนดให้ตัวละครที่ไม่ใช่มนุษย์สามารถแสดงพฤติกรรมเหมือนมนุษย์ โดยต่างจากการสร้างตัวละครตามแบบเหนือจริงตรงที่ไม่ได้สร้างความตื่นเต้น เป็นเพียงการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดและจินตนาการของคนจริงๆเท่านั้น

5. **สร้างโดยใช้ตัวละครแบบฉบับ (Type)** ตัวละครแบบฉบับจะมีลักษณะคงที่ ไม่ว่าจะในเวลาไหนและสถานที่ใดก็จะมีลักษณะนิสัยและพฤติกรรมเช่นเดิม ไม่เคยเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะป็นในแง่ลบหรือแง่บวกก็ตาม ผู้อ่านจะสามารถคาดเดาเหตุการณ์ได้ล่วงหน้าว่า เมื่อมีปัญหา ตัวละครตัวนั้นจะตัดสินใจ และเลือกปฏิบัติอย่างไร

นอกจากนี้ Foster (อ้างถึงใน [20]) ได้แบ่งตัวละครตามบทบาทที่ได้กำหนดไว้ เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. **ตัวละครมิติเดียว (Flat Character)** หมายถึง ตัวละครที่มีลักษณะถูกมองออกได้ง่าย เช่น “เธอเป็นคนหยิ่งยะโส” “เขาเป็นคนอ่อนแอ” และจะคงลักษณะเช่นนี้ตลอดเรื่อง ผู้ชมสามารถคาดเดาได้ว่าตัวละครจะคิดหรือกระทำอย่างไรต่อไปได้ ข้อดีของตัวละครเช่นนี้ คือ ทำความเข้าใจได้ง่าย และผู้ชมจดจำลักษณะของตัวละครแบบนี้ได้
2. **ตัวละครหลายมิติ (Round Character)** หมายถึง ตัวละครที่มีลักษณะหลากหลาย แต่ละลักษณะอาจขัดแย้งและคาดเดาได้ยาก พัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงนิสัยหรือทัศนคติได้ตามเหตุการณ์ สร้างความประหลาดใจให้แก่ผู้ชมได้ ตัวละครประเภทนี้จะใกล้เคียงกับชีวิตมนุษย์เพราะในความเป็นจริงย่อมไม่มีมนุษย์คนไหนจะแสดงนิสัยออกมาในด้านใดด้านหนึ่งเพียงอย่างเดียว มนุษย์เรายังมีนิสัยโลก โกรธ หลงอยู่

ตัวละครที่เป็น Round Character นั้น จึงดูเหมือนกับมีชีวิตและเลือดเนื้อ มีอารมณ์และความรู้สึก แต่บางครั้งด้วยข้อจำกัดก็ไม่สามารถอธิบายตัวละครได้ครบ บางตัวละครจึงเป็นเพียง Flat Character คือ เป็นตัวละครที่มีการแสดงนิสัยออกมาในด้านใดด้านหนึ่งอยู่อย่างเดียว

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่สำคัญคือการหา Dynamic Character คือ ตัวละครที่ตื่นตัวกับสิ่งแวดล้อมอยู่ตลอดเวลา จนดูเหมือนว่าตัวละครอยู่ใต้การควบคุมของสิ่งรอบข้างที่มีอิทธิพล

มากกว่าจนทำให้ต้องเปลี่ยนแปลงไปในที่สุด ตัวละครชนิดนี้เกือบจะเรียกได้ว่าเป็นหัวใจหลักของเรื่องเล่าทุกเรื่อง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้เองที่ทำให้เรื่องเล่าบรรลุเป้าหมาย

นอกจากนี้ยังสามารถวิเคราะห์ตัวละครโดยจำแนกตัวละครตามคุณสมบัติ ซึ่งแบ่งออกได้เป็นสองประเภทคือ ตัวละครผู้กระทำคือ ตัวละครที่มีลักษณะเข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ไม่ถูกรบงำ หรือถูกคุกคามจากผู้อื่นโดยง่าย และ ตัวละครผู้ถูกกระทำคือ ตัวละครที่มีลักษณะอ่อนแอ ต้องพึ่งพาผู้อื่นหรือต้องอยู่ภายใต้การดูแล หรืออยู่ในความควบคุมของตัวละครอื่น

ในการพิจารณาตัวละครนอกจากจะวิเคราะห์ลักษณะของตัวละครโดยดูจากลักษณะภายนอกแล้ว เรายังสามารถพิจารณาได้จากคำพูด และบทสนทนา (Dialogue) ของตัวละคร เนื่องจากมันสามารถที่จะสะท้อนบุคลิกลักษณะของตัวละครได้

2.4 การใช้ภาษาในบทสนทนา

การใช้ภาษาในละครโทรทัศน์ จะมีการผสมผสานระหว่างระดับของภาษาที่แตกต่างกัน เช่น คำราชาศัพท์ ภาษาพูดของชนชั้นขุนนาง ลูกผู้ดีมีตระกูล ภาษาชาวบ้าน ฯลฯ โดยการนำทักษะการเขียนของผู้แต่งมาถ่ายทอดการใช้ภาษานั้นให้ถูกต้องเหมาะสมกับลักษณะตัวละคร และดัดแปลงภาษาเขียนในนวนิยายให้กลายเป็นภาษาพูดในบทละครโทรทัศน์ ในการใช้ภาษาจะความสัมพันธ์กับการแสดงออกทางลีลา จังหวะและน้ำเสียงด้วย ซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ([15])

1. **การใช้ภาษาพูด** ภาษาพูดคือลักษณะของภาษาที่ตัวละครใช้ในการสื่อสารกับตัวละครตัวอื่นๆ รวมทั้งสื่อสารกับผู้อ่าน ซึ่งภาษาพูดที่ตัวละครใช้ย่อมแตกต่างกันออกไปในหลากหลายระดับขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ของคู่สนทนา และบริบทที่เกิดการสื่อสารขึ้น เช่น ภาษาพูดระหว่างลูกกับพ่อแม่ ภาษาพูดระหว่างครูกับนักเรียน ภาษาพูดระหว่างเพื่อนกับเพื่อน ภาษาพูดระหว่างคู่รัก ภาษาพูดระหว่างผู้ที่เพิ่งพบกันเป็นครั้งแรก เป็นต้น
2. **การใช้น้ำเสียง** น้ำเสียงที่ปรากฏในบทสนทนาของตัวละครนั้นจะแสดงให้เห็นอารมณ์ ทิศนคติของผู้แต่ง อาทิเช่น การล้อเลียน เสียดสี ตำหนิ เยาะเย้ย ประชดประชัน ซึ่งอารมณ์และทัศนคตินี้จะแฝงเร้นอยู่ในงานเขียนโดยที่ผู้แต่งอาจรู้ตัว

หรือไม่ได้ จึงอาจกล่าวได้ว่า น้ำเสียงก็คืออารมณ์ ความรู้สึก เจตนาที่แฝงมา กับ บทประพันธ์ เป็นการสื่อความหมายอีกด้านหนึ่งนอกเหนือจากการเสนอทัศนคติที่ ผู้เขียนมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้วในส่วนของแก่นเรื่อง

ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระสุริโยทัย เนื่องจากเป็นเรื่องย้อนยุค ภาษาที่ใช้จึงเป็นภาษาไทย แบบโบราณ ในเรื่อง “บารมีพระแม่ ปกพื้นธรณีนถ” จะเห็นจุดแตกต่างชัดเจนที่สุด ระหว่างตัวละคร ในยุคโบราณ และตัวละครที่มาจากปัจจุบัน จากการใช้ภาษาในการสนทนา

2.5 ฉาก

ฉากนับเป็นองค์ประกอบหนึ่งในเรื่องเล่าทุกประเภท ทั้งนี้เนื่องจากเรื่องเล่าคือ การ ถ่ายทอดเหตุการณ์ที่ต่อเนื่องกัน และเพราะเหตุการณ์ต่างๆจะเกิดขึ้นโดยปราศจากสถานที่มิได้ ดังนั้นเองฉากจึงมีความสำคัญเพราะเป็นสถานที่กำเนิดเหตุการณ์ของเรื่อง ฉากยังสามารถบ่งบอก ความหมายบางอย่างของเรื่อง หรือมีอิทธิพลส่งผลต่อความคิดและการกระทำของตัวละครได้อีก ด้วย ดังนั้นฉากจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ทำการศึกษาที่จะได้รับรู้ สาระสำคัญของเรื่องทั้งนี้ ซึ่งแบ่งเป็น 2 แบบคือ ([15])

1. **ฉากแบบสมจริง** ฉากแบบสมจริงคือฉากที่จำลองมาจากความเป็นจริงต่างๆ ที่ ปรากฏให้เห็นอยู่ในสิ่งแวดล้อมรอบๆตัว ไม่ว่าจะเป็นธรรมชาติ เช่น ท้องฟ้า ภูเขา ทะเล หรือสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น เช่น อุปกรณ์อำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวัน บ้านเรือน หรือสิ่งปลูกสร้างต่างๆโดยฉากแบบนี้สามารถมีได้หลากหลาย และ เปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาเพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง
2. **ฉากแบบเหนือจริง** ฉากแบบเหนือจริงเป็นฉากที่ผู้เขียนมุ่งใช้เพื่อสร้างความตื่นเต้น ความสนุกสนาน และความประทับใจให้เกิดแก่ผู้อ่าน มากกว่ามุ่งบันทึกความเป็นจริง ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ โดยฉากเหล่านี้อาจเกิดจากความคิด ความเชื่อที่ ได้รับการถ่ายทอดกันมาจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง จากสิ่งที่ผู้เขียนเคยพบเห็นใน หนังสือ ภาพยนตร์ต่างๆหรืออาจเกิดจากจินตนาการของผู้เขียนล้วนๆก็เป็นได้

2.6 วัตถุประสงค์ และการเลือกสรรมานำเสนอ

ตรีศิลป์ บุญขจร (อ้างถึงใน [21]: 132) กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมไว้ว่า อาจเป็นไปได้ใน 3 ลักษณะ คือ

ลักษณะที่หนึ่ง – วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนของสังคม การสะท้อนสังคมของวรรณกรรมมิได้เป็นการสะท้อนอย่างบันทึกเหตุการณ์ ทำนองเอกสารประวัติศาสตร์ แต่เป็นภาพสะท้อนประสบการณ์ของผู้เขียนและเหตุการณ์ส่วนหนึ่งของสังคม วรรณกรรมจึงมีความเป็นจริงทางสังคมสอดแทรกอยู่

ลักษณะที่สอง – สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรม หรือต่อนักเขียน นักเขียนอยู่ในสังคมย่อมได้รับอิทธิพลจากสังคมทั้งในด้านวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา ปรัชญา และการเมืองสภาพการณ์ของปัจจัยเหล่านี้ย่อมเป็นสิ่งกำหนดโลกทัศน์ของเขา การพิจารณาอิทธิพลของสังคมที่มีต่อนักเขียนจึงควรให้ความสนใจว่านักเขียนได้รับอิทธิพลจากสังคมมาอย่างไร และเขามีท่าทีสนองตอบต่ออิทธิพลเหล่านั้นอย่างไร

ลักษณะที่สาม – วรรณกรรมหรือนักเขียนมีอิทธิพลต่อสังคม นักเขียนที่ยิ่งใหญ่นั้นนอกจากจะเป็นผู้มีพรสวรรค์ในการสร้างสรรค์วรรณกรรมให้มีชีวิตและสามารถโน้มน้าวจิตใจผู้อ่านแล้ว ยังเป็นผู้มีทัศนะกว้างไกลกว่าคนธรรมดา ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นเพราะเขามีความเข้าใจและเข้าถึงสภาพของมนุษย์และสังคมเป็นอย่างดี ด้วยเหตุนี้ การสะท้อนภาพสังคมผ่านโลกทัศน์ของนักเขียนดังที่ปรากฏในวรรณกรรมจึงมีอิทธิพลต่อโลกทัศน์ของกลุ่มคนในสังคมด้วย

สังคมแต่ละยุคสมัยมีอิทธิพลต่อ เรื่องเล่าของพระสุริโยทัย ในส่วนของตัวรายละเอียด คือถึงแม้ว่า แก่นเรื่องคือการเสียสละเพื่อชาติเหมือนกันทุกเรื่อง แต่ตามลักษณะที่สอง สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรม ทำให้เรื่องเล่าของพระสุริโยทัย แต่ละเรื่อง มีความแตกต่างกันออกไป ดังกล่าวในบทอื่นภายหลัง

3. แนวคิดการสร้างบุคลิกลักษณะตัวละคร

ตัวละคร คือ การแสดงของคนที่มีลักษณะบุคลิกตามที่เรานำมาเลือกไว้เพื่อวัตถุประสงค์ของการแสดง ตัวละครเป็นผู้ที่ก่อให้เกิดเหตุการณ์ต่างๆ และเหตุการณ์เหล่านั้นก็ช่วยให้ผู้ชมสามารถเข้าใจ

ความรู้สึกนึกคิดรวมถึงการกระทำของตัวละครนั้นได้ เนื่องจากเรื่องราวเกิดจากการกระทำต่อเนื่องตั้งแต่ต้นจนจบ เหตุการณ์จึงควรจะดำเนินไปข้างหน้าพร้อมกับการเปิดเผยรายละเอียดของตัวละครโดยไม่จำเป็นต้องเกิดจากการบอกกล่าวด้วยคำพูดเสมอไป ผู้เขียนบทหรือผู้กำกับต้องแสดงให้เห็นถึงการกระทำของตัวละครที่มีปฏิกริยาต่อเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่พวกเขาจำเป็นต้องเอาชนะและผ่านพ้นไปให้ได้ ซึ่งจากลักษณะดังกล่าวนี้เองที่ทำให้ตัวละครแบ่งออกเป็น 2 ประเภทหลักๆ คือ

1. **ตัวละครที่ เป็นผู้กระทำ (Active Character)** โดยทั่วไปแล้วตัวละครหลักหรือตัวละครเอก (Protagonist) ที่เป็นศูนย์กลางของเรื่อง จะเป็นตัวละครที่มีลักษณะเป็นผู้กระทำและเป็นผู้ดำเนินเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบ (Mehring, 1990: 196 อ้างใน [22]) ตัวละครประเภทนี้มักจะสามารถึงจุด และสร้างความสนใจให้แก่ผู้ชมติดตามเรื่องราวไปได้โดยตลอด เพราะตัวละครจะมีความกระตือรือร้นและเป็นผู้ลงมือกระทำสิ่งต่างๆ อยู่เสมอ อีกทั้งยังมักจะเข้าไปข้องเกี่ยวกับสถานการณ์ หรือผู้คนรอบข้างซึ่งปฏิกริยาโต้ตอบต่อสถานการณ์และอุปสรรคต่างๆ ของตัวละครลักษณะนี้จะยากแก่การคาดเดา (Dancyger and Rush, 1995: 96 อ้างใน [22]) ยิ่งสถานการณ์หรืออุปสรรคหนักหนาเท่าใด ปฏิกริยาของพวกเขาก็จะยิ่งเข้มข้นขึ้นเท่านั้น เหล่านี้ส่งผลให้ผู้ชมรู้สึกตื่นเต้นและลุ้นระทึกตามได้ด้วย
2. **ตัวละครที่ เป็นผู้ถูกกระทำ (Passive Character)** เป็นตัวละครประเภทที่ตรงข้ามกับลักษณะตัวละครแบบกระทำ คือจะเป็นตัวละครที่มักไม่ใช่ผู้ที่ก่อให้เกิดเหตุการณ์ต่างๆ แต่กลับเป็นฝ่ายที่ต้องทำตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอันมาจากการกระทำของตัวละครอื่น ซึ่งหากตัวละครเอกเป็นผู้ที่เป็นฝ่ายถูกกระทำเสมอ ความน่าสนใจในตัวละครของผู้ชมนั้นก็จะลดลง ดังนั้นหากตัวละครหลักมีฐานะเป็นผู้ถูกกระทำตลอดทั้งเรื่อง ในภาพยนตร์ประเภทนี้ ตัวละครสมทบจึงมีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่ผลักดันเรื่องราวแทนตัวละครเอกได้เช่นกัน

การสร้างตัวละครให้มีมิติและสมจริง ต้องทำให้ผู้ชมเกิดความเชื่อในการกระทำ พฤติกรรม เนื้อเรื่อง หรือตัวเอง ได้อย่างกลมกลืน ([23]: 102)

ส่วนประกอบเกี่ยวกับการสร้างตัวละครมี 2 ประการสำคัญ คือ

3.1 เบื้องหลังของตัวละคร (Background) หรือชีวิตภายในของตัวละคร

ประกอบด้วย 3 ส่วนสำคัญคือ

- 1) **ประวัติส่วนตัวของตัวละคร (Character's Biography)** ถือเป็นโครงสร้างหรือองค์ประกอบหนึ่งที่ยึดโยงเรื่องราวกับตัวละครเข้าด้วยกัน และเมื่อประกอบกันขึ้นก็สามารถสร้างความหมาย และเพิ่มความน่าสนใจหรือสร้างความน่าติดตามให้เกิดขึ้นกับความรู้สึกของผู้ชมที่มีต่อตัวละครได้ นอกจากนี้ความสัมพันธ์ดังกล่าวยังมีอิทธิพลกับพฤติกรรมของตัวละครในระหว่างการดำเนินเรื่องในบทภาพยนตร์ด้วย ([23]: 123) ประวัติส่วนตัวของตัวละครแบ่งออกได้เป็นหลายองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้
 - **ชื่อ (Name)** ชื่อของตัวละครควรจะเหมาะสมกับลักษณะโดยรวมของตัวละครนั้น อีกทั้งยังต้องสอดคล้องกับแนวของเรื่อง สถานที่ และเวลาด้วย ([24]: 104) อีกทั้งการตั้งชื่อที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวที่จะนำเสนอจะเป็นการช่วยให้ผู้ชมมีข้อมูลและเครื่องมือในการทำความเข้าใจได้มากยิ่งขึ้น
 - **ลักษณะทางกายภาพ (Physical Type)** คือลักษณะภายนอกของตัวละครทั้งเพศ รูปร่างหน้าตา ความสูง น้ำหนัก สัดส่วน ท่าหนิตามร่างกาย ฯลฯ ซึ่งลักษณะเหล่านี้ล้วนมีที่มา ซึ่งอาจเปิดอดีตภูมิหลังของตัวละครได้ ลักษณะทางกายภาพยังสามารถสร้างเสน่ห์ดึงดูด (Charisma) ให้กับตัวละครได้ ในหนังสือ "Charisma" ของ เออร์วิน ชิฟเฟอร์ (Irvine Schiffer) อธิบายไว้ว่าเสน่ห์ดึงดูดมักอยู่ในบุคคลที่มีคุณสมบัติ 6 ประการ (Dancyger and Rush, 1995: 114 อ้างใน [22]) ได้แก่
 - ก. เป็นคนที่ดูแปลกแยก เปล่าเปลี่ยว โดดเดี่ยว ชวนให้รู้สึกเศร้า (An Element of Foreignness)
 - ข. มีข้อบกพร่องในตัวเอง ไม่สมบูรณ์แบบ (A Subtle Imperfection)

- ค. มีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติภารกิจบางประการ (A Calling or Sense of Mission)
- ง. มีความก้าวร้าวหรือรู้สึกสุดขีดต่อบางสิ่งบางอย่าง (Polarized Aggression or Intensity)
- จ. มีความลึกดำทางเพศ (A Sexual Dimension)
- ฉ. มีความสามารถในการโน้มน้าวใจผู้อื่น (The Ability to Convince Others)

ตัวละครที่มีเสน่ห์ดึงดูดนั้น ไม่จำเป็นต้องเป็นตัวละครที่มีรูปร่างหน้าตาดี แต่ต้องมีความแตกต่าง ที่กระตุ้นให้ผู้ชมเกิดความสนใจและมีความรู้สึกร่วมไปกับตัวละครนั้นได้

- **ลักษณะนิสัย (Personality Type)** ลักษณะนิสัยที่เด่นชัดของตัวละครจะทำให้ตัวละครมีมิติมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังทำให้เข้าใจความสัมพันธ์และความแตกต่างระหว่างตัวละครแต่ละประเภทได้ ในระบบ "โครงร่างบุคลิก" (More-Personality System) (D'Vari, 2005: 18-39 อ้างใน [25]) ได้แบ่งลักษณะนิสัยของมนุษย์ออกเป็น 4 ประเภทใหญ่ๆ คือ
 - ก. **ลักษณะกระตือรือร้น มีพลัง (The Energizer)** เป็นคนประเภทมีชีวิตชีวา กระตือรือร้น มีความมั่นใจ ทะเยอทะยาน ทำทางนำคบและมีเสน่ห์ ซึ่งมีแนวโน้มที่ตัวละครประเภทถูกกระทำ (Passive) จะหลงใหลเพราะบุคลิกแบบนี้ เป็นสิ่งที่พวกเขาไม่มี
 - ข. **ลักษณะเคลื่อนไหว (The Mover)** เป็นคนประเภทคิดไว ทำไว บางครั้งทำอะไรโดยไม่ไตร่ตรอง และชอบความท้าทาย คนประเภทนี้นิยมทำงานหนัก เพื่อให้ประสบความสำเร็จและจะมีความภาคภูมิใจในตัวเอง
 - ค. **ลักษณะชอบสังเกตการณ์ (The Observer)** เป็นคนประเภทรักษา กฎเกณฑ์ เก็บตัว และชอบสังเกตสิ่งรอบตัว แล้วนำมาคิดวิเคราะห์ คนประเภทนี้จะมีโลกส่วนตัว เป็นตัวของตัวเองสูง ส่วนใหญ่จะมีความสามารถ

ทางด้ายกฎหมาย วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สถาปัตยกรรม และ สืบสวน สอบสวน ลักษณะไม่พึงประสงค์คือกลัวความผิดและมักคิดว่าตนเองถูกเสมอ

- ง. **ลักษณะชอบมีมนุษยสัมพันธ์ (The Relater)** เป็นคนประเภทชอบช่วยเหลือและให้กำลังใจผู้อื่น คอยให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาแก่เพื่อนร่วมงาน และชอบเข้าสังคม ลักษณะไม่พึงประสงค์คือชอบสอดรู้สอดเห็นและเรื่องซุบซิบนินทา
 - จ. **ลักษณะทางสังคม (Social Background)** ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์กับคนในครอบครัว เพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมงาน, สิ่งแวดล้อมหรือที่อยู่อาศัย, ความเชื่อทางศาสนา, และการศึกษา เหล่านี้ล้วนแสดงถึงความคิดอ่านของตัวละคร อคติ ความกลัว จนถึงบทสนทนาที่ใช้ในประโยคด้วย
 - **ปมเด่นและปมด้อยของตัวละคร (Superiority and Inferiority Complex)** ปมเด่นเป็นสิ่งที่ทำให้ตัวละครพิเศษแตกต่างจากตัวละครอื่น อาจเป็นคนที่มีความสูงที่สุดในโลก ซึ่งสามารถนำปมเด่นนี้มาเป็นที่ประเด็นในภาพยนตร์ได้ เช่นเดียวกับกับปมเด่น ปมด้อยจะทำให้ทราบถึงจุดอ่อนของตัวละครและสามารถนำจุดอ่อนนี้มาขยายความเพื่อสร้างเงื่อนไขหรือความขัดแย้งต่างๆของตัวละครได้ (Grove, 2001: 44 อ้างใน [22])
- 2) **มุมมองหรือความเชื่อของตัวละคร (Character's Point of View)** มุมมองคือวิธีที่ตัวละครมองโลก ซึ่งตัวละครที่ดีมักจะแสดงมุมมองของตนเองอย่างชัดเจน ([23]: 116) มุมมองหรือความเชื่อของตัวละครไม่จำเป็นต้องถูกหรือผิด แต่เป็นวิธีการรับรู้การกระทำและจุดยืนที่ตัวละครเชื่อมั่น ไม่ว่าจะเป็น พระเอก, นางเอก, ผู้ร้าย, ตำรวจ, หมอ, ทนายความ, คนรวย หรือ คนจน ทุกคนต่างมีมุมมองเฉพาะตนที่แตกต่างกันออกไป ([26]: 32) ความเชื่อของตัวละครมักเป็นสิ่งที่สร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้น เป็นความขัดแย้งที่เกิดจากจุดยืนที่ต่างกันของตัวละครหลักแต่ละตัว เมื่อผู้ชมเข้าใจมุมมองของตัวละคร ก็จะเห็นถึงเหตุผลของการกระทำของแต่ละคนและแต่ละอย่างนั้นได้

- 3) **ทัศนคติของตัวละคร (Character's Attitude)** เป็นการตีคุณค่าของสิ่งต่างๆรอบตัวด้วยความเชื่อของบุคคลนั้น ปรากฏเป็นค่านิยมที่ตัวละครรู้สึกและแสดงออก [26]:
- 33) ทัศนคติอาจเป็นความคิดหรือนิสัยในเชิงลบหรือบวก เช่น ไร่เตียงสา ชอบคำว่าวิพากษ์วิจารณ์ มีความคิดที่เลอเลิศหรือต่ำต้อย ([23]: 120) เนื่องจากมุมมองหรือความเชื่อของตัวละคร กับทัศนคติของตัวละคร มีความหมายใกล้เคียงกันมาก ต่างกันตรงที่ทัศนคติจะมีถูกหรือผิด ดีหรือไม่ดี แต่มุมมองและความเชื่อไม่มีถูกหรือผิด หากแต่บางครั้งทั้งสองอย่างก็ยากจะแยกจากกันได้เด็ดขาด

3.2 **เบื้องหน้าของตัวละคร (Foreground) หรือชีวิตภายนอกของตัวละคร**

เบื้องหน้าของตัวละคร (Foreground) หรือชีวิตภายนอกของตัวละคร คือ เหตุการณ์ในปัจจุบันที่ตัวละครกำลังเผชิญอยู่ ประกอบด้วย 4 ส่วนที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกันไปคือ

1. **ความต้องการของตัวละคร (Dramatic Need)** ความต้องการของตัวละคร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความต้องการของตัวละครเอกเปรียบเสมือนหัวใจของเรื่อง เป็นแรงกระตุ้นของตัวละครที่ อยากได้ อยากเป็น อยากที่จะประสบความสำเร็จ ซึ่งจะเป็นแรงผลักดันให้ตัวละครกระทำการต่างๆ เพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ต้องการตลอดระยะเวลาในภาพยนตร์ ไม่ว่าจะผ่านความขัดแย้งมากเพียงใดก็ตาม ([23]: 74)
2. **ความขัดแย้ง (Conflict)** ความขัดแย้งเป็นการกำหนดความต้องการหรือตั้งเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่งให้กับตัวละคร แล้วสร้างอุปสรรคให้กับตัวละครแก้ปัญหาหรือพยายามบรรลุเป้าหมายนั้น ([23]: 113) ความขัดแย้งระหว่างตัวละครสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 แบบคือ
 - **ความขัดแย้งแบบแนวนอน** เป็นความขัดแย้งระหว่างตัวละครที่มีความสามารถเท่าเทียมกัน แข่งขันกันเพื่อเป้าหมายเดียวกัน ความขัดแย้งเกิดจากจุดยืนที่แตกต่างกันของพวกเขา ในบางกรณี ตัวละครทั้งสองอาจเรียนรู้จากกันและกัน และหลอมรวมด้านดีของทั้งคู่เข้าด้วยกัน เช่น ฝ่ายพระเอก (Hero) หรือตัวละครหลัก กับตัวละครฝ่ายตรงข้าม (Opponent) ต่างมีระดับอำนาจ (In Power) ที่เท่าเทียมกัน (Grove, 2001: 53 อ้างใน [22])

- **ความขัดแย้งแบบแนวตั้ง** เป็นความขัดแย้งของตัวละครที่เหนือกว่ากับตัวละครที่ด้อยกว่า ถึงแม้ว่าความขัดแย้งระหว่างตัวละครหลักกับฝ่ายตรงข้ามจะเท่าเทียมกัน แต่เมื่อมีตัวละครอื่นที่มีอำนาจเหนือกว่าเข้ามาสัมพันธ์ ระดับความขัดแย้งในเรื่องก็จะเปลี่ยนไป กล่าวคือ แม้ตัวละครเอกจะมีอำนาจเท่าเทียมกับตัวละครฝ่ายตรงข้าม แต่เมื่อมีตัวละครที่สามและสี่เข้ามามีความสัมพันธ์ ระดับอำนาจและความขัดแย้งจึงเปลี่ยนไป (Grove, 2001: 54 อ้างใน [22])

นอกจากความขัดแย้งระหว่างบุคคลหรือความขัดแย้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ (Man against Man) ดังกล่าวแล้ว ประเภทของความขัดแย้งยังอาจแบ่งออกได้เป็นหลายรูปแบบ เช่น ความขัดแย้งภายในจิตใจ (Man against Himself) และความขัดแย้งกับพลังภายนอก (Man against Outside force)

- **ความขัดแย้งภายในจิตใจ (Man against Himself)** เป็นความขัดแย้งกับตัวเองหรือความขัดแย้งภายใน ซึ่งความขัดแย้งนี้อาจจะมีโดยที่ตัวละครไม่รู้ตัว ในบางกรณีอาจเป็นสิ่งที่ตัวละครรู้แต่ละเลยไม่สนใจ หรือมีเหตุผลบางอย่างทำให้ไม่กล้าที่จะเผชิญกับสิ่งต่างๆ แต่เมื่อตัวละครต้องเจอกับความขัดแย้งภายนอก ไม่ว่าจะ เป็นบุคคลอื่น สภาพแวดล้อม หรือสังคม ความขัดแย้งภายในนี้จะชัดเจนมากยิ่งขึ้น เช่นความละอายใจ ความไม่มั่นใจในตนเอง ฯลฯ ดังนั้นความขัดแย้งภายในต้องถูกทำให้หมดไปในทางใดทางหนึ่ง เพื่อแสดงให้เห็นถึงการเติบโตและเปลี่ยนแปลงของตัวละคร ([24]: 131)
- **ความขัดแย้งกับพลังภายนอก (Man against Outside force)** ความขัดแย้งกับพลังภายนอก เป็นความขัดแย้งที่ตัวละครต้องเผชิญและต้องฝ่าฟันไปให้ได้ อาจเป็นความขัดแย้งระหว่างคนกับธรรมชาติที่ตัวละครหลักต้องต่อสู้กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เช่นภูเขาไฟระเบิด พายุหิมะ ฯลฯ หรือความขัดแย้งระหว่างคนกับสังคม ประเพณีหรือความเชื่อ ในภาพยนตร์มักเป็นเรื่องของคนที่ขาดศรัทธาในพระเจ้าและต้องยอมรับในที่สุด ([24]: 133) ความขัดแย้งกับพลังภายนอกนี้จะเป็นการค้นหาความเข้มแข็งและความเชื่อมั่นในตนเองของตัวละครเพื่อเอาชนะกับสิ่งที่กำลังเผชิญหน้าได้

3. **การบรรลุเป้าหมายของตัวละคร (Dramatic Action)** เป้าหมายของตัวละครถูกกำหนดขึ้นเพื่อบอกทิศทางความเคลื่อนไหวของตัวละครถึงสิ่งที่ตัวละครต้องการ ดังนั้นวิธีการที่จะทำให้เป้าหมายของตัวละครสามารถผลักดันการกระทำของตัวละครนั้นๆ ได้อย่างน่าสนใจ และชวนติดตามก็คือ การเพิ่มความต้องการของตัวละคร (Grove, 2001: 47 อ้างใน [22]) ซึ่งความต้องการดังกล่าวจะก่อให้เกิดความขัดแย้งภายนอกหรือภายในจิตใจของตัวละคร และทำให้ผู้ชมเกิดอารมณ์ร่วมไปกับตัวละครในการฝ่าฟันอุปสรรค เมื่อแก้ไขปัญหาทั้งภายนอกและภายในได้ ตัวละครก็จะบรรลุเป้าหมายในที่สุด
4. **การเปลี่ยนแปลงของตัวละคร (Change)** คือการเปลี่ยนแปลงในตัวละครเพื่อแสดงให้เห็นว่าบทภาพยนตร์ตั้งแต่แรกเริ่มจนจบเรื่องนั้น ตัวละครมีความเปลี่ยนแปลงไปบ้างหรือไม่ และอย่างไร ([23]: 118) ตัวละครที่ดีจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงหลังจากได้ผ่านเหตุการณ์ต่างๆ ในเรื่อง [24]: 109) เกิดเป็นพัฒนาการที่แสดงให้เห็นเด่นชัดในชีวิตของตัวละคร

หากผู้ชมยอมรับที่จะเชื่อการกระทำของตัวละครแล้วย่อมนำไปสู่การยอมรับเนื้อหาหรือสาระที่ผู้สร้างต้องการจะนำเสนอด้วยเช่นกัน

4. แนวคิดการผลิตซ้ำ

วัฒนธรรม เป็นระบบสัญลักษณ์ในสังคมที่มนุษย์สร้างขึ้นมา และสอนหรือถ่ายทอดให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้ หรือนำไปปฏิบัติ เมื่อมนุษย์เรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม มนุษย์ก็รู้ว่าอะไร คือ ขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคม รู้ว่าอะไรควรทำ และไม่ควรรทำ ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรม และพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม จึงเป็นความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันอย่างมาก ดังข้อความที่ กาญจนา แก้วเทพ ([19]) กล่าวไว้ว่า “วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ทำหน้าที่เป็นตัวสื่อกลาง (Mediator) ในการพัฒนาการดำรง (Social Being) ของคนคนหนึ่งให้กลายเป็นมนุษย์ที่มีจิตสำนึกทางสังคม (Social Consciousness) ดังนั้นลักษณะของสังคมจึงขึ้นอยู่กับบริบทของสภาพความเป็นจริงของสังคมนั้นๆ”

Raymond Williams (1974 อ้างถึงใน [27]) นักคิดสำนักวัฒนธรรมนิยม กล่าวว่า สังคม ประกอบขึ้นด้วยการปฏิบัติทางสังคม จำนวนมากมายที่ก่อตัวเป็นองค์รวม เป็นรูปธรรมของสังคม และวัฒนธรรม คือ การสถาปนาของการปฏิบัติทางสังคม ดังนั้นวัฒนธรรมจึงเป็นเรื่องของการปฏิบัติเฉพาะทางสังคมนั้นๆ ซึ่งจะมีลักษณะเฉพาะและมีการดำรงอยู่ในสังคมนั้น กระบวนการผลิตวัฒนธรรมทั้งที่เป็นนามธรรม และรูปธรรม ย่อมต้องการองค์ประกอบและปัจจัยเช่นเดียวกับการผลิตโดยทั่วไป ทั้งเรื่องของวัตถุดิบ กระบวนการ เครื่องมือ ระบบการแบ่งงานกันทำ วิธีการและขั้นตอนการผลิต ผู้ผลิต สถานที่ เวลา เป้าหมายการผลิต และผลผลิตทางวัฒนธรรม รวมทั้งสภาพแวดล้อมในขณะนั้น

Williams มองว่า วัฒนธรรมต่างๆ ล้วนได้รับการผลิตซ้ำตลอดเวลา ในทุกสถานที่ หากวัฒนธรรมนั้นไม่ได้รับการผลิตซ้ำเพื่อสืบทอดต่อไป วัฒนธรรมนั้นก็จะมีอายุเพียงสั้นๆ แล้วสูญหายไป ดังนั้นการผลิตซ้ำเพื่อสืบทอดวัฒนธรรม จึงเป็นกระบวนการที่รองรับความยั่งยืนของวัฒนธรรมหนึ่งๆ และเป็นหลักประกันความต่อเนื่องยาวนานของวัฒนธรรมนั้นๆ

นอกจากนี้ Raymond Williams (อ้างถึงใน [28]) ยังเน้นว่า แนวทางในการศึกษา วัฒนธรรมนั้นจะต้องพิจารณาอย่างเป็นรูปธรรม คือต้องเน้นศึกษากระบวนการผลิตทางวัฒนธรรม (Cultural Productions) และ การผลิตซ้ำเพื่อสืบทอดวัฒนธรรม (Reproduction for Culture Transmission) ว่าวัฒนธรรมนั้นผลิตขึ้นมาได้อย่างไร ใครผลิต ดำเนินการอย่างไร

สำหรับวิธีการผลิตซ้ำเพื่อสืบทอดวัฒนธรรมอาจมีได้หลายรูปแบบ ดังนี้

1. **การสรรหาคัดเลือก หรือสร้างขึ้นใหม่เพื่อใช้ในการแสดงนั้นๆ** จะรักษา รูปแบบเนื้อหาความหมายดั้งเดิมเอาไว้ทั้งหมด ตัวอย่างเช่น การผลิตละคร โทรทัศน์หรือภาพยนตร์ย้อนยุค ที่ต้องจำลองฉาก เครื่องแต่งกาย และอุปกรณ์ ประกอบฉากต่างๆ ให้เหมือนกับสภาพความเป็นจริงในยุคนั้นๆ ทั้งหมด เช่น เรื่องเล่าของพระสุริโยทัย ที่ต้องจำลองให้เหมือนจริงที่สุด เพราะเป็นเหตุการณ์ที่สังคม เชื่อว่าเกิดขึ้นจริงตามหลักฐานที่ปรากฏ

2. **การรักษารูปแบบเดิมเอาไว้ แต่เปลี่ยนองค์ประกอบบางอย่างไป**
ตัวอย่างเช่น การนำเรื่องเล่าของพระสุริโยทัยมาผลิตเป็นหนังสือการ์ตูน ซึ่งสามารถสร้างฉากและเครื่องแต่งกายให้เหมือนรูปแบบเดิมได้ แต่จำเป็นต้องดัดแปลงบทสนทนาและขั้นตอนการนำเสนอให้มีรูปแบบที่แตกต่างไปจากของเดิม เนื่องจากข้อจำกัดในด้านลักษณะเฉพาะและกลุ่มเป้าหมายของการ์ตูน
3. **การรักษารูปแบบเดิมเอาไว้ แต่เปลี่ยนเนื้อหาและความหมายไปแล้ว**
ตัวอย่างเช่น ชุดเกราะในภาพยนตร์เรื่องตำนานสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ซึ่งไม่ปรากฏหลักฐานในไทยว่ามีการใช้ชุดเกราะแบบในภาพยนตร์ แต่ชุดเกราะเป็นองค์ประกอบที่ทำให้ตัวละครดูมีสง่าขึ้น เป็นการปรับเปลี่ยนให้เหมาะกับยุคสมัยเอาใจตลาด

กาญจนา แก้วเทพ ([19]: 162) ตั้งข้อสังเกตว่า ที่ตัวบทใหม่ๆ จำเป็นต้องผลิตซ้ำ หยิบยืม หรือดัดแปลงจากของเก่าอยู่เสมอ นั้น เป็นเพราะว่าทุกวันนี้ไม่มีตัวบทอันใดที่จะสามารถถูกสร้างขึ้นใหม่โดยไม่ให้มีเนื้อหาหรือรูปแบบซ้ำรอยกับตัวบทที่เคยมีมาก่อนได้แล้ว ซึ่งข้อสังเกตนี้ก็สามารถนำมาใช้อธิบายในเรื่องของการใช้แก่นเรื่องซ้ำได้เป็นอย่างดี และด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกิดแนวคิดเรื่องสูตรสำเร็จ (formula) ของแนวเรื่องขึ้น กล่าวคือ ในแต่ละแนวเรื่องนั้นจะมีโครงสร้างแบบอย่างที่แน่นอนตายตัวอย่างเห็นได้ชัด มีเพียงรายละเอียดเล็กๆ น้อยๆ ที่จะเป็นทางเลือกให้เปลี่ยนแปลงได้ องค์ประกอบของสูตรที่นิยมนำมาวิเคราะห์ ได้แก่ ช่วงเวลา สถานที่ตัวละคร (พระเอก-นางเอก-ผู้ร้าย-ตัวรอง) เค้าโครงเรื่อง แก่นเรื่อง เครื่องแต่งกาย ยานพาหนะ และอาวุธ ซึ่งส่วนใหญ่ก็คือ องค์ประกอบทางด้านสัญลักษณ์ของภาษาภาพยนตร์ดังที่กล่าวมาแล้วนั่นเอง

นอกจากการใช้แก่นเรื่องซ้ำแล้วยังมีลักษณะการทำซ้ำ (Repetition) ได้อีกในหลายรูปแบบ ดังที่กาญจนา แก้วเทพ ([19]: 165) อ้างถึงวิธีการทำซ้ำอีกรูปแบบวิธี คือ

1. การทำซ้ำในลักษณะให้ตัวละครหลักเผชิญภัยในแบบเดิม หรือเริ่มต้นใหม่ (Retake)
2. การทำซ้ำโดยการนำเอาเรื่องเดิมทุกอย่างมาทำใหม่หมด (Remake)

3. การทำซ้ำโดยใช้ตัวละครหลักยืนโรง โดยมีเค้าเรื่องคล้ายเดิมแต่ตัวละครเสริมเปลี่ยนไป (Series)
4. การทำซ้ำโดยการเล่าเรื่องยาวๆ เกี่ยวกับครอบครัววงศ์ตระกูล โดยที่ตัวละครและเรื่องราวที่เข้ามาเกี่ยวข้องเปลี่ยนไปตามกาลเวลา (Saga)

บทบาทหน้าที่สำคัญในการดูแลและรักษาวัฒนธรรม และภูมิปัญญาให้สามารถดำรงอยู่ในภาวะการเปลี่ยนแปลงทางสังคม คือ การอาศัยการสื่อสารเป็นตัวกลางในการนำเสนอและถ่ายทอดเนื้อหา นอกจากนี้ยังมีในส่วนของ การส่งเสริมหรือสนับสนุนให้คนรุ่นใหม่ได้มองเห็นประโยชน์ตามบริบทแวดล้อม เช่น ประโยชน์ของการผลิตซ้ำกระบวนการทางวัฒนธรรม ของเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระสุริโยทัย คือ การเน้นไปที่วัฒนธรรมประเพณีเกี่ยวกับสถาบันกษัตริย์ โดยมีบทบาทของกษัตริย์ และราชวงศ์เป็นหัวใจสำคัญในการถ่ายทอด เพื่อให้มองเห็นถึงความสำคัญและอุดมคติต่างๆ ของกษัตริย์และราชวงศ์ และดำรงคุณค่าวัฒนธรรมประเพณีไปสู่คนรุ่นต่อไปได้อย่างยั่งยืน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง **การสื่อสารเพื่อถ่ายทอดความรู้และอุดมการณ์ชาตินิยมสู่คนรุ่นใหม่ผ่านละครวิทยุอิงประวัติศาสตร์คณะรังสิมันต์** โดย รังสิวุฒิ ทับทิมทอง ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2549 ศึกษาแนวคิดของผู้ผลิตละครวิทยุอิงประวัติศาสตร์ของคณะรังสิมันต์, ศึกษาเนื้อหาความรู้ทางประวัติศาสตร์และอุดมการณ์ชาตินิยมถ่ายทอดไปยังผู้รับสารรุ่นใหม่ และศึกษากลยุทธ์การสื่อสารของละครวิทยุ ผลการวิจัยพบว่าแนวคิดของการผลิตละครวิทยุ นี้ เริ่มต้นจากกองทัพบกที่มีแนวคิดที่จะเปลี่ยนรูปแบบรายการจากที่เคยเปิดเพลงแล้วแทรกด้วยการสนทนาหรือการอ่านบทความที่มีเนื้อหาปลุกจิตสำนึกรักชาติ มานำเสนอด้วยละครวิทยุอิงประวัติศาสตร์ จึงให้บริษัท รังสิมันต์ เรดิโอ จำกัด ดำเนินการจัดทำละครวิทยุอิงประวัติศาสตร์ ออกอากาศทาง FM103 ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2548 เป็นต้นมา บทละครวิทยุนี้มีการนำเสนอเนื้อหาความรู้ทางประวัติศาสตร์ในด้านต่างๆ ดังนี้ คือ วีรกรรมและความกล้าหาญของบรรพบุรุษไทย, เหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์, จารีตประเพณี และวัฒนธรรมไทย, วิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบสังคมไทย, สภาพบ้านเมืองไทยสมัยก่อน, เกียรติการศึกสงคราม มีการนำเสนออุดมการณ์ชาตินิยมในด้านต่างๆ ดังนี้ คือ การสำนึกในบุญคุณของบรรพบุรุษและแผ่นดินไทย, ความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์, การรู้จักหน้าที่ของตนเองที่มีต่อประเทศชาติ, ความเสียสละและบำเพ็ญตนเพื่อประโยชน์ของชาติ, ความสามัคคีของคนในชาติ, การรู้จักรักษามรดกของชาติที่สืบทอดกันมา การสื่อสารของละครวิทยุ นี้ มีการใช้กลยุทธ์การสื่อสารระหว่างผู้ส่งสาร, กลยุทธ์การสื่อสารของผู้ส่งสารเพื่อใช้เข้าถึงผู้รับสาร, กลยุทธ์นำเสนอเนื้อหาสาร และกลยุทธ์การสื่อสารผ่านสื่อวิทยุ

งานวิจัยเรื่อง **การเมืองในอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี** โดย สายพิณ แก้วงามประเสริฐ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปีการศึกษา 2537 ศึกษาเรื่องภาพลักษณ์ของคุณหญิงโม ซึ่งในปัจจุบันอยู่ในฐานะ “วีรสตรี” แห่งชาติ โดยมีอนุสาวรีย์เป็นหลักฐานที่ยืนยันความชอบธรรมของฐานะนี้ ตลอดจนการผลิตซ้ำของงานเขียนที่กล่าวถึงวีรกรรมของคุณหญิงโม โดยเฉพาะงานเขียนหรือพระนิพนธ์ที่ให้ความสำคัญกับบทบาทการต่อสู้ที่นำโดยคุณหญิงโมเป็นพิเศษ ซึ่งการผลิตซ้ำของงานเขียนเหล่านี้มีเงื่อนไขขึ้นอยู่กับการเมือง ที่รัฐต้องการใช้ประโยชน์จากวีรกรรมของคุณหญิงโม

การที่รัฐและท้องถิ่นต่างเห็นความจำเป็นของการสร้างของอนุสาวรีย์คุณหญิงโมแสดงนัยยะว่า วีรกรรมคุณหญิงโมคงเป็นที่รับรู้กันอยู่พอสมควรก่อน พ.ศ. 2477 แล้ว ยิ่งไปกว่านั้น วีรกรรมนี้ ยังถูกผลิตขึ้นจากบุคคลสำคัญของรัฐ ก่อนการปกครองในระบอบประชาธิปไตย คือ สมเด็จพระยาตำราญราชานุภาพ และพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว แสดงให้เห็นว่าสมัชชมนุรณญาสิทธิราชย์รัฐได้นำวีรกรรมของคุณหญิงโมมารับใช้อุดมการณ์ทางการเมืองของรัฐ โดยเฉพาะความพยายามจะสร้างความรู้สึกรักเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างส่วนกลางกับหัวเมืองภาคอีสาน ซึ่งจากการศึกษาพบว่าตัวตนของวีรกรรมคุณหญิงโม ปรากฏตัวครั้งแรก เมื่อ พ.ศ.2412 สมัยรัชกาลที่ 5 ทั้งที่วีรกรรมคุณหญิงโมในคราวกบฏเจ้าอนุวงศ์ พ.ศ.2369 นั้น ในเอกสารร่วมสมัยกับเหตุการณ์นี้ไม่ได้กล่าวถึงเลย แต่เมื่อเรื่องวีรกรรมของคุณหญิงโมถูกผลิตขึ้นในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ทำให้น่าเชื่อว่าวีรกรรมนี้ถูกนำมาปรับใช้แนวคิดและอุดมการณ์ของรัฐเป็นสำคัญ โดยเฉพาะการปลูกฝังความรู้สึกรักชาติให้เกิดแก่ประชาชน

งานวิจัยเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบการถ่ายทอดวัฒนธรรมไทย ผ่านสื่อนวนิยายและสื่อละครโทรทัศน์เรื่อง "สี่แผ่นดิน" โดย ศศิวิมล สันติราษฎร์ภักดี คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2539 ศึกษาสำรวจรูปแบบ และเนื้อหาวัฒนธรรมไทยที่ถูกถ่ายทอดผ่านสื่อนวนิยาย และสื่อละครโทรทัศน์เรื่อง สี่แผ่นดิน และเพื่อศึกษาวิเคราะห์ลักษณะการเชื่อมโยงรูปแบบ และเนื้อหาวัฒนธรรมไทยในสื่อละครโทรทัศน์ ด้วยการเปรียบเทียบกับสื่อนวนิยาย โดยอาศัยแนวคิดเรื่องการผลิตซ้ำเพื่อสืบต่อวัฒนธรรม แนวคิดเรื่องสื่อสองทางให้แกกัน แนวคิดเรื่องการเชื่อมโยงเนื้อหาและแนวคิด เรื่องการดัดแปลงสื่อนวนิยายมาเป็นสื่อละครโทรทัศน์ เพื่อการแสดงมาช่วยในการวิเคราะห์ต่าง ๆ ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำการศึกษาทั้งจากแหล่งข้อมูลที่เป็นบุคคลโดยการสัมภาษณ์ข้อมูลต่าง ๆ แหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสารที่ใช้ในการค้นคว้าหาข้อมูล อ้างอิงหลักฐานเกี่ยวกับวัฒนธรรมต่าง ๆ และเป็นแหล่งข้อมูลที่เป็นเทปบันทึกภาพละคร สี่แผ่นดิน จำนวน 85 ตอน ใช้ในการเปรียบเทียบเนื้อหา และรูปแบบวัฒนธรรมระหว่างสื่อนวนิยาย และละครโทรทัศน์ตามเกณฑ์การวิเคราะห์ต่าง ๆ ที่กำหนดไว้เป็นกรอบในการศึกษา พบว่าในสื่อนวนิยายที่นำมาผลิตเป็นสื่อละครโทรทัศน์ สามารถคงรูปแบบและเนื้อหาวัฒนธรรมทั้งแปดหมวดหลักตามที่กำหนดไว้ แต่วัฒนธรรมย่อยที่ปรากฏในแต่ละหมวดหลัก มีความแตกต่างกันในบางวัฒนธรรมย่อยในลักษณะการคงเดิม การเพิ่มขึ้น การลดลง อันเกิดจากปัจจัยต่าง ๆ ทางด้านการผลิต เช่น งบประมาณในการผลิตสูง สถานที่ที่จะใช้ถ่ายทำเป็นเขตหวงห้ามทางราชการ การขาดแคลนวัตถุดิบส่วนต่างๆ ในการผลิต เช่น อุปกรณ์ประกอบฉาก เครื่อง

แต่งกาย ฯลฯ รวมถึงธรรมชาติของสื่อที่เป็นตัวกำหนดสำคัญ ที่ทำให้เกิดความแตกต่างกันของการถ่ายทอดวัฒนธรรมในสื่อนวนิยาย และสื่อละครโทรทัศน์

งานวิจัยเรื่อง **ภาพตัวแทนของสมเด็จพระมหาธรรมราชาในวรรณกรรมไทย** โดย วันชนะ ทองคำภา คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2550 ผลการศึกษาพบว่า ภาพตัวแทนของสมเด็จพระมหาธรรมราชาไม่ใช่ภาพสะท้อนของสมเด็จพระมหาธรรมราชาที่เป็นบุคคลในประวัติศาสตร์แต่ถูกสร้างขึ้นด้วยกลวิธีทางวรรณศิลป์และความคิดทางการเมือง สังคม และวัฒนธรรมในยุคสมัยของการประพันธ์ กลวิธีการเล่าเรื่องที่ใช้นำเสนอภาพตัวแทนของสมเด็จพระมหาธรรมราชาให้แตกต่างกันได้แก่ การสร้างโครงเรื่องเพื่อนำเสนอ แก่นเรื่อง กลวิธีการสร้างตัวละคร การเลือกใช้ผู้เล่าและมุมมองของการเล่าเรื่องที่ต่างกัน และการใช้ฉากเป็นพื้นที่ของการเล่าเรื่อง ความคิดทางการเมือง สังคม และวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการประกอบสร้างตัวละครสมเด็จพระมหาธรรมราชาได้แก่ วาทกรรมชาตินิยม ความแตกต่างด้านโลกทัศน์เกี่ยวกับพม่าการเปลี่ยนแปลงมโนทัศน์เรื่องวีรบุรุษ วาทกรรมการเมืองในวิกฤติ 14 ตุลา 2516 และพฤษภาทมิฬ วาทกรรมประวัติศาสตร์กระแสรอง และอิทธิพลของมโนทัศน์เรื่องพ่อของแผ่นดิน

งานวิจัยเรื่อง **เรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับสมเด็จพระนเรศวรมหาราช :**
กลวิธีการเล่าเรื่องกับการสร้างภาพลักษณ์ โดย มารศรี สอทิพย์ ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2551 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีการเล่าเรื่องของเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ประเภทต่างๆ เกี่ยวกับสมเด็จพระนเรศวรมหาราช กับการสร้างภาพลักษณ์ของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชอันสัมพันธ์กับบริบททางสังคม และวัฒนธรรมไทย ผลการวิจัยพบว่า ภาพลักษณ์หลักของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชเป็นพระมหากษัตริย์ผู้ยิ่งใหญ่ในด้าน บุญบารมี และเป็นผู้มีเมตตา ส่วนภาพลักษณ์เสริมแตกต่างกันไปตามบริบททางสังคมและวัฒนธรรมไทยในยุคสมัยของ การประพันธ์ บริบททางสังคมและวัฒนธรรมไทยที่ส่งผลต่อการประกอบสร้างภาพลักษณ์ของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช อาจกล่าวได้ว่าเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ทุกประเภทล้วนนำเสนอภาพลักษณ์หลักของพระองค์ในฐานะวีรบุรุษผู้ยิ่งใหญ่ของคนไทย

งานวิจัยเรื่อง **การศึกษาเชิงวิเคราะห์นวนิยายอิงประวัติศาสตร์สมัยรัตนโกสินทร์** ของ สุภิญญา ยงศิริ สาขาวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2545 ศึกษานวนิยายประวัติศาสตร์ที่กล่าวถึงเหตุการณ์ประวัติศาสตร์สมัยรัตนโกสินทร์ จำนวน 9

เรื่อง เรียงตามลำดับรัชสมัยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 ถึงสมัยรัชกาลปัจจุบัน ผลการวิจัยพบว่า ผู้แต่งนวนิยายอิงประวัติศาสตร์สมัยรัตนโกสินทร์สร้างโครงเรื่อง เนื้อเรื่อง สร้างตัวละคร ใช้ฉาก และมีศิลปะการใช้ภาษา เพื่อเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์ในด้านต่างๆ นอกจากนั้นนวนิยายอิงประวัติศาสตร์สมัยรัตนโกสินทร์ได้สร้างโครงเรื่อง เนื้อเรื่อง สร้างตัวละคร ใช้ฉาก เพื่อแสดงให้เห็นภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย

งานวิจัยเรื่อง **วรรณกรรม อำนาจ และความบ้า : บทวิเคราะห์ทางการเมืองว่าด้วย**

เรื่องอำนาจกับวรรณกรรมของคุณสุวรรณ ของ จุมพฏ คำสนอง สาขาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2539 ศึกษาวรรณกรรมของคุณสุวรรณ โดยผู้เขียนได้พยายามนำ ความคิดที่เพิ่งนำเข้ามาจากโลกตะวันตกคือ "วาทกรรมของมิเชลฟูโก (Michel Foucault's idea of Discourse) และแนวคิด "หลังสมัยใหม่" (idea of Postmodernism) มาปรับใช้กับการศึกษาเรื่องไทยโดยใช้กรณีของ คุณสุวรรณและผลงานของเธอ คุณสุวรรณเป็นกวีหญิงซึ่งมีชีวิตอยู่ในช่วงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ผลงานที่มีชื่อเสียงของเธอคือ บทละครเรื่องอุณรุฑ์ร้อยเรื่อง งานทั้งสองชิ้นของเธอได้รับการ ตีตราจากหอสมุดวชิรญาณฯ ว่าเป็นบทบ้าของคนบ้า เนื่องจากการใช้คำและวิธีการแต่งที่มีรูปแบบที่แตกต่างอย่างเห็นได้ชัดจากวรรณกรรมมาตรฐาน ซึ่งถือเป็น อำนาจอย่างหนึ่งของราชสำนักในสมัยนั้น ทุกวันนี้ข้อกล่าวหาว่าคุณสุวรรณบ้าหรือไม่บ้า ยังเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ อย่างไรก็ตามสิ่งที่จะนำมาใช้เป็นหลักฐานพิสูจน์ยืนยันตัวของเธอได้จบสิ้นไปพร้อมกับการตายของเธอ มีเพียงแต่ ผลงานไม่กี่ชิ้นของเธอเท่านั้นที่ ผู้อ่าน ในปัจจุบันจะใช้ในการทำความเข้าใจตัวเธอ และจากการทำความเข้าใจกับผลงานของเธอโดยใช้แนวคิด ที่ได้กล่าวมาแล้ว ไม่ปรากฏว่า คุณสุวรรณบ้าแต่อย่างใด คุณสุวรรณในฐานะ ตัวตนทางประวัติศาสตร์และตัวตนที่ ถูกตีความจากผลงานของเธอ จึงอาจมีความเหมือน หรือแตกต่างกันก็ได้ สิ่งที่เกิดขึ้นเป็นผลของการต่อสู้กันระหว่าง วารกรรมซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับอำนาจ/ความรู้ ดังข้อสรุปที่ว่าผู้ใดสามารถผลิต และ ทำให้วาทกรรมนั้นเป็นที่ยอมรับของคนในสังคมได้ผู้นั้นคือผู้มีอำนาจ

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “กลวิธีการเล่าเรื่องและการสร้างบุคลิกตัวละครสมเด็จพระสุริโยทัยในเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทย” นี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ตัวบท และบริบท (Textual/ Contextual analysis) โดยมีระเบียบวิธีวิจัย ดังต่อไปนี้

แหล่งข้อมูล

1. แหล่งข้อมูลประเภทเอกสาร

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัย ในสื่อที่ได้รับเผยแพร่แล้วมาศึกษา โดยเปรียบเทียบกับ ข้อมูลจากพระราชพงศาวดาร และบทความทางประวัติศาสตร์ต่างๆ แบ่งเรื่องเล่าตามสื่อประเภทต่างๆ ได้ดังนี้

1. บทประพันธ์ร้อยกรอง
 - 1.1 เฉลิมเกียรติกษัตริย์คำฉันท์ (พ.ศ. 2458) พระนิพนธ์ในพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปประพันธ์พงศ์
 - 1.2 เสภาเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ.2532) แต่งโดย อุไรวรรณ เนาวรุจี
2. นวนิยายอิงประวัติศาสตร์
 - 2.1 นวนิยายเรื่อง สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2536) แต่งโดย วรยุทธ พิชัยศรีทัต และธเนศ เนติโพธิ์
 - 2.2 นวนิยายเรื่อง สุริโยทัย (พ.ศ. 2543) แต่งโดย คึกเดช กันตามระ
 - 2.3 นวนิยายเรื่อง บารมีพระแม่ปอง ปกพื้นธรณิน (พ.ศ. 2545) แต่งโดย “แก้วแก้ว”

3. หนังสือการ์ตูน
 - 3.1 หนังสือการ์ตูนเรื่อง สุริโยไท (พ.ศ. 2544) ประพันธ์โดย หม่อมเจ้าชาตรีเฉลิม ยุคล
4. ภาพยนตร์
 - 4.1 ภาพยนตร์เรื่อง สุริโยไท (พ.ศ. 2544) กำกับโดย หม่อมเจ้าชาตรีเฉลิม ยุคล
5. ละครโทรทัศน์
 - 5.1 ละครโทรทัศน์เรื่อง สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535) กำกับโดย วรยุทธ พิชัยศรัทธา ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ ช่อง 3
6. ละครวิทยุ
 - 6.1 ละครวิทยุเรื่อง สุริโยทัย (พ.ศ. 2543) เขียนบทโดย คีตกฤษ กัณตามระ ออกอากาศทาง สถานีวิทยุแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คลื่น 101.5 MHz
7. ละครเวที
 - 7.1 ละครเวทีเรื่อง สุริโยทัย เขียนบทโดย สมภพ จันทระประภา (พ.ศ. 2524)

2. แหล่งข้อมูลประเภทบุคคล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์บุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับการสร้างสื่อบันเทิงคดีของ สมเด็จพระสุริโยทัย เพื่อศึกษารายละเอียดในการสร้างตัวละครสมเด็จพระสุริโยทัย จำนวน 5 คน คือ

1. ศาสตราจารย์ ดร. สุรพล วิรุฬห์รักษ์ ผู้เกี่ยวข้องในการสร้างละครเวทีเรื่อง สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2524)
2. วรยุทธ พิชัยศรัทธา ผู้กำกับละครโทรทัศน์เรื่อง สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535) และแตงนง นิยายเรื่อง สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2536)

3. รองศาสตราจารย์คึกเดช กันตามระ ผู้เขียนบทละครวิทยุเรื่อง สุริโยทัย (พ.ศ. 2543) และ แต่งนวนิยายเรื่อง สุริโยทัย (พ.ศ. 2543)
4. รองศาสตราจารย์ ดร. สุเนตร ชุตินธรานนท์ นักประวัติศาสตร์ และ เป็นที่ปรึกษาทาง ประวัติศาสตร์ ในการเขียนบทภาพยนตร์เรื่อง สุริโยไท (พ.ศ. 2544)
5. รองศาสตราจารย์ ดร. คุณหญิง วินิตา ดิถียนต์ หรือ “แก้วเก้า” ผู้แต่งนวนิยายเรื่อง บารมี พระแม่ป๋อง ปกพื้นธรณิน (พ.ศ. 2545)

และสัมภาษณ์ความคิดเห็นของนักวิชาการเพิ่มเติม จำนวน 2 คน คือ

1. พิเศษ เจียจันทร์พงษ์ ผู้เชี่ยวชาญโบราณคดี กรมศิลปากร
2. เทพมนตรี ลิมปพยอม นักวิชาการอิสระด้านประวัติศาสตร์

การวิเคราะห์และการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาวิเคราะห์ได้นำเอาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากแหล่งต่างๆ มาใช้เป็นกรอบ ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลประเภทเอกสาร

วิเคราะห์กลวิธีเล่าเรื่องและการสร้างบุคลิกลักษณะตัวละครสมเด็จพระสุริโยทัย โดย วิเคราะห์เปรียบเทียบจากเอกสารทางประวัติศาสตร์ แบ่งตามสื่อประเภทต่างๆ โดยใช้แนวคิดการสร้างตัวละคร และแนวคิดการเล่าเรื่องในการวิเคราะห์เป็นหลัก และใช้แนวคิดการผลิตซ้ำ แนวคิด การวิเคราะห์แนวเรื่อง และ แนวคิดของเรื่องแต่ง(นวนิยาย)อิงประวัติศาสตร์ร่วมพิจารณาด้วย

2. ข้อมูลประเภทบุคคล

สัมภาษณ์แหล่งข้อมูลเพิ่มเติมบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับการสร้างสื่อบันเทิงคดีของ สมเด็จพระสุริโยทัย เพื่อศึกษารายละเอียดในการสร้างตัวละครสมเด็จพระสุริโยทัย และได้ข้อมูลที่

ชัดเจนขึ้น เกี่ยวกับ บุคลิกของตัวละครสมเด็จพระสุริโยทัย และกลวิธีเล่าเรื่องของตัวละครใน แหล่งข้อมูลต่างๆ ได้ชัดเจนขึ้น และนำข้อมูลที่ได้มาประกอบการวิเคราะห์ในประเด็นต่างๆ ที่ น่าสนใจ

การนำเสนอข้อมูล

ในบทที่ 4 ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) โดยทำการนำเสนอรายละเอียด ดังต่อไปนี้

นำเสนอเรื่องราวของสมเด็จพระสุริโยทัย ที่บันทึกในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ต่างๆ อัน จะเป็นข้อมูลพื้นฐานของตัวละครสมเด็จพระสุริโยทัยในสื่ออื่นต่อไป และ นำเสนอกลวิธีการเล่า เรื่องและการสร้างบุคลิกตัวละครสมเด็จพระสุริโยทัย ที่เหมือนและแตกต่างกันออกไปตามสื่อต่างๆ และวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เพิ่มเติม

ในบทที่ 5 ผู้วิจัยจะสรุปข้อมูลรายละเอียด และความสัมพันธ์ต่างๆ ตามที่ได้จากการ วิเคราะห์ในบทที่ 4

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ในบทนี้จะเป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์ กลวิธีการเล่าเรื่องและการสร้างบุคลิกตัวละคร สมเด็จพระสุริโยทัยในเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทย โดยใช้ แนวคิดการเล่าเรื่องและองค์ประกอบของเรื่องเล่า เป็นทฤษฎีหลักในการวิเคราะห์ ร่วมด้วยทฤษฎีต่างๆ ซึ่งเรื่องเล่าทั้งหมดนี้ เล่าเรื่องของตัวละครหลักคือพระสุริโยทัยเหมือนกันทุกเรื่อง แต่รายละเอียดของเนื้อหา และตัวละครจะแตกต่างกันตามแต่ละเรื่อง

เรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัยในพระราชพงศาวดาร

เรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับวีรกรรมของสมเด็จพระสุริโยทัยได้มีการเอ่ยถึงในพระราชพงศาวดารหลายๆ ฉบับ ซึ่งก็มีทั้งที่สอดคล้องและขัดแย้งกัน ดังต่อไปนี้

พระราชพงศาวดารกรุงเก่า ฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์ [1]ซึ่งรวบรวมและเขียนขึ้น ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ หลังเหตุการณ์ศึกพม่า 114 ปี อันเป็นหลักฐานที่เก่าแก่ที่สุดที่กล่าวถึงวีรกรรมนี้ อื่นนอกจาก สมเด็จพระอัครมเหสีแล้ว ยังมี สมเด็จพระเจ้าลูกเธอพระราชบุตรี ที่สิ้นพระชนม์ในเหตุการณ์นี้ด้วยเช่นกัน ความว่า

“แลครั้นเสวยราชสมบัติได้ ๗ เดือน พญาหงษาบังเสวกก็ยกพลมายังพระนครศรีอยุธยาในเดือน ๔ นั้น เมื่อสมเด็จพระมหาจักรพรรดิเจ้าเสด็จออกไปรบศึกหงษานั้น สมเด็จพระอรรคมเหสี สมเด็จพระเจ้าลูกเธอพระราชบุตรี เสด็จทรงช้างออกไปโดยเสด็จด้วย แลเมื่อได้รบศึกหงษานั้น ทับหน้าแตกมาปะทับหลวงเปนโกลาหลใหญ่ แลสมเด็จพระอรรคมเหสี แลสมเด็จพระเจ้าลูกเธอพระราชบุตรนั้นได้รับด้วยข้าศึกถึงสิ้นพระชนม์กับคอช้างนั้น

แลคึกหงษาครั้งนั้น เสียสมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราชเจ้า แลสมเด็จพระเจ้า
ลูกเธอ พระราเมศวรไปแก่พญาหงษา แลจึงเอาพญาปราบ แลข้างต้นพญา
ภาพ ตามไปส่งให้พญาหงษาถึงเมืองกำแพงเพชร แลพญาหงษาจึงส่งพระ
มหาธรรมราชาธิราชเจ้าสมเด็จพระราเมศวรเจ้า มายังพระนครศรีอยุธยา”

พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) [1] ชำระเมื่อ พ.ศ. 2338 ตรง
กับสมัยรัชกาลที่ 1 แห่งรัตนโกสินทร์ และเป็นฉบับแรก ที่ออกนามของ สมเด็จพระสุริโยทัย กล่าวไว้
ถึงเหตุการณ์นี้ว่า

“ครั้นรุ่งขึ้นวันอาทิตย์เดือน ๔ ขึ้น ๖ ค่ำ สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ
ราชาธิราชเจ้า จะเสด็จยกพลโยธาทวยหาญ ออกไปดูกำลังข้าศึก ณ พุ่
งภูเขาทอง จึงทรงเครื่องราชอลังการยุทธ์ เสด็จทรงช้างต้นพลายแก้วจักรวรรณ์
สูง ๖ ศอกคืบ ๕ นิ้วเป็นพระคชาธาร ประดับคชาลึงการณเครื่องมั้น มีกลาง
ข้างและควาญ พระสุริโยทัยผู้เป็นเอกอัครราชชมเหสี ประดับองค์เป็นพระยาม
หาอุปราช ทรงเครื่องสำหรับราชรถรงค์ เสด็จทรงช้างพลายทองสุริยกษัตริย์
สูง ๖ ศอกเป็นพระคชาธาร ประดับคชาการณเครื่องมั้นเสร็จ มีกลางข้างและ
ควาญ...

ฝ่ายสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ดำรัสให้แยกพลเป็นปีกกา พลโยธา
หารทั้งสองฝ่าย บ้างเหินโกลาหลเข้าปะทะ ประจันตีฟันแทงแย่งยุทธ์ ยิ่งปืน
ระดมศาสตราวุธมาการตลบไปทั้งอากาศ พลทั้งสองฝ่าย บ้างตายบ้าง
ล้มบาก กลิ้งกลาดเกลื่อนท้องทุ่งเป็นอันมาก สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ
ราชาธิราชเจ้า ก็ขับพระคชาธารเข้าชนข้างกองหน้าพระเจ้าหงสาวดี พระ
คชาธารเสียทีให้หลังข้าศึกเอาไว้ไม่อยู่ พระเจ้าแปรได้ทำยข้าศึกดั่งนั้น ก็ขับ
พระคชาธารตามไล่ข้างพระมหาจักรพรรดิ พระสุริโยทัยเห็นพระราชสามีเสีย
ที ไม่พ้อมือข้าศึก ทรงพระกตัญญูภาพ ก็ขับพระคชาธารพลายทองสุริยกษัต
ริย์สะอึกออกรับ พระคชาธารพระเจ้าแปรได้ล่างแบกถนัด พระคชาธารพระ
สุริโยทัยแขนหงายเสียที พระเจ้าแปรจ้วงฟันด้วยพระแสงของ้าว ต้องพระ

อ้างว่าพระสุริโยทัย ขาดกระทั้งราวพระถันประเทศ พระราเมศวรกับพระมหินทร
 ราธิราช ก็ขับพระคชาธารถันจะเข้าแก่พระราชมารดาไม่ทันที่ พอพระชนนี
 สิ้นพระชนม์กับคอช้าง พระพี่น้องทั้งสองพระองค์ ถอยรอรับเข้าศึก กันพระศพ
 สมเด็จพระราชมารดาเข้าพระนครได้ โยธาท้าวพระนครแตกพ่ายเข้าศึก รั้พล
 ตายเป็นอันมาก สมเด็จพระมหาจักรพรรดิราชาธิราชเจ้า จึงให้เชิญพระศพ
 พระสุริโยทัย ผู้เป็นพระอัครมเหสีมาไว้ตำบลสวนหลวง”

คำให้การชาวกรุงเก่า ซึ่งพระเจ้าอู่วะแห่งพม่าให้เรียบเรียงจากคำให้การของเชลยศึกไทย
 ที่กวาดต้อนไป เมื่อครั้งตีกรุงศรีอยุธยา (พ.ศ. 2310) และหอพระสมุดฯ ได้ต้นฉบับจากพม่าเมื่อ พ.ศ.
 2454 มีใจความที่ต่างออกไป คือ ผู้ที่ออกรบสละชีพสร้างวีรกรรมในเหตุการณ์นี้ คือ พระบรมดิลก
 พระราชธิดา พระองค์เดียว ความว่า

“...ฝ่ายพระมหาเทวี ผู้เป็นพระอัครมเหสีพระมหาจักรพรรดิ จึงให้
 ประชุมพระราชวงศานุวงศ์ และข้าราชการทั้งปวงทรงปรึกษาว่า บัดนี้ถึงวัน
 สัญญาที่จะทำยุทธหัตถีแล้ว พระราชสามีของเราก็ทรงพระประชวรมาก พระ
 ราชโอรสก็ยังทรงพระเยาว์นัก จะหาใครออกทำยุทธหัตถี ต่อสู้กับข้าศึกแทน
 พระราชสามีแห่งเราได้ ถ้าไม่ออกไปทำยุทธหัตถีตามสัญญาในวันนี้ ก็จะต้อง
 ยอมเสียราชสมบัติ ให้แก่ข้าศึกตามสัญญา... ขณะนั้นพระบรมดิลกซึ่งเป็น
 พระราชธิดามีพระชันษาได้ ๑๖ ปี จึงกราบทูลว่า พระราชบิดาได้ทรงทำ
 สัญญาไว้ กับพระเจ้าหงสาวดีแน่นอนหาก ถ้าไม่ออกไปทำยุทธหัตถีในวันนี้
 ก็จะต้องยกราชสมบัติให้แก่เขาตามสัญญา คราวนี้ไม่มีใครที่จะออกต่อสู้
 ด้วยข้าศึกแล้ว กระหม่อมฉันจะขอรับอาสาออกไป ชนช้างกับพระเจ้าหงสาว
 ดี ฉลองพระเดชพระคุณสมเด็จพระราชบิดา...”

พระบรมดิลกราชธิดารับพระพร ของสมเด็จพระราชบิดามารดาแล้ว
 ก็ถวายบังคมลาออกมาทรงช้างต้นบรมฉัททันต์... พระบรมดิลกก็ยกพล
 ออกไปที่ทุ่งมโนรมย์ ครั้นกองทัพมาถึงพร้อมกันทั้ง ๒ ฝ่ายแล้ว ก็ยกธงขึ้น
 เป็นสัญญา แล้วต่างก็เข้าทำยุทธหัตถีชนช้างกัน พระบรมดิลกเป็นสตรี ไม่

ชำนาญการซึ่งพระคณาจารย์ ก็เสียที่แก่พระเจ้าหงสาวดี ข้างต้นบรมฉัททันต์ เบนท่ายให้ทำแก่พระเจ้าหงสาวดี พระเจ้าหงสาวดีก็ทรงพระแสงง้าว ฟันถูก พระบรมดิถิก ตกจากข้างทรง พระบรมดิถิกร้องได้คำเดียวก็สิ้นพระชนม์ พระเจ้าหงสาวดีได้ทรงฟังเสียง จึงทราบชัดว่าเป็นสตรี ปลอมออกมาทำยุทธหัตถีกับพระองค์ ก็เสียพระทัย ทั้งละอายแก่ไพร่พลทั้งปวง จึงตรัสในที่ประชุมว่า ครั้งนี้เราเสียทีแล้ว ด้วยเราไม่พิจารณาให้แน่นอน หลงทำยุทธนาการกับสตรี ให้เสื่อมเสียเกียรติยศกิตติศัพท์ จะลือซาปรากฏไปชั่วกัลปาวสาน ว่าเราเป็นคนขลาด จึงมาทำยุทธนาการสู้รบกับสตรี เมื่อพระเจ้าหงสาวดีตรัสดังนี้แล้ว ก็ให้รวบรวมผู้คนข้างม้า ยกทัพกลับคืนพระนคร”

ในพงศาวดารที่ชำระในเวลาหลัง เช่น พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา [29] ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีรับสั่งให้กรมหลวงวงศาธิราชสนิท ทรงชำระใหม่แล้ว พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงตรวจ ทรงแก้ไข พิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2455 ได้เล่าว่า

“ฝ่ายสมเด็จพระเจ้าหงสาวดียกทัพข้ามกาญจนบุรีมาถึง พระนครศรีอยุธยา ณ วันเสาร์ ขึ้น ๕ ค่ำ เดือน ๔ สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ราชาริราชเจ้าจะเสด็จยกพยุหิโยธาทวยหาญออกไปดูกำลังข้าศึก ณ พุ่งภูเขาทอง จึงทรงเครื่องราชอลังการยุทธเสด็จทรงช้างต้นพลายแก้วจักรพรรดิ สูงหกศอกคืบห้านิ้วเป็นพระคณาจารย์ ประดับคชาลังการาภรณ์เครื่องมั้น มีกลางข้างและควาญ พระสุริโยทัยผู้เป็นเอกอัครราชมเหสี ประดับพระองค์เป็นพระยามหาอุปราช ทรงเครื่องสำหรับราชณรงค์ เสด็จทรงช้างพลายทองสุริยักษัตริย์สูงหกศอกเป็นพระคณาจารย์ ประดับคชาภรณ์เครื่องมั้นเสร็จ มีกลางข้างและควาญ พระราเมศวรทรงเครื่องสิริราชปัดันธนาภรณ์ทำหรับพิชัยยุทธ สงครามเสร็จ เสด็จทรงช้างต้นพลายมงคลจักรพาฬ สูงห้าศอกคืบสิบนิ้ว ประดับคชาภรณ์เครื่องมั้น มีความญและกลางข้าง พระมหินทราริราชทรงราชวิภูษณาลังการาภรณ์สำหรับพระมหาพิชัยยุทธ เสด็จทรงช้างต้นพลายพิมานจักรพรรดิสูงห้าศอกคืบแปดนิ้ว ประดับกัญชรอลงกตเครื่องมั้น มีกลางข้าง

และถวาย ครั้นได้มหาศุภวารฤกษ์ราชดฤถีพระโหราลัยมั่งชัยประโคม
 อุกุโฆฆแตรสังข์อึงอินทเกรี สมเด็จพระมหาจักรพรรดิราชาธิราชเจ้าก็ยกตรา
 พระคชาธารข้ามฟากไป พระอัศรมเหสีและพระเจ้าลูกเธอทั้งสองพระองค์
 โดยเสด็จเหล่าคชพยุหตั้งกันแทรกแซงค่ายค้ำพิงคาโคดแล่น มีทหารประจำชี่
 กรกุมปืนปลายขอประจำคอทุกตัวสาร ความญ่ประจำทำยล้อมเป็นกรรกงโดย
 ชนิดแล้วถึงหมู่พยุหแสนยการโยธาหาญเดินเท้า ถือดาบตั้งเสโลโตมรหอก
 ใหญ่หอกคู่ ธงทวนธนูปืนนกกัสบค้ำคั้งซ้ายขวาหน้าหลัง โดยกระบวนคชพยุ
 หสงครามเสียงเท้าพลและเท้าข้างสะเทือนดังพสุธาจะทชุด สมเด็จพระมหา
 จักรพรรดิราชาธิราชเจ้าเสด็จยืนพระคชาธาร ประมวลพลและคชพยุหโดยกระ
 บวนตั้งอยู่ ณ โคนพระยา

ฝ่ายกองตระเวนรามัญเห็นดังนั้น ก็เข้าไปกราบทูลพระเจ้าหงสาวดี
 โดยให้เห็นทุกประการ สมเด็จพระเจ้าหงสาวดีตรัสว่า ชะรอยจะเป็นทัพพระ
 มหาจักรพรรดิยกออกมา จะกระทำคชพยุหสงครามกับเรา พระองค์ตรัสให้
 ยกพลหลวงออกจากค่ายตั้งกระบวน สมเด็จพระเจ้าหงสาวดีทรงเกราะเครื่อง
 พิชัยยุทธ ย่อมทับถมด้วยวิชาศัสตราเวทคาถาแล้ว สอดพระมหาสุวรรณ
 สังวาลประดับเพชรพินมม สรรพคุณเวทคาถาต่างๆ ทรงพระมามาตาลงเลข
 ยันต์กันสรรพศัสตราวุธยันตรายสำหรับราชณรงค์ยุทธเสร็จ เสด็จทรงช้าง
 ต้นปลายมงคลปราบทวิปสูงเจ็ดศอกเป็นพระคชาธาร ประดับคชาภรณ์
 เครื่องม่น มีกลางข้างและความ เครื่องสูงสำหรับราชณรงค์แห่โดยขนาด มี
 หมู่ทหารถือนดาบตั้งหมื่นหนึ่งล้อมพระคชาธาร พระเจ้าแปรทรงอฉังการเครื่อง
 พิชัยยุทธ ทรงช้างต้นปลายเทวนาคพินายสูงหกศอกคืบเจ็ดนิ้วเป็นพระ
 คชาธาร ประดับคชาภรณ์เครื่องม่น มีความญ่และกลางข้างยกเป็นกองหน้า มี
 ทหารดาบสองมือพันห้าร้อยล้อมพระคชาธารและช้างทำวพระยารามัญค้ำ
 คั้งทั้งกระบวนกรรกงเป็นชนิด เหล่าพยุหโยธาหาญเดินเท้าถือนสรรพศัสตราดา
 ดาษโดยกระบวน สมเด็จพระเจ้าหงสาวดีก็ยกพยุหโยธาทวยหาญออกตั้งยัง
 ท้องทุ่งตรงหน้าทัพสมเด็จพระมหาจักรพรรดิห่างกันประมาณร้อยเส้น เสด็จ
 ยืนพระคชาธารคอยฤกษ์ จึงตรัสให้พลม้าร่าทวนชักชิงคลองกันไปให้พลเรียง
 หน้าทัพ ฝ่ายพลเครื่องเล่นเดินร่าร้องเฮฮาเป็นกุกุลาหล ฝ่ายพลดาบตั้งดาบ
 สองมือก็ร่าล่อเลี้ยวกันไปมา ขณะนั้นสมเด็จพระเจ้าหงสาวดีทอดพระเนตรดู

บนอากาศ เห็นพระอาทิตย์แจ่มดวงหมดเมฆหมอก แล้วมีศิขณราชบิน
 นำหน้าทัพ ครั้นเห็นศุภนิมิตราชฤกษ์ดังนั้นก็ให้ลั่นฆ้องชัยอุโฆษแตรสังข์ซึ่ง
 อินทเกรี่ขึ้นพร้อมกัน ก็ตรัสให้ขับพลเข้าโจมตีทัพสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ
 ฝ่ายสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ดำรัสให้แยกพลเป็นปีกกา พลโยธาทหารทั้ง
 สองฝ่ายบ้างเหินเป็นโกลาหล เข้าประทะประจันตีฟันแทงแย่งยุทธยิงปืน
 ระดมศัสตราวุธมาการตลบไปทั้งอากาศ พบทั้งสองฝ่ายบ้างตาย บ้างลำบาก
 กลิ้งกลาดเกลื่อนท้องทุ่งเป็นอันมาก สมเด็จพระมหาจักรพรรดิราชาธิราชเจ้า
 ก็ขับพระคชาธารเข้าชนกองหน้าพระเจ้าหงสาวดี พระคชาธารเสียทีให้หลัง
 เข้าศึกเอาไว้ไม่อยู่ พระเจ้าแปรได้ทำยเข้าศึกดังนั้นก็ขับพระคชาธารตามไล่
 ช้างพระมหาจักรพรรดิ พระสุริโยทัยเห็นพระราชสามีเสียที่ไม่พ้อมมือเข้าศึก
 ทรงพระกตัญญูภาพ ก็ขับพระคชาธารพลายทรงสุริยกษัตริย์สะอีกออกรับ
 พระคชาธารพระเจ้าแปรได้ล่างแบกถนัด พระคชาธารพระสุริโยทัยแขนง
 หงายเสียที พระเจ้าแปรจ้วงฟันด้วยพระแสงของ้าวต้องพระอัสสาพระสุริโย
 ทัยขาดกระทั้งถึงราวพระถันประเทศ พระรามศรกับพระมหินทราชาธิราชก็ขับ
 พระคชาธารถลันจะเข้าแก้พระราชมารดาไม่ทันที่ พอพระชนนีสิ้นพระชนม์
 กับคอช้างพระพี่น้องทั้งสองพระองค์ถอยรอรบเข้าศึกกันพระศพสมเด็จพระ
 ราชมารดาเข้าพระนครได้ โยธาทหารพระนครแตกพ่ายเข้าศึกที่พลตายเป็นอัน
 มาก สมเด็จพระมหาจักรพรรดิราชาธิราชเจ้า จึงได้เชิญพระศพพระสุริโยทัยผู้
 เป็นอัครมเหสีมาไว้ตำบลสวนหลวง”

“ฝ่ายพระมหาธรรมราชาที่เสด็จลงมาเฝ้า ทูลสมเด็จพระมหา
 จักรพรรดิราชาธิราชเจ้า ซึ่งได้รับกับทัพหงสาวดีทุกประการ ครั้นกองทัพ
 สมเด็จพระเจ้าหงสาวดียกไปแล้ว สมเด็จพระมหาจักรพรรดิราชาธิราชเจ้า ให้
 แต่งการพระราชทานเพลิงพระศพพระสุริโยทัย ซึ่งขาดคอช้างเสร็จแล้ว
 สมเด็จพระมหาธรรมราชาที่ถวายบังคมลากลับขึ้นไปยังเมืองพิษณุโลก

ฝ่ายสมเด็จพระมหาจักรพรรดิราชาธิราชเจ้า ให้สถาปนาที่
 พระราชทานเพลิงนั้น เป็นพระเจดีย์วิหารเสร็จแล้ว ให้นามวัดสบสวรรค์”

พระราชพงศาวดารฉบับที่ถือได้ว่า เล่าวีรกรรมของ สมเด็จพระสุริโยทัย ที่ได้รับการผลิตซ้ำ และเป็นที่ยึดกันทั่วไปในสังคมไทยปัจจุบันคือ พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพันจันทนุมาศ (เจิม) เพราะ พระราชพงศาวดารฉบับหลังจากนี้ และตลอดจน สื่อประเภทต่างๆ มากมาย ต่างก็เล่าเรื่องของสมเด็จพระสุริโยทัย ตามสำนวนนี้เป็นหลัก

เรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัย ในมุมมองทางประวัติศาสตร์เพิ่มเติมของ นักวิชาการทางประวัติศาสตร์

ความคิดเห็นเพิ่มเติมจาก พิเศษ เจียจันทร์พงษ์ ผู้เขียนหนังสือเรื่อง “พระสุริโยทัย เป็นใคร? มาจากไหน?” [30] และ “สุริโยไท ประวัติศาสตร์จากภาพยนตร์” และ เทพมนตรี ลิ้มปพยอม ผู้เขียนหนังสือเรื่อง “การเมืองเรื่อง พระสุริโยทัย” [31] ในเบื้องต้นค่อนข้างจะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ มองว่าจุดประสงค์ในการสร้างงานเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัย เพื่อกระตุ้นความรักชาติเป็นหลัก ซึ่งสมเด็จพระสุริโยทัยในสื่อต่างๆ มีบุคลิกลักษณะ และคุณสมบัติเฉพาะ แตกต่างจากสมเด็จพระสุริโยทัย ในหลักฐานทางประวัติศาสตร์คือ พระสุริโยทัย ในประวัติศาสตร์ จะมีรายละเอียดไม่มาก คือพบพระวีรกรรมในพงศาวดารอยุธยาฉบับหลวงประเสริฐ และฉบับพันจันทนุมาศ ซึ่งเป็นฉบับเดียวที่ออกชื่อเท่านั้น

อาจารย์พิเศษมองว่า เรื่องราวนอกเหนือจากพระวีรกรรม ที่ว่าสมเด็จพระสุริโยทัยเป็นใคร มาจากไหนผ่านชีวิตอย่างไรจนได้มาเป็นพระมเหสีของกษัตริย์อยุธยา นั้น ไม่ปรากฏในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ แต่เมื่อนำมาสร้างเป็นภาพยนตร์ในเรื่องเกี่ยวกับพระนาง ส่วนที่ไม่มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ส่วนนี้จำเป็นต้องมีการต่อเติมให้ครบถ้วน จึงจะเป็นภาพยนตร์ที่สร้างขึ้นเพื่อความหย่อนใจมิใช่ภาพยนตร์สารคดี ในสื่อบันเทิงอื่นๆ ก็เช่นกัน ซึ่งเรื่องเล่าของพระสุริโยทัยในยุคหลัง (ละครวิทยุเรื่อง สุริโยทัย , ภาพยนตร์เรื่อง สุริโยไท , นวนิยายเรื่อง บารมีพระแม่ปอง ปกพื้นธรรณิน) ได้นำบทบาทของพระสุริโยทัยไปผูกกับการเมืองระหว่างราชวงศ์ต่างๆ ในราชสำนัก ทำให้เกิดตัวตนของพระองค์ ในช่วงก่อนศึกตะเบงขะเวตีขึ้นมา

ส่วนประวัติก่อนที่จะเป็นพระมเหสีของพระเพ็ชรราชานั้น เป็นช่องว่างที่ไร้หลักฐานใดๆ อาจารย์พิเศษสมมติไว้อย่างน้อย 3 ทาง คือมาจากเชื้อสายราชอาณาจักรลาว มาจากราชวงศ์

ละโว้-อโยธยา หรือมาจากราชวงศ์สุโขทัย ซึ่งทั้งหมดยังเป็นเพียงการอ้างลอยๆ เพราะขาดหลักฐาน หากแต่แนวคิดที่มาจากราชวงศ์สุโขทัย จะนิยมนำมาใช้กับการผูกเรื่องในสื่อ เพราะนอกจาก ความคล้ายกันของชื่อ สุริโยทัย-สุโขทัย แล้ว การผูกเรื่องให้พระองค์ เกี่ยวข้องกับราชวงศ์สุโขทัย และพระมหากษัตริย์ จะทำให้การสิ้นพระชนม์ของพระองค์ ส่งผลสะท้อนไปถึงสองราชวงศ์ ซึ่งจะระหองระแหงจนเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เสียกรุงในเวลาต่อมา จึงถือเป็นความแนบเนียนสมเหตุสมผล สำหรับศิลปะสื่อบันเทิง

แต่อาจารย์เทพมนตรี จะให้ความสนใจในเรื่อง “พระสุวัณณ์” สตรีทรงอำนาจฝ่ายใน ผู้ลอบช่วยเหลือพระมหากษัตริย์ จนทำให้เสียกรุง ในพงศาวดารของวันวลิต ว่าเป็นพระสุริโยทัย ผู้เล่นการเมืองต่อเนื่องมาตั้งแต่กรณีแม่อยู่หัวศรีสุดาจันทร์ และกรณีชนข้างของพระสุริโยทัย ไม่เคยเกิดขึ้น หากแต่เป็นเรื่องเสริมแต่ง เพื่อจุดประสงค์ในการเมือง คือเป็นวีรสตรีที่สละพระชนม์ชีพเพื่อชาติและแผ่นดิน ซึ่งอาจารย์พิเศษมองว่า พระสุวัณณ์ คือ พระสวัสดิราช มากกว่า อาจารย์เทพมนตรีเห็นว่า การที่เรื่องเล่าของพระสุริโยทัยในยุคหลัง (ละครวิทยุเรื่อง สุริโยทัย , ภาพยนตร์เรื่อง สุริโยไท , นวนิยายเรื่อง บารมีพระแม่ป๋อง ปกพื้นธรณิน) มีการตีความใหม่ทางประวัติศาสตร์หลายแห่ง และมีการใช้ข้อสมมติฐานใหม่ๆ เพื่อเติมเต็มเรื่องราว เป็นเรื่องที่ดี หากแต่ก็ยังใช้หลักฐานทางตะวันตกน้อยเกินไป

	พระรามธิบดีที่ 2 สิ้นพระชนม์	พระไชย ราชาธิราชออกศึก	แต่งตั้งขุน รวงศาธิราช	พระมหาจักรพรรดิ ครองราชย์	พระเจ้าตะเบ็ง ชะเวตี้ยกทัพ	พระสุริโยทัย สิ้นพระชนม์	พิธีพระบรมศพ พระสุริโยทัย	พระเจ้าตะเบ็ง ชะเวตี้ถอยทัพ
บทประพันธ์ร้อยกรอง เฉลิมเกียรติ กษัตริ์คำฉันท์ (พ.ศ. 2458)				/	/	/	/	/
ละครเวที สุริโยทัย (พ.ศ. 2524)			/	/	/	/		
เสภาเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระสุริโย ทัย (พ.ศ.2532)			/	/	/	/		
ละครโทรทัศน์และนวนิยาย สมเด็จพระ สุริโยทัย (พ.ศ. 2535-2536)		/	/	/	/	/	/	/
ละครวิทยุและนวนิยาย สุริโยทัย (พ.ศ. 2543)		/	/	/	/	/ (ละครวิทยุ)	/ (นวนิยาย)	/ (นวนิยาย)
ภาพยนตร์และหนังสือการ์ตูน สุริโยไท (พ.ศ. 2544)	/	/	/	/	/	/		
นวนิยาย บารมีพระแม่ป๋อง ปกพื้น ธรรณิน (พ.ศ. 2545)				/	/	/		

ตาราง 1 ขอบเขตระยะเวลาการดำเนินของเรื่อง ตามเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์

-	ขุนอินทรเทพ/ เจ้าพระยาศรีธรรมมาโคกราช	ขุนอินทรเทพ/ เจ้าพระยาธรรมมาโคกราช	ขุนอินทรเทพ/ เจ้าพระยาศรีธรรมมาโคกราช	ขุนอินทรเทพ/ เจ้าพระยาศรีธรรมมาโคกราช	ขุนอินทรเทพ/ พระยาศรีธรรมมาโคกราช	ขุนอินทรเทพ
-	หลวงศรียศ/ เจ้าพระยามหาเสนา	หลวงศรียศ/ เจ้าพระยามหาเสนา	หลวงศรียศ/ เจ้าพระยามหาเสนา	หลวงศรียศ/ เจ้าพระยามหาเสนา	หลวงศรียศ/ พระยามหาเสนา	หลวงศรียศ
-	หมื่นราชเสนาหา/ เจ้าพระยามหาเทพ	หมื่นราชเสนาหา/ เจ้าพระยามหาเทพ	หมื่นราชเสนาหา/ เจ้าพระยามหาเทพ	หมื่นราชเสนาหา/ พระยาภักดีนุชิต	หมื่นราชเสนาหา/ พระยาภักดีนุชิต	หมื่นราชเสนาหา/ เจ้าพระยามหาเทพ
มังตรา/พระเจ้าหงสาวดี/ พระเจ้าตบะเบงชเวตี้	พระเจ้าตบะเบงชเวตี้	องค์มังตรา/ พระเจ้าตบะเบงชเวตี้	พระเจ้าตบะเบงชเวตี้	พระเจ้าตบะเบงชเวตี้	พระเจ้าหงสาวดี/ พระเจ้าตบะเบงชเวตี้	พระเจ้าตบะเบงชเวตี้
ฉะเต็ต/ บุญงนอง	บุญงนอง	บุญงนอง	บุญงนอง	บาบุญงนอง	บุญงนอง	บุญงนอง

ตาราง 2 (ต่อ) ชื่อตัวละครสำคัญตัวเดียวกัน ซึ่งถูกเรียกชื่อแตกต่างกันในแต่ละเรื่อง รวมถึงการเลื่อนยศตามเนื้อเรื่อง

การศึกษาวិเคราะห์นวนิยายอิงประวัติศาสตร์นั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องวิเคราะห์องค์ประกอบซึ่งเป็นส่วนสำคัญของนวนิยาย เพราะจะช่วยให้เข้าใจเรื่องราวและแนวคิดของเรื่องได้เป็นอย่างดี ซึ่งแม้ว่าทุกเรื่องที่ศึกษานั้นจะเป็นเรื่องเล่าของสมเด็จพระสุริโยทัย บุคคลคนเดียวก็ตาม ที่เป็นจุดสิ้นสุดที่การสิ้นพระชนม์บนคอช้าง หากแต่ การดำเนินเรื่องราวจากจุดเริ่มเรื่องมาจบเรื่อง แม้ว่าจะเล่าเรื่องที่ดัดแปลงมาจากประวัติศาสตร์ไทยชุดเดียวกัน แต่กลับมีบางเหตุการณ์ที่แตกต่างกัน ตั้งแต่เล็กน้อย จนถึงเป็นคนละเรื่องกัน

เป็นที่น่าสังเกตว่า เนื้อเรื่องในช่วงสุดท้าย ที่พระสุริโยทัยสิ้นพระชนม์ในสงครามกับพม่า นั้น เรื่องเล่าทุกฉบับเล่าใกล้เคียงกันหมด หากแต่ เนื้อเรื่องในช่วงก่อนหน้านั้น แม้จะเป็นเรื่องเดียวกัน คือกรณีของท้าวศรีสุดาจันทร์ แต่รายละเอียด หรือมูลเหตุของเหตุการณ์ต่างๆ กลับมีความแตกต่างกันหลายจุด แม้ว่าผลลัพธ์จะลงเอยเหมือนกันหมดคือ ความพ่ายแพ้ของพระนาง และการขึ้นสู่อำนาจของพระเพ็ชรราชาก็ตาม

	การแย่งชิงราชบัลลังก์ทำให้เกิดความ เสื่อมและความอ่อนแอในราชสำนัก	การเชิดชูวีรภษัตริย์ และวีรภษัตริ	ความรักระหว่าง สงคราม	ความกตัญญู ความเสียสละ และ ความจงรักภักดีต่อแผ่นดิน	หมายเหตุ
บทประพันธ์ร้อยกรอง เฉลิมเกียรติภษัตริ คำฉันท์ (พ.ศ. 2458)		/		/	
ละครเวที สุริโยทัย (พ.ศ. 2524)	/	/		/	
เสภาเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระสุริโย ทัย (พ.ศ.2532)	/	/		/	
ละครโทรทัศน์และนวนิยาย สมเด็จพระ สุริโยทัย (พ.ศ. 2535-2536)	/	/	/	/	ขุนพิเรนทรเทพรักกับพระสวัสติราช (ปรับอายุให้อยู่ช่วงเดียวกัน)
ละครวิทยุและนวนิยาย สุริโยทัย (พ.ศ. 2543)	/	/		/	
ภาพยนตร์และหนังสือการ์ตูน สุริโยไท (พ.ศ. 2544)	/	/	/	/	ขุนพิเรนทรเทพ ไม่สมหวังกับพระสุริโย ไท
นวนิยาย บารมีพระแม่ป๊อง ปกพื้น ธรณิน (พ.ศ. 2545)	/	/	/	/	พระมหลามนตรีรักกับพัตรา

ตาราง 3 แนวคิดของเรื่อง

แนวคิดของเรื่อง

แนวคิดคือสิ่งที่ผู้แต่งต้องการสื่อสารไปยังผู้อ่านเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจถึงจุดประสงค์หรือความต้องการของผู้แต่ง นวนิยายอิงประวัติศาสตร์สมัยกรุงศรีอยุธยา นั้นประกอบด้วยแนวคิดหลักและแนวคิดย่อย ดังนี้

1. แนวคิดหลัก

เรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัย มีแนวคิดหลักของเรื่องที่จัดเป็นกลุ่มได้ คือ การแย่งชิงราชบัลลังก์ทำให้เกิดความเสื่อมและความอ่อนแอในราชสำนัก และการเชิดชูวีรภักดิ์และวีรภักดิ์

1.1 การแย่งชิงราชบัลลังก์ทำให้เกิดความเสื่อมและความอ่อนแอในราชสำนัก

กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีอยู่ 417 ปี มีปัจจัยหลายปัจจัยทำให้กรุงศรีอยุธยา มีความเจริญรุ่งเรืองและมีปัจจัยจากภายในและภายนอกที่ทำให้กรุงศรีอยุธยาล่มสลาย ซึ่งมีกล่าวไว้ในเรื่อง **ละครโทรทัศน์และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535-2536)**, **ละครวิทยุและนวนิยาย สุริโยทัย (พ.ศ. 2543)**, **ภาพยนตร์และหนังสือการ์ตูน สุริโยไท (พ.ศ. 2544)** และ **นวนิยาย บารมีพระแม่ป້อง ปกพื้นธรณิน (พ.ศ. 2545)** สาเหตุสำคัญคือการแย่งชิงราชบัลลังก์ กรุงศรีอยุธยา มีการปกครองระบอบราชาธิปไตย กษัตริย์มีอำนาจเด็ดขาด ในบางรัชกาลกษัตริย์ไม่เข้มแข็งทำให้พระราชวงศ์และขุนนางพากันก่อการกบฏ และมีลักษณะเช่นนี้เป็นระยะๆ จนทำให้กรุงศรีอยุธยาอ่อนแอลง ขุนนางที่ดีก็ถูกฆ่า ที่เหลืออยู่ก็หมดกำลังใจเพราะได้ผู้ปกครองที่ไม่ดี เหล่านี้ล้วนแต่เป็นปัจจัยภายในที่ทำให้กรุงศรีอยุธยาเสื่อมลง

ช่วงเวลาก่อนเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 1 เรื่องราวของการแย่งชิงราชสมบัติที่ผู้แต่งนำมาเป็นเนื้อหาในงานเขียนคือระหว่างสมัยสมเด็จพระไชยราชาธิราชจนถึงสมัยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ โดยเหตุการณ์ที่โดดเด่นที่สุดในช่วงรัชสมัย คือการปลงพระชนม์พระยอดฟ้า

พระนางศรีสุดาจันทร์ปรารถนาจะให้ขุนวรวงศาผู้รักได้ครองราชสมบัติ และมุ่งหวังให้พระศรีศิลป์พระโอรสของพระนางอันเกิดจากพระไชยราชาสืบสันตติวงศ์เป็นรัชทายาทของค์ต่อไป จึงคิดปลงพระชนม์พระยอดฟ้า โดยรับสั่งนางข้าหลวงต้นห้องให้วางยาพระยอดฟ้าเป็นครั้งสุดท้าย

(ศึกเดช ก้นตามระ, [4]: 133)

1.2 การเชิดชูวีรกรรมและวีรกรรม

เป็นธรรมดาของมนุษย์ที่จะยกย่องผู้ประกอบคุณงามความดีที่สร้างและรักษาความแผ่นดิน คนไทยก็เช่นเดียวกันจะยกย่องผู้ที่มีความสามารถ กล้าหาญ ในสมัยกรุงศรีอยุธยา เรื่องราววีรกรรมของกษัตริย์ ทหารหาญ หรือแม่กระทั่งชาวบ้านอย่างชาวบ้านบางระจันก็มีปรากฏให้เห็น ฉะนั้นเมื่อคนไทยมีความประทับใจผู้ใดก็ยกย่องเชิดชูในรูปแบบที่แตกต่างกันไป ดังที่ปรากฏในวรรณคดีของพระเกียรติตั้งแต่อดีต เช่นเรื่องยวนพ่ายซึ่งยกย่องพระเกียรติสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ลิลิตตะเลงพ่ายยกย่องพระเกียรติสมเด็จพระนเรศวรมหาราช มาจนถึงปัจจุบันในการเขียนนวนิยายก็ยังมีแนวคิดนี้อยู่ คือเรื่องที่ทำการศึกษาทั้งหมดนั้น ล้วนเชิดชูวีรกรรมของสมเด็จพระสุริโยทัยทั้งสิ้น

พระวีรกรรมของสมเด็จพระสุริโยทัยเป็นเรื่องที่มีผู้กล่าวถึงมาก เพราะการที่ทรงเข้าร่วมรบกับพม่าและสิ้นพระชนม์ด้วยพระแสงของ้าวของพระเจ้าแปรนั้นเป็นวีรกรรมที่ยิ่งใหญ่ที่แสดงถึงความกล้าหาญ พลีชีพเพื่อชาติ แม้ว่าทรงเป็นหญิงก็มิได้ทรงหวั่นเกรง วีรกรรมของพระองค์ทำให้ผู้แต่งหลายคนประทับใจนำมาถ่ายทอดลงเป็นเรื่องเล่าในแบบต่างๆ เพื่อให้คนอ่านภูมิใจและเกิดความรักชาติ

พระสุริโยทัยทอดพระเนตรเห็นพระคชาธารพระราชสวามีเสียที่ศัตรู
จึงทรงขับพระคชาธารเข้าขวางกันโดยมิได้ทรงหวาดหวั่นร้อรี ซ้ำพระเจ้าแปร
ได้ล่ำงรุกแบกถนัดยกเอาข้างทรงพระสุริโยทัยแห่งนหงายเสียที่ พระเจ้าแปร
จ้วงพระแสงของ้าวพันต้องพระอัสสาพระสุริโยทัยขาดกระทั่งถึงราวพระถัน
หงายพระองค์สิ้นพระชนม์อยู่บนคอคชสารทรง

(ศึกเดช กันตามระ, [4]: 172)

พระมหาจักรพรรดิทรงพระคชาธารในฐานะจอมทัพ เสด็จยกกองทัพ
หลวงออกไป พระสุริโยทัยแต่องค์เป็นชายตามเสด็จไปด้วยพร้อมกับ
พระโอรสสองพระองค์คือพระราเมศวรกับพระมหินทร์ ปะทะกับกองหน้าของ
พระเจ้าแปร จอมทัพทั้งสองฝ่ายต่างทรงช้างขับพลมาพบกัน แล้วก็เข้าชนช้าง
กันตามแบบการยุทธในสมัยนั้น แต่ข้างพระที่นั่งของสมเด็จพระมหา
จักรพรรดิสู้แรงช้างศึกของพระเจ้าแปรไม่ได้ก็แล่นหนี พระเจ้าแปรได้ที่ขับ
ช้างไล่มาติดๆ พระสุริโยทัยท่านคงเห็นจวนตัว ชุกละหุกเต็มทีไม่มีทางอื่น
ท่านก็ไสช้างเข้าขวางกลางไว้ไม่ให้พระเจ้าแปรทันทำร้ายพระสวามี พระเจ้า
แปรก็คงเตรียมจะฟันสมเด็จพระมหาจักรพรรดิอยู่แล้ว พอเห็นคนเข้ามาขวาง
หน้าไม่รู้ว่าเป็นผู้หญิง คงจะนึกว่าเป็นแม่ทัพคนใดคนหนึ่ง ก็เลยฟันถูก
พระองค์เข้าเต็มทีสิ้นพระชนม์ชลบบนคอช้าง พระราเมศวรกับพระมหินทร์
พระโอรสทั้งสองพระองค์ไล่ตามพระมารดาติดๆก็ขับช้างเข้าสู้กับพระเจ้า
แปร พระเจ้าแปรเจอช้างศึกกระหนาบสองคนก็ถอยไปสองพระองค์จึงกันพระ
บรมศพกลับเข้าเมืองได้ ก็คงจะอัญเชิญเข้าไปในพระบรมมหาราชวัง แล้วไป
ประดิษฐานไว้ที่สวนหลวง

(แก้วเก้า, [6]: 22)

นอกจากจะยกย่องเชิดชูพระวีรกรรมของพระสุริโยทัยแล้ว ใน **ละครวิทยุและนวนิยาย**
สุริโยทัย (พ.ศ. 2543) และ ละครโทรทัศน์และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535-

2536) ผู้แต่งยังกล่าวถึงความเป็นกุลสตรีของพระองค์ในด้านการดูแลครอบครัว และกล่าวถึงพระเมตตาและพระกรุณาธิคุณของพระองค์ ดังตอนที่ว่า

พระเทียรราชามีศรีภริยานามว่าสุริโยทัย สมพระนามตามชื่อ ประดุจแสงทองที่ส่องสว่างมายังพื้นพิภพ เปรียบดังพระนางผู้ถวายนามความรักภักดี แต่พระสวามี รวมไปถึงการรับผิดชอบในความปลอดภัยของครอบครัวและความมีเมตตาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้ยากไร้ความเกื้อกูลของพระนางเสมือนแสงอาทิตย์ที่สาดส่องไปทุกที่ไม่เลือกชั้นวรรณะ พระนางตั้งโรงงานหุงข้าวปลาอาหารเลี้ยงคนอนาถา แจกเครื่องนุ่งห่มและหยูกยาให้ราษฎรต่ำต้อยที่เจ็บไข้ได้ป่วย

(คึกเดช กันตามระ, [4]: 4)

2. แนวคิดย่อย

แนวคิดย่อยของนวนิยายอิงประวัติศาสตร์สมัยกรุงศรีอยุธยาที่เด่นๆ ได้แก่ ความรักระหว่างสงคราม ความกตัญญู ความเสียสละ และความจงรักภักดี

2.1 ความรักระหว่างสงคราม

ในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์สมัยกรุงศรีอยุธยานั้นไม่ได้มีแต่เรื่องราวทางประวัติศาสตร์เท่านั้น เพื่อให้เรื่องสนุกสนานแบบนวนิยาย ผู้แต่งจึงแทรกเรื่องรักซึ่งเป็นแนวคิดย่อยไว้ในนวนิยายด้วย ซึ่งเป็นแก่นเรื่องที่สำคัญของ **ละครโทรทัศน์และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535-2536), นวนิยาย บารมีพระแม่ป้อง ปกพื้นธรณิน (พ.ศ. 2545)** ที่เห็นเด่นชัดก็คือ เรื่องราวความรักระหว่างรบของชายหญิงที่ปรากฏในเรื่อง เรื่องราวความรักประเภท “รักระหว่างรบ” นี้ ตัวเอกชายหญิงมักจะต้องเผชิญกับความยากลำบาก ทุกข์ทรมาน ผจญภัยต่าง ๆ นานา กว่าจะได้ครองคู่ เช่น ความวุ่นวายในราชสำนักอันเกิดจากท้าวศรีสุดาจันทร์ หรือการศึกกับพม่า เป็น

ต้น เรื่องราวความรักเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัย จะจบแบบ โศกนาฏกรรมเสมอ คือตัวเอกฝ่ายหญิง สมเด็จพระสุริโยทัยต้องพระแสงของ้าวจนสวรรคตทุกเรื่อง ส่วนความรักที่สมหวังที่ปรากฏคือ การแต่งงานของพระมหาธรรมราชาและพระวิสุทธิกษัตริย์ ซึ่งในเกือบทุกเรื่อง จะเล่าเรื่องที่ทั้งสองชอบคบกันตั้งแต่สมัยที่ยังเป็นขุนพิเรนทรเทพ และพระสวัสดิราช ทัย หนึ่งใน ภาพยนตร์และหนังสือการ์ตูน สุริโยไท (พ.ศ. 2544) จะเน้นเรื่องขุนพิเรนทรเทพจะ แอบรักพระสุริโยทัยในวัยเยาว์ ซึ่งเป็นความรักที่ไม่สมหวัง ซึ่งใน **ละครโทรทัศน์และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535-2536)** จะเน้นจุดนี้มากกว่าเรื่องเล่าอื่นๆ โดยปรับให้อายุของ ขุนพิเรนทรเทพมาอยู่ในรุ่นราวคราวเดียวกับพระสวัสดิราช ขณะที่ในเรื่องเล่าอื่น ขุนพิเรนทรเทพจะเป็นคนรุ่นเดียวกับพระสุริโยทัย

“ขุนพิเรนทรเทพ”

สุรเสียงนั้นดูจะปลุกสติใกล้ดับของขุนพิเรนทรเทพให้กลับฟื้นคืนคอง
อีกครั้ง ดวงตาคู่นั้นเปิดกว้างขึ้นขานรับด้วยสำเนียงแหบเหือด

“ฝ่าบาท”

พระธิดาทรงจ้องมองไปหน้านั้นราวกับจะให้แน่พระทัยว่ามีได้ทรง
สุบินไป

“ท่านขุน...ท่านขุนเข้ามาพระนครตั้งแต่เมื่อไหร่ แล้ว...แล้วนี่ไปทำ
อะไร ถึงได้ถูกเขาไล่ยิงมา”

ขุนทหารยิ้มอย่างอ่อนระโหย ดวงตาจับเฉพาะพระพักตร์เลอโฉม
อย่างสำนึกตื่นตัน

“กระหม่อมเป็นห่วงพระเจ้าแผ่นดินองค์น้อย เกรงว่าจะมีภัย เป็นห่วง
พระเชษฐาราช และทุกคนในตำหนักนี้ เกรงว่าจะถูกไอ้พวกคนเลวๆ มันข่ม
เหงจริงแท้”

พระสวัสดิราชทอดพระเนตรมองขุนทหารหนุ่มอย่างวิตกกังวล
พระทัย

“แล้วทำไมไม่มาพูดคุยกันให้รู้เรื่องก่อน...แต่ตัวเป็นใจแบบนี้เคนเขา

จะยิ่งเข้าใจผิดกันใหญ่ แล้วนี่ถ้าถูกเขาจับได้จะทำยังไง”

สุรเสีงนั้นแฝงแววห่วงใยเต็มเปี่ยม มีทันทีขุนพิเรนทรเทพจักษันทูล
ตอบประการใด เสีงตบประตู่ห้องบรรทมระคนพระสุรเสีงของพระสุริโยทัย
ก็ตั้งขึ้น ทำให้องค์พระธิดาและขุนทหารสะดุ้งสุดตัว

(วรยุทธ พิชัยศรทัต, [3]: 211-212)

2.2 ความกตัญญู ความเสียสละ และความจงรักภักดี

ในเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัยปรากฏแนวคิดรองในเรื่อง
ความกตัญญูความเสียสละ และความสามัคคีอย่างเห็นเด่นชัดเกือบทุกเรื่อง โดยเฉพาะเป็นความ
กตัญญูต่อแผ่นดินถิ่นเกิดที่ทุกคนล้วนต้องต่อสู้เพื่อรักษาเอกราชซึ่งปรากฏในทุกเรื่องเรื่องเล่าทาง
ประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัย และมักถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของสมเด็จพระ
สุริโยทัยสอนพระบรมดิลกก่อนที่จะออกรบ

(พระสุริโยทัย พุดกับพระบรมดิลก)

ไฉ่ว่า	บรม	ดิลกเอ๋ย
อย่าคิดมาก	ไปเลย	โฉมฉาย
เราแม่ลูก	เกิดมาแล้ว	เป็นรูปกาย
เลือกเกิด	เลือกตาย	ได้เมื่อไร
กรรมเก่า	ส่งเรา	ทั้งสองรา
ให้เกิดมา	ในวงศ์	สกุลใหญ่
รับผิดชอบ	แผ่นดิน	ของไทย
ทำหน้าที่	เราไป	ให้สุดดี

(สมภพ จันทรประภา, [32]:65-66)

กลวิธีการประพันธ์

กลวิธีการประพันธ์ หมายถึง ชั้นเชิงในการนำเสนอเรื่องราว เพื่อดึงดูดความสนใจผู้อ่านให้ติดตามเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบ เรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัยเป็นเรื่องเล่าที่สร้างขึ้นโดยอิงเนื้อหาทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับพระสุริโยทัย ซึ่งเป็นเหตุการณ์ในอดีตที่ผู้คนส่วนใหญ่รับรู้มาบ้างแล้ว ฉะนั้นผู้แต่งเรื่องเล่าอิงประวัติศาสตร์จะต้องใช้กลวิธีการแต่งให้มีลักษณะเด่นที่แปลกใหม่

1. การเปิดเรื่อง

การเปิดเรื่องเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญ เพราะเป็นการดึงดูดให้ผู้อ่านสนใจใคร่ติดตามอ่านเรื่องต่อไป การเปิดเรื่องมีหลายวิธี เช่น เปิดเรื่องด้วยการบรรยาย เปิดเรื่องด้วยการพรรณนา เปิดเรื่องด้วยนาฏการหรือการกระทำของตัวละคร เปิดเรื่องด้วยบทสนทนาของตัวละคร เปิดเรื่องด้วยการอธิบายศัพท์ หรือเปิดเรื่องแบบผสมผสาน เป็นต้น ในเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัย ผู้แต่งใช้วิธีการเปิดเรื่อง ดังนี้

1.1 เปิดเรื่องด้วยการบรรยาย

การเปิดเรื่องด้วยการบรรยาย คือ ผู้แต่งบรรยายฉาก สถานที่ หรือความเป็นมาของเรื่องก่อนดำเนินเรื่อง

ใน บทประพันธ์ร้อยกรอง เฉลิมเกียรติกษัตริย์คำฉันท์ (พ.ศ. 2458) มีบทนมัสการแต่งโดยใช้ วรรณคดีกลฉันท์ 14 และ บทปรารภ แต่งโดยใช้ ภูซงคปยาตฉันท์ 12 ก่อนจะ เริ่มเนื้อเรื่องด้วยอินทวิเชียรฉันท์ 11 บรรยายถึงรัชสมัยของสมเด็จพระมหาจักรพรรดิและพระมเหสีคือพระสุริโยทัย

แดงเกียรติยศตรี	มหิษีพระอยู่หัว
แทนทิพดุริยรั้ว	เสนาะก้องสนองกรรม
ปางพุทธศกถึง	นพหนึ่งกะสองพัน
สมเด็จพระจอมเกล้า	ยะอโยททาสยาม
มหาจักรพรรดิราช	ธิระชาติเฉลิมนาม
ปราบดาภิเศกปราบ	ทรยศแขยงเมือง
ฟื้นศักดิ์พระจักรพรรดิ	นคะเรศบำรุงเรือง
ไพร่ฟ้าธานีราเคื่อง	สุขะสมสมานใจ
สมเด็จพระเทวี	มหิษีเสมอวัย
นามสุริโยทัย	ตละเทพสมพร

(พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่น นราธิปประพันธ์พงศ์, [2]: 8-9)

ใน **ละครวิทยุและนวนิยาย สุริโยทัย (พ.ศ. 2543)** คึกเดช กันตามระ บรรยายแนะนำตัวละครและอุปนิสัยของกษัตริย์ผู้ปกครองกรุงศรีอยุธยาและบุคคลผู้ใกล้ชิด เพื่อให้ผู้ฟังและผู้อ่านเข้าใจก่อนดำเนินเรื่องต่อไป ดังข้อความที่ว่า

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พระมหากษัตริย์องค์ที่ 14 แห่งกรุงศรีอยุธยา ขณะนั้นทรงมีพระชนมายุ 46 พรรษา พระองค์เป็นนักปกครองและนักรบ เป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงยึดมั่นในทศพิธราชธรรมเป็นธรรมิกราชที่เคร่งพระพุทธานุภาพ เป็นที่รักของประชาราษฎร์ พระองค์ทรงปกครองพระราชอาณาจักรด้วยความนุ่มนวลและซื่อตรง พระองค์ทรงเป็นผู้รักความยุติธรรม ไม่โปรดผู้ที่ประจบสอพลอ พระองค์ทรงสร้างวัดวาอารามมากมายหนึ่งในวัดเหล่านั้นคือวัดพระศรีเชียงที่ยิ่งใหญ่และสวยงามเป็นที่ประดิษฐานพระมณฑปพิตร

พระองค์ทรงมีพระมเหสีสองพระองค์ พระมเหสีเบื้องขวามีพระนามว่าจิตรวดี ท้าวศรีจุฬาลักษณ์ มีพระราชโอรส คือ พระยอดฟ้า ประสูติเมื่อปีวอก พ.ศ.2079 และพระมเหสีเบื้องซ้ายมีพระนามว่า แม่หยัศวศรีสุดาจันทร์ มีพระราชกุมารอันเกิดจากแม่หยัศวพระนามว่า พระศรีศิลป์ ประสูติเมื่อปีชาล พ.ศ. 2085

(คึกเดช กันตามระ, [4]: 1-2)

ใน **ละครโทรทัศน์และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535-2536)** เริ่มเปิดเรื่อง ที่ศึกเชียงกราน อันเป็นศึกครั้งแรกระหว่างพม่าและอยุธยา เป็นจุดเริ่มต้นของสงครามอันยาวนาน เกือบตลอดทั้งเรื่อง

นับแต่ พระเจ้าตะเบงชเวตี้ได้เสด็จขึ้นครองราชย์บัลลังก์ครองอุไทย สงครามแห่งการแห่งการแผ่ขยายอาณาเขตก็ลุกลามไปทั่วแผ่นดินลุ่มน้ำอิระวดี แสนยานุภาพแห่งทัพตองอูภายใต้การนำของบุเรงนองแม่ทัพผู้เป็นพระญาติกับพระตะลุมพุกต่างหัวเมืองมอญน้อยใหญ่ ยึดครองได้หมดสิ้น ไม่ว่าจะหงสาวดี เมาะตะมะ ฤๅแม่เชียงกราน อันเป็นเมืองขึ้นของไทย มาแต่ครั้งกรุงสุโขทัยเป็นราชธานีก็มีละแว่นแลปราศเสียสิ้นความยำเกรงต่อไทย ผู้ครองอยู่เดิม

ปฐมเหตุเบื้องต้น สมเด็จพระชัยราชาธิราช จอมกษัตริย์ไทยผู้ครองมหาอาณาจักรอยุธยาพิโรธนัก ทรงกรีธาทัพไทยแลทหารอาสาชาวโปรตุเกสเข้ารุกรบต่อยุทธด้วยตองอูชิงเมืองเชียงกรานคืน สงครามระหว่างไทยกับพม่าจึงอุบัติขึ้นในปีพุทธศักราช 2081 เป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์

(วรยุทธ พิชัยศรทัต, [3]: 1)

ใน **เสภาเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ.2532)** บทนำเรื่องบทแรกและบทที่สองของเสภาเป็นการไหว้พระสุริโยทัยและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ต่อด้วยบทที่สาม ของเสภาที่บรรยายสภาพบ้านเมืองภายใต้พระบารมีของพระไชยราชาธิราช

เริ่มสมัยพระไชยราชาธิราช	เถลิงอาสน์อยุธยาบุรีศรี
บ้านเมืองเรืองพิพัฒน์สวัสดิ์	ไพโรฟ้าประชาชีสุขสราญ
หัวเมืองขึ้นน้อยใหญ่ในขอบเขต	เกรงพระเดชเดชมหาศาล
ทั้งเหนือใต้ไพรีมิแผ้วพาน	ถวายราชบรรณาการอภิวันท์
พรั่งพร้อมโกไคยไอศูรย์	บริบูรณ์บริดีเปรมเกษมสันต์
พระทรงทศพิธราชธรรม์	ทั่วเขตชั้นที่ชื่นชมพระบารมี

(อุไรวรรณ เนาอรุจิ, [33]: 12)

ใน **สุริโยไท (พ.ศ. 2544)** ฉบับภาพยนตร์ เปิดเรื่องด้วยคำบรรยายถึงรัชสมัยของสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 และสภาพบ้านเมืองในเวลานั้น แสดงเป็นคำบรรยายบนหน้าจอในนาทีที่ 2.26 ถึง นาทีที่ 3.04 ในภาพยนตร์ ดังนี้

พุทธศักราช ๒๐๗๑ ชวดศก สยามประเทศมีพระมหากษัตริย์สองพระองค์ครองราชย์สมบัติ

หนึ่งนั่นคือ สมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๒ เสดยเสวยศัตร์อยู่ยังพระนครศรีอยุธยา

อีกหนึ่งคือ สมเด็จพระอนุชาธิราชเจ้าพระอาทิตย์ยา ทรงครองราชย์อยู่เมืองพิษณุโลก ราชธานีฝ่ายเหนือ

ปีนั้นแผ่นดินร่มเย็นเป็นปกติสุข

หาได้มีศึกสงครามใดมากล้ำกรายให้ระคายเคืองเบื้องพระยุคลบาท
พอลอยู่หัวทั้งสองพระองค์ไม่

ก่อนที่จะไปสู่ฉากการเสด็จทางเรือของพระสุริโยไทในวัยเยาว์ทางแม่น้ำน่าน ส่วน**สุริโยไท** ในฉบับหนังสือการ์ตูน ใช้โดมินโกส ดีเซซาส (Domingos De Seixas) นักเดินทางชาวโปรตุเกส หนึ่งในผู้ทำบันทึกหลักฐานประวัติศาสตร์ที่ใช้อ้างอิงในการสร้างเรื่องสุริโยทัยฉบับต่างๆ รวมทั้งฉบับนี้ เป็นผู้บรรยายและเล่าเรื่อง (Narrator) ในหนังสือการ์ตูนเล่มนี้ โดยเป็นการแนะนำถึงสถานภาพของโปรตุเกสในรัชสมัยของสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 ก่อนจะไปสู่ฉากเปิดตัวของพระสุริโยไทในวัยเยาว์ ฉากเดียวกันฉบับภาพยนตร์

ปี พ.ศ.2054 สมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 แห่งกรุงศรีอยุธยา
ชาวโปรตุเกสเป็นชนชาติยุโรปชาติแรกที่เข้ามาเจริญสัมพันธไมตรีกับไทย
ด้านการค้า ศาสนา และด้านการทหาร ซึ่งมีบทบาทอย่างมาก ในกองทัพไทย
โดยเป็นทหารอาสา หนึ่งในทหารกล้า นั่นคือ โดมินโกส ดีเซซาส

(หม่อมเจ้าชาตรีเฉลิม ยุคล, [5]:9)

1.2 เปิดเรื่องด้วยบทสนทนาของตัวละคร

ในละครเวที **สุริโยทัย (พ.ศ. 2524)** เริ่มละครที่ฉากนำ เสด็จเสด็จพระวิกรมของพระสุริโยทัย ก่อนที่จะเปิดเรื่องด้วยการสนทนาของตัวละครทำวอร์จันท์กับเจ้าพระยามหาเสนา ถึงการคบชู้ของพระแม่เจ้าศรีสุดาจันท์ พระมารดาของพระแก้วฟ้า กษัตริย์ผู้เยาว์วัย

ทำวอร์จันท์	-	ได้ยินว่า	เจ้าคุณ	จะขอเฝ้า
		พระแม่เจ้า	สุดาจันท์	หรือไหน
เจ้าพระยามหาเสนา	-	ถูกขอรับ	คุณท้าว	ผู้ยังวัย

ท้าวมรจันทร	-	มีอะไร	หนักหนา	หรือเจ้าคุณ
เจ้าพระยามหาเสนา	-	เราทั้งสอง	เป็นข้า	พระไทย
		ซุบเลี้ยง	เป็นใหญ่	อุดหนุน
		ทรงมี	เมตตา	การุณ
		ได้ฟัง	ไบบุญ	มาช้านาน
		บัดนี้	ได้ยิน	ข่าวไม่ดี
		บัดสี	บัดเถลิง	ทั้งเมืองบ้าน
		สุดาจันทร	คบชู้	เบิกบาน
		กล้าหาญ	เปิดเผย	ไม่ปิดบัง

(สมภพ จันทรประภา, [32]: 9)

1.3 เปิดเรื่องแบบผสมผสาน

เรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัย ที่ใช้วิธีเปิดเรื่องแบบผสมผสาน มีเรื่องเดียวคือเรื่อง**บารมีพระแม่ป๋อง ปกพื้นธรรณิน** ผู้แต่งใช้กลวิธีในการเปิดเรื่องหลายแบบ ดังตอนที่ว่า

ลมจากทุ่งนาพัดแรง ฉวัดเฉวียนอยู่ทุกทิศทาง รอบบริเวณพระบรม
 ราชานุสาวรีย์อันเป็นที่โล่งกว้าง ลดความร้อนระอุของแดดสีทองที่ยังแรงกล้า
 แม้เวลาล่วงจากบ่ายเข้าสู่ยามเย็นแล้วก็ตาม ปวิณที่นั่งคุกเข่าบนพื้นหินขัด
 เป็นมันวับ หน้าพระบรมราชานุสาวรีย์ที่ประดิษฐานอยู่บนแท่นใหญ่ บรรจง
 จุดธูปปักลงในกระถาง แล้วจุดเทียนอย่างระมัดระวังเพราะลมค่อนข้างแรง
 พัดหวนไปมาตลอดเวลา เสียงเพื่อนหนุ่มสาวที่หยุดอยู่ตามชั้นบันได เพื่อจะ
 สนทนากันก่อนจะขึ้นมาที่ลานหน้าพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระสุริโยทัย
 ร้องเตือนว่า “อย่าเพิ่งจุดเทียนเลย เดี่ยวดับเปล่าๆ ลมแรงจะตายไป”

(แก้วแก้ว, [6]: 1)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าในย่อหน้าแรกผู้แต่งเปิดเรื่องด้วยการพรรณนาถึงบรรยากาศรอบบริเวณพระบรมราชานุสาวรีย์ซึ่งเป็นสถานที่ที่ก่อให้เกิดเหตุการณ์สำคัญต่อไป ในย่อหน้าที่สองผู้แต่งได้นำไปสู่สถานการณ์หรือการกระทำของตัวละครเอกที่สื่อให้เห็นลักษณะนิสัยของตัวละครเอกอีกอย่างหนึ่งว่าเป็นคนที่มีความมุ่งมั่น ตั้งใจที่จะทำการสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้สำเร็จแม้ว่ามีอุปสรรคมาขัดขวาง ในย่อหน้าต่อมากจะมีบทสนทนาของตัวละคร การที่ผู้แต่งเปิดเรื่องด้วยลักษณะเช่นนี้เป็นการเร้าความสนใจของผู้อ่านต่อไปได้ว่าจะเกิดเหตุการณ์สำคัญอย่างไรต่อไป

2. การสร้างความขัดแย้งในการดำเนินเรื่อง

ความขัดแย้ง คือ ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวละครและตัวละครจะต้องหาทางคลี่คลายปัญหาให้ได้ในตอนจบ ([18]: 127) ความขัดแย้งนั้นจะเป็นในเชิงบวกหรือลบก็ได้ ความขัดแย้งเกิดขึ้นจากการที่ตัวละครมีปัญหา ถ้าตัวละครสามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งในชีวิตของตนได้ก็มีความสุขขึ้น แต่ถ้าตัวละครไม่สามารถแก้ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดแก่ตนได้ก็จะประสบกับความทุกข์ต่อไป ความขัดแย้งแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือความขัดแย้งภายนอก และความขัดแย้งภายใน ความขัดแย้งภายนอกนั้นเป็นความขัดแย้งพื้นฐานที่แลเห็นและเข้าใจง่าย เช่น ความขัดแย้งระหว่างตัวละคร ความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับธรรมชาติ ความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับอำนาจเหนือธรรมชาติ ความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับสังคม ส่วนความขัดแย้งภายในเป็นความขัดแย้งภายในของตัวละครเอง เช่นจิตใจหรืออารมณ์ที่ขัดแย้งกันอยู่ภายใน

ความขัดแย้งที่ปรากฏในเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัย เป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างตัวละครกับตัวละคร ตัวละครกับสังคม และ ความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับอำนาจเหนือธรรมชาติเอง

2.1 ความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับตัวละคร

ความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับตัวละคร มักมีสาเหตุมาจากภัย ความคิด อุดมการณ์ ความเชื่อด้านศาสนาและขนบธรรมเนียมประเพณีที่ต่างกัน ความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับตัว

ละครที่ปรากฏเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัยที่เด่นชัด คือความขัดแย้งระหว่างตัวละครเอกกับตัวละครปฏิปักษ์ ยิ่งถ้าเกิดความขัดแย้งมากขึ้นเท่าไรแล้วตัวละครเอกสามารถแก้ไขปัญหานั้นให้หมดไปได้ก็ยิ่งเพิ่มลักษณะที่โดดเด่นให้ตัวละครเอกมากขึ้นเท่านั้น เป็นการให้ภาพลักษณ์ของการเป็นวีรบุรุษในนวนิยายประเภทนี้มากยิ่งขึ้นด้วย

ความขัดแย้งระหว่างตัวละครในเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัยทุกเรื่อง แบ่งได้เป็นสองช่วงคือ ช่วงแรกเป็นความขัดแย้งระหว่างตัวละครฝ่ายของพระเทียรราชาและพระสุริโยทัย กับตัวละครฝ่ายของพระนางศรีสุดาจันทร์ ในการแย่งชิงราชบัลลังก์ ซึ่งในเรื่องครั้งแรกของ **ละครเวที สุริโยทัย (พ.ศ. 2524)**, **เสภาเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ.2532)**, **ละครวิทยุและนวนิยาย สุริโยทัย (พ.ศ. 2543)**, **ละครโทรทัศน์และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535-2536)** และ **ภาพยนตร์และหนังสือการ์ตูน สุริโยไท (พ.ศ. 2544)** จะเน้นที่ความขัดแย้งของทั้งสองฝ่ายนี้ ตัวอย่างความขัดแย้งในการแย่งชิงราชบัลลังก์เรื่องหนึ่ง que พบในเกือบทุกเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระสุริโยทัย คือ การกอดดันจากฝ่ายท้าวศรีสุดาจันทร์ ด้วยวิธีการต่างๆ จนพระเทียรราชาต้องออกผนวช เพื่อหนีภัยราชบัลลังก์ ส่วนช่วงหลังเป็นความขัดแย้งระหว่างตัวละครฝ่ายอยุธยา และตัวละครฝ่ายพม่า ในสงครามขยายอำนาจของพม่า ก่อให้เกิดความบาดหมางใจและทำตามหน้าที่ของตนในการปกป้องรักษาแผ่นดินของตนเอง ยกตัวอย่างเช่น พระเจ้าตะเบ็งชเวตี้และพระมหาจักรพรรดิ โดยส่วนตัวแล้วไม่ได้มีความบาดหมางใจกันเลย แต่เนื่องมาจากการทำสงครามจึงทำให้ทั้งคู่ต้องเกิดความขัดแย้งกัน ต่างคนก็ต่างทำหน้าที่ในการรบเพื่อศักดิ์ศรีของตนเอง

ใน **ละครเวที สุริโยทัย (พ.ศ. 2524)** **เสภาเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ.2532)** และ **ละครวิทยุและนวนิยาย สุริโยทัย (พ.ศ. 2543)** เจ้าพระยามหาเสนาไม่พอใจที่ท้าวศรีสุดาจันทร์คบชู้กับขุนชินราช และใช้อำนาจปกครองบ้านเมืองอย่างมิชอบ และยกเอาพระแก้วฟ้าเป็นหุ่นเชิด ในที่สุด เจ้าพระยามหาเสนาจึงถูกลอบฆ่าหน้าประตูข้างวังใหญ่ เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไล่เลี่ยกับการตัดสินใจออกผนวชของพระเทียรราชาซึ่งได้กล่าวไปแล้วก่อนหน้านี้ ซึ่งในเรื่องเล่าสองเรื่องแรก ไม่ได้กล่าวถึงเหตุการณ์นี้โดยละเอียด แต่เล่าผ่านคำพูดของขุนพิเรนทรเทพเท่านั้น

ใน **ละครโทรทัศน์และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535-2536)** เหตุการณ์ก็เกิดขึ้นในแบบเดียวกัน แต่เพิ่มเติมตรงที่ ก่อนพระยามหาเสนาสิ้นชีวิต ได้บังเอิญพบกับขุนพิเรนทรเทพในชุดอำพราง เมื่อทหารมาพบเข้า จึงเข้าใจว่าเป็นคนร้าย ขุนพิเรนทรเทพจึงหนีเข้ามาในเขตวังของพระเทียรราชา ซ่อนในห้องของพระสวัสดิราช

ตารางที่ 4.4 : เหตุการณ์พระยามหาเสนาถูกสังหารในแต่ละฉบับ

	พระยามหาเสนาถูกสังหาร	พระเทียรราชา	ขุนพิเรนทรเทพ	
ละครเวที สุริโยทัย (พ.ศ. 2524)	พระยามหาเสนาไม่พอใจที่ท้าวศรีสุดาจันทร์คบชู้กับขุนอินทรา และใช้อำนาจปกครองบ้านเมืองอย่างมิชอบ และยกเอาพระแก้วฟ้าเป็นหุ่นเชิด ในที่สุด เจ้าพระยามหาเสนาจึงถูกลอบฆ่าหน้าประตูข้างวังใหญ่	กำลังตัดสินใจว่าจะฆนฆ	เข้ามาแจ้งข่าวกับพระเทียรราชา (ไม่แสดงฉากพระยามหาเสนาถูกสังหารโดยตรง)	
เสภาเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2532)			ก่อนพระยามหาเสนาสิ้นชีวิต บังเอิญขุนพิเรนทรเทพในชุดอำพรางมาเจอเข้า เมื่อทหารมาพบ จึงเข้าใจว่าเป็นคนร้าย ขุนพิเรนทรเทพจึงหนีเข้ามาในเขตวังของพระเทียรราชา ซ่อนในห้องของพระสวัสดิราช	
ละครโทรทัศน์สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535-2536)				เข้ามาแจ้งข่าวกับพระเทียรราชา
ละครวิทยุ สุริโยทัย (พ.ศ. 2543)				ฆนฆแล้ว
ภาพยนตร์ สุริโยไท (พ.ศ. 2544)				

ตาราง 4 เหตุการณ์พระยามหาเสนาถูกสังหารในแต่ละฉบับ

ส่วนช่วงหลังเป็นความขัดแย้งระหว่างตัวละครฝ่ายอยุธยา และตัวละครฝ่ายพม่า ในสงครามขยายอำนาจของพม่า ก่อให้เกิดความบาดหมางใจและทำตามหน้าที่ของตนในการปกป้องรักษาแผ่นดินของตนเอง ยกตัวอย่างเช่น พระเจ้าตะเบ็งชเวตี้และพระมหาจักรพรรดิ โดยส่วนตัวแล้วไม่ได้มีความบาดหมางใจกันเลย แต่เนื่องมาจากการทำสงครามจึงทำให้ทั้งคู่ต้องเกิดความ

ขัดแย้งกัน ต่างคนก็ต่างทำหน้าที่ในการรบเพื่อศักดิ์ศรีของตนเอง ซึ่งมีกล่าวถึงเหตุการณ์ในฝั่งพม่า
ใน บทประพันธ์ร้อยกรอง เจลิมเกียรติกษัตริย์คำฉันท์ (พ.ศ. 2458) และ ละครโทรทัศน์
และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535-2536) มากกว่าฉบับอื่นๆ

(พระเจ้าหงสาวดีเตรียมทัพจะตีกรุงสยาม – อินทรวีเชียรฉันท 11)

สยามชานและลานอ้ง	วะณครั้งประชุมพงศ์
ขึ้นขามภูกามองค์	อนุรุธมหาพญูเณทร์
ตัวกุสิกู่สัน	ติดพันธุ์ภูกาเมนทร์
ควรรัฐะปัดเวนทร์	มฤตคจะตคคีน
ไทชานสมานมิตร	สุจริตกะกันยีน
เศิกสมมละกลมกลีน	ปฏิบัติษฤทท์กไหว
ขุนเมืองก็เวืองฤทธิ	รณะชิตฤมีชัย
จึ่งนึ่งมิชิงไอ	ศวะรินทร์ถนถีนบน
ไทสยามณยามนี้	ธรรณีจลาจล
ชิงฉัตรวิบัติกิล	กะลียุคะฉุกเงิน
หากภูจะจุโจม	จะมูโถมก็ยับเยิน
ไปยากลำบากเกิน	กะสนุกสนองกร
เถิดยกพยุห์ยุท	ธนำรุษมยุรจร
ชิงปล้นนครรอด	รฐะไทประลัยพงศ์

(พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่น นราธิปประพันธ์พงศ์, [2]: 50)

พระมหากษัตริย์ทรงยกจอกน้ำจันท์ขึ้นจิบเล็กน้อย
 “แผ่นดินจะสมบูรณ์ได้ ถ้าไม่มีศึกสงคราม เพราะสงครามไม่เคยให้อะไรแก่แผ่นดิน นอกจากซากยับเยินและเสียงร้องไห้”

บุเรงนองพยักพระพักตร์ซ้ำๆ

“หม่อมฉันเอง ก็ใช้ว่าชอบสงคราม หากแต่มีตำนานกล่าวไว้ว่า เมื่อครั้งพระเจ้าอโนรธา ปฐมกษัตริย์แห่งอาณาจักรพุกามนั้น อาณาเขตแห่งอาณาจักรของเราได้กว้างไกลออกไปทั้งสิบทิศ แต่ในเวลาต่อมา แผ่นดินของเรา ก็เปรียบเสมือนต้นไทรใหญ่ ที่ถูกลิดใบกิ่งลง หม่อมฉันผิดหรือ ที่พยายามจะฟันกิ่งและใบให้ไทรต้นนี้อีกครั้ง”

พระเจ้าผู้ครองพิชณูโลกทรงแย้งขึ้นทันที

“แต่ขณะนี้ อาณาจักรพุกามก็กว้างใหญ่มากอยู่แล้ว ไม่เห็นจะต้องจำเป็นต้องรวมแผ่นดินไทยเอาไว้ด้วยก็ได้ นี่นาท่านอุปราช”

แม่ทัพผู้เรื่องรณแย้มพระสรวล

“เขาว่า ไม้งาม เนื้องาม หรือว่าสาวงามก็ยอมเป็นที่ปรารถนาของผู้พบเห็นเป็นธรรมดาไม่ใช่หรือ”

(วรยุทธ พิชัยศรัทธา, [3]: 618-619)

2.2 ความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับสังคม

ความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับสังคม คือการที่ตัวละครต้องต่อสู้กับ ประเพณีวัฒนธรรม ความเชื่อ และค่านิยมของสังคมที่ตัวละครนั้นดำรงชีวิตอยู่

กรณีของท้าวศรีสุดาจันทร์ที่ปรากฏในเกือบทุกเรื่องนั้น เป็นความขัดแย้งระหว่างตัวละคร คือท้าวศรีสุดาจันทร์และขุนวรวงศา กับสังคม เนื่องจากตัวละครทั้งคู่นี้ประพศติมิชอบในเชิงขู้สาว ท้าวศรีสุดาจันทร์นั้นมีตำแหน่งเป็นพระสนมในสมเด็จพระไชยราชาธิราชและมีโอรสนามว่าพระ

แก้วฟ้า(พระยอดฟ้า) และพระศรีศิลป์ เมื่อสมเด็จพระไชยราชาธิราชสวรรคต ท้าวศรีสุดาจันทร์ได้
ลอบเป็นชู้กับขุนวรวงศาธิราชและตั้งครมภ์โดยไม่เกรงคำครหาของสังคม เป็นที่น่าสังเกตุว่า
เหตุการณ์ท้าวศรีสุดาจันทร์เป็นชู้กับขุนชินราช ในเรื่องเล่าแต่ละอัน กำหนดช่วงเวลาที่คบสู้กันและ
มูลเหตุแตกต่างกันออกไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

	คปชู้หลังพระ ไชยราชาสิ้น	คปชู้ และปลงพระชนม์ พระไชยราชา	พระยอดฟ้า เป็นลูกแท้ๆ	มีส่วนในการปลงพระชนม์ พระยอดฟ้า
บทประพันธ์ร้อย กรอง เฉลิมเกียรติ กษัตริย์คำฉันท์ (พ.ศ. 2458)	ไม่ระบุ		ไม่ระบุ	ไม่ระบุ
ละครเวที สุริโยทัย (พ.ศ. 2524)	ไม่ระบุ		/	/
เสภาเฉลิมพระ เกียรติ สมเด็จพระ สุริโยทัย (พ.ศ. 2532)	/		/	/
ละครโทรทัศน์ และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535-2536)	/		/	
ละครวิทยุและนวน ิยาย สุริโยทัย (พ.ศ. 2543)		/		/
ภาพยนตร์และ หนังสือการ์ตูน สุริโยไท (พ.ศ. 2544)		/		/
นวนิยาย บารมีพระ แม่ป้อง ปกพัน ธรรณิน (พ.ศ. 2545)	/		/	เชื่อว่าเป็นข่าวลือ

ตาราง 5 การกระทำของท้าวศรีสุดาจันทร์

ใน **เสภาเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ.2532)** เล่าว่า หลังจากพระไชยราชาประจวบสิ้นพระชนม์ไปได้ไม่นาน ท้าวศรีสุดาจันทร์ก็ได้เริ่มคบชู้กับพันบุตรศรีเทพ และแต่งตั้งให้เป็น ขุนชินราช ขุนชินราชนั้นเป็นผู้ที่มีความมักใฝ่สูงเป็นอย่างมากยิ่ง

สุดาจันทร์คบชู้ผู้ชาย	ลอบเร้นกายประลองเล่ห์เสนหา
ที่หอพระท่ายังรัตนา	ลอบช่องเสพกามาอย่างสำราญ
ขุนชินราชมีนิสัยใฝ่สูงนัก	ตั้งกาดำด่าศักดิ์จักอาจหาญ
แถมขนหางเอาอย่างหงส์บ่งสันดาน	ทะเยอทะยานจะเป็นใหญ่ในแผ่นดิน

(อุไรวรรณ เนาวรุจิ, [33]: 15)

ใน **ละครเวที สุริโยทัย (พ.ศ. 2524)** เปิดเรื่องมาในรัชสมัยของพระแก้วฟ้า ซึ่งท้าวศรีสุดาจันทร์ได้ลักลอบคบชู้กับขุนชินราช/ขุนวรวงศา จนเป็นที่ติฉินนินทาทั้งวัง

(เจ้าพระยามหาเสนา พุดกับท้าววรจันทร์)

ท้าววร	จันทร์	กลัวหมดบุญ
ช่างไม่คิด	ถึงคุณ	เจ้าข้าแดง
ไม่สงสาร	พระแก้วฟ้า	ยศยง
ต้องอภัยศ	ทั้งวงศ์	ทั้งตำแหน่ง
ปล่อยให้ขุน	ชินราช	ออกสำแดง
กำแหงเป็น	ชู้รัก	พระมารดา

(สมภพ จันทรประภา, [32]: 10)

ในละครเวทีเรื่องนี้ ไม่ปรากฏว่าพระไชยราชาสวรรคตด้วยสาเหตุใด และท้าวศรีสุดาจันทร์เริ่มคบชู้มาตั้งแต่สมัยพระไชยราชาหรือไม่ เนื้อเรื่องก็ไม่ได้เล่าถึงที่มาของขุนชินราช/ขุนวรวงศาคน นี้ บอกแต่เพียงมีน้องชายชื่อ จัน ซึ่งได้เป็นอุปราช เมื่อขุนวรวงศาขึ้นครองราชย์

ความสัมพันธ์ของท้าวศรีสุดาจันทร์และขุนชินราชใน **ละครเวที สุริโยทัย (พ.ศ. 2524)** และ **เสภาเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ.2532)** เล่าไว้เหมือนกันคือ เป็นด้วยความพิศวาสและมัวเมาในโลกีย์อย่างหนัก และการนำพระแก้วฟ้าขึ้นครองราชย์ ก็เพื่อที่ทั้งคู่จะครองอำนาจในฐานะผู้สำเร็จราชการแผ่นดินนั่นเอง ในเสภานั้นระบุไว้ว่า หลังจากพระไชยราชาประชวรสิ้นพระชนม์ ท้าวศรีสุดาจันทร์จึงได้ประสพพบรักกับพันบุตรศรีเทพ

(เจ้าพระยามหาเสนา พุดกับท้าววรจันทร์)

เป็นความจริง	เราจะหวัง	อะไรมาก
หวังได้ยาก	เรื่องชั่วดี	ถี่ห่าง
จิตตใจต่ำ	ไม่ละเอียด	อ่อนบาง
ด้วยนาง	ขาดการ	ฝีกอบรม
เคยถูกสอน	มาแต่	การบำเรอ
สนองเสนอ	บำรุง	เสพสม
ลุ่มหลง	อยู่ใน	กามารมณ์
สันดาน	จึงตกจม	ต่ำช้า
จะรักลูก	สักนิด	ก็ไม่มี
มัวในการ	โลกีย์	เส่นหา
นางบำเรอ	ขึ้นเป็น	นางพญา
บ้านเมือง	จึงเป็นบ้า	น่ากลัวใจ
การเอาเด็ก	นั่งเมือง	ขึ้นเข็ด
เพื่อบังเกิด	ผู้สำเร็จ	ที่ยิ่งใหญ่
ยากจะ	อยู่รอด	ตลอดไป
มักจะ	มีภัย	ทุกพระองค์

(สมภพ จันทรประภา, [32]: 10)

แต่ใน **ละครวิทยุและนวนิยาย สุริโยทัย (พ.ศ. 2543)** เล่าว่า เมื่อสมเด็จพระเจ้าไชยราชาไปราชการสงคราม เจ้าแม่หยัวศรีสุดาจันทร์ด้วยยังเป็นสาวและมีพระนิสัยเจ้าชู้ และทรงรักการเที่ยวเตร่ ที่สุดแล้ว จึงได้เกิดเสนหารักใคร่กับพันบุตรศรีเทพ เจ้าหน้าที่ฝ่ายพราหมณ์เฝ้าหอพระ

เทวรูป ชื่อเก่าว่า บุญศรี เป็นเชื้อสายชาวกัมพูชา บ้านอยู่แถวมหาโลก นับว่าเป็นเครือญาติกับ พระนางศรีสุดาจันทร์ อันสืบสายมาจากราชวงศ์ละโว้เช่นกัน

ที่สุดแล้ว พระนางศรีสุดาจันทร์ก็ทรงตั้งครรรภ์ 4 เดือน ประจวบกับที่ พระเจ้าไชยราชากำลังจะยกทัพกลับเมืองในอีกไม่กี่วัน พันบุตรศรีเทพซู้รัก จึงยุยงให้พระนางวางยาปลงพระชนม์พระเจ้าไชยราชา แม้ว่าพระนางจะ ลังเลก็ตาม แต่พันบุตรศรีเทพก็ปลอบประโลมจนพระนางหลงเคลิ้มไป

(พันบุตรศรีเทพสนทนากับพระนางศรีสุดาจันทร์)

“นั่นแหละพระนางแผนของข้า ก็เพราะทรงไว้วางพระนาง เสวยโดย ไม่ต้องมีมหาดเล็กคอยชิม แล้วพระนางไม่ต้องกลัวเกรงว่าจะสิ้นพระชนม์ ปัจจุบันทันด่วน ยาสั่งในกระปุกนี้ แค่เพียงแต่ปลายนิ้วก็อัยจุ่มลงในอาหาร วันละมื้อ ภายใน 20 วัน พระองค์จะค่อยๆ ประชวรแล้วสิ้นพระชนม์โดยไม่รู้สาเหตุ ไม่มีเจ้าให้ปรากฏ หมอหลวงก็ชันสูตรไม่ได้ ข้ารับรองด้วยศรัทธาของ ข้า”

“อย่าพูดเป็นกลาง ข้าเชื่อท่านแล้ว”

พระนางทรงหันขวับ ทรงเอาพระครรภ์นี้แต่ระมิฝีปากพันบุตรศรีเทพ ตรีสแล้วพระนางก็สุดทนกับอาการไอโคมปฏิกิโคมของพันบุตรศรีเทพ ทรงสวม รัตกอด ทั้งสองก็เสพสุขร่วมกัน

(ทั้งๆ ที่พระนางทรงตั้งครรรภ์ได้ 4 เดือน)

(ศึกเดช กันตามระ, [4]: 34)

หลังจากพระเจ้าไชยราชายกทัพออกจากพระนครครั้งใหม่ได้ 15 วัน พระองค์ก็ประชวร สิ้นพระชนม์ด้วยฤทธิ์ของยาสั่ง ซึ่งใกล้เคียงกับเหตุการณ์ในพงศาวดาร ซึ่งบันทึกเรื่องการ สิ้นพระชนม์ของพระเจ้าไชยราชาไว้ว่า

...เมื่อ สมเด็จพระไชยราชาธิราชเสด็จไปทั้พครั้งนั้นให้พระมเหสีเป็นผู้สำเร็จราชการรักษาพระนคร พระมเหสีมีผู้ตั้งครุฑขึ้น เกรงความนั้นจะทราบถึงสมเด็จพระไชยราชาธิราช เมื่อเสด็จกลับถึงพระนครจึงเอายาพิษเจือลงไปใต้น้ำมโคให้เสวยประชวรอยู่ 3 วัน มอบเวนราชสมบัติแก่ พระยอดฟ้าราชโอรสแล้วก็สวรรคต

(พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา [29]: 263)

ใน ภาพยนตร์และหนังสือการ์ตูน สุริโยไท (พ.ศ. 2544) ก็เล่าในแนวโน้มเดียวกันกับละครวิทยุและนวนิยาย สุริโยทัย (พ.ศ. 2543) แต่จุดแตกต่างคือ ท้าวศรีสุดาจันทร์วางยาพิษเพื่อปลงพระชนม์พระไชยราชาธิราชทันที และได้ประกาศว่าเป็นฝีมือของพระเทียรราชา จนเป็นสาเหตุให้พระเทียรราชาต้องทรงผนวช ซึ่งนอกจากท้าวศรีสุดาจันทร์จะทรงตั้งครุฑแล้ว อีกหนึ่งสาเหตุในการปลงพระชนม์พระไชยราชา ยังเกิดจากความต้องการจะฟื้นฟูราชวงศ์ละโว้-อุทองขึ้นมา โดยที่พระนางรู้สึกถึงความทะเยอทะยานในอำนาจของพันบุตรศรีเทพ จึงชักนำให้มาร่วมมือในแผนการฟื้นฟูนี้ด้วย ในฉบับหนังสือการ์ตูน พระนางและพันบุตรศรีเทพร่วมมือกันในการวางยาพิษ แต่ในฉบับภาพยนตร์ ผู้ที่ออกแผนการให้วางยาคือ พระมาตามหาญิกเจ้า เจ้านายเก่าแก่ของราชวงศ์ละโว้-อุทองที่เหลืออยู่ และสนับสนุนแผนการฟื้นฟูราชวงศ์ผ่านทางท้าวศรีสุดาจันทร์

ใน นวนิยาย บารมีพระแม่ป๋อง ปกปิ่นธรณิน (พ.ศ. 2545) ตัวละครในยุคปัจจุบันได้ออกความเห็นถึงประวัติศาสตร์ในยุคนี้ว่าการที่ท้าวศรีสุดาจันทร์ได้ญาติชื่อพันบุตรศรีเทพ เป็นผู้และยกให้เป็นขุนวรวงศาธิราชนั้น เพื่อเป็นการสร้างฐานอำนาจที่มั่นคง และต่างจากเรื่องสุริโยไทตรงที่ตัวละครเห็นว่าพระนางมาจากสามัญชนธรรมดา เพราะตำแหน่งเดิมเป็นเพียงสนมเอก ถ้ามีเชื้อสายเจ้านายมาก่อน ก็น่าจะได้เป็นพระมเหสีไปแล้ว เมื่อพระนางได้อำนาจขึ้นว่า จึงต้องแสวงหาพวกพ้องไว้สนับสนุนฐานอำนาจของพระแก้วฟ้า ผู้เป็นพระโอรสแท้ๆ ใน **ละครโทรทัศน์และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535-2536)** ก็มีมุมมองไปทางนี้เช่นเดียวกัน แต่ได้นั้นว่าพระนางศรีสุดาจันทร์ มีพระสวามีทีละคนเท่านั้น คือพระนางได้คบกับพันบุตรศรีเทพเมื่อพระชัชวราษาประชวรสวรรคตไปแล้ว

เป็นที่น่าสังเกตว่า เหตุการณ์ท้าวศรีสุดาจันทร์เป็นชู้กับขุนชินราช ในเรื่องเล่าแต่ละอัน กำหนดช่วงเวลาที่คลุมเครือและมูลเหตุแตกต่างกันออกไป เช่นใน **ละครเวที สุริโยทัย (พ.ศ. 2524)**, **เสภาเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2532)** และ **ละครโทรทัศน์และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535-2536)** ท้าวศรีสุดาจันทร์ จะคบกับขุนชินราช หลังจากที่พระไชยราชาสิ้นพระชนม์ไปแล้ว ซึ่งก็ยังคงผิดคติโบราณที่พระนางเข้าเป็นสนมของพระไชยราชาแล้ว ไม่ควรจะคบชายผู้ใดอีก แม้พระไชยราชาจะสิ้นไปแล้วก็ตาม แต่ใน **ละครวิทยุและนวนิยาย สุริโยทัย (พ.ศ. 2543)** และ **ภาพยนตร์และหนังสือการ์ตูน สุริโยไท (พ.ศ. 2544)** พระนางคบชู้กับขุนชินราช ในระหว่างที่พระไชยราชาออกรบ จนในที่สุดพระนางก็ปลงพระชนม์พระไชยราชาด้วยความช่วยเหลือของขุนชินราช เห็นได้ว่า ความผิดของท้าวศรีสุดาจันทร์รุนแรงขึ้นในเรื่องเล่าช่วงปีหลังๆ แต่ **นวนิยาย บารมีพระแม่ปอง ปกพันธรณิน (พ.ศ. 2545)** จะวิพากษ์ว่า ท้าวศรีสุดาจันทร์ โดนใส่ร้ายเกินจริง เพราะพระนางพ่ายแพ้ในเกมการเมืองแย่งชิงราชบัลลังก์ ที่สุดแล้ว การกระทำโดยรวมของท้าวศรีสุดาจันทร์ คือการยกขุนรวงศาธิราชให้เป็นกษัตริย์และกำจัดฝ่ายตรงข้าม การกระทำของทั้งคู่เป็นการขัดแย้งกับราชประเพณี ทำให้เกิดการต่อต้านจาก ขุนนางในราชสำนัก จนกระทั่งเป็นสาเหตุให้ตัวละครทั้งสอง ต้องพบกับจุดจบด้วยความตายอย่างน่าเวทนา

ใน **ละครเวที สุริโยทัย (พ.ศ. 2524)** และ **เสภาเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2532)** ขุนรวงศาเป็นผู้วางยาพิษสังหารพระแก้วฟ้า โดยที่ท้าวศรีสุดาจันทร์ไม่ใช่ต้นคิด แต่ด้วยความหลงใหล จึงปล่อยให้เกิดขึ้น และพระนางก็ยังเข้าข้างขุนรวงศาเต็มตัวเช่นเดิม แม้ว่าจะทราบที่ขุนรวงศาเป็นผู้ปลงพระชนม์ลูกแท้ๆ ของพระนางเองก็ตาม

(ขุนพิเรนทร์เทพ พุดกับท้าวศรีสุดาจันทร์ หลังจากที่พระนางร้องขอชีวิต)

ทีนี้ละ	เสียงอ่อน	เสียงหวาน
ทีปล่อยให้	เกิดการ	วายุุ่น
จนสมเด็จพระ	พระแก้วฟ้า	สิ้นบุญ
นางเนื้ออ่อน	ไม่เห็น	เจรจา

(หลวงศรียศพูดต่อ)

หลงฐี่	ปล่อยฐี่	ให้ฆ่าลูก
พันผูก	โนเล่ห์	เส่นหา
ตาบอด	มื่อมิด	ด้วยกามา
ชั่วซ้ำ	สารพัด	จะพึงมี

(สมภพ จันทระประภา, [32]: 51-52)

ขุนพิเรนทร์ฯ เคื่องแค้นขึ้นแค้นตอบ	ทีหล่อนลอบเล่นฐี่จนวายวุ่น
ปล่อยฐี่ฆ่าพระแก้วฟ้าอย่างทารุณ	แหลกเป็นจุมเวรกรรมไม่นำพา
มัวหลงฐี่ชูชอบอุปถัมภ์	หลงบ่วงกรรมหลงเล่ห์เส่นหา
ตาบอดจนมื่อมิดพิชกามา	ช่างชั่วซ้ำนำชังนางกาลิ

(อุไรวรรณ เนาวรุจิ, [33]: 64)

ใน **ละครโทรทัศน์และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535-2536)** ขุนวรวงศา
 กระหายในอำนาจ และไม่ยอมเป็นเพียงเครื่องมือพิทักษ์บัลลังก์ให้แก่พระแก้วฟ้า ใ้จันจึง
 วางแผนปลงพระชนม์พระแก้วฟ้า โดยใช้ มณี เมียคนหนึ่งของใ้จันในการวางยา เมื่อพระแม่
 เจ้าอยู่หัวศรีสุดาจันทรทราบข่าวก็เสียใจและโกรธแค้นขุนวรวงศามาก อีกทั้งเจ็บใจ ที่เป็นคนนำคน
 ชั่วเข้ามา ทำให้คนชั่วเป็นใหญ่และมีอำนาจครองเมือง ดังนั้น เมื่อพระนางดูโหร แล้วทราบว่าทั้ง
 ขุนวรวงศาและพระนางต่างก็ชะตาขาดพร้อมกัน พระนางก็รอให้ถึงวันนั้นโดยเร็ว การสิ้นพระชนม์
 ของพระแม่เจ้าอยู่หัวศรีสุดาจันทรในเรื่องนี้ จึงเกิดจากอุบัติเหตุเรือชนกัน ซึ่งเกิดจากความโกลาหล
 ในการเข้าปะทะ ต่างจากเรื่องเล่าอื่นๆ ที่พระนางจะโดนตั้งใจสังหารจากฝ่ายขุนพิเรนทรเทพ

ซึ่งแนวคิดที่ว่าทำวศรีสุดาจันทรเสียใจมาก ได้แต่คับแค้นใจนี้ เป็นแนวคิดที่พัทธาเสนอ
 ขึ้นมาใน **นวนิยาย บารมีพระแม่ป๋อง ปกพื้นธรณิน (พ.ศ. 2545)** เช่นกัน เพราะพัทธาไม่เชื่อว่า
 แม่แท้ๆ จะสามารถฆ่าลูกแท้ๆ ได้ลง ใน **ละครวิทยุและนวนิยาย สุริโยทัย (พ.ศ. 2543)** และ
ภาพยนตร์และหนังสือการ์ตูน สุริโยไท (พ.ศ. 2544) พระยอดฟ้า เป็นพระโอรสของพระไชย

ราชาที่เกิดจากท้าวศรีจุฬาลักษณ์ ฉะนั้น ท้าวศรีสุดาจันทร์จึงต้องการปลงพระชนม์พระยอดฟ้า เพื่อให้ขุนวรวงศาได้ขึ้นครองราชย์ และพระศรีศิลป์พระโอรสอันเกิดแต่พระนาง ได้เป็นรัชทายาทต่อไป

จะเห็นได้ว่าความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับสังคม ในกรณีของท้าวศรีสุดาจันทร์ จุดจบของการขัดแย้งกับสังคมก็คือ ความตาย ไม่ว่าจะถูกลอบสังหาร ถูกนำไปประหาร หรือโดนลูกหลงจนเสียชีวิตไปก็ตาม

2.3 ความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับอำนาจเหนือธรรมชาติ

ความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับอำนาจเหนือธรรมชาติ คือการที่ตัวละครต้องต่อสู้กับชะตากรรมของตนเอง หรือต่อสู้กับสิ่งที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติ ในเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัยนี้ การขัดแย้งระหว่างตัวละครกับอำนาจเหนือธรรมชาติ มีเรื่องเดียวคือ **เรื่องบารมีพระแม่ปราง ปกพื้นธรณิน** ความขัดแย้งที่ปรากฏในเรื่องนี้นั้นไม่ได้มีลักษณะของความขัดแย้งเชิงปรปักษ์ แต่เป็นความขัดแย้งที่ตัวละครทั้งสองไม่อาจเปลี่ยนเหตุการณ์ในอดีตให้เป็นอย่างที่ตนหวังได้ คือไม่สามารถยับยั้งการสิ้นพระชนม์ของสมเด็จพระสุริโยทัยได้ จุดนี้ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับอำนาจเหนือธรรมชาติ สาเหตุเกิดจากตัวละครเอกคือ ปวินท์ และพัทธพลัดหลงเข้าไปสู่ยุคกรุงศรีอยุธยาสมัยพระมหาจักรพรรดิและพยายามเปลี่ยนเหตุการณ์ในอดีต แต่ทั้งคู่ไม่สามารถทำได้ เพราะทุกสิ่งทุกอย่างนั้นขึ้นอยู่กับชะตากรรม เป็นอำนาจเหนือธรรมชาติที่ไม่สามารถเปลี่ยนได้ ดังตอนที่ว่า

ทุกสิ่งทุกอย่างย่อมเป็นไปตามกรรม อันได้แก่การกระทำของตนเอง
ไม่ว่าในอดีตกาล ฤาปัจจุบันกาล ผู้ไม่ประมาทจักทำตนให้พร้อมเสมอ โยม
ทั้งสองเป็นผู้ประพฤติดี ประพฤติชอบแล้ว ขอให้กลับไปด้วยดีเทอด อยาได้
เสียอกเสียใจต่อสิ่งใดเลย สิ่งเหล่านี้อยู่นอกวิสัยที่โยมจักแก้ไขได้

(แก้วเก้า, [6]: 210)

3. การเรียงลำดับเหตุการณ์ในเรื่อง

ในเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัย มีวิธีการเรียงลำดับเหตุการณ์ในเรื่องตามลำดับเวลาในปฏิทิน ถึงแม้ว่า นวนิยาย **บารมีพระแม่ป้อง ปกพื้นธรณิน (พ.ศ. 2545)** จะมีการย้อนไปในยุคอดีต แต่ก็ไม่ได้ดำเนินแบบตัดสลับไปมาระหว่างหลายช่วงเวลา ยังคงเดินเรื่องไปตามเวลาจริงของปวินท์และพัตรา

วิธีการเรียงลำดับเหตุการณ์ในเรื่องตามลำดับเวลาในปฏิทิน คือ เริ่มเรื่องด้วยเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนแล้วตามเหตุการณ์ที่เกิดถัดๆ ไปตามลำดับจนจบ หรืออาจเริ่มตั้งแต่ตัวละครเกิด เติบโต เป็นหนุ่มสาวจนแก่และตายในที่สุด ในเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัย ทั้งหมดนี้ ผู้แต่งได้ใช้กลวิธีเรียงลำดับเหตุการณ์ในเรื่องตามลำดับเวลาในปฏิทิน เห็นได้ชัดเจนว่า ในเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ ผู้แต่งมักใช้กลวิธีการเรียงลำดับเหตุการณ์ที่ไม่สลับซับซ้อน มีข้อสังเกตว่าการที่ผู้แต่งนำกลวิธีลักษณะนี้มาใช้ก็เพราะเนื้อเรื่องต้องเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ ด้วยจึงไม่ต้องการให้ผู้อ่านสับสนกับข้อมูลตามความเป็นจริง

การเรียงลำดับเหตุการณ์ในเรื่อง สุริโยทัย ทุกฉบับ ผู้แต่งเริ่มเรื่องในแผ่นดินพระไชยราชาธิราช เกิดความวุ่นวายในราชสำนักเพราะท้าวศรีสุดาจันทร์ลอบเป็นชู้กับขุนวรวงศา เมื่อพระไชยราชาสวรรคต ท้าวศรีสุดาจันทร์กับขุนวรวงสาก็คิดกำจัดพระเทียรราชากับพระสุริโยทัยแต่ไม่สำเร็จ จนกระทั่งเหล่าขุนนางที่ภักดีต่อพระเทียรราชาลอบปลงพระชนม์ท้าวศรีสุดาจันทร์และขุนวรวงศา เหตุการณ์ได้ดำเนินไปถึงพระเทียรราชาขึ้นครองราชย์และพม่ายกทัพมาตีกรุงศรีอยุธยา สมเด็จพระสุริโยทัยทรงออกรบและถูกพระแสงของ้าวสิ้นพระชนม์ ยกเว้น **ภาพยนตร์และหนังสือการ์ตูน สุริโยไท (พ.ศ. 2544)** ที่เริ่มต้นที่ รัชสมัย สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2

เรื่องบารมีพระแม่ป้อง ปกพื้นธรณิน เรื่องนี้มีลักษณะเนื้อเรื่องในแบบข้ามเวลากลับไปสู่อดีต ผู้แต่งได้กำหนดให้ตัวละครสองตัวคือปวินท์และพัตราเป็นตัวดำเนินเรื่องเริ่มตั้งแต่ทั้งคู่ไปเที่ยวที่พระบรมราชานุสาวรีย์ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาแล้วเกิดพลัดหลงมิดีกลับไปยังสมัยกรุง

ศรีอยุธยารัชกาลสมเด็จพระเจ้าจักรพรรดิช่วงทำสงครามกับพม่า ทั้งสองพยายามที่จะแก้ไขเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์คือไม่ให้สมเด็จพระสุริโยทัยออกรบเพื่อมิให้สิ้นพระชนม์ แต่ก็ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงประวัติศาสตร์ได้ เรื่องราวจบลงที่ทั้งคู่กลับมาสู่ยุคปัจจุบันได้อย่างปลอดภัย

4. การจบเรื่อง

การจบเรื่องถือว่าเป็นตอนที่สำคัญที่สุดเพราะจะทำให้ผู้อ่านประทับใจหรือผิดหวังในการติดตามเรื่องในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ เนื่องจากเป็นเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ เนื้อเรื่องบางส่วนผู้อ่านรู้เรื่องแล้ว การที่จะจบให้เป็นที่ประทับใจผู้อ่าน ผู้แต่งจึงต้องใช้เทคนิคที่น่าสนใจเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัย ทุกเรื่อง เป็นการจบแบบสรุปเหตุการณ์

การจบเรื่องแบบสรุปเหตุการณ์เป็นการจบเรื่องด้วยการกล่าวสรุปเหตุการณ์ของเรื่องที่ดำเนินมาทั้งหมด กล่าวถึงชีวิตตอนปลายของตัวละครที่ดำเนินเหตุการณ์มาตั้งแต่ต้น การจบเรื่องลักษณะนี้จะทำให้ผู้อ่านรู้บทสรุปของเหตุการณ์ที่ดำเนินมาก่อนหน้านี้ ในเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัยมีการจบเรื่องแบบสรุปเหตุการณ์ดังต่อไปนี้

ใน **บทประพันธ์ร้อยกรอง เฉลิมเกียรติ์กษัตริ์คำฉันท์ (พ.ศ. 2458)** จบเนื้อเรื่องที่การฉลองวัดศพนววรรค์ หลังจากทีสร้างเสร็จและบรรจุอัฐิของพระสุริโยทัยแล้ว แต่งโดยใช้วสันตดิถีกฉันท์ 14

สมราชมนเินระประสงค์	จะจำนงอุเทศนาม
เป็นที่ระลึกปิยะสยาม	สิริสุริโยทัย
สมเด็จพระบรมมกฏะรัชย์	ประจักษ์ฐิฎิภายใน
เจดีย์ณทีฉะประลัย	เพราะสุรัคนี้ริง
ฉลองวัดฉลิมพระกรุณา	ภินิหาระคำนึ่ง
อำนวยพระราชาทุกุละถึง	รสุริโยทัย

แม่สถิตทิพาลยะพิมาน
เซ็นรับและเซ็นดุษะติมัย

มธุฐานณไดโต
ยะถวัลย์นิรันดร ฯ

(พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่น นราธิปประพันธ์พงศ์, [2]: 370)

ตามด้วยบทจบ ที่เป็นการสรรเสริญพระวีรกรรมของพระสุริโยทัย ต่อด้วยการเทศนาธรรมะ และสวดุติวีรกรรมของวีรกาษัตริย์ต่างๆ

ละครเวที สุริโยทัย (พ.ศ. 2524) จบเรื่องหลังศึกพระสุริโยทัยสิ้นพระชนม์ทันที โดยมี บุเรงนองที่อยู่ในสนามรบที่เพิ่งจบลง กล่าวสวดุติพระสุริโยทัยปิดเรื่อง ส่วน **เสภาเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ.2532)** ก็จบในช่วงเดียวกัน แต่เปลี่ยนเป็นพระมหาจักรพรรดิเป็นผู้ กล่าวอาลัยและสวดุติพระสุริโยทัยปิดเรื่องแทน

- เพลงพม่าเห่ -

บุเรงนอง	อยุธยา	นั่นดี	มีนางแก้ว
	ประเสริฐ	เพชรแพรว	ยากจะหา
	รักแผ่นดิน	จริงจริง	ยิ่งชีวา
	หาญกล้า	ดุจชาย	ชาติวี
	นามพระ	สุริ	โยทัย
	ผู้ยิ่ง	ยศไกร	ศักดิ์ศรี
	จะปรากฏ	อยู่ใน	ธรณี
	อีกต่อไป	นานปี	ไม่เสื่อมคลาย

รัวฉิ่งตีกำบรรพ์-

จบ -

(สมภพ จันทระประภา, [32]:72)

ภาพยนตร์และหนังสือการ์ตูน สุริโยไท (พ.ศ. 2544) ก็จบเรื่องด้วยความตายของพระสุริโยไทเช่นกัน โดยในฉบับภาพยนตร์ จะจบลงที่พิธีเชิญพระศพของพระสุริโยไทเข้าเมือง โดยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ กับพระมหาธรรมราชา ส่วน **ฉบับหนังสือการ์ตูน** โดมินโกส ดีเซซาส เป็นผู้เล่าปิดเรื่อง โดยเอ่ยถึงคำพูดของพระสุริโยไทในช่วงก่อนออกศึกครั้งสุดท้ายดังนี้

“ศึกหงสามิอาจดูเบา หากเกิดการอันมิเป็นมงคลขึ้นกับพระองค์
อโยธยาศรีรามเทพนคร...ถึงจะสิ้นฉัตรคุ้มภัย แลคงต้องล่มสลายเป็นแน่...
หม่อมฉันจะออกศึกเคียงข้างพระวรกายไปทุกสมรภูมิ”

ศึกคราวนี้กองทัพพม่าเข้ามาถึงกำแพงเมือง...แต่มีสามารถจะตีค่าย
ได้สำเร็จ กองทัพของพระเจ้าตะเบงชเวตี้ ก็ถอยกลับเข้าค่ายพม่า...แต่ก็
พยายามปล้นตีอยู่นานเดือนเศษ ก็ไม่สำเร็จ มิช้านานก็ถอยทัพกลับหงสา...

(หม่อมเจ้าชาตรีเฉลิม ยุคล, [5]:128)

ละครวิทยุและนวนิยาย เรื่องสุริโยทัย (พ.ศ. 2543) ในฉบับละครวิทยุ จบลงด้วยพระสุริโยทัยสิ้นพระชนม์ด้วยพระแสงของ้าวหลังจากตามเสด็จสมเด็จพระมหาจักรพรรดิออกศึกที่ทุ่งมะขามหย่อง เช่นเดียวกัน แต่หลังจากความตายของตัวละครเอกแล้ว ใน**ฉบับนวนิยาย** ผู้แต่งยังดำเนินเรื่องไปจนถึงตอนพระเจ้าตะเบงชเวตี้กษัตริย์ของพม่าถอยทัพ

ละครโทรทัศน์และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535-2536) จบเรื่องที่พระวิสุทธิกษัตริย์กับพระมหาธรรมราชามากราบพระศพสมเด็จพระสุริโยทัยซึ่งประดิษฐานอยู่ในโกศ ซึ่งเนื้อเรื่องหลังจากที่พระสุริโยทัยสิ้นพระชนม์ จนถึงตอนจบ มีอีกประมาณ 10 ตอน โดยมีพระมหาธรรมราชาเป็นตัวเดินเรื่องหลัก

นวนิยายเรื่อง บารมีพระแม่ป້อง ปกพื้นธรณิน (พ.ศ. 2545) ตัวละครเอกคือปวินท์ และพัตราซึ่งหลงย้อนกลับไปยังยุคกรุงศรีอยุธยาและพยายามจะแก้ไขเปลี่ยนแปลงเหตุการณ์ในอดีต ในครั้งนั้นพัตราพบกับพระมหามนตรีกรมตำรวจชาย แต่ด้วยประวัติศาสตร์เป็นสิ่งที่ไม่มีใครแก้ไขได้พระสุริยทัณฑ์จึงสิ้นพระชนม์และพระมหามนตรีก็ตายในศึกครั้งนี้ด้วย เรื่องจึงจบลงด้วยความโศกเศร้าด้วยการพลัดพรากของตัวละคร เมื่อทั้งคู่กลับมาสู่โลกปัจจุบัน พัตรานั้นกลับจดจำสิ่งที่ผ่านมาไม่ได้แต่ในห้วงสำนึกหญิงสาวนั้นยังหลงเหลือความทรงจำที่ติดมากับกาลเวลาด้วย ดั่งข้อความในตอนจบที่ทั้งคู่กลับมายังพระบรมราชานุสาวรีย์อีกครั้ง

ด้วยความเคยชิน หญิงสาวเกือบจะยื่นมือออกไปรับมือเขา หากสายลมที่พัดโชยรอบกาย พังคล้ายเจ็บบนด้วยเสียงย่ำเตือน หลงเหลือมาจากความทรงจำอันยาวไกลด้วยกาลเวลา หยดยิ่งหล่อนไว้ ใครสักคนที่เคยกระซิบเตือน... ห้ามหวงมิให้หล่อนเข้าไปใกล้สัมผัสใกล้ชิดกับชายอื่นที่มีใจเจ้าของ หล่อนจึงตอบยิ้มๆ เสียงใส ที่เล่นที่จริง “ไม่ต้องจุงหรือคะ แพทไม่ใช่เด็กๆ อีกแล้ว” หล่อนออกเดินนำหน้าเขาไปอย่างปราดเปรี้ยว กระฉับกระเฉง แต่เมื่อก้าวขึ้นรถก็อดไม่ได้ที่จะเหลียวกลับมาองอีกครั้งแสงทองส่องใส ฉายสว่างจับพระบรมราชานุสาวรีย์ รวากับอาบด้วยประกายทองเลื่อมพราย ปวินท์และพัตราจับตามองภาพนั้น เหมือนจะสลักไว้ในความทรงจำชั่วกัลปาวสาน

(แก้วแก้ว, [6]: 228-229)

5. ฉากการดำเนินเรื่อง

ฉากในนวนิยายและเรื่องสั้น หมายถึง เวลา สถานที่ ลักษณะสังคมและวัฒนธรรม ผู้แต่งต้องกำหนดไว้ในใจว่าเรื่องที่กำลังจะแต่งเป็นเรื่องในสมัยใด เกิดขึ้นที่ไหน ผู้แต่งควรต้องมีความรู้หรือประสบการณ์ทางด้านประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ สังคมวิทยา ฯลฯ พอสมควร เพื่อเป็นประโยชน์ในการสร้างฉากให้ถูกต้องสมจริง

เรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์เป็นเรื่องแต่งที่มีลักษณะเฉพาะ กล่าวคือเนื้อเรื่องนั้นมีความเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ ฉะนั้นการสร้างฉากต้องมีความสมจริงเพื่อให้สอดคล้องกับชีวิตความเป็นอยู่ สังคมและวัฒนธรรมของคนในสมัยนั้น เนื่องจากประวัติศาสตร์เป็นสิ่งที่ผ่านมาแล้ว นอกจากผู้แต่งจะต้องอาศัยข้อมูลหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในการสร้างฉากเพื่อให้สมจริงแล้วยังต้องอาศัยจินตนาการผสมผสานในงานเขียนด้วย ทั้งนี้เพื่อให้เขียนนั้นมีความสมจริงสามารถให้นม่น่าใจให้ผู้อ่านคล้อยตามเรื่องที่แต่งได้อีกด้วย เมื่อพิจารณาฉากที่ปรากฏในเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัยสามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ฉากความวุ่นวายในพระราชสำนักและการแย่งชิงพระราชบัลลังก์ และฉากสงครามและการต่อสู้กับเมืองและอาณาจักรอื่น

5.1 ฉากความวุ่นวายในพระราชสำนักและการแย่งชิงพระราชบัลลังก์

ในเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัยนั้นมีเนื้อหาที่แสดงให้เห็นถึงความวุ่นวายและการแย่งชิงราชบัลลังก์ทุกเรื่อง เนื่องในช่วงชีวิตของพระสุริโยทัย เป็นช่วงที่มีการแย่งชิงราชบัลลังก์อย่างต่อเนื่อง ช่วงเหตุการณ์ ที่ผู้แต่งเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัยกล่าวถึงมากที่สุดคือช่วงระหว่างรัชสมัยของสมเด็จพระไชยราชาธิราช ไปจนถึงสมเด็จพระเจ้ามหาจักรพรรดิ เพราะเป็นช่วงเวลาที่มีความขัดแย้งภายในราชสำนักมาก ผู้แต่งได้นำเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ช่วงนี้มาแต่งเป็นโครงเรื่องหลักในเรื่องเล่าของชีวิตพระสุริโยทัย ซึ่งในเนื้อเรื่องครั้งแรกของ **ละครเวที สุริโยทัย (พ.ศ. 2524)**, **เสภาเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2532)**, **ละครวิทยุและนวนิยาย สุริโยทัย (พ.ศ. 2543)**, **ละครโทรทัศน์และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535-2536)** และ **ภาพยนตร์และหนังสือการ์ตูน สุริโยไท (พ.ศ. 2544)** ได้แสดงให้เห็นถึงภาวะภายในราชสำนักกรุงศรีอยุธยาที่มีความขัดแย้ง เกิดกบฏแย่งชิงราชสมบัติอยู่เสมอๆ ทำให้อ่อนแอและเป็นสาเหตุสำคัญของการเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 1 ในภายหลัง

ใน**ละครวิทยุและนวนิยาย สุริโยทัย (พ.ศ. 2543)** คือได้บรรยายฉากของพระราชพิธีถวายพระเพลิงพระบรมศพสมเด็จพระไชยราชาธิราชซึ่งเสด็จสวรรคตเพราะถูกพระนางศรีสุดาจันทร์ลอบวางยาพิษ ภายหลังจากนี้ก็เกิดเหตุการณ์ที่นำความอับยศมาสู่กรุงศรีอยุธยาอีกมากมาย

คึกเดชได้บรรยายฉากการจัดงานพระบรมศพอย่างละเอียด และกล่าวไว้ด้วยว่าพระราชพิธีเช่นนี้ไม่เคยปรากฏในกาลก่อน หากบันทึกจดหมายเหตุของเมนเดส ปินโต(Mendes Pinto) จดจารไว้ น่าจะเป็นพระราชบัญชาสั่งไว้ก่อนสิ้นพระชนม์ (คึกเดช, [4]: 50) ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

พระบรมวงศานุวงศ์และเหล่าเสนาอำมาตย์ก็จัดพระราชประเพณีแห่งพระบรมศพอย่างยิ่งใหญ่สมพระเกียรติยศ อัญเชิญพระสรีระลงในพระโกศทองเทินอยู่บนกองฟอนจิตกาธานที่หนุนเรียงขวางกันด้วยไม้จันทร์และไม้กฤษณาเนื้อหอมอยู่ในเรือพระที่นั่งกฤษฏาธารอนันตนาคราช ประดับประดาด้วยดอกไม้ นานาพันธุ์ล้วนสีแดงเพลิงตามหลังด้วยขบวนเรือรูปสัตว์วิหิมพานต์ต่างๆอีก 40 ลำ ลอยอยู่กลางแม่น้ำด้านทิศตะวันตกของพระนคร...

(คึกเดช ก้นตามระ, [4]: 44)

มีฉากความวุ่นวายฉากหนึ่งซึ่งปรากฏในเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัยหลายเรื่องคือฉากไฟไหม้ครั้งใหญ่ในอยุธยา แม้ว่าเหตุการณ์ไฟไหม้ครั้งนี้ จะมีแต่ข้อมูลความเสียหาย และไม่ได้บรรยายละเอียดอื่นๆ แต่เนื่องจากเป็นเหตุการณ์ที่เกิดในสมัยพระไชยราชาธิราช และอยู่ในช่วงชีวิตของพระสุริโยทัยและท้าวศรีสุดาจันทร์พอดี จึงเป็นช่องให้ผู้แต่งเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัยนำเหตุการณ์นี้มาประกอบในเนื้อเรื่อง ซึ่งพงศาวดารได้บันทึกถึงเหตุการณ์ไว้ดังนี้

ณ วันพุธ ขึ้น 4 ค่ำ เดือน 3 เกิดเพลิงไหม้ในพระนคร แต่ท่ากลาโหมไปถึงพระราชวังทำยต่อตลาดยอด ลมหอบเอาลูกเพลิงไปตกลงตะแลงแกง ไหม้ลามลงไปป่าตอง โรงครามฉะไกรสามวันจึงสงบ

(พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา [29] : 65)

ใน **ละครโทรทัศน์และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535-2536)** ไฟไหม้ครั้งนี้ เป็นเหตุการณ์เล็กๆ ที่ถูกเอ่ยถึง แต่ผลของเหตุการณ์คือหลักฐานการทุจริตของขุนนางที่เข้ากับฝ่าย ท้าวศรีสุดาจันทร์ ถูกไฟเผาทำลายจนหมด ไฟไหม้ครั้งนี้ จึงเป็นส่วนหนึ่งของกลไกการเมืองของ ฝ่ายท้าวศรีสุดาจันทร์ แต่ใน **ละครวิทยุและนวนิยาย สุริโยทัย (พ.ศ. 2543)** เหตุการณ์ไฟไหม้ เกิดจากอุบัติเหตุ ระหว่างที่พระไชยราชาและชายฉกรรจ์ในเมืองไปราชการสงคราม ในเมืองจึง เหลือแต่คนแก่ ผู้หญิงและเด็กเป็นส่วนใหญ่ ทำให้การดับเพลิงเป็นไปอย่างล่าช้า แต่ด้วยพระปรีชา ของพระเทียรราชาและพระสุริโยทัย จึงสามารถควบคุมเพลิงได้ในที่สุด เหตุการณ์ครั้งนี้ เป็นการ แสดงถึงความเก่งกาจในการทรงช้างและการตัดสินใจของพระสุริโยทัย และใน **ภาพยนตร์และ หนังสือการ์ตูน สุริโยไท (พ.ศ. 2544)** เหตุการณ์ไฟไหม้ครั้งนี้ เกิดขึ้นจากฝีมือของไอ้จัน บ้าน มหาโลก น้องชายของขุนชินราช โดยเป็นส่วนหนึ่งของแผนส่งกลุ่มมือสังหารชาวขอมจู่โจมวังชัย เพื่อลอบสังหารครอบครัวพระเทียรราชา ตามความประสงค์ของขุนชินราช แต่แผนก็ล้มเหลว ด้วย ความสามารถในการรบปกป้องวังของพระสุริโยไท

ฉากไฟไหม้ครั้งใหญ่ในอยุธยา ซึ่งปรากฏในช่วงต้นเรื่องของ **ละครโทรทัศน์และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535-2536)**, **ละครวิทยุและนวนิยาย สุริโยทัย (พ.ศ. 2543)** และ **ภาพยนตร์และหนังสือการ์ตูน สุริโยไท (พ.ศ. 2544)** แม้ว่าเหตุการณ์ไฟไหม้ครั้งนี้ในพระ พงศาวดารจะระบุแต่ข้อมูลความเสียหาย และไม่ได้ระบุนายละเอียดอื่นๆ แต่เนื่องจากเป็น เหตุการณ์ที่เกิดในสมัยพระไชยราชาธิราช และอยู่ในช่วงชีวิตของพระสุริโยทัยและท้าวศรีสุดา จันทร์พอดี จึงเป็นช่องให้ผู้แต่งเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัยนำ เหตุการณ์นี้มาประกอบในเนื้อเรื่องเพื่อสื่อถึงความวุ่นวายในพระราชสำนัก ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละ เรื่องกลับแตกต่างกันทั้งหมด ตามความประสงค์ของผู้แต่ง ที่ต้องการเน้นที่การคดโกงบัญชีของ ท้าวศรีสุดาจันทร์ (พ.ศ. 2535-2536), ความชั่วร้ายของขุนชินราชที่ส่งคนไปบุกวังของพระเทียร ราชา (พ.ศ. 2544) หรือความปรีชาสามารถของพระสุริโยทัย ในการทรงช้าง (พ.ศ. 2543) หรือใน การต่อสู้ปกป้องวัง (พ.ศ. 2544)

5.2 ฉากสงครามและการต่อสู้กับเมืองและอาณาจักรอื่น

เรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัยมีฉากที่แสดงให้เห็นถึงการต่อสู้และการต่อสู้กับเมืองและอาณาจักรอื่น สงครามที่เกิดชัดเจนในเรื่องเล่า คือ สงครามกับล้านนา และสงครามกับพม่า โดยที่สงครามกับล้านนา อยุธยาเป็นฝ่ายรุก แต่สงครามกับพม่านั้น ส่วนใหญ่ อยุธยาจะเน้นตั้งรับในตัวเมืองเป็นหลัก กลวิธีการนำเสนอฉากในเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัยมีหลากหลายวิธี ทั้งการนำเสนอแบบบรรยาย และพรรณนา โดยภาษาที่ใช้ขึ้นอยู่กับเนื้อหาในฉากนั้น บางครั้งผู้แต่งก็ใช้ศัพท์ยากเพื่อให้ฉากนั้นดูยิ่งใหญ่ บางครั้งก็ใช้ภาษาง่ายๆที่สื่อให้ผู้ชมเห็นภาพคล้ายตามเนื้อเรื่องนั้นๆ ยกตัวอย่างการนำเสนอแบบบรรยายฉากจาก **ละครโทรทัศน์และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535-2536)** เป็นดังนี้

ในเวลาเดียวกันนี้ ภายในกำแพงเมืองลำพูน นายทหารผู้รักษาเมือง ดำรงตนอยู่ในความประมาท ตรัสเสียว่า กองทัพไทยคงยังไม่เข้าโจมตีรวดเร็ว นัก กอปรกับเชื่อแน่ว่า หากมีการบุกเข้าโจมตีจริงก็คงเห็นแสงไฟการเคลื่อนทัพแต่ไกลพอที่จะจัดกำลังตั้งรับทันจึงมิได้เข้มงวดกวดขันในการตรวจตรา รักษาเชิงเทิน มีหน้าซำยังรำสุรายาเมาอันผิดวิสัยนายทัพยามประจัญศึก ดังนั้น พอสิ้นเสียงกลองยามตีกลอง หมื่นลำพูน และหมื่นพร้าว สองนายทหารรักษาเมืองก็ต้องตระหนกนักเมื่อยินเสียงกึกก้องแห่งท่อนซุงที่ทหารไทย นำเข้ากระแทกบานประตูเมือง แม้จักกระหน่ำยิงลูกดอก แลเทกรวดทรายคว่ำระอุลงไปก็หาเป็นผลไม่ เนื่องเพราะติดแผงไม้ไผ่สานที่ทหารไทยใช้เป็นโล่ เรียงชิดปกป้องกำบังกายไว้เสียสิ้น เปิดโอกาสให้เพื่อนทหารที่ยกท่อนซุง กระแทกประตูกระทำกรโดยสะดวก ชั่วเวลาไม่นานนัก ประตูเมืองลำพูน ก็ถึงแก่กาลพิณาศ หักพับทลายลง ขุนพิเรนทรเทพ ขุนอินทรเทพและหมื่นราชเสนาหา สามสหยาพร้อมศึกควดาบนำหน้าทหารกล้าแห่งพระชัยราชาทะยานผ่านประตูตรงเข้าประจัญบานกับทหารลำพูนอย่างดุเดือดเลือดพาด

(วรยุทธ พิชัยศรทัต,[3]: 60-61)

ยกตัวอย่างการนำเสนอแบบพรรณนา จาก **นวนิยาย บารมีพระแม่ป๋อง**
ปกพื้นธรณิน (พ.ศ. 2545) ดังต่อไปนี้

(พระมหามนตรี) ขุนนางหนุ่ม ซึ่งบัดนี้อยู่ในสภาพนักรบเต็มตัว บอกตัวเองด้วยความหนักใจว่าไพร่พลข้าศึกที่ยกมานั้นเป็นกองทัพมหาสมดังที่ได้ข่าวโทบอกเข้ามาในกรุงแต่แรก นอกจากนี้ อาวุธปืนไฟที่เห็นได้ชัดว่าทางฝ่ายข้าศึกจ้างกองทหารฝรั่งหัวแดงชาติโปรตุเกสเข้ามาล้อมรบ ก็เป็นอาวุธที่เข่นฆ่าคนได้จากระยะไกล ทางฝ่ายไทยเองแม้ว่ามีโปรตุเกสอยู่เช่นกัน แต่ก็ไม่ใช่ว่าจะชิงชัยทางด้านอาวุธได้โดยเด็ดขาดเสียแล้ว

ข้อสำคัญที่สุด ช้างทรงขนาดใหญ่มีมาหลายต่อหลายตัวเหมือนยอดภูเขาสีเข้มทะมึนโดดเด่นอยู่กลางทัพหงสาวดี ดังพญาภูผาที่รายล้อมด้วยเขาลูกย่อมๆ นั้นสิ ก่อความหนักใจให้ยิ่งกว่าอะไรทั้งหมด

ช้างทรงพลายแก้วจักรวรรดิของพระเจ้าแผ่นดินอยุธยา ที่ว่าสูงใหญ่เป็นสง่าที่สุดในบรรดาพญาช้างต้น ยังดูเล็กลงไปถนัดใจเมื่อเทียบกับช้างฝ่ายข้าศึก เมื่อไรปะทะกันด้วยกำลังก็น่าเป็นห่วง แล้วพลายทรงสุริยกษัตริย์ที่สมเด็จพระอัครมเหสีทรงอยู่นั้นก็ยิ่งเล็กลงมาอีก จะดีก็แต่ว่าทำให้ปราดเปรียวว่องไวกว่า ควรจะหลีกเลี่ยงการประจัญบานกันโดยตรงเป็นที่ที่สุด

(แก้วแก้ว, [6]: 192)

เรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัยได้สร้างฉากโดยเน้นให้ผู้ชมเห็นภาพ เพื่อโน้มน้าวใจให้ผู้ชมคล้อยตามไปกับสภาพแวดล้อมหรือสภาพบ้านเมืองก่อนที่จะดำเนินเรื่องต่อไป ทั้งนี้ผู้แต่งส่วนใหญ่จะสร้างฉากที่แสดงให้เห็นภาพของอยุธยามากกว่าฉากของบ้านเมืองอื่นที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นั้นๆ อาจมีสาเหตุจากผู้แต่งต้องการให้อ่านนั้นมีความภาคภูมิใจในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความมั่งคั่ง ความสงบสุขร่มเย็นในภาวะที่บ้านเมืองสงบสุขว่างเว้นจากสงคราม แต่ในยามที่บ้านเมืองเกิดทุกข์เข็ญไม่ว่าจะมีสาเหตุมาจากการแย่งชิงราชสมบัติหรือ

เกิดสงคราม ผู้แต่งก็ได้สร้างฉากที่สะท้อนให้เห็นถึงภาวะบ้านเมืองที่มีความขัดแย้ง แบ่งฝักแบ่งฝ่ายไม่เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ทำให้เกิดความสูญเสียในที่สุด

6. บทสนทนา และการใช้ภาษา

บทสนทนาคือการพูดโต้ตอบกันของตัวละคร บทสนทนาในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์สมัยกรุงศรีอยุธยาจะมีลักษณะที่แตกต่างกันในเรื่องการใช้คำ คือบทสนทนาที่ใช้คำโบราณบทสนทนาที่ใช้คำปัจจุบัน และบทสนทนาที่ใช้คำโบราณและปัจจุบัน ดังนี้

6.1 บทสนทนา

6.1.1 บทสนทนาที่ใช้คำโบราณ

บทสนทนาที่ใช้คำในสมัยโบราณ ทำให้สอดคล้องกับบรรยากาศของเรื่อง บทสนทนาในเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัยนี้ ล้วนมีลักษณะเหมือนกับภาษาในพระราชพงศาวดาร แม้ว่าไม่มีหลักฐานที่แสดงถึงการสนทนาของคนในสมัยโบราณจริงๆ แต่ภาษาที่ปรากฏในเรื่องเล่าทุกเรื่องมีลักษณะคล้ายกับพงศาวดาร

6.1.2 บทสนทนาที่ใช้คำโบราณและคำปัจจุบัน

บทสนทนาที่ใช้คำโบราณและคำปัจจุบันปรากฏใน **บารมีพระแม่ป๋อง ปกพื้นธรณิน** ยกตัวอย่าง ตอนพระมเหษมนตรีคุยกับพัทธว่า ความสนใจของพระมเหษมนตรีถูกหันเหไปเมื่อได้ยินพัทธากล่าวถึงการเรียนการศึกษา

“เจ้าเป็นหญิง เหตุใดจึงได้เล่าเรียนเขียนอ่าน”

“ทุกคนเขาก็เรียนหนังสือกันทั้งนั้นนี่คะ”

“ชายฤาหญิง เรียนทั้งนั้นฤา”

“คะ ไม่เรียนก็แยะซีคะ อ่านหนังสือไม่ออกแล้วจะไปทำงานอะไรละ

สีหน้าขุนนางหนุ่ม บอกความสนเท่ห์เพิ่มขึ้นเป็นลำดับ

“หญิงอย่างเจ้าต้องทำงานด้วยฤา ทำสิ่งใด”

“ผู้ชายทำอะไรได้ ผู้หญิงก็ทำได้เหมือนกัน”

(แก้วแก้ว, [6]: 158)

บทสนทนาที่ยกตัวอย่างมาข้างต้น ตัวละครที่มีชีวิตในสมัยอยุธยาคือพระมหามนตรีใช้คำในสมัยโบราณ เช่น ฤา เจ้า พัตราซึ่งเป็นหญิงสาวในยุคปัจจุบันใช้ถ้อยคำในสมัยปัจจุบัน เช่น คะ ซี คะ จะเห็นได้ว่าถ้อยคำที่ตัวละครพูดมีลักษณะสอดคล้องกับยุคสมัยของตัวละครแต่ละตัว

บทสนทนาที่ปรากฏเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัย จะมีลักษณะที่แตกต่างกันในเรื่องการใช้คำทำให้สามารถวิเคราะห์ได้เป็น 2 ประเภทคือบทสนทนาที่ใช้คำเก่า และบทสนทนาที่ใช้คำโบราณและคำปัจจุบัน บทสนทนาที่ใช้คำเก่าจะให้บรรยากาศอารมณ์ของเนื้อเรื่องได้ดีกว่าบทสนทนาที่ใช้คำปัจจุบัน ทั้งนี้ทั้งนั้นบทสนทนาทั้งสองประเภทได้แสดงให้เห็นถึงลักษณะนิสัยของตัวละครได้เป็นอย่างดี ภาษาที่ใช้มีความลึกซึ้งกินใจทำให้ผู้อ่านมีอารมณ์ร่วมไปกับเหตุการณ์นั้นๆ ด้วย

6.2 การใช้ภาษา

ภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสาร ทำให้ผู้รับสารสามารถเข้าใจเรื่องราวที่ผู้เขียนสื่อออกมาได้ ทั้งนี้ผู้อ่านจะเกิดอารมณ์ความรู้สึกคล้ายคลึงตามไปกับเรื่องหรือไม่ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้เขียนของแต่ละคนที่แตกต่างกันไป

ภาษาในเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัยนั้นเป็นภาษาโบราณ คล้ายกับภาษาในพงศาวดาร เพื่อต้องการให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์และบรรยากาศที่สมจริงตามยุคสมัย ของเนื้อเรื่องนั้นๆ ด้วย การใช้ภาษาในเรื่องเล่ากลุ่มนี้ผู้วิจัยพบว่ามีการใช้คำ โวหารความเปรียบ และสำนวนโบราณเพื่อให้เกิดความสมจริง

6.2.1 รูปแบบการประพันธ์

เรื่องเล่าเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัย เกือบทั้งหมด มีเนื้อหาส่วนใหญ่ในรูปแบบของ ความเรียงธรรมดาหรือร้อยแก้ว ยกเว้น บทประพันธ์ร้อยกรอง เฉลิมเกียรติกษัตริย์คำฉันท์ (พ.ศ. 2458) ละครเวที สุริโยทัย (พ.ศ. 2524) และ เสภาเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ.2532) ซึ่งแต่งเป็นบทร้อยกรอง

ละครเวที สุริโยทัย (พ.ศ. 2524) มีลักษณะเป็นกลอนแปด แต่แต่งในรูปแบบของละคร พุด ตัวอย่างเช่น

พระสุริโยทัย	-	วันนี้	เจ้าพี่	ที่ขอบกล
		มีอะไร	ทำวล	แปลกอยู่
		มีอะไร	ตรัสให้	หม่อมฉันรู้
		ดูดู	แล้วชัก	ห้วงพระองค์
พระเทียรราชา	-	มีมาก	จนพุด	ไม่ถูก
		ไหนจะลูก	จะเมีย	นวลระหง
		ครั้นจะพุด	ออกไป	ตามตรง
		เรื่องก็คง	จะไม่	ดีนัก
พระสุริโยทัย	-	จะดี	จะชั่ว	ก็ตามกรรม
		ถ้าไม่ตรัส	จะดูซ้ำ	ให้กรรมหนัก
		โปรดตรัสเสีย	อย่าได้	ซ้ำชัก
		ไม่พัก	ทรงคิด	ให้ป่วยการ

(สมภพ จันทระประภา, [32]: 20)

เสภาเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ.2532) เป็นรูปแบบของ
กลอนแปดตลอดทั้งเรื่อง ดังตัวอย่างเช่น

ครานั้นสมเด็จพระสุริโยทัย	สดับข่าวศึกใหญ่จากหงสา
มาตั้งค่ายรายรอบอยุธยา	พระภัสศดาจะออกไปดูที่
ทูลว่าขอเดชะพระทรงเดช	พระโปรดเกศน้องเป็นมิ่งมเหสี
เฉลิมเกียรติปรากฏทั่วธานี	ยศทวีศักดิ์สูงกว่าผู้ใด
เมื่อบ้านเมืองเคืองเข็ญเป็นทุกข์	น้องจักอยู่เป็นสุขฤๅไหน
ขออาสาออกศึกด้วยช่วยชิงชัย	ขอโดยเสด็จพระองค์ไปอย่าท้วงติง

(อุไรวรรณ เนาอรุณี, [33]: 78-79)

ส่วนบทประพันธ์ร้อยกรอง **เฉลิมเกียรติกษัตริย์คำฉันท์ (พ.ศ. 2458)** ใช้รูปแบบของ
ฉันท์ ซึ่งที่บังคับเสียงหนักเบาของพยางค์ ที่เรียกว่า คุรุ-ลหุ โดย กรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ ได้
ทรงประดิษฐ์ฉันท์ขึ้น 5 ชนิด ในพระนิพนธ์**เฉลิมเกียรติกษัตริย์คำฉันท์** โดยผสมฉันท์ 4 ชนิด ได้แก่
อินทรวิเชียรฉันท์ วสันตดิถีฉันท์ ภูษงคปยาตฉันท์ และอินทวงศ์ฉันท์ เข้าด้วยกันเกิดเป็น ภูษพงศ
ฉันท์ (ผสมระหว่างภูษงคปยาตฉันท์กับอินทวงศ์ฉันท์) วสันตวงศ์ฉันท์ (ผสมระหว่างวสันตดิถีฉันท์
กับอินทวงศ์ฉันท์) วสันตปยาตฉันท์ (ผสมระหว่างวสันตดิถีฉันท์กับภูษงคปยาตฉันท์) ภูษงควิเชียร
ฉันท์ (ผสมระหว่างภูษงคปยาตฉันท์กับอินทรวิเชียรฉันท์) และอินทลิลิตฉันท์ (ผสมระหว่างอินท
รวิเชียรฉันท์กับภูษงคปยาตฉันท์)

ตัวอย่างวสันตวงศ์ฉันท์ 15 (มูลกำเนิดบุเรงนอง)

ผิวเมียบม่าทูละพาศน์	หิระชาตินิวาศพนอม
ขัดแคลนนิแสนทอรณะตรอม	อุระเท้งเขยงขยัน
ทำตาลกีนานนิตยะเพียง	ผละเลียงชีวินละวัน
เกิดบุตรก็สุดจะปิยะฉัน	ชีวะพ่อพะนอถนอม

(พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่น นราธิปประพันธ์พงศ์, [2]: 24)

6.2.2 การใช้โวหารภาพพจน์

เรื่องเล่าเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัย มีการใช้โวหารภาพพจน์หลายชนิด เพื่อสื่อความรู้สึกและอารมณ์เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายและได้สัมผัสสุนทรีयरส จากการสังเกตเรื่องเล่าเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัย พบว่าผู้แต่งใช้โวหารภาพพจน์แบบอุปมาและอุปลักษณะมากที่สุดเพราะทำให้ผู้อ่านเห็นภาพชัดเจน คล้อยตามไปกับเรื่อง

6.2.2.1 อุปมา

เป็นโวหารภาพพจน์ที่แสดงการเปรียบเทียบระหว่างสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่ง เพื่อให้เข้าใจความหมายได้ชัดเจนยิ่งขึ้น มักปรากฏคำว่า เหมือน คล้าย ราว รวากับ ดุจ เพียง ประหนึ่ง เป็นต้น

ยกตัวอย่างจาก **เสภาเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ.2532)**

ขุนชินราชมีนิสัยยี่ไฝสูงนัก	ดั่งกาดำดำศักดิ์จักอจหาญ
แซมขนหางเอาอย่างหงส์บ่งสันดาน	ทะเยอทะยานจะเป็นใหญ่ในแผ่นดิน

(อุไรวรรณ เนาวรุจิ, [33]15)

ตัวอย่างข้างต้น เป็นการอุปมาว่า ขุนชินราชเดิมเป็นคนด้อยต่ำ แต่อาญา พยายามดึงอำนาจมาสู่ตัว และมุ่งหมายที่จะเป็นถึงพระเจ้าแผ่นดิน อุปมาตั้ง อีกาต่ำศักดิ์ ที่นำขนหางของหงส์มาแซม ทำตัวประหนึ่งพญาหงส์ แต่อีกาก็คืออีกา ขุนชินราชก็เช่นกัน

6.2.2.2 สัทพจน์

เป็นโวหารภาพพจน์ที่แสดงการเปรียบเทียบโดยใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ ทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ยกตัวอย่างจาก **นวนิยาย บารมีพระแม่ปious ปกพื้นธรณิน (พ.ศ. 2545)** ตอนที่ว่า

แสงทองส่องเต็มฟ้าแล้วในตอนนั้น อากาศเต็มไปด้วยฝูงนกโบยบิน โฉบไปเหน้อยอดไม่อย่างรวดเร็ว ส่งเสียงร้องแหลมรับส่งกันเป็นทอดๆ เสียงโกร่งกร่างเหมือนลากโซ่ดังมาจากประตูวังอีกครั้งหนึ่ง พร้อมด้วยเสียงแป้วแป้วรื้นแหลมยาวของช้างดังแว่วมาสองสามเสียงประสานกันจากหลังกำแพงวัง

(แก้วเก้า, [6]: 59)

ตอนที่ยกมาข้างต้นนี้ ผู้แต่งใช้คำเลียนเสียงการลากโซ่ว่าโกร่งกร่าง และเลียนเสียงช้างว่าแป้วแป้วรื้นทำให้ผู้อ่านได้บรรยากาศและเกิดอารมณ์ร่วมไปกับเรื่อง

จุดประสงค์ในการสร้างเรื่องเล่าเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัย

จุดประสงค์การสร้างเรื่องเล่าเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัยทุกเรื่อง มีจุดประสงค์หลักคือ ต้องการเชิดชูพระวีรกรรมของสมเด็จพระสุริโยทัย หากแต่จุดเริ่มแรกในการสร้างเรื่องของแต่ละผู้แต่งก็อาจจะแตกต่างกันออกไป รวมทั้งการกำหนดแนวเรื่อง และหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่นำมาใช้อีกด้วย

เฉลิมเกียรติยศศิริคำจันท์ (พ.ศ. 2458) พระนิพนธ์ในพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปประพันธ์พงศ์ ระบุจุดประสงค์การแต่งในฉันท์หลายๆ บทในท้ายเล่มว่า เพื่อเชิดชูสมเด็จพระสุริโยทัย เป็นกุศลบุญ การสอนคุณธรรม สดุดีพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และเพื่อเผยแพร่ความเป็นมาของประวัติศาสตร์สยามอันมีมายาวนาน รวมทั้งเป็นการพิมพ์แจกในงานพระศพของ หม่อมเจ้า(หญิง) พรรณพิมล เสรฐิตาของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นนราธิปประพันธ์พงศ์ กับหม่อมต่วน วรวรรณ ณ กรุงเทพฯ เป็นการอาลัย(นามในเวลาทีนิพนธ์)

ละครเวทีเรื่อง สุริโยทัย (พ.ศ. 2524) เขียนบทโดย สมภพ จันทระประภา แต่งทูลเกล้าฯ ถวาย สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เพื่อแสดงถวายในที่ต่างๆ

“จุดประสงค์หลักคือตั้งใจเชิดชูความเป็นวีรสตรีของพระสุริโยทัย ปกติคือคุณสมภพจะเขียนถวายพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ และท่านก็โปรดที่จะให้แสดงเรื่องราวของวีรสตรี คุณสมภพจึงแต่งเรื่องนี้ถวาย คาแรกเตอร์ก็คือวีรสตรี”

“(คุณสมภพ)เป็นคนสนใจประวัติศาสตร์ และเป็นคนสนใจละคร ก็ จะศึกษาทางพงศาวดาร หรือเอกสารต่างๆ ศึกษามากในหลายมิติ”

“แนวคิดในการสร้างเรื่องน่าจะเป็นไปตามพงศาวดาร เพียงแต่ว่า
แบ่งชอยเนื้อเรื่องให้ละเอียด คล้ายๆ เพื่อดู ผู้แสดงเป็นพระสุริโยทัย จะเป็น
ตัวเด่นมากกว่าเพื่อน จะมีบทบาทมากกว่าเพื่อน”

(สุรพล วิรุฬห์รักษ์, สัมภาษณ์, 2557)

เสภาเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ.2532) แต่งโดย อุไรวรรณ เนาวรุจิ
เป็นผลงานชนะเลิศ รางวัลวรรณกรรมไทย ประเภทร้อยกรอง ของมูลนิธิธนาคารกรุงเทพ ผู้แต่งรับ
ราชการเป็นครูที่โรงเรียนสตรีศรีสุริโยทัย เป็นเวลา 30 ปี จึงต้องการจะเฉลิมพระเกียรติ สดุดี
วีรกรรมของพระสุริโยทัย ให้เป็นที่ประจักษ์และเป็นอนุสรณ์แห่งคุณความดีของพระองค์ เพื่อให้คน
รุ่นหลังได้สำนึกถึงพระวีรกรรม อันกล้าหาญเสียสละควรยกย่อง เป็นแบบอย่างและเพื่อเป็นการ
แสดงความกตัญญูตเวทีที่ทรงมีพระคุณต่อประเทศชาติ อนึ่ง เสภากลอนแปดเรื่องนี้ มีการดำเนิน
เกือบทั้งหมดเหมือนกับ **ละครเวที สุริโยทัย (พ.ศ. 2524)** แสดงถึงอิทธิพลของบทละครเวที
สุริโยทัย ที่กลายเป็นต้นแบบ ของเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัยใน
ภายหลังทั้งหมด

ละครโทรทัศน์เรื่อง สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535) เขียนบทและกำกับโดย
วรยุทธ พิชัยศรีทัต ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ ช่อง 3

“ผู้บริหารสถานีโทรทัศน์ช่อง3ในเวลานั้น คือ คุณประชา มาลีนนท์ มี
นโยบายอยากให้ช่อง3 มีความเด่นเป็นพิเศษต่างจากทีวีช่องอื่นๆ จึงได้สั่งให้
ฝ่ายผลิตรายการของทางสถานี ร่วมกับผมและคณะทำงานของผม สร้าง
ละครเรื่องนี้ขึ้น โดยขอความร่วมมือจากกองทัพบก ซึ่งก็ได้ให้ความร่วมมือ
เป็นอย่างดี

ถ้าจะให้ตอบว่ามีแรงบันดาลใจในการทำละครประวัติศาสตร์มาจาก
ไหน ก็อาจจะตอบได้ว่า ในสมัยที่เรียนอยู่คณะนิเทศศาสตร์ จุฬา (ปี 2511-

2515) ได้เคยมีส่วนร่วมในละครดึกดำบรรพ์ของอาจารย์สมภพ จันทรประภา ซึ่งนิยมทำละครร้องเองรำเองที่ใช้เนื้อเรื่องจากประวัติศาสตร์แสดงบนเวทีเช่น เรื่อง นางเสือง ศิริธรรมาโคกราช นครธรรมหาราช ฯลฯ ทำให้มีโอกาสได้ ศึกษาและถ่ายทอดวิธีการผูกเรื่องและสร้างตัวละครจากอาจารย์สมภพมาได้ ด้วย

ต่อมาถึงยุคต่อต้านภัยคอมมิวนิสต์ ก็มีละครเวทีแนวปลุกใจให้รักชาติและต่อต้านผู้รุกรานจัดสร้างโดยรัฐบาล เช่นเรื่อง วีรมหาเทพ บางระจัน ฯลฯ ออกแสดงที่โรงละครแห่งชาติ ทำให้ผมซึ่งตอนนั้นเป็นผู้สื่อข่าวโทรทัศน์ได้รู้จักกับครูอาจารย์ในสำนักดาบพุทไธสวรรย์หลายท่าน ซึ่งท่านเหล่านั้นมีความใฝ่ฝันจะทำละครแนวนี้อยู่ตลอดมา

ความสนใจในประวัติศาสตร์ไทย ความประทับใจจากละครดึกดำบรรพ์ที่เป็นเรื่องประวัติศาสตร์ และ แรงสนับสนุนจากครูอาจารย์สำนักดาบฯ จึงทำให้ผมทำละครโทรทัศน์แนวประวัติศาสตร์ขึ้นได้ในเวลาต่อมา”

(วรยุทธ พิชัยศรทัต, สัมภาษณ์, 2557)

วรยุทธ พิชัยศรทัต เคยทำงานกับ สมภพ จันทรประภา และ สุรพล วิรุฬห์รักษ์ ในละครเวที ประวัติศาสตร์ เมื่อ วรยุทธ พิชัยศรทัต มีโอกาสได้ทำละครโทรทัศน์ จึงได้**บทละครสุริโยทัย**ของ สมภพ จันทรประภา มาแต่งเพิ่มเป็นบทละครโทรทัศน์ ซึ่งต่อมามีการดัดแปลงเป็น **นวนิยายเรื่อง สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2536)** แต่งโดย วรยุทธ พิชัยศรทัต และธเนศ เนติโพธิ์

ละครวิทยุเรื่อง สุริโยทัย (พ.ศ. 2543) เขียนบทโดย คึกเดช กันตามระ ออกอากาศทาง สถานีวิทยุแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คลื่น 101.5 MHz มีจุดประสงค์การแต่งเรื่องนี้เพื่อสวดดีวีกรรมอันยิ่งใหญ่ของสมเด็จพระนางสุริโยทัย ซึ่งเป็นวีรกรรมที่รับรู้มาตั้งแต่เด็กๆ ประกอบกับเป็นช่วงเวลาที่มีข่าวว่าท่านม้วยจะสร้างภาพยนตร์ สุริโยไท อีกด้วย ต่อมา จึงได้มีการดัดแปลงบทละครวิทยุเป็น **นวนิยายเรื่อง สุริโยทัย (พ.ศ. 2543)**

“เคยถามแม่ว่า “เมื่อตอนผมเป็นทารก แม่ใช้เพลงอะไรกล่อมลูก” แม่บอกว่าใช้เพลง “สดุดีสมาเด็จพระนางสุริโยทัย” ประพันธ์โดย หลวงวิจิตรวาทการ และแม่ก็ได้เล่าเรื่องให้ฟัง เมื่อโตขึ้นอยู่ชั้นมัธยมจึงได้อ่านบทโคลง พระราชนิพนธ์ของรัชกาลที่ 5 และค้นข้อมูลพระราชประวัติในพระราชพงศาวดาร

เมื่อทราบว่าคุณแม่ (มจ. ชาตรีเฉลิม ยุคล) กำลังดำเนินการสร้างภาพยนตร์เรื่อง “สุริโยไท” จึงต้องการเขียนบทละครวิทยุคู่ขนานไปกับเรื่องของท่าน ว่าความนึกคิดใกล้เคียงกันหรือไม่ ต้องการจะเล่าเรื่องราวของสมเด็จพระนางศรีสุริโยทัยในมุมมองของเราแบบตรงไปตรงมา ก่อนที่จะดูหนังของท่านแม่”

“นำเสนอองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ ที่ได้ข้อมูลหลักฐานชั้นต้นจากหนังสืออ้างอิงดังกล่าวข้างต้น และข้อมูลชั้นรองจากเรื่องเล่าของมารดา เน้นประเด็น ความเสียสละของเจ้าไทย ผู้ที่ยึดหลักทศพิธราชธรรม หลักธรรมนี้ก็จักปกป้อง ใครที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนก็จักพินาศ ดังเจ้าแม่อยู่หัวศรีสุดาจันทร์”

(คึกเดช กันตามระ, สัมภาษณ์, 2557)

นอกจากนี้ คึกเดช ยังให้สัมภาษณ์ว่า ใช้ข้อมูลในการสร้างเรื่องจาก The Grand Peregrination: being the life and adventures of Fernao Mendes Pinto by Maurice Collis 1949” และ “The short history of The King of Siam by Jeremies Van Viet และ พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับ หลวงประเสริฐอักษรนิติ์, สมเด็จพระพนรัตน์, พันจันทนุมาศ, คำให้การชาวกรุงเก่า, ประชุมพงศาวดาร เล่ม 37 และ กฎหมายตราสามดวง อีกด้วย

“นำเสนอองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ ที่ได้ข้อมูลหลักฐานชั้นต้นจากหนังสืออ้างอิงดังกล่าวข้างต้น และข้อมูลชั้นรองจากเรื่องเล่าของมารดา เน้นประเด็น ความเสียสละของเจ้าไทย ผู้ที่ยึดหลักทศพิธราชธรรม หลักธรรม

นี่ก็จักปกป้อง ใครที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนก็จักพินาศ ดังเจ้าแม่อยู่หัวศรี
สุดาจันทร์”

“เน้นให้อ่านสนุก ดำเนินเรื่องไม่ให้เยิ่นเย้อ กระชับ รวดเร็ว ลึกๆ แล้ว
ต้องการให้ รักชาติ รักบรรพบุรุษ รักในความเป็นไทย อนุรักษ์นิยม เทิดทูน
สถาบันพระมหากษัตริย์ ที่ทรงกอบกู้ชาติไทยสืบมา ให้คนไทยมีความสามัคคี
สำนึกในรากเหง้าบรรพชน ไม่เพื่อหลงตามวัฒนธรรมตะวันตก ให้ดูอดีต อย่า
ให้ประวัติศาสตร์ซ้ำรอย”

(ศึกเดช กันตามระ, สัมภาษณ์, 2557)

ภาพยนตร์เรื่อง สุริโยไท (พ.ศ. 2544) กำกับโดย หม่อมเจ้าชาตรีเฉลิม ยุคล โดยสมเด็จพระนางเจ้าฯ มีพระราชประสงค์และทรงให้การอนุเคราะห์ในการทำภาพยนตร์เรื่องนี้แก่หม่อมเจ้า
ชาตรีเฉลิม ยุคล ต่อมาจึงมีการดัดแปลงเป็น **หนังสือการ์ตูนเรื่อง สุริโยไท (พ.ศ. 2544)** อีกด้วย

“ผมอยากทำหนังประวัติศาสตร์สักชุดหนึ่งที่จะทำให้คนไทยได้รู้จัก
เรื่องราวในประวัติศาสตร์ของชาติเรา เดี่ยวนี้บ้านเราเมืองเราประวัติศาสตร์
ไม่ใช่แค่เป็นเรื่องเก่าที่เราหมกมุ่นๆ ไปแล้ว และไม่ใช่ว่าเราให้ความสำคัญกับ
ประวัติศาสตร์น้อยลงแต่แทบจะเรียกได้ว่า ...ไม่ให้ความสำคัญกับมันเลย!”

(หม่อมเจ้า ชาตรีเฉลิม ยุคล, [34], 2545)

“เรื่องเล่าเกี่ยวกับพระสุริโยทัย ในยุคก่อนงานของท่านม้าย ส่วนใหญ่
จะเน้นที่ฉากต่อสู้เป็นหลัก เรื่องจะไม่พยายามย้อนหลังว่า พระสุริโยทัยเป็น
ใครมาจากไหน เติบโตมาอย่างไร มาแต่งงานอย่างไร มาเผชิญชีวิตอย่างไร ที่ไม่มีการ
สร้าง เพราะว่าไม่มีสตอรี่”

“ความลึกของเนื้อเรื่องของสุริโยไท และสื่อเกี่ยวกับสุริโยทัยร่วมยุค
เกิดมาจากรีเสิร์ชที่ท่านม้ายทำ กล่าวได้ว่า ท่านม้ายคือคนที่เปิดยุคภาพยนตร์
ใหม่ กล่าวคือ หนึ่งการรีเสิร์ชเหล่านี้ สองคือการลงรายละเอียดมากๆ เช่น

คอสมูม สถานที่ ของที่ถูกเลือกขึ้นมา ผลงานชิ้นนี้ของท่านมู่ย เป็นการสร้าง
มาตรฐานใหม่ ของละครพีเรียด ท่านมู่ยเรียกได้ว่าเป็น **Myth Maker**
หรือคนสร้างตำนานขึ้นมาใหม่”

(สุนทร ชุตินทรานนท์,สัมภาษณ์,2557)

นอกจากหม่อมเจ้า ชาตรีเฉลิม ยุคล จะใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ของไทยแล้ว ยังใช้
หลักฐานของทางพม่าอีกด้วย

“(มีการใช้ข้อมูลอ้างอิง)เยอะมาก ตั้งแต่พระราชพงศาวดาร
หลักฐานของชาวต่างชาติทั้งของ เฟอร์ดินานด์ เมนเดซ ซองปินโต หรือ
พงศาวดารพม่า ที่ใช้อ้างอิงในเรื่องของสถานที่ซึ่งมีเยอะมาก ซึ่งก็ได้ไปเก็บ
ข้อมูลที่พม่า ซึ่งไม่ได้เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพระสุริโยทัยโดยตรง แต่มี
ความสัมพันธ์กับยุคสมัย และจำเป็นในการสร้างตัวละครและทำคอสมูม เพื่อ
สร้างฉากที่เกี่ยวกับตะเบ็งชเวตี้ ฟูเรงนอง เรื่องของกองทัพพม่า เรื่องของ
เครื่องทรงต่างๆ ตลอดจนลักษณะการแต่งช้าง ซึ่งถึงแม้ว่า พม่าจะไม่ใช่ตัว
เด่นในเรื่องสุริโยทัย แบบพม่าในเรื่องนเรศวร แต่อย่างน้อยที่สุด ท่านมู่ยก็ให้
ความละเอียดมากในจุดนี้”

(สุนทร ชุตินทรานนท์,สัมภาษณ์,2557)

นวนิยายเรื่อง บารมีพระแม่ป້อง ปกพันธรณิน (พ.ศ. 2545) แต่งโดย วิจินดา ดิถี
ยนต์ หรือ “แก้วแก้ว” จุดเริ่มต้นในการแต่งเริ่มจาก “แก้วแก้ว” ได้เข้าเฝ้าฯ สมเด็จพระนางเจ้าฯ
พระบรมราชินีนาถ เป็นการส่วนพระองค์ และทรงมีพระราชปรารภถึงพระวีรกรรมของสมเด็จพระ
สุริโยทัยว่าสมควรเป็นที่ประจักษ์แก่ลูกหลานชาวไทย จึงทรงมีพระราชประสงค์ให้ “แก้วแก้ว” เขียน
เป็นนิยาย

“ในโอกาสอันเป็นมงคลยิ่งของชีวิต ดิฉันได้เข้าเฝ้าฯ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เป็นการส่วนพระองค์ เมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน 2538 ณ พระราชวังบางปะอิน ทรงมีพระราชปรารภถึงพระวีรกรรมของสมเด็จพระสุริโยทัยว่าสมควรเป็นที่ประจักษ์แก่ลูกหลานชาวไทย และทรงมีพระราชประสงค์ให้ดิฉันเขียนเป็นนิยาย

นวนิยายเรื่องนี้เป็นเรื่องที่ยากลำบากสำหรับดิฉันมาก เพราะเรื่องราวพระวีรกรรมของสมเด็จพระสุริโยทัยเคยมีแต่ในรูปแบบอื่น ทั้งเพลงของหลวงวิจิตรวาทการ ละครเวทีของคุณสมภาพ จันทรประภา ละครทีวีของวรยุทธ พิชัยศรทัต ทั้งนี้ยังไม่รวมในหนังสือประวัติศาสตร์ที่นักเรียนได้เรียนกันอีก ตอนนั้นยังไม่มีภาพยนตร์ “สุริโยไท” ของม.จ.ชาติตรีเฉลิม ยุคล

จะทำอย่างไรให้เรื่องน่าสนใจและไม่ซ้ำแนวกับคนอื่นที่เคยแต่งมาแล้ว”

(แก้วแก้ว, [6]:232)

“จะเกิดอะไรขึ้น ถ้าประวัติศาสตร์เปลี่ยนไปว่าสมเด็จพระสุริโยทัยไม่ได้เสด็จออกศึก และไม่ได้สิ้นพระชนม์ แน่ละว่าประวัติศาสตร์อาจจะเปลี่ยนไปมาก บางที่เราอาจจะดีใจไปด้วยที่ท่านรอดปลอดภัย กลับมาครองราชย์กับพระสวามีเหมือนเดิม บางทีอยุธยาอาจจะไม่เสียแก่พม่า”

“และจุดมุ่งหมายอีกอย่างหนึ่ง คืออยากกระตุ้นให้เยาวชนสนใจประวัติศาสตร์ เพราะวิชานี้ลดถอยความสำคัญลงไปมากในหลักสูตรทั้งระดับมัธยมและอุดมศึกษา ไม่อยากให้เรียนแบบท่องจำว่าใครขึ้นครองราชย์บ้าง แต่อยากให้รู้จักคิด ไตร่ตรองและถกเถียง จึงได้ตั้งสมมุติฐานตามเรื่องนี้ขึ้น เพื่อนำไปสู่การอภิปรายและออกความเห็นหลากหลายกันได้”

(แก้วแก้ว, [6]:233)

โครงเรื่องของ **นวนิยายเรื่อง บารมีพระแม่ป້อง ปกพันธรณิน (พ.ศ. 2545)** จึงไม่เหมือนกับเรื่องเล่าฉบับอื่นๆ เพราะ “แก้วแก้ว” เลือกว่าจะตั้งคำถามว่าถ้าเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์สามารถแก้ไขได้ ผลลัพธ์ที่อาจจะส่งผลถึงปัจจุบันจะเป็นอย่างไร และสมเด็จพระสุริโยทัยเมื่อทราบถึงอนาคตของพระองค์จะทรงทำเช่นไร ซึ่ง “แก้วแก้ว” ก็ได้ตีความความเป็นวีรสตรีของพระสุริโยทัยออกมาว่า เพื่อผลลัพธ์ที่ไทยเป็นไทในปัจจุบัน พระองค์ก็ยังคงตัดสินใจเช่นเดิม เนื่องจากพระองค์ไม่สามารถห้ามมิให้สมเด็จพระมหาจักรพรรดิออกศึกในฐานะกษัตริย์ผู้นำทัพ พระองค์จึงยอมรับสละชีพ ทำหน้าที่ของพระมเหสี และพระแม่เมืองจนถึงที่สุด

เรื่องเล่าเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัยจำนวน 6 เรื่อง นับตั้งแต่ **ละครเวที สุริโยทัย (พ.ศ. 2524)** **เสภาเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2532)**, **ละครโทรทัศน์และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535-2536)**, **ละครวิทยุและนวนิยาย สุริโยทัย (พ.ศ. 2543)**, **ภาพยนตร์และหนังสือการ์ตูน สุริโยไท (พ.ศ. 2544)** จนถึง **นวนิยาย บารมีพระแม่ป້อง ปกพันธรณิน (พ.ศ. 2545)** ล้วนมีจุดประสงค์ในการแต่งร่วมกันข้อหนึ่ง คือเพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ดังที่ปรากฏในคำนำของทุกเรื่อง ซึ่งสืบมาจาก การที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ สนพระราชหฤทัยศึกษาหาความรู้วิชาการด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น วรรณคดีไทย ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ และวัฒนธรรมประเพณี ฯลฯ แนวพระราชดำเนิรในสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้เป็นส่วนผลักดันให้เกิดการสร้างละครและภาพยนตร์อิงประวัติศาสตร์ที่สำคัญมากมาย โดยเฉพาะ **ภาพยนตร์สุริโยไท (พ.ศ. 2544)** ที่หม่อมเจ้าชาตรีเฉลิม ยุคล กำกับการแสดง อีกทั้งพระองค์ยังให้ความสำคัญกับวีรกรรมของสมเด็จพระสุริโยทัย นับตั้งแต่ พ.ศ. 2532 ซึ่งมีการบูรณะปฏิสังขรณ์พระเจดีย์ศรีสุริโยทัยให้งดงาม เพื่อเป็นพระราชานุสรณ์แด่สมเด็จพระสุริโยทัย และเพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ และต่อมา ในโอกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงเจริญพระชนมพรรษา 5 รอบ ใน พ.ศ. 2535 กองบัญชาการทหารสูงสุดจึงมีโครงการสร้างพระราชานุสาวรีย์สมเด็จพระสุริโยทัย ณ บริเวณทุ่งมะขามหย่อง ซึ่งเป็นสมรภูมิลำดับสุดท้ายของสมเด็จพระสุริโยทัย จึงเป็นนัยว่าการเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระสุริโยทัย ก็เป็นการเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในทางหนึ่งเช่นกัน

จะเห็นได้ว่า จุดประสงค์การสร้างเรื่องเล่าเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัยทุกเรื่อง มีจุดประสงค์หลักคือ ต้องการเชิดชูพระวีรกรรมของสมเด็จพระสุริโยทัย และได้รับการสนับสนุนจาก สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ รวมทั้งได้แรงบันดาลใจจากผลงานเรื่องเล่าเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัยฉบับก่อนๆ อีกด้วย

การสร้างตัวละครสมเด็จพระสุริโยทัย

ตัวละคร คือบุคคลที่ผู้แต่งสมมุติขึ้นมาเพื่อให้กระทำพฤติกรรมในเรื่อง คือผู้มีบทบาทในเรื่องหรือเป็นผู้ทำให้เรื่องเคลื่อนไหวดำเนินไปสู่จุดหมายปลายทาง (สายทิพย์, 2539: 104) การสร้างตัวละครในเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัย ผู้แต่งได้ใช้ความประณีตพิถีพิถันในเรื่องความสมจริง เนื่องจากเป็นเรื่องราวที่อ้างอิงถึงประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริง ผู้ชมเกิดความคาดหวังว่าจะได้รับคำตอบหรือรับรู้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ด้วย นอกเหนือจากอรรถรสทางด้านความบันเทิง ผู้แต่งจึงต้องสร้างตัวละครให้มีความสมจริงสอดคล้องกลมกลืนแนบเนียนกับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่สุด เพื่อให้ผู้อ่านยอมรับและเชื่อถือตัวละครตัวนั้น เรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัย ที่นำมาศึกษาทั้งหมดนี้ มีสมเด็จพระสุริโยทัย เป็นตัวดำเนินเรื่องทั้งสิ้น โดยเรื่องราวส่วนใหญ่จะเป็นความวุ่นวายในราชสำนัก และเกิดอยู่รอบตัวของพระองค์

หลักฐานทางประวัติศาสตร์กล่าวถึงสมเด็จพระสุริโยทัยว่า ทรงเป็นพระมเหสีของสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ทรงเสด็จออกพร้อมพระมหาจักรพรรดิ โดยทรงช้างออกรบและสิ้นพระชนม์บนคอช้าง ตามข้อความในพระราชพงศาวดารกรุงเก่า ฉบับหลวงประเสริฐ ที่ว่า

เมื่อสมเด็จพระมหาจักรพรรดิเจ้าเสด็จออกไปรบศึกหงษานั้น สมเด็จพระอรรคมเหษี สมเด็จพระเจ้าลูกเธอพระราชบุตรี เสด็จทรงช้างออกไปโดยเสด็จด้วย แลเมื่อได้รบศึกหงษานั้น ทับหน้าแตกมาปะทับหลวงเปนโกลาหลใหญ่ แลสมเด็จพระอรรคมเหษี แลสมเด็จพระเจ้าลูกเธอพระราชบุตรีนั้นได้รบด้วยข้าศึกถึงสิ้นพระชนม์กับคอช้างนั้น

(พระราชพงศาวดารกรุงเก่า ฉบับหลวงประเสริฐ, [35] : 37)

ใน **ละครวิทยุและนวนิยาย สุริโยทัย (พ.ศ. 2543)** ผู้แต่งได้สร้างให้ตัวละครเป็นวีรกษัตริ์ ในขณะที่เดียวกันก็เป็นช่างทำหลัง เป็นกุลสตรีที่เพียบพร้อมทั้งการบ้านการเรือน และมีความกล้าหาญ

“เป็นกุลสตรีไทย เป็นแม่บ้าน เป็นแม่ที่รักลูก เป็นครูคนแรก

เป็นผู้เสียสละชีวิต ยอมตายแทนพระสวามีเพื่อให้ประเทศปลอดภัยจากข้าศึก

ทรงสุขุมคัมภีรภาพ วางแผนการโค่นล้มอำนาจของแม่อยู่หัวศรีสุดาจันทร์ อยู่เบื้องหลังความสำเร็จของพระสวามีเพื่อประโยชน์สุขของราษฎรและประเทศ”

(คึกเดช กันตมระ, สัมภาษณ์, 2557)

...ก็เพราะพระเทียรราชามีศรีภรรยาชื่อว่าสุริโยทัย สมพระนามตามชื่อ ประดุจแสงทองที่ส่องสว่างมายังพื้นพิภพ เปรียบดังพระนามผู้ถวายความจงรักภักดีแด่พระสวามีรวมถึงการรับผิดชอบในความปลอดภัยของครอบครัวและความมีเมตตาเชื้อเพื่อแผ่ต่อผู้ยากไร้ ความเกื้อกูลของพระนางเสมือนแสงอาทิตย์ที่สาดส่องไปทุกที่ไม่เลือกชั้นวรรณะ พระนางทรงตั้งโรงงานหุงข้าวปลาอาหารเลี้ยงคนอนาถา แจกเครื่องนุ่งห่มและให้หยูกยา

รักษาราชภูมิต่ำต้อยที่เจ็บไข้ได้ป่วย ยามว่างจากภารกิจที่ทรงตรากตรำมาทั้งวันแทนที่จะได้ทรงพักผ่อนกลับทรงชวนขวายนางที่จักอวภูตร่วมกับพระโอรส เช่น พระแสงของ้าว ดาบคู่ หรือแม้แต่พระแสงปืน ทรงเชี่ยวชาญชำนาญไม่แพ้บุรุษ

(คึกเดช กันตามระ, [4]: 4)

วีรกรรมที่พระองค์สร้างไว้ ก่อนหน้ายุทธหัตถี คือการดับเพลิงไหม้ใหญ่ในเมือง ตั้งแต่ท่ากลาใหม่ไปจนถึงพระราชวังทำยอดตลาดยอด ที่พระองค์ทรงบัญชาการในการดับไฟครั้งนี้ด้วยพระองค์เอง และใส่ช้างอย่างกล้าหาญ และเป็นเหตุการณ์ ที่เพิ่มเติมมาจากพงศาวดาร ดังตอนที่ว่า

“ส่วนพระนางสุริโยทัยทรงใส่ช้างเข้าชนตะตั้งแต่ป้อมท้ายสนมมาจนถึงหน้าวัดระฆัง ไฟไล่ตามหลังมาติดๆไม่มีที่ท่าจะสงบลง”

(คึกเดช กันตามระ, [4]: 19)

โดยพระนางสุริโยทัยนั้นได้แสดงพระปรีชาสามารถในการดูทิศทางลมและทรงใส่ช้างเพื่อพังสิ่งก่อสร้างที่อาจทำให้ไฟลุกลามไหม้รุนแรง การที่ผู้แต่งได้เพิ่มเหตุการณ์นี้เข้าไปทำให้บทบาทของพระนางสุริโยทัยโดดเด่นมากขึ้น

รวมทั้งในช่วงที่พระนางศรีสุดาจันทร์กุมอำนาจนั้น พระสุริโยทัยยังคงเคยทรงพระแสงปืนต่อสู้กับนักฆ่า ดังปรากฏใน **ละครวิทยุและนวนิยาย สุริโยทัย (พ.ศ. 2543)** และ และยังเป็นผู้อยู่เบื้องหลังขบวนการของขุนพิเรนทรเทพในการปราบปรามฝ่ายพระนางศรีสุดาจันทร์อีกด้วย

ใน ภาพยนตร์และหนังสือการ์ตูน สุริโยไท (พ.ศ. 2544) พระสุริโยไท เป็นเจ้านายในราชินิกุลพระร่วงเจ้า ทรงรั้งตำแหน่งสมเด็จพระอัครมเหสี ในสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ กษัตริย์อยุธยา พระองค์ทรงเชื่อมั่นในพระองค์เอง ไม่ทรงยึดติดกับพระราชประเพณี แต่ยึดประโยชน์ของแผ่นดินเป็นสำคัญ เจียบขีริม แต่แฝงไว้ด้วยความฉลาด ทรงมีพระทัยเด็ดเดี่ยวกล้าหาญ ถึงกับยอมสละพระชนม์ชีพ ป้องกันพระสวามี ในสงครามรบศึกหงสาวดีในปี พ.ศ. 2091 ดังบทสนทนาที่แสดงถึงความกล้าหาญโดดเดี่ยวของพระองค์ต่อไปนี้

“...แต่หากเกิดพิบัติภัยกับพ่ออยู่หัวแล้วไซ้ร้ คิดเถาว่าเราจะมิพลอยพินาศย่อยยับไปด้วย พม่ารามัญคงมิปล่อยเราไว้เป็นเสี้ยนแผ่นดิน แต่การนี้หาสำคัญไม่ เราแลพระสวามีมิเคยอาลัยแก่ชีวิต ห่วงก็แต่อาณาประชาราษฎร์แลผืนปฐพีอยุธยา หากพ่ออยู่หัวมาอันเป็น--- ไพรฟ้าสมณชีพราหมณ์ศรีรามเทพนคร ก็จะไม่พลอยย่อยยับไปด้วย เราโดยเสด็จคราวนี้ก็ด้วยหมายถวายเป็นความรักเจ้าชีวิต ผู้เป็นเสมือนร่มโพธิ์ร่มไทรของแผ่นดิน ความตายนั้นเป็นเรื่องธรรมดาของมนุษย์ หากพ่ออยู่หัวทรงเสด็จสวรรคต ชาวเราก็ต้องตาย ด้วยน้ำมือพม่ารามัญอยู่ดีนั่นแหละ, พุดกรอง”

ในเรื่องนี้ พระองค์ถือกำเนิดในราชวงศ์พระร่วง (สุโขทัย) เมืองพิษณุโลก พิจารณาจากพระนามสุริโยทัย ซึ่งมาจากคำว่า สุริยะกับอินทัย แปลว่า พระอาทิตย์ขึ้น เช่นเดียวกับคำว่า สุโขทัย และเคยมีความสัมพันธ์ทางความรักกับขุนพิเรนทรเทพ และแต่งงานกับพระเทียรราชาแต่อายุยังน้อยที่เมืองพิษณุโลก

“โดยปกติแล้ว เราจะเห็นภาพของพระสุริโยทัย ในภาพของผู้ที่เสียสละ มีความกล้าหาญ เสียสละชีวิตปกป้องพระสวามี แต่เราไม่เคยมีจินตนาการที่ลึกถึงไปถึงลักษณะความเป็นบุคคลจริงๆ ของพระสุริโยไท ว่าเป็นอย่างไรรวมคิดว่าคุณลักษณะที่ท่านผู้พยายามทำให้เห็น ข้อหนึ่งก็คือเป็นบุคคลที่มีความเด็ดเดี่ยว เป็นตัวของตัวเอง ไม่ติดอยู่กับกรอบประเพณีเห็นได้ตั้งแต่ตอนแรก ที่พระนางจะไม่ยอมแต่งงานกับพระเทียรราชา แต่

เมื่อแต่งงานกับพระเทียรแล้ว ก็จะเปลี่ยนเป็นคนที่ดูแลเรื่องครอบครัว เรื่องผลประโยชน์ของพระสวามี คือถ้าเราจะนึกภาพผู้หญิงประเภทอยู่กับเหย้าใฝ่กับเรือน พระสุริโยทัยไม่ใช่แนวทางนั้นเลย คือไม่ใช่ข้างเท้าหลัง แต่เป็นข้างที่พร้อมที่จะเดินคู่กันกับสามี ในเรื่องความกล้าหาญ เราก็เห็นว่าผู้หญิงทั่วไปก็อาจจะไม่ได้สนใจเรื่องรบทัพจับศึก แต่ในภาพยนตร์ ก็จะแสดงให้เห็นว่า พระสุริโยทัยไม่ใช่แค่สตรีสูงศักดิ์ทั่วไป มีการฝึกอาวุธยุทธโศปกรณ์ มีส่วนในการปกป้องวัง ถ้าเราลองจินตนาการว่า ผู้หญิงมีลักษณะความเป็นผู้นำอย่างผู้ชาย เราจะไม่เห็นภาพนี้ในวรรณคดีอื่นๆ ยกเว้นนางละเวง เป็นคาแรกเตอร์ที่เรียดที่เราจะไม่ค่อยเห็นในผู้หญิง”

(สุนทร ชุตินทรานนท์, สัมภาษณ์, 2557)

ส่วน **นวนิยาย บารมีพระแม่ป๋อง ปกพื้นธรณิน(พ.ศ. 2545)** ผู้แต่งคือ “แก้วแก้ว” มีภูมิหลังคล้ายๆ กับฉบับ**สุริโยทัย** แต่ไม่ได้ถูกเน้นในฉบับนี้ เท่าการเป็น “พระแม่เมือง” ผู้เปี่ยมด้วยพระเมตตาของชาวเมือง

“เชื่อว่าสมเด็จพระสุริโยทัย มีตัวตนอยู่จริงตามที่ระบุไว้ในพงศาวดารฉบับหลวงประเสริฐ และเชื่อว่าทรงไม่ใช่ผู้หญิงอยุธยา แต่เป็นเจ้านายมาจากสุโขทัย เพราะว่ารู้จักการขี่ช้าง มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่แตกต่างจากผู้หญิงอยุธยา และมีเชื้อสายกษัตริย์โดยกำเนิดจึงได้เป็นมเหสี และพระนามสุริโยทัย คือพระอาทิตย์ยามรุ่ง เข้ากับชื่อสุโขทัย และราชวงศ์พระร่วง ที่แปลว่ารุ่ง อีกทั้ง หลังจากรัชสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ เชื้อสายเจ้านายสุโขทัยก็กลายมาเป็นขุนนางในอยุธยาอีกด้วย”

(แก้วแก้ว, สัมภาษณ์, 2557)

“แก้วแก้ว” ได้สร้างให้พระสุริโยทัยเป็นผู้ที่คิดโดยใช้เหตุและผลเป็นที่ตั้ง ทำให้สิ่งที่คิดนั้นแสดงออกผ่านทางคำพูดมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น ดังตอนที่พระมหานาคพาบินท์เข้าเฝ้าพระสุริโยทัยในพระวิหารศรีสรรเพชญ์ เพื่อกราบทูลเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นกับพระสุริโยทัยว่า พระองค์

จะต้องทรงสิ้นพระชนม์ในการศึกครั้งนี้ พระบรมดิลกจึงกราบทูลพระมารดาว่ามีต้องเสด็จออกรบ พระสุริโยทัยทรงอธิบายให้พระบรมดิลกทรงเข้าใจถึงเหตุผลที่จะต้องออกรบว่า

“สมเด็จพระแม่ ดังที่พระคุณเจ้ากล่าววาระนี้ ลูกเห็นว่าจะปิดเป่า ภัยอันตรายได้ไม่ยากแค่ทูลขอทูลกระหม่อมพ้อมิให้เสด็จออกศึกเสียในวันนั้น บั๊กหลักอยู่ในกรุง หนองเวลาไว้ ก็จะต้องปลอดภัยทุกพระองค์”

“แม่เล็กลูกแม่ เมื่อมีทัพมาประชิดติดเมือง ทูลกระหม่อมของลูกทง อยู่ในฐานะจ่อมทัพจักต้องเสด็จนำหน้าออกสนามรบ หากจะปิดประตูเมือง อยู่แต่ในพระราชฐาน ทูลกระหม่อมจักถือว่าไม่สมพระเกียรติยศเจ้าแผ่นดิน ทางเขาก็เจ้าแผ่นดินยกมา ทางเราจักเก็บซ่อนตัวคล้ายเงากระไรได้ หาก ทำเช่นนั้นไพร่ฟ้ายอมเสียขวัญกันสิ้น ไม่เป็นอันสู้รบ ในยามสงครามหากไพร่ พลเสียขวัญแต่แรก ศึกล่อยก็กลายเป็นศึกใหญ่ กำแพงเมืองถึงสูงใหญ่ เพียงใดก็ป้องกันขวัญพระนครไว้ไม่อยู่”

(แก้วเก้า [6] : 128 - 129)

สมเด็จพระสุริโยทัย เป็นขัตติยนาารีที่ใช้สติปัญญา คิดโดยใช้เหตุและผลเป็นที่ตั้ง อีกทั้งยัง ทนงตนในการเป็นกษัตริย์ที่ต้องดูแลทุกข์สุขของราษฎรของพระองค์ด้วย ซึ่งผู้แต่งนำเสนอทัศนะนี้ ผ่านคำพูดของตัวละครได้อย่างกลมกลืน

นวนิยาย บารมีพระแม่ป้อง ปกพันธรรณิ(พ.ศ. 2545) ยังแสดงภาพสมเด็จพระสุริโย ทัยว่าทรงเป็นผู้ที่มีความกล้าหาญในการออกรบกับหงสาวดี ทั้งที่ทรงทราบดีว่าการทำยุทธหัตถี เป็นการรบที่เสี่ยงอันตรายที่สุด แต่พระองค์มิได้ทรงหวาดกลัว ทรงเสด็จออกรบกับข้าศึก เพื่อช่วย พระมหาจักรพรรดิป้องกันรักษาบ้านเมืองไม่ให้ตกเป็นของหงสาวดี แสดงให้เห็นว่าสตรีก็มีความ กล้าหาญเด็ดเดี่ยวไม่แพ้บุรุษ ดังที่ผู้แต่งแสดงทัศนะนี้ด้วยการสื่อผ่านคำพูดของตัวละครพัทธากับป วินทร์ ความว่า

“แต่แพทว่าท่านคงเป็นผู้หญิงที่เข้มแข็งมาก ขนาดมีสงครามยังชี้ข้าง ออกไปได้ไม่กลัว เรื่องอื่นๆ ทางการเมือง ท่านก็คงจะทนได้...”

“...ท่านกล้าแต่งองค์เป็นชาย ชี้อ้างก็ออกไป แสดงว่าต้องทรง
 คำนึงกับการบังคับข้างมาก่อนจนมันพระทัย แล้วลักษณะของความเข้มแข็ง
 กล้าเผชิญเรื่องที่มาคุกคามความมั่นคงของอาณาจักร รักษาพระเกียรติยศ
 แบบนี้ เป็นลักษณะของขัตติยชาติ”

(แก้วเก้า [6] : 18 - 19)

ผู้แต่งสร้างตัวละครพระสุริโยทัยในเรื่องเล่า ให้มีบทบาทใกล้เคียงกับพระสุริโยทัยใน
 ประวัติศาสตร์ และได้นำเสนอภาพของพระสุริโยทัยโดยการบรรยายให้เห็นถึงความกล้าหาญ
 ถึงแม้ว่าพระองค์จะเป็นสตรี แต่พระองค์ก็ทรงมีความกล้าหาญเด็ดเดี่ยวไม่น้อยไปกว่าบุรุษ สมเด็จพระ
 พระสุริโยทัยทรงมีสถานะสูง เป็นถึงสมเด็จพระอัครมเหสี มีความสามารถสูงในเรื่องการต่อสู้และ
 การบังคับข้าง ยากที่สตรีใดจะเทียบได้ คือเป็นตัวละครในอุดมคติ มีความสง่างาม ความฉลาดรอบ
 รู้ ความสามารถรอบด้าน ทั้งการบ้านการเรือน การปกครอง และการรบ เช่นเรื่อง **สมเด็จพระสุริโย
 ทัย** นวนิยายที่ปรับจากบทละครโทรทัศน์ของวรยุทธ พิชัยศรทัต และเรื่อง **สุริโยทัย** นวนิยายที่ปรับ
 จากบทละครวิทยุของคึกเดช กันตามระ

“สำหรับพระสุริโยทัยนั้น พระนางน่าจะเป็นผู้หญิงที่เก่งเป็นพิเศษ
 กว่าผู้หญิงทั่วไป โดยมีความองอาจกล้าหาญเป็นพื้นฐาน จึงสามารถชี้ข้าง
 บังคับข้างจนถึงขั้นทำยุทธหัตถีได้ จะต้องมีความสามารถในการใช้อาวุธต่อสู้
 แบบตัวต่อตัว และที่ซัดที่สุดคือจะต้องเป็นผู้แก้ปัญหาให้พระสวามี เป็นผู้นำ
 ครอบครัว เป็นผู้ตัดสินใจ เป็นที่ปรึกษา เป็นที่เชื่อถือของลูกชายลูกสาว
 ในขณะที่พระเทียรราชามักชอบหลบหนีปัญหาและการเผชิญหน้า
 ตลอดเวลา พระสุริโยทัยน่าจะมีความเข้มแข็งเด็ดเดี่ยวแบบผู้ชาย ซึ่ง
 แสดงออกในกริยาท่าทางและรูปร่างหน้าตา เพราะเมื่อแต่งเป็นชายแล้ว
 ฝ่ายศัตรูก็ยังไม่ออก ส่วนในเรื่องรักชาติไทย สมัยนั้นยังพูดถึงชาติไทย
 ไม่ได้ แต่ถ้ารักอิสรภาพ รักราชตระกูล รักกรุงศรีอยุธยา รักไพร่ฟ้าข้าแผ่นดิน
 และรักความเป็นธรรมแล้ว ก็คงจะเป็นอุดมการณ์ของพระนางได้”

(วรยุทธ พิชัยศรทัต, สัมภาษณ์, 2557)

แต่ถ้ามองในแง่ตัวละครเอกในตำนานซึ่งมีลักษณะเป็นบุคคลธรรมดา จะเห็นได้ว่าสมเด็จพระสุริโยทัย มีพฤติกรรม อารมณ์ความรู้สึก และแสดงบทบาทหลายสิ่งเยี่ยงมนุษย์ปุถุชน เช่นเป็นพระมเหสีที่ทรงรักและห่วงใยสามี และเป็นพระราชชนนีที่ทรงห่วงใยพระราชโอรส พระราชธิดา พระองค์ได้แสดงความสามารถในการผจญภัย เอาชนะอุปสรรค และแสดงความสามารถในการต่อสู้ ซึ่งสมเด็จพระสุริโยทัยก็ทรงแสดงความกล้าหาญและความสามารถในการออกสงครามให้ปรากฏ

ความรู้เดิมเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัยที่ปรากฏในพระราชพงศาวดารนั้นไม่เพียงพอที่จะตอบสนองความสนใจเกี่ยวกับความเป็นมาและรายละเอียดเกี่ยวกับพระองค์ได้ แม้ว่าจะมีอนุสาวรีย์ที่ปรากฏในสถานที่ต่างๆ เป็นประจักษ์พยานเพื่อยืนยันว่าทรงเป็นบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์และมีคุณูปการอย่างยิ่งต่อชาติไทยก็ตาม ผู้แต่งเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัย ในปัจจุบันจึงได้แต่งเติมรายละเอียด สร้างสภาพแวดล้อมตัวละคร เพื่อให้เห็นว่าสมเด็จพระสุริโยทัยมีตัวตนที่ชัดเจนขึ้นมากกว่าที่ทราบจากประวัติศาสตร์ เป็นบุคคลจริงดังที่วรยุทธ พิชัยศรทัตกล่าวไว้ในคำนำนวนิยายที่ปรับจากบทละครโทรทัศน์เรื่อง **สมเด็จพระสุริโยทัย** ว่า “เป็นการทำอนุสาวรีย์ให้เป็นคน” (วรยุทธ พิชัยศรทัต, 2536: คำนำ) ตลอดจนเป็นบุคคลที่เหมาะสมที่จะเป็นแบบอย่างแก่คนทั้งหลายซึ่งไม่ได้จำกัดเฉพาะสตรี ทั้งในด้านหน้าที่ต่อส่วนรวมและเรื่องส่วนตัว

เรื่องเล่าหลายเรื่องสร้างให้สมเด็จพระสุริโยทัยทรงมีสถานภาพสูง นอกจากจะเป็นถึงสมเด็จพระอัครมเหสีของสมเด็จพระมหาจักรพรรดิแล้ว เรื่องเล่าบางฉบับ เช่น **นวนิยาย บารมีพระแม่ป๋อง ปกพื้นธรณิน (พ.ศ. 2545)** และ **ภาพยนตร์และหนังสือการ์ตูน สุริโยไท (พ.ศ. 2544)** กำหนดให้ทรงสืบเชื้อสายมาจากราชวงศ์สุโขทัย ทรงเป็นญาติกับขุนพิเรนทรเทพซึ่งภายหลังได้รับการสถาปนาเป็นพระมหาธรรมราชา มีพระจริยาวัตรอันงดงาม เปี่ยมด้วยพระเมตตาต่อชนทุกชั้น เช่นใน **นวนิยาย บารมีพระแม่ป๋อง ปกพื้นธรณิน (พ.ศ. 2545)** สมเด็จพระสุริโยทัยไม่ทรงถือโทษพัตราที่แอบเข้าไปในพระราชฐานชั้นใน หรือใน **ละครวิทยุและนวนิยาย สุริโยทัย (พ.ศ. 2543)** ทรงบริจาคทานแก่ผู้ยากไร้ นอกจากนี้ยังทรงมีพระอิริยาบถที่สง่างาม กิริยามารยาท นุ่มนวล สมเป็นกุลสตรี มีความสง่างามเป็นที่ประทับใจแก่ผู้พบเห็น ดังที่ปรากฏในการคัดเลือกนักแสดงผู้ที่จะมารับบทพระสุริโยทัย ที่ต้องการนักแสดงหญิงที่มีทั้งความสง่างามและเข้มแข็ง เป็นทั้งผู้สูงศักดิ์และนักรบ ดังต่อไปนี้

ผู้รับบทเป็น พระสุริโยทัย ใน **ละครเวที สุริโยทัย (พ.ศ. 2524)**

“คุณใจทิพย์ ยุวบุณย์ จบจากมหาลัยเชียงใหม่ บุคลิกเป็นคนเฉียบขาด พอสมควร เสียงแหลมชนิดหนึ่ง แต่บุคลิกสง่างาม ชาว เป็นคนเชียงใหม่ที่มาก ใ้ เข้าใจว่าคงจะแคสตั้งมา ซึ่งปกติเราก็ไม่ได้แคสตั้งกับละครทั่วไปหรอก คุณสมภพคงจะมีภาพในใจว่า วีรสตรีก็คือสตรีที่เข้มแข็ง สง่างาม เสียงน่าจะ เฉียบขาด ในขณะที่เดียวกัน ก็ไม่ใช่เป็นแบบทอมบอย”

(สุรพล วิรุฬักษ์, สัมภาษณ์, 2557)

ผู้รับบทเป็น พระสุริโยทัย ใน **ละครโทรทัศน์เรื่อง สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535)**

“การวางตัวผู้แสดงละครโทรทัศน์ ตามปรกติมีข้อจำกัดอยู่มาก ด้วยดารานักแสดงนำส่วนใหญ่มักจะอยู่ในสังกัดของสถานีโทรทัศน์แต่ละ แห่ง หรืออยู่ในสังกัดของค่ายผลิตละครโทรทัศน์ที่มั่นคงและทรงอิทธิพล เราจึงไม่อาจเลือกดารานำจากสังกัดอื่นมาแสดงได้ แม้จะมีความเหมาะสม กับตัวละครมากเพียงใดก็ตาม

ฉะนั้นจากคุณสมบัติที่วางไว้ว่า จะต้องเป็นนักแสดงหญิงที่มีสง่าราศี ดูเข้มแข็งน่าเกรงขามไม่ว่าจะอยู่ในชุดสตรีไทยในวัง หรือชุดแม่ทัพในยาม ออกรบ จะต้องมึรูปใบหน้าที่เป็นเหลี่ยมมุมแบบคนโบราณ รวมทั้งมีช่วงไหล่ ที่เป็นเหลี่ยมมุมผึ่งผาย มีเวลาสำหรับการฝึกซ้อมฟันดาบคู่ และการต่อสู้ ด้วยง้าว มีเวลาและมีความกล้าที่จะฝึกขี่ช้างและบังคับบนคอช้างที่มีขนาด ใหญ่ด้วย จึงต้องเลือกดูเฉพาะบรรดานักแสดงในสังกัดของช่อง 3 หรือ นักแสดงที่ไม่มีสังกัดเท่านั้น

คุณอ้อย กาญจนา (จินดาวัฒน์) เคยแสดงนำในละครของผมมาแล้ว หลายเรื่อง คุณเคยกันดี มีนิสัยใจคอดี ให้ความร่วมมือในการฝึกซ้อมดี และมี บุคลิกที่เหมาะสมกับพระสุริโยทัยมากที่สุด

คุณกาญจนาเป็นนักแสดงอาชีพ มีสีหน้า แววตา น้ำเสียงและลีลา การแสดงที่สามารถเข้าใจให้คนดูเกิดอารมณ์ร่วมและคล้อยตามได้ดี ย่อม ได้เปรียบและเป็นที่ยอมรับในบรรดาคนดูได้มากกว่าผู้ที่ไม่ใช่นักแสดงอาชีพ มารับบทเป็นคนในประวัติศาสตร์ แม้ผู้นั้นจะมีบุคลิกภายนอกที่เหมาะสม กว่าก็ตาม ความสามารถในทุกๆด้านของคุณกาญจนาทำให้การสร้างละคร เรื่องนี้เป็นไปได้อย่างรวดเร็ว กระทั่งขณะละครออกอากาศไปจนถึงละคร ออกอากาศจบทั้งเรื่องแล้ว ก็ยังมีผู้คนยอมรับในความเหมาะสมอยู่มากและ เชิญคุณกาญจนาไปปรากฏตัวในงานหลายงาน โดยเฉพาะการแสดงแสงสี เสียงหน้าพระที่นั่งที่วัดชัยไชยวัฒนาราม ของจังหวัดอยุธยา คุณกาญจนาก็ ได้รับเชิญให้ร่วมแสดงเป็นพระสุริโยทัยด้วย”

(วรยุทธ พิชัยศรทัต,สัมภาษณ์,2557)

ผู้รับบทเป็น พระสุริโยทัย ใน ภาพยนตร์เรื่อง สุริโยทัย (พ.ศ. 2544)

“ซึ่งมันเป็นเหตุการณ์ที่เป็นหนังได้ทั้งเรื่อง อีกเรื่องคือ เรื่องพม่า พระ เจ้าตะเบ็งชเวตี้ มาบุก พระสุริโยทัยถูกพันขาดบนคอช้าง เขาเรียกว่าหนัง 2 องค์ 2 เรื่อง ทำอย่างไรให้เป็นเรื่องเดียวกันได้ เราก็ต้องสร้างเป็นหนัง 3 องค์ คือต้องพูดถึงประวัติศาสตร์ของพระสุริโยทัย ตั้งแต่ต้นเลยเมื่อ 15 ปีที่แล้ว คือ ตั้งแต่พระชนมายุ 15-30 กว่าๆ เนื่องจากสุริโยทัยเป็นผู้ที่เคารพนับถือมาก เพราะฉะนั้นผู้แสดงบทนี้ได้ต้องเป็นผู้ที่ไม่มีจุดด่างพร้อยเลย ผมก็คิดถึงคุณ ต้น (คุณหญิง ม.ล.ปิยาภัสร์ ภิรมย์ภักดี) เป็นคนที่มีจุดเด่นคือ ลักษณะที่เป็น เจ้าและไม่มีประวัติต่างพร้อยเลย”

(หม่อมเจ้า ชาตรีเฉลิม ยุคล, [36], 2544: 75)

สมเด็จพระสุริโยทัยทรงสามารถในการปกครองข้าทาสบริวารให้อยู่ดีมีสุข และมีความ จงรักภักดี ทรงมีฝีมือด้านการควบคุมดูแลปรุงอาหาร การบ้านการเรือนเช่น ใน ละครวิทยุและนวนิยาย สุริโยทัย (พ.ศ. 2543) ทรงปรุงอาหารพระราชทานแก่สมาชิกใน

ครอบครัวยุคใหม่ ปรุงอาหารถวายพระยอดฟ้า ทรงอบรมพระราชธิดาให้ทรงชำนาญด้านการบ้านการเรือน ในระหว่างที่ครอบครัวของพระองค์ประสบภาวะวิกฤต พระเทียรราชาเสด็จออกผนวช สมเด็จพระสุริโยทัยต้องทรงทำหน้าที่เป็นทั้งพระราชบิดาและพระชนนี ตลอดจนทรงเป็นที่พึ่งทางใจในยามยากของผู้ใต้ปกครอง ดังนั้นการดูแลครอบครัวจึงรวมไปถึงการอบรมจริยธรรม และการสอนให้พระราชธิดาของพระองค์ทรงรู้จักหน้าที่ วิชาศาสตร์และศิลป์ที่จำเป็นต่อการปกครองซึ่งต้องทรงใช้ต่อไปในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งศิลปะในการครองใจคน

นอกจากนี้ในฐานะสมเด็จพระอัครมเหสีทำให้สมเด็จพระสุริโยทัยทรงเกี่ยวข้องและเข้าไปมีบทบาททางการปกครอง ผู้แต่งเรื่องเล่าทำให้เกิดความสมจริงด้วยการสร้างให้สมเด็จพระสุริโยทัยทรงมีความสามารถทางการปกครอง รู้จักหยั่งนำใจคน รู้กลอุบายศัตรู ทรงมีความสามารถทางการรบ รู้ตำราพิชัยสงคราม รอบรู้กลศึกและการฝึกเพลงอาวุธ สมเด็จพระสุริโยทัยใน **ละครโทรทัศน์และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535-2536)** ทรงเชี่ยวชาญการต่อสู้แบบประชิดตัว ทรงใช้อาวุธชนิดต่างๆ ได้อย่างคล่องแคล่ว ทรงบังคับช้างและรบบนหลังช้างได้ดังปรากฏใน **นวนิยาย บารมีพระแม่ป້อง ปกพื้นธรณิน (พ.ศ. 2545)** ใน **ละครโทรทัศน์และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535-2536)** และใน **ภาพยนตร์และหนังสือการ์ตูน สุริโยไท (พ.ศ. 2544)**

ใน **นวนิยาย บารมีพระแม่ป້อง ปกพื้นธรณิน (พ.ศ. 2545)** และ **ภาพยนตร์และหนังสือการ์ตูน สุริโยไท (พ.ศ. 2544)** อธิบายว่าเพราะทรงมีเชื้อสายราชวงศ์สุโขทัยซึ่งเป็นราชวงศ์ทางเหนือ น่าจะบังคับช้างเป็นส่วนใน **ละครโทรทัศน์และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535-2536)** กล่าวว่าทรงสืบเชื้อสายมาจากตระกูลนักรบสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ทรงเคยได้รับการฝึกฝนด้านการรบมาก่อน

สมเด็จพระสุริโยทัยทรงมีน้ำพระทัยเด็ดเดี่ยว ตัดสินพระทัยเด็ดขาดหลายเรื่อง เช่นใน **ละครโทรทัศน์และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535-2536)** กราบทูลให้ประหารพระยาจักรี ซึ่งพุดให้ทหารระส่ำระสายขาดความมั่นใจในการรบเพื่อกรุงศรีอยุธยา อันเป็นผลให้ฝ่ายไทยพ่ายแพ้ศัตรู ความเด็ดเดี่ยวนี้เองเป็นแรงผลักดันให้ตามเสด็จออกสงครามและตัดสินพระทัยบังคับช้างเข้าขวางพระเจ้าแปรโดยไม่หวาดกลัวความตาย

สมเด็จพระสุริโยทัยในหลายๆ ฉบับ ไม่เน้นพระสิริโฉม แต่เน้นบุคลิกที่สง่างามและพระสติปัญญาฉลาดหลักแหลม สุขุมถึงการณ์ไกล ซึ่งเป็นคุณสมบัติอันเหมาะสมแก่การเป็น “พระแม่เมือง” ส่วนใหญ่จะสะท้อนให้เห็นพระสติปัญญาในการแก้ไขปัญหาต่างๆ หรือการวิเคราะห์ปัญหาได้อย่างทะลุปรุโปร่ง เช่นใน **นวนิยาย บารมีพระแม่ป๋อง ปกพันธรณิน (พ.ศ. 2545)** สมเด็จพระสุริโยทัยทรงทราบล่วงหน้าจากพัตราว่าจะสิ้นพระชนม์หากเสด็จออกสงคราม แต่เมื่อทรงไต่ตรองแล้วก็ทรงยอมสละพระชนม์เพื่อให้พระราชวงศ์ทุกพระองค์อยู่รอด และทำให้พระมหาธรรมราชามีโอกาสมีพระราชโอรสคือสมเด็จพระนเรศวรที่จะทรงกอบกู้บ้านเมืองให้พ้นภัยจากศัตรูภายนอกได้ ใน **ภาพยนตร์และหนังสือการ์ตูน สุริโยไท (พ.ศ. 2544)** สมเด็จพระสุริโยไททรงเข้าใจความนัยที่สมุหกลาโหมเปรยถึงพระเทียรราชา จึงทรงริบหาทางให้พระราชสวามีเสด็จออกผนวชโดยเร็ว เพื่ออาศัยร่มกาสาวพัสตร์เป็นที่พึ่ง

การสร้างเหตุการณ์สำหรับตัวละครพระสุริโยทัย

ผู้แต่งสร้างเหตุการณ์หลักตามพระราชพงศาวดาร และในการเขียนถึงเหตุการณ์จริงที่เป็นเหตุการณ์สำคัญก็ใช้วิธีคัดลอกข้อความจากพระราชพงศาวดารหรือใช้สำนวนเลียนแบบพระราชพงศาวดารซึ่งเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์เพื่อยืนยันว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องจริง

สมเด็จพระมหาจักรพรรดิขับพระคชาธารเข้าชนช้างกับพระเจ้าแปร พระคชาธารเสียทีให้หลังเอาไว้ไม่อยู่ พระเจ้าแปรได้ทำยักขับช้างไล่ร่นช้าง สมเด็จพระจักรพรรดิ

พระสุริโยทัยทอดพระเนตรเห็นพระคชาธารพระราชสวามีเสียที่ศัตรู จึงทรงขับพระคชาธารเข้าขวางกันโดยมิได้หวาดหวั่นร้อรี้ ช้างพระเจ้าแปรได้ล่างร่นแบกถนัด ยกเอาช้างทรงพระสุริโยทัยแห่งนหงายเสียที พระเจ้าแปรจ้วงพระแสงได้ล่างร่นแบกถนัด ยกเอาช้างทรงพระสุริโยทัยแห่งนหงายเสียที พระเจ้าแปรจ้วงพระแสงของ้าวพันต้องพระอังสา พระสุริโยทัยขาดกระทั้งถึงราวพระถัน หงายพระองค์สิ้นพระชนม์อยู่บนคอคชสารทรง พระรามเสวร และพระมหินทรีไสพระคชาธารถลันเข้ากันช้างพระเจ้าแปรเซหันเหไป พระราชโอรสทั้งสองพระองค์รีบกันพระศพนสมเด็จพระราชมารดาเข้าพระนครได้

พระเจ้าแปรเมื่อการณไม่เป็นที่ทรงคาดหวัง ก็ยิ่งเพิ่มกำลัง
 กราดเกรี้ยวต่อผู้ที่บังอาจขัดขวางเข้ามาขวาง โดยทรงสำคัญผิดคิดว่าเป็นชาย
 ด้วยเครื่องทรงองค์พระมิ่งมเหสีสุริโยทัยนั้นเป็นเครื่องยศพระยามหาอุปราชา
 อันเป็นตำแหน่งบุรุษเพศ จึงทรงฟาดพระแสงของ้าวเข้าใส่อย่างไม่ยั้งพระ
 หัตถ์ ประกอบกับทิศทางปืนข้างทรงของสมเด็จพระสุริโยทัยตกอยู่ในมุมที่
 เสียเปรียบข้างศึกของพระเจ้าแปรมาตั้งแต่ต้นแล้ว พลายนาคพิมายข้าง
 ทรงของพระเจ้าแปรได้ทำก็แบกเอาพลายสุริยกษัตริย์พระคชาธารของพระแม่
 เจ้าอยู่หัวหงายแขนเสียที พระเจ้าแปรจึงทรงจ้วงฟันด้วยพระแสงของ้าวเต็ม
 พระกำลัง ต้องพระอัสสาสมเด็จพระสุริโยทัยขาดสะพวยแล่ง กระทั่งถึงราว
 พระถันประเทศทิวคตบนคอช้าง

(วรยุทธ พิชัยศรทัต, [3]: 505)

นอกจากนี้ผู้แต่งยังได้สร้างเหตุการณ์รองเพื่อเพิ่มรายละเอียดเหตุการณ์ให้มีความ
 สมเหตุสมผลมากขึ้น เช่น **ละครวิทย์และนวนิยาย สุริโยทัย (พ.ศ. 2543)** แทรกเหตุการณ์รองให้
 พระเทียรราชาและพระสุริโยทัยทรงไปบัญชาการดับเพลิงไหม้ครั้งใหญ่ในกรุงศรีอยุธยา แสดงให้
 เห็นพระเมตตาที่ทรงมีต่อราษฎร นอกจากนี้ก็เขียนยังกำหนดให้พระสุริโยทัยต้องทรงใส่ช้างเข้าไป
 ช่วยดับเพลิงที่กำลังไหม้ลามพระตำหนักของท้าวศรีสุดาจันทร์ พระนางไม่พอพระทัยที่พระตำหนัก
 บางส่วนเสียหาย เป็นเหตุเพิ่มความบาดหมางระหว่างท้าวศรีสุดาจันทร์กับพระเทียรราชา ทำให้
 ผู้อ่านเข้าใจความสัมพันธ์ของตัวละครดียิ่งขึ้น ในขณะที่เดียวกันผู้อ่านยังเห็นน้ำพระทัยอันเด็ดเดี่ยว
 ของพระสุริโยทัยและความสามารถของพระองค์ในการบังคับช้างอีกด้วย

การเพิ่มรายละเอียดของเหตุการณ์รองจะมีทั้งเรื่องที่ได้จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์อื่น
 เช่น จดหมายเหตุของชาวต่างชาติ และเรื่องที่เป็นจินตนาการของผู้แต่ง เช่น การได้ฝึกยิงปืน ทำให้
 สมเด็จพระสุริโยทัยทรงป้องกันวังชัยให้พ้นจากโจมตีของนายจันบ้านมหาโลกได้สำเร็จ **ละครวิทย์
 และนวนิยาย สุริโยทัย (พ.ศ. 2543)** กำหนดให้นายพลโดมิงโกส ทหารชาวโปรตุเกสถวายและ'
 ฝึกสอนการยิงปืน ภาพยนตร์และหนังสือการ์ตูน **สุริโยไท (พ.ศ. 2544)** กำหนดให้จมนราช

เสนอหาช่วยถวายเป็นการฝึกสอน เพื่อให้ผู้อ่านรู้สึกว่าเป็นเหตุการณ์จริง แม้ว่าเหตุการณ์ตอนนี้ไม่ปรากฏในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของไทย

ผู้แต่งส่วนใหญ่ยึดหลักเหตุผลในการผูกร้อยเหตุการณ์เข้าด้วยกัน เหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในอดีตย่อม มีความต่อเนื่องกันเป็นลูกโซ่และส่งผลต่อๆ มาจนถึงปัจจุบัน ดังนั้นการแต่งเรื่องเล่าเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัย จึงเริ่มตั้งแต่สมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 หรือสมเด็จพระไชยราชาธิราช ช่วยปูพื้นให้ผู้อ่านเห็นความเป็นมาของตัวละครเอกและการเมืองภายในและภายนอกกรุงศรีอยุธยาซึ่งจะนำมาสู่สงคราม ณ พุ่มมะขามหย่องที่ไทยต้อง สูญเสียวีรสตรีคนสำคัญไป

บางฉบับผู้แต่งใช้วิธีการศึกษาประวัติศาสตร์เข้ามาช่วยสร้างความสมเหตุสมผลในเรื่อง เช่น **นวนิยาย บารมีพระแม่ป້อง ปกพื้นธรณิน(พ.ศ. 2545)** กำหนดให้ปวินท์ นักศึกษาปริญญาโทสาขาประวัติศาสตร์ และเพื่อนๆ พาพัทธาสาวนักเรียนนอกไปเที่ยว จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้แต่งให้ปวินท์และเพื่อนๆ ผลัดกันตั้งคำถาม ตั้งข้อสังเกต แสดงความคิดเห็น และ หาคำอธิบายเกี่ยวกับเหตุการณ์สงครามครั้งสูญเสียมเด็จพระสุริโยทัย โดยใช้หลักของเหตุผลประกอบกับ เหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ เช่น ปวินท์ตั้งข้อสังเกตว่าสมเด็จพระสุริโยทัยเป็นพระราชวงศ์ทางเหนือ ทรงบังคับช้างได้เพราะทางเหนือใช้ช้างในการเดินทาง การที่พระองค์ล่าแต่งพระองค์เป็นบุรุษออกศึกแสดงว่าต้องทรงคุ้นเคยกับการบังคับช้างจนมันพระทัย สมภพเพื่อนของปวินท์เสนอความเห็นว่าจะมีเชื้อสายพระร่วงของสุโขทัย เพราะพระนามสุริโยทัยมีความหมายสอดคล้องกับราชวงศ์สุโขทัย นอกจากนี้ยังพระราชทานพระราชธิดาพระองค์ใหญ่ให้ขุนพิเรนทรเทพขุนนางเชื้อสายราชวงศ์พระร่วง ขุนพิเรนทรเทพจึงจงรักภักดีต่อพระเจียรราชาอีกด้วย

อุดมคติของตัวละครสมเด็จพระสุริโยทัย

1.ความกตัญญู

คำนี้ปรากฏอย่างชัดเจนในพระราชพงศาวดาร และผู้ที่นำความตอนนี้อมาเขียนต่อในภายหลังส่วนหนึ่งก็ยังคงใช้คำนี้อยู่ เช่น

พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 5

นงคราญองค์เอกท้าว	กระษัตริย์
มานมันศกัตเวที	ยิ่งล้ำ
เกรงพระราชสวามี	มลายพระ ชนม์เฮย
ขับคเชนทรขุนค้ำ	สลือกผู้ด้ษกร

(คัดลอกจากสุริโยทัย ของคึกเดช กันตามระ [4]หน้า 188)

พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6

ดูพระสุริโยทัย	เป็นเยี่ยง อย่างเทอญ
กอบกตัญญูเฝ้า	ผูกไว้ในกมล

(คัดลอกจากสุริโยทัย ของคึกเดช กันตามระ [4]หน้า 192)

การใช้คำว่า “กตัญญู” เป็นเหตุผลในการตัดสินพระทัยสละพระชนม์ชีพเพื่อพระราชสวามี
พิจารณาความหมายได้เป็น 2 ประการ คือ

ความหมายแรก เป็นการพิจารณาถึงหน้าที่ของภรรยาที่พึงกระทำต่อสามี เนื่องจากสตรีใน
สมัยก่อนมิได้ประกอบอาชีพ และมีหน้าที่หลักคือ ดูแลสามี บุตร บริวาร และบ้านเรือน ไม่ว่าจะเป็น
สตรีสูงศักดิ์ หรือสตรีสามัญ ต่างมีหน้าที่อย่างเดียวกัน ส่วนสามีมีหน้าที่หาทรัพย์เงิน
ดูแลปกป้อง
คุ้มครองภรรยาให้ มีความสุขและให้ความมั่นคงในชีวิตเช่นเดียวกับที่ บิดามารดาได้ปฏิบัติมา
ดังนั้น “กตัญญู” ในที่นี้สมเด็จพระสุริโยทัยทรงกระทำด้วยความรัก และด้วยหน้าที่ของ ภรรยาที่พึง
ทดแทนพระคุณพระราชสวามี ทรงเป็นทั้งผู้ให้คำแนะนำและผู้ตามที่ดี รู้การควรไม่ควรว่าเมื่อใด
พระสวามีมีพระราชประสงค์ให้คล้อยตาม ทรงต้องการคำแนะนำหรือกำลังพระทัย วางพระองค์ได้
อย่างเหมาะสม รู้จักรักษาพระเกียรติยศของพระสวามี รู้การควรไม่ควร เช่นใน **ละครโทรทัศน์
และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535-2536)** กล่าวถึงสมเด็จพระมหาจักรพรรดิจะทรง

นำทัพไปดู่กำลังข้าศึกที่ทุ่งภูเขาทอง สมเด็จพระสุริโยทัยไม่ทรงเห็นด้วย แต่ก็ไม่ทรงคัดค้าน ด้วยทรงมีเหตุผลว่า

“แม่เองก็ไม่ชอบวิธีนี้หรอก แต่เสด็จพ่อทรงเป็นผู้นำของแผ่นดิน ทรงเป็นความหวังของทุกคนทั้งอยุธยา การตัดสินใจพระทัยของท่านต้องถือเป็นเด็ดขาด ถ้าแม้ว่าคนใกล้ชิดอย่างแม่หรือลูกยังไม่ยอมรับ แล้วคนอื่นจะฟังบารมีเสด็จพ่อได้ยังไง”

(วรัญฑล พิชัยศรัทธา, [3]481-482)

ทรงกระทำทุกสิ่งด้วยความรักและห่วงใยพระสวามี แม้ว่าเรื่องเล่าเรื่องนี้อยู่ในยุคลหลัง พระราชพงศาวดารหลายฉบับจะกล่าวว่าทรงอภิเษกกับพระเทียรราชาด้วยเหตุผลทางการเมืองเพื่อการรวมพระราชอาณาจักรให้เป็นปึกแผ่น แต่ก็ทรงร่วมทุกข์ในยามทุกข์ รับฟังคำรับทุกข์ ตามเสด็จเยี่ยมเยียนราษฎรทุกหนทุกแห่ง ดังปรากฏใน **นวนิยาย บารมีพระแม่ป้อง ปกพันธรณิน (พ.ศ. 2545)** ตลอดจนตามเสด็จในราชการสงครามด้วย ทรงปฏิบัติพระองค์สอดคล้องกับพระอภัยมณีของสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ผู้ทรงมีน้ำพระทัยอ่อนโยน เมตตาต่อราษฎร และฝึกฝัจริยธรรมะ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อีกความหมายหนึ่ง ความกตัญญูไม่ได้เกิดจากความรู้สึกส่วนตัวหรือเป็นหน้าที่ของภรรยา แต่เป็น ความกตัญญูอีกระดับหนึ่งที่แสดงการทดแทนคุณพระมหากษัตริย์และแผ่นดิน เนื่องจากในสมัยกรุงศรีอยุธยา ปกครองแบบมีพระมหากษัตริย์เป็นพระประมุข ทรงเป็นศูนย์กลางแห่งพระราชอาณาจักรและการปกครอง ไม่ว่าจะเป็นกิจการใดๆ เกี่ยวกับบ้านเมือง เช่น การบำบัดทุกข์ บำรุงสุข การประกาศสงคราม พระมหากษัตริย์ มีพระราชอำนาจสูงสุดสิทธิขาดในการตัดสินใจพระทัยทุกเรื่อง ฉะนั้นเมื่อกล่าวถึง “แผ่นดิน” ย่อมหมายถึง พระมหากษัตริย์ผู้ครองแผ่นดินไปโดยปริยาย

หากนำสามีมามาเปรียบเทียบกับแผ่นดิน จะเห็นได้ว่ามีลักษณะร่วมกันข้อหนึ่ง กล่าวคือสามีเป็นที่พึ่ง ให้ความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตแก่ภรรยา ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับแผ่นดินมีความสำคัญต่อบุคคล หากยังคงมีแผ่นดินอยู่บุคคลในสังคมย่อมมีความมั่นคงในชีวิต อยู่เย็นเป็นสุข ประกอบกิจการน้อยใหญ่ดำเนินไปได้ตามปกติ หากไร้อินดินคือหมดที่พึ่งพึ่งขาดความมั่นคงในชีวิตดุจเดียวกับภรรยาที่ขาดสามี

สมเด็จพระสุริโยทัยในฐานะ ภรรยาของพระเจ้ากรุงแผ่นดินย่อมต้องทรงตระหนักดีว่าพระราชสวามี ทรงเป็นศูนย์กลางของแผ่นดินเป็นศูนย์รวมใจที่จะสร้างกำลังใจให้ราษฎรได้ในยามท้อแท้ เป็นสัญลักษณ์ของ ความเป็นอิสระและตั้งมั่นของแผ่นดินโดยไม่เป็นเมืองขึ้นของแผ่นดินใด ดังนั้นพระองค์ย่อมมีพระราชภาระอันยิ่งใหญ่และลำบากกว่าภรรยาทั้งหลายคือต้องทรงปกป้องรักษาพระมหากษัตริย์ให้ทรงมีโอกาสครองราชย์ต่อไปให้นานที่สุดเพื่อความสงบสุขของแผ่นดิน คำว่า "ทรงพระกตัญญูภาพ" ในที่นี้จึงหมายความว่าทรงกตัญญูต่อพระราชสวามีในฐานะเจ้าของแผ่นดิน และต้องแสดงความกตเวทิต่อสมเด็จพระชนมชีพเพื่อตอบแทนพระคุณเจ้าของแผ่นดินที่ทรงทำให้มีแผ่นดินไทยอยู่และอยู่ได้อย่างสงบสุข

แต่ในปัจจุบันบุรุษและสตรีมีความเสมอภาคกันมากขึ้น สตรีประกอบอาชีพเลี้ยงตนและครอบครัวได้ เรื่องเล่าเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัยในปัจจุบัน จึงมิได้เน้นความคิดเกี่ยวกับเหตุผลในการสละพระชนม์ว่าเป็นเรื่องความกตัญญูต่อพระราชสวามีอีกต่อไป แต่เน้นหนักในเรื่องความกตัญญูต่อเจ้าของแผ่นดิน เพื่อเป็นการปกป้องแผ่นดินไทย ให้อยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุขต่อไป

2. การตระหนักรู้ในอำนาจและหน้าที่

ในพระราชพงศาวดารไม่ปรากฏประเด็นความคิดเกี่ยวกับอำนาจและหน้าที่ แต่ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัยในปัจจุบัน ผู้แต่งนิพนธ์ประเด็นนี้มากเนื่องจากเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ตอนนี้เป็นเรื่องการแข่งขันอำนาจทางการเมืองระหว่างราชวงศ์ต่างๆ เพื่อความเป็นใหญ่ในกรุงศรีอยุธยา แล้วส่งผลกระทบต่อราษฎรอย่างมาก ผู้แต่งพยายามเสนอความคิดว่า แม้ว่าพระมหากษัตริย์และพระราชวงศ์จะทรงมีพระราชอำนาจสูงสุดในแผ่นดินก็จริง แต่ก็ทรงตระหนัก

ถึงหน้าที่ความรับผิดชอบที่ทรงมีต่อบ้านเมือง ไม่ใช่จะทรงทำสิ่งใดได้ตามพระทัยเสมอไป ควรยึดถือประโยชน์ต่อส่วนรวมเป็นสำคัญ แม้ว่าบางเรื่องจะเป็นเรื่องส่วนตัว แต่หากเกี่ยวข้องกับบ้านเมืองแล้วต้องยึดถือบ้านเมืองเป็นหลัก เช่นใน **ภาพยนตร์และหนังสือการ์ตูน สุริโยไท (พ.ศ. 2544)** พระสุริโยไทตัดสินใจพระทัยอภิเษกกับพระเจี๊ยะราชา เพราะทรงตระหนักในคำเตือนของสมเด็จพระรามธิบดีที่ 2 ที่ตรัสว่า “เจ้าจะรักตนยิ่งกว่าแผ่นดินเขี้ยวหรือ” การอภิเษกของพระราชวงศ์มีผลหลายประการต่อบ้านเมือง อาจประสานสัมพันธ์ไมตรีระหว่างราชวงศ์ต่างๆ ทำให้พระราชอาณาจักรเป็นปึกแผ่นมั่นคงลดการเกิดสงครามภายใน ตลอดจนสร้างความร่วมแรงร่วมใจในการต่อสู้ศัตรูภายนอกอีกด้วย ซึ่งอุดมคติข้อนี้ในบางฉบับถูกถ่ายทอดผ่านคำพูดของพระสุริโยทัยในการสอนโอรสธิดาทั้งหลาย เป็นการปลูกฝังอุดมคติของมารดาสู่บุตรอย่างชัดเจน ตัวอย่างเช่น

“ตำแหน่ง คือ หน้าที่ ต่างหากละลูก จะมีสักกี่คนที่คิดว่า เมื่อตัวมีตำแหน่งแล้วตัวจะทำหน้าที่ของตัว เปล่าเลย มีแต่คนหาตำแหน่ง หวงตำแหน่ง ทำทุกอย่างเพื่อไม่ให้ตำแหน่งหลุดมือ แต่ที่ไม่เคยทำเลย ก็คือ “หน้าที่” ของตัวเอง...”

“...เจ้าราม เจ้ายังมีอีกตำแหน่งหนึ่งที่ไม่มีการแย่งไปจากเจ้าได้ นั่นคือเจ้าเป็นลูกของแม่ตำแหน่งไม่มีอภิสิทธิ์ ไม่มีอำนาจ มีแต่หน้าที่ คือ ต้องช่วยกันบำบัดทุกข์แก้ราษฎรในแผ่นดิน เจ้าทำได้ตลอดชีวิตของเจ้า ถ้าเจ้าอยากจะทำ”

(วรยุทธ พิชัยศรทัต, [3]: 129)

นอกจากจะต้องใช้หลักธรรมในการปกครองแล้ว การตัดสินใจพระทัยของพระราชวงศ์ โดยเฉพาะพระมหากษัตริย์มีผลต่อบ้านเมืองและราษฎรเป็นอย่างมาก ดังนั้นพระองค์จะต้องทรงเชี่ยวชาญและมีวิสัยทัศน์กว้างไกล การตัดสินใจพระทัยแต่ละครั้งจึงจะเที่ยงตรงถูกต้อง เช่น การที่สมเด็จพระมหาจักรพรรดิเสด็จไปดูค่ายพม่า ทั้งๆ ที่สมเด็จพระสุริโยทัยทรงทักท้วง เพราะเกรงว่าจะทรงเป็นอันตราย แต่พระองค์ทรงให้เหตุผลว่านอกจากจะได้ หยั่งกำลังข้าศึกแล้ว ยังเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ทหารไทยอีกด้วย

อีกประเด็นหนึ่งที่ผู้แต่งสนใจก็คือ การควบคุมผู้ที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนหรือเห็นแก่พวกพ้องไม่ให้มีโอกาสเถลิงอำนาจเพื่อหาประโยชน์และไม่ลู่แก่อำนาจเมื่อเป็นผู้ครองอำนาจเอง มิฉะนั้นบ้านเมืองจะระส่ำระสาย เรื่องเล่าเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัยในยุคหลังเน้นว่าผู้ที่ปกครองได้ควรรู้จักทั้งการใช้อำนาจควบคู่กับการรู้จักหน้าที่รับผิดชอบของตน หน้าที่ต่อแผ่นดินถือว่าเป็นพระราชภาระอันใหญ่หลวงซึ่งผู้ครองแผ่นดินไม่สามารถปฏิเสธได้

นอกจากนี้ถ้ามองภาพสังคมโดยรวมเรื่องเล่าเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัยทุกเรื่อง ยังสะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับผู้ใต้ปกครองว่าต่างมีหน้าที่อันพึงกระทำต่อกัน ในขณะที่พระเจ้าแผ่นดินใช้อำนาจในทางที่ถูกที่ควรเพื่อประโยชน์สุขของราษฎร ราษฎรก็ควรมีความสวามิภักดิ์ และปกป้องพระเจ้าแผ่นดินให้ได้ทำหน้าที่ของพระองค์อย่างสมบูรณ์ ต่างร่วมกันรักษาแผ่นดิน ก่อให้เกิดผลดี คือบ้านเมืองมีความมั่นคงเป็นเอกราช

3. การรักษาเกียรติ

เรื่องเล่าเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัย ยังยึดถือเรื่องเกียรติว่าเป็นเรื่องสำคัญเช่นเดียวกับในพระราชพงศาวดาร แต่มีการขยายประเด็นออกไปหลายข้อดังนี้

3.1 พระเกียรติของพระมหากษัตริย์

พระเจ้าแผ่นดินทรงไว้ซึ่งพระเกียรติ ผู้ใดจะดูหมิ่นมิได้ มีเหตุการณ์หลายตอนใน **ภาพยนตร์และหนังสือการ์ตูน สุริโยไท (พ.ศ. 2544)** ที่สมเด็จพระสุริโยไทตัดสินพระทัยรักษาพระเกียรติของพระราชสวามี เช่น รับสั่งให้ข้าราชการบริพารนำเครื่องทองไปแลกซื้อเครื่องศาสตราวุธสำหรับกองทหารของพระเทียรราชา หรือตอนท่ายเรื่องสมเด็จพระมหาจักรพรรดิเสด็จออกไปดูค่ายพม่าก็เพื่อรักษาพระเกียรติ สร้างขวัญและกำลังใจแก่ราษฎรให้สมกับที่ราษฎรศรัทธาพระองค์ ตลอดจนการกระทำยุทธหัตถีกับพระเจ้าแปรก็เพื่อรักษาพระเกียรติยศให้เห็นว่าพระมหากษัตริย์ไทยไม่ทรงหวาดหวั่นศัตรู

3.2 การรบกับสตรี เป็นการเสื่อมเสียพระเกียรติ

ประเด็นเกี่ยวกับการต่อผู้ระหว่างบุรุษกับสตรีก็ยังคงเป็นประเด็นที่นักเขียนสะท้อนให้เห็นว่าการรบกับสตรี เป็นการเสื่อมเสียพระเกียรติ ในฉบับนวนิยายของ **สุริโยทัย (พ.ศ. 2543)** มีการเพิ่มบทเยาะเย้ยถากถางว่าพระเจ้าแปรประหารสตรีทำให้ทรงเสียพระทัยยกกองทัพกลับ เป็นการแสดงความคิดดั้งเดิมว่าสตรีไม่ใช่คู่ต่อสู้ที่เหมาะสมกับบุรุษ แต่ในยุคหลังนี้มีการเสริมบทบาทสมเด็จพระสุริโยทัยเพื่อให้เห็นว่าทรงเข้มแข็ง กล้าหาญและมีฝีมือทัดเทียมชายในวรรณกรรม บางฉบับ เช่น **ละครโทรทัศน์และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535-2536)** กับ **นวนิยาย บารมีพระแม่ป๋อง ปกปิ่นธรรณิน(พ.ศ. 2545)** ได้อ้างความเสียเปรียบทางยุทธปัจจัยและการขาดสมาธิเพราะทรงห่วงใยพระสวามี เป็นเหตุให้รบไม่ได้เต็มที่ นำไปสู่การสิ้นพระชนม์ในที่สุด แม้ว่าฝีมืออาจไม่ทัดเทียมชายแต่ก็อยู่ในระดับนักรบผู้มีฝีมือผู้หนึ่ง

4. การเสียสละเพื่อแผ่นดิน

เมื่อเทียบบทบาทสตรีกับบุรุษ บุรุษเป็นผู้นำของสังคมมาโดยตลอด บทบาทของสตรีในสังคมจึงทำหน้าที่เป็นผู้ตามไม่ใช่คนสำคัญของสังคม การที่วีรสตรีมีชื่อปรากฏในหน้าประวัติศาสตร์ได้ต้องเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญมาก แต่ถึงแม้สตรีจะมีบทบาทเด่นแต่ก็ยังเป็นบทบาทเสริมบารมีให้แก่บุรุษ สตรียังไม่ได้มีความสำคัญเท่าเทียมชาย จากเรื่องเล่าเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัยทุกเรื่อง สตรีในราชสำนักในเรื่องนี้ ล้วนมีความสำคัญต่อความเป็นไปในราชอาณาจักร จนไม่อาจปฏิเสธบทบาทสตรีเหล่านี้ได้ แม้ว่าสตรีจะไม่ได้มีความสำคัญที่สุดในสังคมแต่ก็มีบทบาทช่วยสังคมได้มาก สมเด็จพระสุริโยทัยทรงแก้ปัญหาทั้งภายในและภายนอกราชอาณาจักร ถ้าพิจารณาจากการกระทำยุทธหัตถีฝ่ายไทยไม่ได้ชนะศึก แต่การสิ้นพระชนม์ของสมเด็จพระสุริโยทัยช่วยรักษาพระชนม์ชีพของพระเจ้าแผ่นดินให้ทรงมีโอกาสครองแผ่นดินมาอีกหลายปีกว่าจะเสียกรุง ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าในฐานะสตรีสมเด็จพระสุริโยทัยทรงเป็นบุคคลสำคัญที่ไม่สำคัญ ดังปรากฏใน **ละครโทรทัศน์และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535-2536)** ว่าพระองค์จะทรงกล่าวอยู่เสมอว่าชีวิตของพระองค์ไม่สำคัญเท่าสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ การสิ้นพระชนม์เพียงพระองค์เดียวหากรักษาได้ทั้งแผ่นดินก็นับว่าคุ้มค่า จึงไม่ทรงเสียดายชีวิต เหตุการณ์ตอนนี้ตอกย้ำให้เห็นว่าสังคมโบราณตระหนักว่าสตรีไม่สำคัญเท่าบุรุษ หากแต่พระองค์คือสตรีผู้กล้าหาญเทียบเท่าหรือยิ่งกว่าบุรุษ ทำให้การเสียสละของพระองค์เป็นวีรกรรมอันยิ่งใหญ่ในโลกปัจจุบัน

นวนิยายเรื่อง “บารมีพระแม่ป๋อง ปกพื้นธรณิน” (พ.ศ.2545) ผู้แต่งสร้างให้สมเด็จพระสุริโยทัยเป็นผู้มีความเสียสละเพื่อความครบครัน และเพื่อชาติบ้านเมือง ซึ่งเป็นสิ่งที่ชาติตินารีพึงกระทำ เห็นได้จากการที่สมเด็จพระสุริโยทัยทรงเสด็จออกรบกับหงสาวดี ทั้งที่รู้ว่าพระองค์จะต้องสิ้นพระชนม์ในการศึกครั้งนี้ ทรงยอมเสียสละชีวิตเพื่อช่วยเหลือพระสวามี และเพื่อความอยู่รอดของบ้านเมือง ดังคำพูดของสมเด็จพระสุริโยทัยที่รับสั่งกับพระบรมบิดกว่า

“ถ้าหากว่าแม่เพียงคนเดียว ช่วยให้ทุลกระหม่อมพ่อของลูกได้มีพระชนม์ชีพต่อไปจนทรงพระชรา เสด็จสู่สวรรคาลัยภายใต้พระมหาเศวตฉัตรสมกับทรงกำเนิดมาเป็นชาติตินารี...ช่วยให้พี่เขยของเจ้าได้ครองเมืองสองแควต่อไปจนมีลูกชายแก่ล้าถึงสองคน...ไว้สืบสันตติวงศ์อยุธยาต่อไป แม่ก็จักเต็มใจออกสู่สนามศึกในวันพรุ่งนี้ แล้วต่อจากนั้น...เป็นอย่างใด แล้วแต่บุญแลกรรมที่กระทำมาเถิด”

(แก้วแก้ว [6] : 183)

สมเด็จพระสุริโยทัยทรงเป็นชาติตินารีที่มีความเสียสละ ถึงแม้พระองค์จะทรงทราบว่าต้องสละพระชนม์ชีพของพระองค์ก็ตาม แต่เพื่อความปลอดภัยของพระสวามีและความอยู่รอดของชาติบ้านเมืองพระองค์ทรงยอมสละได้ ซึ่งถือได้ว่าพระสุริโยทัยเป็นชาติตินารีที่มีความเสียสละและความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์พระสวามีและแผ่นดิน และเมื่อพระสุริโยทัยตัดสินใจออกรบกับหงสาวดีแล้ว ผู้แต่งได้แสดงทัศนคติด้านความเสียสละของชาติตินารีด้วยการสื่อผ่านคำพูดของตัวละครที่ชื่อพัตรา ดังความว่า

“ท่านยอมสละพระชนม์ เพราะทรงเห็นว่า...เป็นผลดีมากกว่า...ดีกับพระเจ้าอยู่หัว ดีกับพระมหาธรรมราชา ดีกับกรุงศรีอยุธยา ดีกว่าท่านจะรอด แต่ว่าอยุธยาจะไม่รอด...”

(แก้วแก้ว [6] : 185)

ความเสียหายของพระสุริยทนต์นั้นเป็นผลดีต่อพระสวามี คือ พระมหาจักรพรรดิ เพื่อให้ทรงดูแลปกป้องบ้านเมืองและเป็นขวัญกำลังใจของราษฎรต่อไป อันเป็นการเสียหายที่ยิ่งใหญ่เพื่อเหลือไว้ซึ่งผู้ที่จะรักษาแผ่นดินกรุงศรีอยุธยาในภายภาคหน้าต่อไป ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการปกป้องบ้านเมืองมิใช่หน้าที่ของกษัตริย์แต่ฝ่ายเดียว ในฐานะขัตติยนารีก็ต้องมีหน้าที่ปกป้องเมืองเหมือนกัน ยกตัวอย่างจาก บทประพันธ์ร้อยกรอง เจลิมเกียรติกษัตริย์คำฉันท์ (พ.ศ. 2458) ที่บรรยายความคิดของสมเด็จพระสุริยทนต์ในชั่วขณะที่เข้าไปขวามการชนข้างระหว่างสมเด็จพระมหาจักรพรรดิกับพระเจ้าแปร

สมเด็จพระยอดหญิง เมียนอมิตรประชิดให้	ดุระกริงกระหม่นนัย ธลีหวัดจะเสียวงศ์
สงสารสวามศ เสียวงศ์และเสียวงศ์	และประเทศสยามคง ก็จะเสียวงศ์ชญา
เป็นช่องฉลองบาท เกิดชาติเถอะวาสนา	ปิยะราชาภรรดา มระณาตม์ชยาดไฉน
หมายมั่นกะตัญญู ยอมเสียวงศ์วาลัย	กะพระภูธรเศไท ละมิเสียวงศ์วามินทร์
ยามสุขสิสุขด้วย ยอมตายมียอมกิน	ขณะม้วยมิขอผิน กะคะชาพญาแปร
สัตว์กระวีฤทธิ์ เกินแรงและเกินแด	นิกี่สุดจะฝืนแฉว ธจะสู้ริปูหาญ
ทั้งรู้มิสู้ไหว เจ้ารุกชยูกสาร	ธก็ไสคะชาธาร ก็สะอึกผนีกชน

(พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่น นราธิปประพันธ์พงศ์, [2]: 192-193)

จากพระวีรกรรมของสมเด็จพระสุริโยทัยในการสละชีวิตปกป้องสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ
ชนชั้นในประวัติศาสตร์ ส่งผลให้สมเด็จพระสุริโยทัยได้รับยกย่องเป็นวีรสตรี เมื่อนำมาสร้างเป็น
เรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ในสื่อต่างๆ จึงต้องเพิ่มรายละเอียดต่างๆ ลงไป เพื่อสนับสนุนความเป็น
วีรสตรีของพระองค์ เช่นการปกป้องราชวงศ์สุพรรณภูมิ จากการชิงอำนาจของท้าวศรีสุดาจันทร์ ซึ่ง
ตามเรื่องเล่าในสื่อ ทั้งพระสุริโยทัยและท้าวศรีสุดาจันทร์ คือผู้ที่ทำให้สามียังอยู่ในอำนาจ แต่
แตกต่างกันที่คุณธรรม กล่าวคือ ท้าวศรีสุดาจันทร์แย่งชิงอำนาจมาให้ขุนชินราชอย่างชั่วร้าย
ขณะที่พระสุริโยทัยมีส่วนในการนำอำนาจคืนมาสู่คนที่ถูกต้องคือพระเทียรราชา ผู้เปี่ยมด้วย
คุณธรรม

ดังนั้น เรื่องเล่าเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัย ซึ่งได้รับการทำซ้ำต่อเนื่อง จึงมีผลต่อสังคม
และการเมือง ในการเผยแพร่อุดมคติอันมีสมเด็จพระสุริโยทัยเป็นตัวแทน โดยเฉพาะ ความรักชาติ
ศาสน์ กษัตริย์

“มันก็เป็นละครปลูกใจให้รักชาติอยู่แล้ว ฉะนั้นเจตนา วัตถุประสงค์
แอบแฝง ก็เป็นเรื่อง **politic** อยู่แล้ว โดนใช้พงศาวดารเป็นตัวปลูกใจคนมี
ความเอือมเหิม เพราะตอนนั้นถ้าจำไม่ผิด ช่วงนั้นยังมีพวก ผกค. อะไรต่ออะไร
พวกนี้อยู่ เพราะฉะนั้น ละครพวกนี้ก็คือ **Propaganda theatre** ซึ่งมี
ด้วยกันหลายเรื่องต่อเนื่องมาตลอด ละครคุณสมภพนี้เป็นละคร
Propaganda ทั้งนั้นนะ เป็นละคร **Nationalism** ทั้งหมดเลย แต่
พอนำมาเล่นยุคหลัง เช่น พระนเรศวร คนดูก็ยังแน่นนะ เพราะมันเป็นละคร
สนุกนะ”

(สุรพล วิรุฬักษ์, สัมภาษณ์, 2557)

“ละครประวัติศาสตร์รับใช้สังคมต่างกันในยุคสมัยที่ต่างกัน
 อย่างเช่นในยุคที่รัฐบาลต่อต้านคอมมิวนิสต์ ละครประวัติศาสตร์จะถูกใช้เป็น
 เครื่องมือโฆษณาชวนเชื่อ เราใจให้คนดูร่วมมือกันต่อต้านภัยรุกรานจากต่าง
 แดน การสร้างละครจึงได้รับความร่วมมืออย่างดีจากกองทัพบก

พอมาถึงเรื่องสมเด็จพระสุริโยทัย สังคมเปลี่ยนไปเมื่อการรุกรานจาก
 ภายนอกหมดปัญหา ความสามัคคีของคนในชาติเริ่มปั่นป่วนวุ่นวายอีก
 จุดหมายของละครประวัติศาสตร์จึงมุ่งมาที่การเชิดชูสถาบันกษัตริย์ให้เป็น
 ศูนย์รวมทางใจของประชาชน โดยเน้นถึงพระมหากษัตริย์คุณของ
 พระมหากษัตริย์ และพระราชวงศ์ที่ทรงมีต่อประชาชน ด้วยความ
 ยากลำบากและเสียสละ ความร่วมมือจากกองทัพไทยก็ยังคงมีอยู่ด้วยดี
 เช่นกัน”

(วรยุทธ พิชัยศรทัต, สัมภาษณ์, 2557)

ตัวละครสมเด็จพระสุริโยไท กับอำนาจที่ต่างออกไป

ตัวละครสมเด็จพระสุริโยทัย ในเรื่องเล่าเกือบทุกฉบับ ถือเป็นตัวละครในอุดมคติ เป็นวีร
 สตรี ผู้สูงศักดิ์ ที่มีทั้งความกล้าหาญและความอ่อนโยน เปี่ยมด้วยคุณธรรมและความถูกต้อง

หากแต่ใน ภาพยนตร์และหนังสือการ์ตูน สุริโยไท (พ.ศ. 2544) ได้ไปถึงที่มาของทั้งพระ
 สุริโยไท ว่ามาจากราชวงศ์พระร่วง และต่างกับพระเทียรราชา แห่งราชวงศ์สุพรรณภูมิ ตั้งแต่พระ
 เทียรราชายังเป็นพระเยาวราช โดยเหตุผลทางการเมือง ในฝั่งของพระสุริโยไทเอง

แม้ว่า...พระสุริโยไทมิได้ปรารถนาในพระเยาวราช แต่ด้วยมิอาจขัด
 ต่อพระราชประสงค์ของพ่ออยู่หัว และทรงเห็นแก่พระบิดา รวมทั้งเพื่อความ
 เป็นปึกแผ่นของราชวงศ์พระร่วง

(หม่อมเจ้าชาตรีเฉลิม ยุคล, [5]:17)

และทำวศรีสุดาจันทร์กับขุนชินราชที่สืบเชื้อสายของราชวงศ์อู่ทอง ซึ่งโดนราชวงศ์สุวรรณภูมิโค่นอำนาจไป ทำให้สิ่งที่ทำวศรีสุดาจันทร์กระทำในเรื่องเล่าฉบับนี้ มิใช่เพียงแย่งอำนาจมาให้ชู้ แต่เป็นการกอบกู้อำนาจของราชวงศ์อู่ทอง ผู้ก่อตั้งอาณาจักรอยุธยาแต่เดิม ซึ่งพระนางก็อาจจะอ้างความชอบธรรมได้ เท่ากับว่า เกมการเมืองใน **สุริโยไท (พ.ศ. 2544)** มิใช่เรื่องของฝ่ายธรรมะคือพระสุริโยทัย ต่อสู้กับ ฝ่ายอธรรมคือทำวศรีสุดาจันทร์ อีกต่อไป

เมื่อปูเรื่องมาเช่นนี้ พระสุริโยไท ในฉบับนี้ จึงมิได้เป็นเพียงพระมเหสีที่ปกป้องพระสวามีที่มีสิทธิในบัลลังก์ตามชอบธรรมเท่านั้น แต่พระองค์ก็มีแนวโน้มที่จะสามารถก่อการชิงอำนาจใหญ่จากพระไชยราชาธิราช หลังจากบาดเจ็บสาหัสจากสงคราม เพื่อกีดกันทำวศรีสุดาจันทร์ สนมเอก ออกห่างจากอำนาจได้ตั้งแต่ต้นด้วยซ้ำ ถ้าเพียงแต่พระเทียรราชาเห็นด้วยเท่านั้น ดังบทสนทนาในภาพยนตร์ต่อไปนี้ อย่างไรก็ตามพระสุริโยไทก็ยังคงเคารพการตัดสินใจที่จะไม่ก่อการอันใดของพระเทียรราชา แม้ว่าสุดท้ายแล้ว ทันทีพระไชยราชาสิ้นพระชนม์ด้วยน้ำมือทำวศรีสุดาจันทร์ พระเทียรราชาก็เกือบจะถูกจับกุมตัว ถ้าทรงหนีไปผนวชไม่ทัน ก็อบมัทนกาลดังที่พระสุริโยไททูลบอกไว้

(พระสุริโยไท ทรงเผาจดหมายจากสายลับ ก่อนเข้าพบพระเทียรราชาซึ่งกำลังบรรทม)

- พระสุริโยไท - พ่ออยู่หัวทรงประชวร ต้องป็นพวกยวนเพคะ หากทรงมีภัยอันตรายถึงพระชนม์ชีพ แผ่นดินจะไร้พ่ออยู่หัว เป็นเพล่าที่พระองค์จำต้องตัดสินพระทัย
- พระเทียรราชา - ตัดสินใจด้วยเรื่องอันใดฤฯ
- พระสุริโยไท - ตัดสินพระทัยเตรียมไพร่พลให้พร้อมสรรพ หากพ่ออยู่หัวทรงสิ้นพระชนม์ชีพ ผู้เดียวที่จะปกป้องราชสมบัติคือพระองค์
- พระเทียรราชา - แต่พ่ออยู่หัวยังมีสิ้นพระชนม์
- พระสุริโยไท - หากถึงเพล่านั้น กาลก็จะสายเกินไป พระแม่หยั้วศรีสุดาจันทร์ นั้น คงไม่ปล่อยให้โอกาสผ่านไปโดยแน่แท้...

ใน ภาพยนตร์สุริโยไท (พ.ศ. 2544) มีการแสดงฉากซ้อมรบที่มีขนาดใหญ่กว่าในฉบับอื่น เพราะการซ้อมรบของฝ่ายพระสุริโยไท ไม่ได้ใช้เพื่อรองรับความเป็นนักรบของพระองค์ที่จะนำไปสู่การชนช้างในตอนจบ หรือเพื่อป้องกันตัวเองจากการปองร้ายของขุนชินราชเท่านั้น แต่ยังแสดงถึงการซ้อมสู้กำลังของพระองค์ในการพร้อมก่อการใหญ่ด้วย และยังพบว่า ตลอดทั้งภาพยนตร์ ได้ตัดเข้าฉากที่ขุนนางฝ่ายต่างๆ เข้าพบพระองค์เป็นการส่วนตัวหลายครั้ง มากกว่าเรื่องเล่าฉบับอื่นๆ ที่จะจำกัดที่ ขุนพิเรนทรเทพ ขุนอินทรเทพ หรือลูกน้องของพระสุริโยทัยโดยตรง ที่จะติดต่อกับพระองค์ในการปราบฝ่ายท้าวศรีสุดาจันทร์ แสดงถึงความเป็นที่พึ่ง และเป็นข้าอำนาจที่ทรงพลังในราชสำนักของพระองค์

“ผมคิดว่า สิ่งผู้สร้างจะเอามาเน้น คือหนังเรื่องนี้ เป็นเรื่องของผู้หญิง ฉะนั้น คาแรกเตอร์ที่โดดเด่นที่สุดสองคนก็คือพระสุริโยไท และแม่อยู่หัวศรีสุดาจันทร์ ที่เป็นตัวชูโรงและสร้างสีสันมาก ในเรื่องของสองคนนี้ ก็จะเน้นว่าศรีสุดาจันทร์เป็นคนรักสนุกมั่ว ะไรยังไง และก็จะมีเรื่องว่าศรีสุดาจันทร์ ที่คนคิดว่าชั่วร้าย มากมากในกาม แต่จริงๆ แล้ว มันมีเรื่องการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง เป็นเรื่องความสัมพันธ์กับการต่อสู้ของราชวงศ์ ซึ่งศรีสุดาจันทร์ก็เป็นตัวแทนของอีกฝ่ายหนึ่ง ฝ่ายที่อยู่ตรงข้ามกับราชวงศ์สุพรรณภูมิ เป็นที่ออกมาโดยมองผ่านตัวเอก ในขณะที่เดียวกัน การดำเนินเรื่องส่วนใหญ่ เนื่องจากว่า สุริโยไทนั้นไม่มีสตอรี ท่านม้วยเลยจับเอาเหตุการณ์ในพงศาวดารช่วงก่อนศึกตะเบ็งชเวตี้ ไล่มาตั้งแต่ช่วงปลายรัชกาลของพระเจ้าไชยราชาจนถึงรัชกาลของพระมหาจักรพรรดิ เป็นการเลือกเอาสตอรีในพงศาวดารมา และเขียนเนื้อเรื่องหนังให้เกาะติดไปกับสตอรีนี้ และให้ตัวละครได้โลดแล่นไปตามจังหวะของเหตุการณ์ในพระราชพงศาวดาร ดังนั้น จะไม่เห็นแบบชัดแบบในนเรศวร ที่เน้นภาพการสูญเสียเอกราช และความเจ็บช้ำในการที่ต้องพ่ายแพ้ พวกนี้เป็นภาพที่จะไม่เห็นในสุริโยไท ภาพที่บ่อยๆ จะกลายเป็นการต่อสู้ชิงอำนาจจากภายในของพระองค์”

(สุนทร ชุตินทรานนท์, สัมภาษณ์, 2557)

จึงกล่าวได้ว่าลักษณะตัวละครพระสุริโยไท ไม่ได้มีลักษณะนิสัยด้านเดียว (flat character) คือเปี่ยมด้วยคุณธรรม พระเมตตา กตัญญู เพียงด้านเดียวแบบในฉบับอื่นๆ แต่เป็นตัวละครที่รู้จักเล่นกับการเมืองและอำนาจ สมกับผู้ที่จะได้เป็นราชินีของอาณาจักรอยุธยาต่อไป

เรื่องเล่าเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัยทุกฉบับสะท้อนความคิดว่า การเกิดมาอย่างมีประโยชน์คือการทำหน้าที่ของตนให้สมบูรณ์ในยามที่บ้านเมืองมีสงครามเป็นหน้าที่ที่ทุกคนต้องปกป้องและเสียสละเพื่อความอยู่รอดของบ้านเมือง การเสียสละชีวิตของคนเพียงคนเดียวก็มีความหมายมากเพราะได้ทำให้ส่วนรวมยังคงอยู่ **ละครโทรทัศน์และนวนิยาย**

สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535-2536) กล่าวถึงการเสียสละนี้อย่างชื่นชมว่า “ตราบใดที่สงครามยังหลีกเลี่ยงไม่ได้สำหรับแผ่นดินใด สงครามก็ยังคงเป็นเวทีประกาศความกล้า ความเสียสละของวีรชนแห่งแผ่นดิน” (วรยุทธ, 2536: 622) นอกจากนี้ **นวนิยาย บารมีพระแม่ป้อง ปกพันธรรณิน (พ.ศ. 2545)** ยังยกย่องวีรกรรมนี้อย่างยิ่งใหญ่ว่า “กษัตริย์ที่ดี ทรงพระเมตตาต่อพระราชอาณาจักร แต่พระมหากษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่ทรงสละอุทิศพระองค์เพื่อแผ่นดิน” (แก้วแก้ว, 2545: 226) แสดงให้เห็นว่าความเมตตาเป็นพระราชจริยวัตรปกติที่พระมหากษัตริย์พึงกระทำ แต่การสละพระชนม์ชีพเป็นสิ่งพิเศษที่ต้องใช้พลั้งใจที่กล้าแกร่งยิ่งกว่าปกติ หาผู้ใดกล้าทำได้เสมอเหมือนสมเด็จพระสุริโยทัย พระองค์จึงทรงเป็นหนึ่งในสตรีเพียงไม่กี่คนที่ได้รับการจารึกชื่อไว้ในประวัติศาสตร์

เมื่อพิจารณาตัวละครสมเด็จพระสุริโยทัย ไม่แตกต่างกับที่ปรากฏในพระราชพงศาวดารมากนัก แต่ด้วยบันทึกในประวัติศาสตร์มีขนาดสั้น จึงไม่เพียงพอที่จะตอบสนองความสนใจใคร่รู้ของคนยุคหลังที่ชื่นชมวีรกรรมครั้งนี้ ประกอบกับเรื่องนี้เป็นประโยชน์ในการปลูกฝังความสามัคคีและความรักชาติ จึงนำมาใส่ในแบบเรียนเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการปกครองเพื่อปลูกฝังให้ชาวไทยรู้จักหน้าที่พลเมืองที่พึงกระทำต่อชาติ ทำให้เรื่องราวของสมเด็จพระสุริโยทัยได้รับการปรับแต่งขยายรายละเอียดออกไปอีกมากเพื่อให้สอดคล้องกับความเป็นไปของสังคมปัจจุบัน นอกจากรูปลักษณ์ภายนอกและบทบาทการแสดงออกที่สมเป็นพระมหากษัตริย์ที่เหมาะสมต่อการดำเนินเรื่องแล้ว จะเห็นว่ายังมีส่วนที่ผู้แต่งพยายามแสดงให้เห็นถึงการใช้ปรัชญาในการดำเนินชีวิต ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสมเด็จพระสุริโยทัยเป็นผู้ทรงอุทิศพระองค์เพื่อแผ่นดินอย่างแท้จริง

การสร้างตัวละครอื่นๆ ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัย

ในเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัยกลุ่มกรณีศึกษานี้ ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มของตัวละครออกเป็น 2 กลุ่ม โดยพิจารณาถึงความสัมพันธ์ทางด้านประวัติศาสตร์ ได้ดังนี้

1. ตัวละครที่มาจากบุคคลจริงในประวัติศาสตร์
2. ตัวละครที่สมมุติขึ้นใหม่

1. ตัวละครที่มาจากบุคคลจริงในประวัติศาสตร์

ผู้แต่งได้นำบุคคลที่มีอยู่จริงในประวัติศาสตร์มาสร้างเป็นตัวละครโดยนำบุคลิกลักษณะนิสัยของบุคคลนั้นจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์มาผสมผสานกับจินตนาการของผู้แต่ง โดยอาจเพิ่มรายละเอียดลักษณะและพฤติกรรมต่างๆ เพื่อให้เรื่องดำเนินไปโครงเรื่องที่กำหนดไว้ แต่ต้องไม่ขัดกับหลักฐานทางประวัติศาสตร์มากจนเกินความจริง

สำหรับเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัยนั้นเห็นได้ชัดว่าทุกเรื่องผู้แต่งได้นำบุคคลจริงในประวัติศาสตร์มาสร้างเป็นตัวละคร หรือกล่าวอ้างถึงเพื่อความสมจริงของเนื้อเรื่องในการนำบุคคลจริงในประวัติศาสตร์มาสร้างเป็นตัวละครนั้นมีความแตกต่างกันออกไป ผู้แต่งให้ตัวละครที่มาจากบุคคลจริงในประวัติศาสตร์เป็นตัวละครเอกและเป็นตัวละครสำคัญในการดำเนินเรื่อง เช่น สมเด็จพระสุริโยทัย สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ท้าวศรีสุดาจันทร์ สมเด็จพระมหาธรรมราชา พระเจ้าบุเรงนอง แต่บางเรื่องตัวละครที่มาจากบุคคลจริงในประวัติศาสตร์ก็มีบทบาทในการดำเนินเรื่องน้อย เพียงแต่ประกอบเนื้อเรื่องเท่านั้น

ตัวละครที่มาจากบุคคลจริงในประวัติศาสตร์ของ เรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัย นั้นมีบทบาทต่อการดำเนินเรื่องตามโครงเรื่องหลักที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้

ผู้วิจัยจะหยิบยกเฉพาะตัวละครที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินเรื่องเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัย สามารถจำแนกได้ตามการปรากฏตัวของตัวละครในเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัย ดังนี้

1. ท้าวศรีสุดาจันทร์
2. พระเทียรราชา / สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ
3. พันบุตรศรีเทพ / ขุนชินราช / ขุนวรวงศาธิราช
4. ขุนพิเรนทรเทพ / สมเด็จพระมหาธรรมราชา

1.1 ท้าวศรีสุดาจันทร์

เหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ ตามในพระราชพงศาวดารฉบับพระหัตถเลขา บันทึกไว้ว่า

สมเด็จพระไชยราชาธิราชจะมีมเหสีหรือไม่มีไม่ปรากฏแต่ถ้ามีก็ไม่มีพระราชโอรสกับพระมเหสี และบางทีพระมเหสีจะทิวงคตก่อนสมเด็จพระไชยราชาธิราช จึงปรากฏแต่ว่ามีลูกเธอเกิดด้วยท้าวศรีสุดาจันทร์พระสนมเอก อันมีบรรดาศักดิ์เป็นแม่หย้วเมืองตามกฎมนเทียรบาล พระราชบุตร 2 พระองค์นั้น พระองค์ใหญ่ทรงพระนามพระยอดฟ้า คำนวนศักราชตามเนื้อความที่กล่าวในพระราชพงศาวดารได้ความว่าประสูติเมื่อปี วอก จุลศักราช (ตามฉบับหลวงประเสริฐ) 898 พ.ศ. 2079 เมื่อสมเด็จพระไชยราชาธิราชเสวยราชย์แล้วได้ 2 ปี

(พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา: [29] 259)

ในเรื่องเล่า **เสภาเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ.2532)** กล่าวถึง พระไชยราชาธิราช ว่ามีสนมเอกคือ ท้าวศรีสุดาจันทร์ ซึ่งมีพระโอรสสองพระองค์ คือ พระแก้วฟ้า และ พระศรีศิลป์ ต่อมาเมื่อพระไชยราชาธิราชประชวร จึงแต่งตั้งพระแก้วฟ้า เป็นมหาอุปราช และเลื่อนยศ

ท้าวศรีสุดาจันทร์ ผู้เป็นเจ้าของมมารดาเป็นพระอัครชายา ตำแหน่งแม่ยั่วเมืองฝ่ายซ้าย ส่วนในละครโทรทัศน์และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535-2536) นั้น ท้าวศรีสุดาจันทร์ มีตำแหน่งเป็นพระอัครชายา ตั้งแต่เริ่มเรื่อง

แต่ ละครวิทยุและนวนิยาย สุริโยทัย (พ.ศ. 2543) เล่าต่างออกไป โดยกล่าวว่า สมเด็จพระไชยราชาธิราชทรงมีพระมเหสีสองพระองค์ พระมเหสีเบื้องขวามีพระนามว่าจิตราวดี ท้าวศรีจุฬาลักษณ์ มีพระราชโอรสคือ พระยอดฟ้า และพระมเหสีเบื้องซ้ายมีพระนามว่าแม่ยั่วศรีสุดาจันทร์ มีพระราชกุมาร พระนามว่า พระศรีศิลป์ ต่อมาภายหลัง ท้าวศรีจุฬาลักษณ์ทรงพระประชวร สิ้นพระชนม์ พระไชยราชาจึงโปรดให้เลื่อนตำแหน่งแม่ยั่วศรีสุดาจันทร์เป็นมเหสีฝ่ายขวาดูแลราชการฝ่ายในแทน ทั้งนี้ ในฉบับนิยายยังได้อธิบายไว้ด้วยว่า ชื่อตำแหน่งของสนมเอกบ่งบอกเชื้อสายราชวงศ์ โดยที่ ศรีจุฬาลักษณ์ เป็นชื่อตำแหน่งเชื้อสายราชวงศ์สุโขทัย ในทิศเหนือ และ ศรีสุดาจันทร์ เป็นชื่อตำแหน่งเชื้อสายราชวงศ์ละโว้ทางทิศตะวันออก ใน ภาพยนตร์และหนังสือการ์ตูน สุริโยไท (พ.ศ. 2544) ก็เล่าไปในทำนองเดียวกัน แต่แตกต่างที่ว่า สมเด็จพระมเหสีจิตราวดี ท้าวศรีจุฬาลักษณ์สิ้นพระชนม์จากการให้กำเนิดพระยอดฟ้า ท้าวศรีสุดาจันทร์ เชื้อสายราชวงศ์คูทอง (ละโว้) ได้สถาปนาเป็นแม่อยู่หัวแทน หากแต่ ในเรื่องนี้ ท้าวศรีสุดาจันทร์ไม่ได้ให้กำเนิดพระศรีศิลป์

ใน นวนิยาย บารมีพระแม่ป้อง ปกพันธรณิน (พ.ศ. 2545) มีการเล่าย้อนถึงประวัติศาสตร์ในช่วงนี้ย่อๆ โดยที่ในยุคปัจจุบัน ปวินท์ ตัวเอกของเรื่อง ได้เล่าประวัติศาสตร์ช่วงนี้ให้ พัตตรา ตัวเอกอีกคนว่า สมเด็จพระชัยราชาธิราช มีพระโอรสชื่อพระแก้วฟ้า และพระศรีศิลป์ เกิดจากท้าวศรีสุดาจันทร์ ซึ่งเป็นชื่อตำแหน่งสนมเอก ซึ่งมาจากสามัญชน และอ้างว่าประวัติศาสตร์ไม่ได้เอ่ยถึงว่าพระชัยราชาธิราชมีพระมเหสีหรือไม่

ผู้แต่งเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัยกลุ่มกรณีศึกษานี้ส่วนใหญ่ได้กำหนดให้ท้าวศรีสุดาจันทร์เป็นหญิงเจ้าชู้ มีจิตใจริษยา ทะเยอทะยานไขว่คว้าหาอำนาจดังตอนที่ว่า

ผิดกับเจ้าแม่หย่วศรีสุดาจันทร์ คราเมื่อพระราชสวามีสมเด็จพระไชย
 ราชาไปราชการสงคราม นับเวลาแรมเดือนแรมปี พระนางหวังที่จะได้เป็น
 ผู้สำเร็จราชการในฐานะแม่เหสีเอก แต่สมเด็จพระไชยราชากลับทรงไว้ว่างพระ
 ราชหฤทัยให้พระเทียรราชาดูแลราชกิจแทน ข้อหนึ่งละ ที่พระนางเกิดความ
 ริษยาพระเทียรราชา และด้วยพระนางยังเป็นสาวอยู่ กอปรกับมีพระนิสัย
 เจ้าชู้ นอกจากนั้นยังทรงรักการเที่ยวเตร่ จึงออกนอกเขตวังชั้นในอยู่เนืองๆ

(คึกเดช กันตามระ, [4]: 5)

ตามหลักฐานในพระราชพงศาวดารกรุงเก่า ฉบับหลวงประเสริฐ ไม่ได้กล่าวถึงพฤติกรรม
 ของท้าวศรีสุดาจันทร์มากนัก เพียงแต่กล่าวไว้เป็นข้อความสั้นๆ ว่าพระเทียรราชาขึ้นครองราชย์
 เพราะขุนชินราชและแม่หย่วศรีสุดาจันทร์เป็นเหตุ ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

ศักราช 910 วอกศก (พ.ศ.2091) วัน 7๙55 ค่ำ เสด็จออกสนามให้ชน
 ช้าง แลงช้างพญาไฟนั้นหักเป็น 3 ท่อน หนึ่งอยู่ 2 วันช้างต้นพระฉัตทันต ไถ่
 ร้องเสียงสังข์ หนึ่งประตูไพพยน ร้องเป็นอุบาทว์ ถึงวัน 1๙58 ค่ำ สมเด็จพระ
 เจ้ายอดฟ้าเป็นเหตุ จึงขุนชินราชได้ราชสมบัติ 42 วัน แลขุนชินราชแล
 แม่หย่วศรีสุดาจันทร์เป็นเหตุ จึงเชิญสมเด็จพระเทียรราชาที่ราชเสวยราชสมบัติ

(พระราชพงศาวดารกรุงเก่า ฉบับหลวงประเสริฐ, [35]: 35)

พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขาได้กล่าวถึงท้าวศรีสุดาจันทร์ไว้อย่างละเอียด ว่า
 ทรงมีพระนิสัยเจ้าชู้ ลักลอบเป็นชู้กับขุนชินราช ซึ่งเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับสมเด็จพระ
 พระสุริโยทัย ผู้แต่งก็สร้างตัวละครให้มีลักษณะตามที่บันทึกไว้ในพระราชพงศาวดารฉบับพระ
 ราชหัตถเลขา ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

ครั้นอยู่มานางพระยาแม่อยู่หัวศรีสุดาจันทร์เสด็จไปประพาสเล่น ณ พระที่นั่งพิมานรัตยาหอพระข้างหน้า ทอดพระเนตรเห็นพันบุตรศรีเทพผู้เฝ้า หอพระ ก็มีความเสน่หารักใคร่พันบุตรศรีเทพ จึงสั่งสาวใช้ให้เอาเมี่ยงหมาก ห่อผ้าเช็ดหน้าไปพระราชทานพันบุตรศรีเทพ พันบุตรศรีเทพรับแล้วรู้ อัจฉาสัยว่า นางพระยามีพระทัยยินดีรักใคร่ พันบุตรศรีเทพจึงเอาดอกจำปา ส่งให้สาวใช้เอาไปถวายนางพระยา นางพระยาก็ยังมีความกำหนดในพันบุตร ศรีเทพเป็นอันมาก จึงมีพระเสาวนีย์สั่งพระยาราชภักดีว่า พันบุตรศรีเทพเป็น ข้าหลวงเดิม ให้เอามาเป็นที่ขุนชินราชรักษาหอพระข้างใน ให้เปลี่ยนขุนชิน ราชออกไปเป็นพันบุตรศรีเทพ รักษาหอพระข้างหน้า ครั้นพันบุตรศรีเทพเป็น ขุนชินราชเข้าไปอยู่รักษาหอพระข้างในแล้ว นางพระยาก็ลอบลักสมัคร สักวาสด้วยขุนชินราชช้านานแล้วดำริจะเอาราชสมบัติให้สิทธิ์แก่ขุนชินราช

(พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา, [29]: 66)

เป็นที่สังเกตว่า **ละครวิฑูและนวนิยาย สุริโยทัย (พ.ศ. 2543) และ ภาพยนตร์และ หนังสือการ์ตูน สุริโยไท (พ.ศ. 2544)** เป็นเรื่องเล่าเพียงสองเรื่อง ที่พระยอดฟ้ามิได้เป็นพระโอรส แท้ๆ ของท้าวศรีสุดาจันทร์ หากแต่เป็นพระโอรสที่เกิดจากมเหสีนางอื่น ความโหดร้ายของพระ นางในเรื่องที่ปลงพระชนม์บุตรแท้ๆ ของตนเอง จึงถูกลดทอนลงไปในเรื่องนี้ และบทบาทในการชิง ราชสมบัตินั้น สำหรับใน **สุริโยทัย** พระนางดูจะทำไปตามที่ขุนเชียนนเรศบงการเสียมากกว่าที่พระ นางจะดำริเอง หลายครั้งที่พระนางแสดงอาการที่ไม่แน่ใจในสิ่งกำลังจะกระทำต่อไป แสดงให้เห็น ว่า แม้พระนางจะเจ้าชู้ และทะเยอทะยาน แต่พระนางก็ไม่ได้เป็นคนโหดร้ายเลือดเย็นมาแต่ดั้งเดิม

ใน **ละครโทรทัศน์และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535-2536)** นั้นมีการ ตีความพฤติกรรมและมูลเหตุของท้าวศรีสุดาจันทร์แตกต่างและน่าเห็นใจมากกว่าเรื่องเล่าอื่นๆ ใน ลักษณะที่พระนางพยายามใช้ขุนชินราชในการปกป้องราชสมบัติให้พระแก้วฟ้า แต่กลับถูกหักหลัง ยึดอำนาจไปเสีย

ใน **นวนิยายเรื่อง บารมีพระแม่ป๋อง ปกพันธรณิน** ได้กล่าวถึงท้าวศรีสุดาจันทร์ไว้ว่า พระองค์เป็นสนมเอกของพระชัยราชา เมื่อพระชัยราชาเสด็จสวรรคต พระเทียรราชา พระอนุชาของพระชัยราชาได้เป็นผู้สำเร็จราชการแผ่นดินแทน เนื่องจากพระแก้วฟ้า พระโอรสของพระชัยราชายังทรงพระเยาว์นัก ส่วนท้าวศรีสุดาจันทร์เป็นผู้สำเร็จราชการภายในพระราชวัง ทรงกุมอำนาจอยู่เบื้องหลัง และท้าวศรีสุดาจันทร์ทรงเห็นว่าพระเทียรราชาเป็นตัวกีดขวางราชกิจของพระองค์ จึงสร้างเรื่องใส่ร้ายพระเทียรราชา จนต้องเสด็จออกผนวช และได้คบชู้กับญาติที่ชื่อพันบุตรศรีเทพ แล้วทรงแต่งตั้งให้พันบุตรศรีเทพ ดำรงตำแหน่งขุนวงศาธิราช เป็นผู้ว่าราชการแผ่นดิน

“...ตอนนั้นเป็นรัชสมัยสมเด็จพระชัยราชาธิราช ท่านมีพระมเหสีหรือเปล่านั้นไม่รู้ไม่มีการเอ่ยถึง รู้แต่ว่ามีพระโอรสชื่อพระแก้วฟ้า ยังเล็กอยู่ เกิดจากท้าวศรีสุดาจันทร์ชื่อนี้ไม่ใช่ชื่อตัว แต่เป็นชื่อตำแหน่งสนมเอก นอกจากนี้พระชัยราชามีพระอนุชาทรงพระนามว่าพระเทียรราชา ตอนพระชัยราชาสวรรคต พระแก้วฟ้าเพิ่งจะมีพระชันษาได้แค่ 11 ปี ยังว่าราชการไม่ได้ พระเทียรราชาจึงได้เป็นผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน ส่วนท้าวศรีสุดาจันทร์ในฐานะพระชนนีพันปีหลวงได้เป็นผู้สำเร็จราชการภายในพระราชวัง ก็คือเป็น ผู้กุมอำนาจอยู่เบื้องหลังพระโอรส กลายเป็นผู้มีอำนาจตัวจริง”

“อ้าว แล้วพระเทียรราชาล่ะคะ?” พัดราชักทันที

“ท้าวศรีสุดาจันทร์คงจะเห็นพระเทียรราชาเป็นตัวกีดขวาง ความสำคัญของนางก็เลยพยายามกดดันด้วยการสร้างเรื่องใส่ร้ายหลายอย่าง จนพระเทียรราชาต้องวางมือจากราชการ ออกผนวชให้หมดเรื่องหมดราวไป เป็นการผ่อนคลายความตึงเครียดและหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง ความจริงการเมืองตอนนั้นก็คงจะปั่นป่วนมีคลื่นใต้น้ำอยู่มาก เพราะว่าท้าวศรีสุดาจันทร์ไม่ได้ว่าการคนเดียว แต่ไปได้ญาติที่ชื่อพันบุตรศรีเทพ พนักงานเฝ้าหอพระ เป็นชู้ แล้วยกขึ้นเป็นใหญ่ ตำแหน่งขุนวงศาธิราช ให้ว่าราชการแผ่นดิน”

(แก้วเก้า, [6]: 15)

ผู้แต่งสร้างตัวละครท้าวศรีสุดาจันทร์ในเรื่องเล่า ให้มีบทบาทใกล้เคียงกับท้าวศรีสุดาจันทร์ หรือแม่อยู่หัว ศรีสุดาจันทร์ตามประวัติศาสตร์ คือ ท้าวศรีสุดาจันทร์ทรงกระทำกรณียกิจอันน่าใจได้ สำเร็จ และแต่งตั้งขึ้นเป็นใหญ่ครองกรุงศรีอยุธยา นอกจากนี้ผู้แต่งยังต้องการนำเสนอภาพของ ท้าวศรีสุดาจันทร์ว่า พระองค์ทรงเป็นขัตติยนารี ที่มีบทบาทสำคัญในทางการเมืองเป็นอย่างมาก พระองค์เป็นสตรี แต่ก็สามารถกุมอำนาจได้เหล่าขุนนางและข้าราชการฝ่ายในไว้ได้ และยังสามารถ กระทำการผลักดันแผ่นดินได้ โดยความเป็นจริงพระเจี๊ยะราชาจะต้องเป็นผู้สำเร็จราชการ แผ่นดินแทนพระแก้วฟ้า แต่พระองค์ทรงใช้สติปัญญาและอำนาจที่มีอยู่ทำให้พระเจี๊ยะราชาต้อง เสด็จออกผนวช และได้แต่งตั้งนายพันบุตรศรีเทพซึ่งเป็นพระญาติขึ้นเป็นผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน เนื่องจากพระองค์ทรงต้องการให้ราชวงศ์ละโว้-อโยธยาขึ้นครองกรุงศรีอยุธยาอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งถือว่ เป็นการต่อสู้เพื่อราชวงศ์ของพระองค์เอง

1.2 พระเจี๊ยะราชา / สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ

เรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัยทุกเรื่องมีกล่าวถึงสมเด็จพระ มหาจักรพรรดิหรือพระเจี๊ยะราชา ในฐานะพระราชสวามีของพระสุริโยทัย ผู้แต่งได้สร้างตัวละครให้ ตรงพระบุคลิกภาพที่ปรากฏในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ว่าสมเด็จพระมหาจักรพรรดิทรงเป็น พระมหากษัตริย์ที่มีพระทัยอ่อนโยน โปรดการทำนุบำรุงศาสนา

ใน ภาพยนตร์และหนังสือการ์ตูน สุริโยไท (พ.ศ. 2544) พระเจี๊ยะราชา ทรงเป็น เจ้านายในราชินิกุลสุพรรณภูมิ เป็นพระโอรสของพระอาทิตย์าทิตยา ทรงเป็นพระญาติผู้หนึ่งของสมเด็จพระ รัชราชธานีราช ภายหลังได้ทรงเสวยราชย์เป็นพระมหากษัตริย์องค์ที่ 17 ของอาณาจักรอโยธยา พระองค์ทรงเป็นพระสวามีพระสุริโยไท ทรงเชี่ยวชาญการคล้องช้างเถื่อน เคยแย่งคล้องชนะพระ สุริโยไทมาแล้ว ในสมัยที่พระองค์ยังเป็นพระเยาวราช พระองค์มีความสุขรอบคอบ ไม่นิยมความ รุนแรง มีรูปร่างบอบบาง ไม่ทรงนิยมการเช่นฆ่าแย่งชิงอำนาจ แต่ถ้ามีภัยมาถึงตัวก็ไม่ถอย

ในพงศาวดารกล่าวถึงพระองค์ไว้ว่า

...ทรงพระนามว่า พระเทียรราชา พระองค์ทรงไว้ซึ่งความเมตตา ทรง
ขยันขันแข็งและทรงมุ่งปรับปรุงทางด้านกฎหมายและศาสนามากกว่า
ปรับปรุงในทางโลก การกุศลในสมัยของพระองค์ก็ดำเนินไปด้วยความ
ยุติธรรม พระองค์ทรงมีพระราชกรณียกิจทางศาสนาที่ดีหลายประการ
โดยเฉพาะการปฏิบัติต่อพวกพราหมณ์และคนจน พระองค์ทรงปรับปรุงวัด
มากกว่าที่จะทรงสร้างป้อมปราการ เนื่องจากพระองค์ไม่ได้เป็นนักรบโดย
กำเนิด ทรงนิยมความก้าวหน้า ทรงประสพแต่ความรุ่งเรืองตลอดรัชสมัยของ
พระองค์และทรงมีช้างเผือกในครอบครองถึง 7 เชือก

(พงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับวัน วลิต, [37]: 204)

ด้วยความอ่อนโยนของพระองค์ ส่วนใหญ่การตัดสินใจพระทัยในเรื่องที่สำคัญของพระเทียร
ราชาในหลายๆ ฉบับ จะตกอยู่กับพระสุริโยทัยแทน โดยเฉพาะ เมื่อพระเทียรราชาทรงผนวช ซึ่ง
เหตุการณ์ที่ส่งผลให้พระเทียรราชาทรงผนวช เพื่อหนีราชภัยจากท้าวศรีสุดาจันทร์ มีความแตกต่าง
ในแต่ละเรื่องเล่าดังนี้

ใน **ละครเวที สุริโยทัย (พ.ศ. 2524)** และ **เสภาเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2532)** เล่าว่า หลังพระแก้วฟ้าครองราชย์ไม่นาน พระเทียรราชาได้เล่าให้พระสุริโยทัยฟังว่า
ท้าวศรีสุดาจันทร์เป็นชู้กับขุนชินราช และปลดพระเทียรราชาออกจากการช่วยราชการ พระเทียร
ราชาหวังว่าภัยจะมาถึงครอบครัวในอนาคต จึงตัดสินใจจะออกผนวช แต่ขุนพิเรนทรเทพกับขุน
อินทรเทพ เข้ามาห้ามไว้ และแจ้งข่าว เจ้าพระยามหาเสนาถูกแทงตาย จึงตั้งใจจะก่อการต่อต้าน
ขึ้น โดยจะยกพระเทียรราชาเป็นหัวหน้า แต่พระเทียรราชาก็มุ่งที่จะออกผนวชต่อไป หลังทรงผนวช
ท้าวศรีสุดาจันทร์ก็แต่งตั้งขุนชินราชเป็นขุนวรวงษา สำเร็จราชการแผ่นดินแทน

ใน **ละครโทรทัศน์และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535-2536)** หลังจากพระดำริเรื่องสร้างกำแพงเมืองของพระเทียรราชาถูกระงับ เพราะทำวศรีสุดาจันทร์ต้องการให้เป็นผลงานของพระแก้วฟ้าในอนาคต พระเทียรราชาก็เริ่มนึกถึงการผนวช

ความโหม่นสที่พระดำริเรื่องสร้างกำแพงเมืองถูกระงับอย่างสิ้นเชิง ทำให้พระเทียรราชาต้องเสด็จมาใช้ความวิเวกสงัดร่มรื่นในบริเวณวัดราชประดิษฐานดับพระอารมณ์เพียงลำพังพระองค์เดียว ทรงดำเนินวนเวียนไปมาด้วยสี่พระพักตร์หม่นหมองจวบจนเสียงทุ้มอ่อนโยนดังขึ้นจากเบื้องพระปฤษฎางค์

“ถ้าความวุ่นวายอยู่ที่ใจ ตัวอยู่นอกวัดหรือในวัดก็ไม่หายทุกข์หรือโงม”...

...พระเทียรราชาแย้มพระสรวล

“กระผมเองชอบวัดนี้มาก ชอบความสงบ ร่มเย็น คิดอยู่เสมอว่า ถ้ามีโอกาสก็อยากจะมาบวชอยู่ให้นานๆ”

(วรยุทธ, [3]: 184-185)

ต่อมาเมื่อพระยามหาเสนาถูกลอบฆ่า และขุนพิเรนทรเทพในชุดอำพราง ผู้ถูกสงสัยว่าเป็นผู้ร้ายเข้ามาหลบในวังของพระเทียรราชา ทำให้ขุนนางและชาวเมืองเพ่งเล็งว่าพระเทียรราชาจะคิดล้มราชบัลลังก์ เพื่อล้างคำครหา พระเทียรราชาจึงตัดสินใจสละตำแหน่งผู้สำเร็จราชการ และออกผนวชต่อไปเพื่อความปลอดภัยของครอบครัวในที่สุด

ใน **ละครวิทยุและนวนิยาย สุริโยทัย (พ.ศ. 2543)** ทันทีที่พระราชพิธีราชาภิเษกของพระยอดฟ้าเสร็จสิ้น ขุนเทียนนเรศและนายจัน ก็ส่งมือสังหารชาวเขมรและญวน เข้าจู่โจมวังของพระเทียรราชา ตามคำขู่ของพระนางศรีสุดาจันทร์ ระหว่างที่พระเทียรราชากำลังนำขบวนตำรวจ

ของหลวงศรียศมาช่วย พระสุริโยทัยก็นำคนในวัง มาใช้อาวุธปืนต้านทานมือสังหารเอาไว้ได้ หลังเหตุการณ์นี้ พระเทียรราชาจึงออกผนวช เพื่อความปลอดภัยของครอบครัวพระองค์ ขณะที่ **ภาพยนตร์และหนังสือการ์ตูน สุริโยไท (พ.ศ. 2544)** จะเริ่มเหตุการณ์เร็วกว่าเรื่องเล่าอื่นๆ คือ เมื่อแม่หยั่วศรีสุดาจันทร์ลอบวางยาพิษเพื่อปลงพระชนม์พระไชยราชา ก็มีการใส่ความเป็นฝีมือของพระเทียรราชา ก่อนที่พระเทียรราชาจะถูกจับกุม พระองค์ก็ชิงผนวชไปได้สำเร็จเสียก่อน หลังจากนั้นจึงได้มีการสถาปนาพระยอดฟ้าขึ้นเป็นกษัตริย์ ส่วน **นวนิยาย บารมีพระแม่ป๊อง ปกพันธ์นิ (พ.ศ. 2545)** ตัวละครในยุคปัจจุบันได้ถกเถียงถึงประวัติศาสตร์ในยุคนั้นๆ ปกพันธ์เล่าไว้เพียงว่า ทำวศรีสุดาจันทร์เห็นพระเทียรราชาเป็นตัวกีดขวางความสำคัญของนางและพระแก้วฟ้า จึงพยายามกดดันด้วยเรื่องใส่ร้ายต่างๆ จนพระเทียรราชาวางมือจากราชการ และออกผนวชไปในที่สุด

ทุกเรื่องเล่าระบุตรงกันว่า ช่วงที่พระเทียรราชาออกผนวช พระสุริโยทัยคือผู้ปกครองดูแลวังซ้ายและครอบครัวต่อไป รวมทั้งการตัดสินใจต่างๆ ในเรื่องการก่อการโค่นล้มทำวศรีสุดาจันทร์กับขุนวรวงศา ของขุนพิเรนทรเทพ การตัดสินใจของพระสุริโยทัยจึงต้องเด็ดขาด กล้าหาญ เข้มแข็ง และรอบคอบเป็นอย่างยิ่ง

1.3 พันบุตรศรีเทพ / ขุนชินราช / ขุนวรวงศาธิราช

พงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขาได้กล่าวถึงขุนวรวงศาว่าร่วมมือกับทำวศรีสุดาจันทร์ ก่อกบฏพระยอดฟ้า ดังข้อความที่ว่า

ครั้นศักราช 891 ปีฉลู เอกศก (พ.ศ. 2072) วันอาทิตย์ ขึ้น 5 ค่ำ เดือน 8

ขุนวรวงศาเจ้าแผ่นดิน คิดกันกับแม่อยู่หัวศรีสุดาจันทร์ ให้เอาพระยอดฟ้าไปประหารชีวิตเสีย ณ วัดโคกพระยาแต่พระศรีศิลป์น้องชายพระชนม์ได้เจ็ดพรรษานั้นเลี้ยงไว้ สมเด็จพระยอดฟ้าอยู่ในราชสมบัติปีหนึ่งกับสองเดือน

(พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา, [29] : 67)

ซึ่งต่างจากพงศาวดารที่พระยอดฟ้าถูกประหาร หรือในเรื่องอื่นที่ถูกลอบปลงพระชนม์ ในเรื่องนี้พระยอดฟ้า ถูกขุนเขียนนเรศปลงพระชนม์ต่อหน้าพระนางศรีสุดาจันทร์ และขุนนางฝ่ายตนเองอย่างโหดเหี้ยม อย่างไรก็ตาม ขุนเขียนนเรศแต่กลับไม่มีความสามารถในเชิงดาบการต่อสู้ จึงถูกขุนอินทรเทพสังหารอย่างง่ายดาย

ใน ภาพยนตร์และหนังสือการ์ตูน สุริโยไท (พ.ศ. 2544) พันบุตรศรีเทพเป็นพราหมณ์หนุ่มผ้าขาว มีสายธูราซึ่งทำด้วยเส้นด้าย ขมวดเป็นปมคล้องคอ บุตรเจ้าเมืองศรีเทพ เชื้อสายราชวงศ์ละโว้-อโยธยา (หรืออู่ทอง) ราชวงศ์ผู้สถาปนากรุงศรีอยุธยา เช่นเดียวกับท้าวศรีสุดาจันทร์ ทั้งนี้เนื่องจาก ละโว้มีสายสัมพันธ์ยาวนาน กับบ้านเมืองทางภาคอีสาน ต่อเนื่องไปจนถึงขอม เมืองพระนครหลวง ที่สำคัญคือสายตระกูลดังกล่าว ถือเป็นตระกูลศักดิ์สิทธิ์ ที่ไม่อาจต้องโทษถูกประหารตามกฎหมาย ของกรุงศรีอยุธยาตำแหน่งเดิมคือ พันบุตรศรีเทพ และขุนชินราช เป็นผู้รอบรู้ในสรรพวิทยาการต่างๆ เป็นพราหมณ์เฝ้าหอบพระหน้า ภายหลังลอบเป็นชู้กับท้าวศรีสุดาจันทร์ และถูกหนุ่ให้ขึ้นเป็นกษัตริย์ ขุนวรวงศาธิราช แทนพระไชยราชาธิราช ครองราชสมบัติ พ.ศ. 2091 ตั้งนายจัน น้องชายอยู่บ้านมหาโลกเป็นพระมหาอุปราช อยู่ในอำนาจเพียง 42 วัน จึงถูกลอบปลงพระชนม์

สรุปแล้ว ขุนวรวงศา มิใช่ทหารนักรบ ฉะนั้นฝีมือการต่อสู้ ก็จึงแตกต่างไปตามการตีความของแต่ละเรื่องเล่า รวมทั้งความรักที่มีต่อท้าวศรีสุดาจันทร์ มีตั้งแต่หลงใหล ใช้เป็นเครื่องมือ และหวังฆ่าทิ้งเสีย

1.4 ขุนพิเรนทรเทพ / สมเด็จพระมหาธรรมราชา

ผู้แต่งได้สร้างให้สมเด็จพระมหาธรรมราชามีพระบุคลิกภาพที่เหมาะสมแก่การเป็นกษัตริย์ คือ มีความเฉลียวฉลาด และเป็นนักรบที่เก่งกล้าสามารถ ดังใน **ละครโทรทัศน์และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535-2536)** และ **ภาพยนตร์และหนังสือการ์ตูน สุริโยไท (พ.ศ. 2544)** ที่มีเหตุการณ์ที่ขุนพิเรนทรเทพทำศึกทางเหนืออย่างกล้าหาญ

ใน **ละครวิฑูและนวนิยาย สุริโยทัย (พ.ศ. 2543)** ชุนพิเรนทรเทพ เป็นพระญาติทางเหนือของพระสุริโยทัย มีบุคลิกภาพที่เฉลียวฉลาด และเป็นนักรบที่เก่งกล้าสามารถ ในเรื่องนี้ ชุนพิเรนทรเทพ ไม่ได้มีความสัมพันธ์กับพระสุริโยทัยลึกซึ้ง เป็นเพียงพระญาติ และลูกน้องที่จงรักภักดีเท่านั้น แต่ใน **ภาพยนตร์และหนังสือการ์ตูน สุริโยไท (พ.ศ. 2544)** ชุนพิเรนทรเทพ เป็นผู้กล้าหาญเด็ดเดี่ยว จงรักภักดีต่อพระสุริโยไท มีบิดาเชื้อสายราชวงศ์พระร่วง เช่นเดียวกับพระสุริโยไท มารดาเป็นราชวงศ์เดียวกับพระไชยราชา เป็นหัวหน้ากลุ่มฝ่ายเหนือ ก่อการล้มล้างขุนชินราช-แม่หยั่วศรีสุตาจันทร์ และนำราชบัลลังก์ถวายให้พระเพ็ชรราชา ชุนพิเรนทรเทพ เป็นคนคนเดียวกับ "ออกญาพิษณุโลก" ซึ่งในสมัยพระไชยราชา ถูกลดอำนาจ และเรียกตัวเข้ามาอยู่ในพระนคร ภายหลังก่อการล้มล้างขุนชินราชแล้ว เมื่อสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ (พระเพ็ชรราชา) เสดยราชสมบัติกรุงศรีอยุธยา (พ.ศ. 2091) พระองค์จึงพระราชทานฐานันดรเจ้าผู้ครองแคว้นสุโขทัยเดิมคือพระมหาธรรมราชา กลับไปครองเมืองพิษณุโลก ตบแทนชุนพิเรนทรเทพผู้เป็นต้นคิดในการชิงอำนาจ ทั้งพระราชทานพระวิสุทธิกษัตริ พระราชธิดาให้

นอกจากความสัมพันธ์กับพระสุริโยทัยที่กล่าวไปก่อนแล้วนั้น ความสัมพันธ์ที่ไม่ดีของพระมหาธรรมราชา กับพระมหินทร์ **ละครโทรทัศน์และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535-2536)** จะมีการปูเรื่องนี้ไว้ อันเป็นชนวนเหตุหนึ่งของการเสียกรุงครั้งที่ 1 ส่วนใน **ภาพยนตร์และหนังสือการ์ตูน สุริโยไท (พ.ศ. 2544)** เน้นความสัมพันธ์ในเชิงความรักหนุ่มสาวระหว่างชุนพิเรนทรเทพและพระสุริโยไทมากกว่าในเรื่องเล่าอื่นๆ ซึ่งจะสนิทอย่างมากคือเป็นพระญาติกัน แต่ใน **สุริโยไท** ความสัมพันธ์ของสองคนนี้อยู่ในระดับของคนรักเก่า ซึ่งใน **นวนิยาย บารมีพระแม่ป้องปกพิณธรณิน (พ.ศ. 2545)** พระมหาธรรมราชาไม่ได้ปรากฏตัวในเรื่อง แต่ถูกกล่าวถึงอยู่เสมอๆ บิวนที่ได้ตระหนักถึงความสัมพันธ์ของพระองค์กับพระสุริโยทัย และมองว่า ถ้าพระสุริโยทัยไม่สิ้น ก็จะมีที่ยึดเหนี่ยวให้พระมหาธรรมราชา ร่วมมือกับอยุธยาจนถึงที่สุด มากกว่าจะไปร่วมมือกับหงสาวดีแทน ใน **ละครโทรทัศน์และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535-2536)** ชุนพิเรนทรเทพ มีวัยที่ใกล้เคียงพระสวสดีมากกว่า และเนื้อเรื่องเน้นความรักของคู่นี้มาก

2. ตัวละครที่สมมติขึ้นมาใหม่

ในเรื่องเล่าทุกเรื่อง ล้วนมีตัวละครที่สมมติขึ้นมาใหม่ ผสมอยู่เพื่อความสมบูรณ์ เนื่องจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ จะระบุเพียงแต่บุคคลที่มีความสำคัญ และมีตำแหน่งหน้าที่ หากแต่ตัวละครสมมติส่วนใหญ่ มิได้มีบทบาทสำคัญ เป็นตัวละครเอกเหมือนดังตัวละครตามประวัติศาสตร์ เว้นแต่เรื่อง **บารมีพระแม่ป๋อง ปกพันธรณิน** ที่ตัวละครเอกหลายตัว เป็นตัวละครที่สมมติขึ้นมาใหม่

“เมื่อเขียนนิยายในแนวของ “แก้วแก้ว” ซึ่งเป็นจินตนิยายแล้ว จึงตัดสินใจเลือกพระเอกนางเอกอยู่กันคนละยุค พระมหามนตรีจึงถูกสมมติขึ้นเป็นตัวเอก ไม่มีตัวจริง เพื่อรสชาติของนิยาย ซึ่งถ้ามีแต่เหตุการณ์ประวัติศาสตร์ล้วนๆ ก็จะไม่รสชาติไป”

(แก้วแก้ว, [6]:240)

เรื่อง**บารมีพระแม่ป๋อง ปกพันธรณิน** ผู้แต่งได้สร้างตัวละครสมมติขึ้นมาใหม่คือปวินท์ และพัตราเพื่อให้เรื่องดำเนินไปตามโครงเรื่องที่ผู้แต่งกำหนดไว้ ผู้แต่งได้กล่าวถึงปวินท์ว่าเขาเป็นนักศึกษาระดับปริญญาโททางด้านประวัติศาสตร์ ส่วนพัตรานั้นเป็นหญิงสาวที่ไปเรียนต่างประเทศ ทำให้ไม่ค่อยรู้เรื่องราวประวัติศาสตร์ไทยมากเท่าไร แต่ทั้งคู่และเพื่อนๆ ได้ชักชวนกันมาเที่ยวที่อยุธยาและไปกราบอนุสาวรีย์สมเด็จพระสุริโยทัยที่ทุ่งมะขามหย่องจนเกิดพลัดหลงมิดีย้อนกลับไปยังเหตุการณ์ในสมัยสมเด็จพระเจ้าจักรพรรดิช่วงเกิดเหตุการณ์รบกับพม่าจนต้องสูญเสียสมเด็จพระสุริโยทัย ทั้งคู่พยายามบอกเหตุการณ์ในอนาคตให้สมเด็จพระสุริโยทัยทรงทราบและเปลี่ยนพระทัยไม่ให้เข้ารบเพื่อไม่ให้เกิดการสูญเสีย แต่ในที่สุดพระองค์ก็ทรงออกศึกและสิ้นพระชนม์ในสนามรบ ปวินท์และพัตราก็กลับสู่ปัจจุบันโดยรู้ว่าไม่มีใครสามารถเปลี่ยนแปลงเหตุการณ์ที่ผ่านมาไปแล้วได้ ดังตอนที่พระมหานาคกล่าวว่า

“ทุกสิ่งทุกอย่างย่อมเป็นไปตามกรรม อันได้แก่การกระทำของตนเอง
ไม่ว่าในอดีตกาล ฤๅปัจจุบันกาล ผู้ไม่ประมาทจักทำตนให้พร้อมเสมอ โยม
ทั้งสองเป็นผู้ประพฤติดี ประพฤติชอบแล้ว ขอให้กลับไปด้วยดีเถิด อย่าได้เสีย
อกเสียใจต่อสิ่งใดเลย สิ่งเหล่านี้อยู่นอกวิสัยที่โยมจักแก้ไขได้

(แก้วเก้า, [6]: 210)

เอกสารทางประวัติศาสตร์ไม่ปรากฏเรื่องราวของปวินท์และพัตราแต่อย่างใด แต่ผู้แต่ง
สร้างตัวละครนี้ขึ้นมาเพื่อให้ดำเนินไปตามโครงเรื่องที่กำหนดไว้ และต้องการสื่อแนวคิดว่าทุกสิ่งทุก
อย่างย่อมเป็นไปตามชะตากรรมไม่สามารถเปลี่ยนแปลงอะไรได้ และเพื่อนำเสนอภาพชัตติยนารี
ไทยในนวนิยายให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ตัวละครใหม่มีทั้งหมด 3 ตัว ได้แก่ ปวินท์ พัทธา และพระมหา
มนตรี

2.1 ปวินท์

ผู้แต่งได้สร้างให้ปวินท์ เป็นนิสิตปริญญาโท สาขาวิชาประวัติศาสตร์ วันหนึ่งปวินท์กับ
เพื่อนๆ เดินทางไปเที่ยวจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และได้ไปกราบไหว้พระบรมราชินีอนุสาวรีย์
สมเด็จพระสุริโยทัย ปวินท์ได้นำเรื่องราวในประวัติศาสตร์มาเล่าให้เพื่อนๆ ฟังเกี่ยวกับความกล้า
หาญของพระสุริโยทัยที่ทรงเสด็จออกทำศึกกับหงสาวดี และยกย่องว่าพระองค์ทรงเป็นชัตติย
นารีโดยแท้ ผู้แต่งสร้างตัวละครปวินท์ขึ้นมา เพื่อเป็นช่องทางในการนำเสนอภาพของพระสุริโยทัย
ว่าพระองค์ทรงเป็น ชัตติยนารีที่มีความกล้าหาญ และมีความรู้ในเชิงวิชาคชศาสตร์ ทรงสามารถ
บังคับช้างได้ และความกล้าหาญ ความเข้มแข็งของพระองค์ พระองค์จึงกล้าแต่งองค์เป็นชายออก
ทำศึกกับหงสาวดี และภาพของพระสุริโยทัยนี้สะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติของผู้แต่งที่ว่า แม้พระองค์จะ
เป็นสตรี แต่พระองค์ก็ทรงเข้มแข็งและกล้าหาญไม่แพ้บุรุษเช่นกัน

เมื่อปวินท์ได้พลัดหลงเข้าไปในสมัยอยุธยา และได้เข้าไปหาพระสุริโยทัยในวิหารพระศรีสรร
เพชญ์ เพื่อกราบทูลมิให้พระสุริโยทัยออกรบ เนื่องจากพระองค์ต้องสิ้นพระชนม์บนคอช้าง ถ้าพระ

สุริโยทัยไม่เสด็จออกรบจะได้อยู่เป็นหลักให้พระมหินทราและพระมหาธรรมราชาทรงเกรงพระทัยจะได้ไม่กล้าบาดหมางกัน ผู้แต่งสร้างตัวละครปวินท์ขึ้นมา เพื่อช่วยนำเสนอภาพความขัดแย้งพระมหินทราและพระมหาธรรมราชา ซึ่งได้กลายเป็นชนวนของการสูญเสียกรุงศรีอยุธยาในครั้งแรก และยังสะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติของผู้แต่งที่มีต่อพระสุริโยทัยว่า แม้พระองค์จะเป็นเพียงสตรี แต่พระองค์ก็ทรงมีอำนาจจนเป็นที่เกรงพระทัยต่อพระมหาธรรมราชา และพระโอรสเช่นกัน

2.2 พัตรา

ผู้แต่งสร้างให้พัตรา เป็นผู้หญิงสมัยใหม่ มีความมั่นใจในตัวเองกำลังศึกษาอยู่ที่ประเทศอังกฤษ และได้มาเที่ยวที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยากับปวินท์ และพลัดหลงเข้าไปในสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี วันหนึ่งพัตราต้องนำสายผักบัวไปให้พวกวิเศษในวังหลวง โดยใช้เส้นทางลัดผ่านอุทยานบังเอิญมีขบวนเสด็จของพระสุริโยทัยผ่านมา จึงถูกพวกโขลงจับได้ แต่พระสุริโยทัยมิได้เอาผิดกับพัตราแต่อย่างใด ทำให้พัตราซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์เป็นอย่างมาก และไม่นำเชื่อว่าขัตติยนารีผู้อ่อนโยนจะกล้าหาญเด็ดเดี่ยว เสด็จออกทำศึกสงคราม

ต่อมาพัตราได้เข้าเฝ้าพระสุริโยทัย เพื่อทูลขอขอร้องมิให้พระองค์ทรงเสด็จออกทำศึกกับหงสาวดี แต่พระสุริโยทัยทรงประสงค์จะเสด็จออกทำศึก เพื่อปกป้องพระสวามีและเพื่อชาติบ้านเมืองให้อยู่รอดปลอดภัย ถึงแม้ว่าพระองค์จะทรงทราบแล้วว่าจะต้องสิ้นพระชนม์ในกาลศึกครั้งนี้ก็ตาม แต่พระองค์ก็ยังเสด็จออกทำศึกกับหงสาวดี ทำให้พัตราเกิดความรู้สึกซาบซึ้งในความกล้าหาญเด็ดเดี่ยวและความเสียสละของพระองค์ที่ยอมเสียสละพระชนม์ชีพเพื่อบ้านเมือง

เมื่อปวินท์กับพัตราได้กลับมาสู่ในโลกปัจจุบันอีกครั้ง ทั้งสองได้กลับมาเที่ยวที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อกราบไหว้พระบรมราชินีอนุสาวรีย์สมเด็จพระสุริโยทัยอีกครั้ง แล้วปวินท์กับพัตราก็ได้ชื่นชมยกย่องในวีรกรรมอันยิ่งใหญ่ของพระสุริโยทัยที่ทรงเป็นขัตติยนารีที่มีความเมตตา กรุณา ยอมเสียสละอุทิศชีวิตของพระองค์เพื่อแผ่นดิน

ผู้แต่งสร้างตัวละครพัทธราชันขึ้นมาเพื่อช่วยนำเสนอภาพของขัตติยนารีไทย ในด้านความมีเมตตากรุณา ความกล้าหาญเด็ดเดี่ยว และความเสียสละของพระสุริโยทัยให้เด่นชัดยิ่งขึ้น ซึ่งเห็นได้จากความรู้สึกนึกคิดของตัวละครที่ถ่ายทอดออกมา ไม่ว่าจะเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นในจิตใจของตัวละคร และบทสนทนาหรือคำพูดของตัวละครที่กล่าววยกย่องชื่นชมในความเป็นขัตติยนารี ซึ่งสิ่งเหล่านี้เรียกได้ว่าเป็นมุมมอง เป็นความคิดเห็นของผู้แต่งที่ต้องการจะสื่อแนวคิดบางอย่างเกี่ยวกับสตรีที่สำ สตรีเป็นเพศที่มีความอ่อนโยน มีจิตใจเมตตากรุณา แต่ในขณะเดียวกันสตรีก็มีความกล้าหาญเด็ดเดี่ยว ไม่กลัวตายสละชีวิตเพื่อประเทศชาติบ้านเมืองได้เช่นกัน

2.3 พระมหารามณตรี

ผู้แต่งสร้างให้พระมหารามณตรี เป็นทหารเอกคอยติดตามอารักขาพระสุริโยทัย เป็นบุตรชายของหมื่นราชเสน่หาข้าหลวงเดิมในพระมหาจักรพรรดิที่เคยเสียดายพร้อมขุนพิเรนทรเทพ กำจัดขุนรวงศาธิราชโจรปล้นบัลลังก์ และได้พบพัทธราชันที่หลงย้อนเข้าไปในสมัยกรุงศรีอยุธยา เกิดเป็นความรักระหว่างคนสองยุคสมัย ครั้นกรุงศรีอยุธยาทำศึกสงครามกับหงสาวดี พระมหาจักรพรรดิพระสุริโยทัย พร้อมทั้งพระโอรสและพระธิดา 3 พระองค์ ได้แก่ พระราเมศวร พระมหินทรา พระบรมดิลก ทรงออกรบในการศึกครั้งนี้ด้วย พระมหารามณตรีได้เฝ้าหน้าขึ้น มองขัตติยนารีทั้งสองพระองค์ที่ประทับอยู่บนหลังช้าง เพื่อเตรียมออกรบกับหงสาวดี ผู้แต่งสร้างตัวละครพระมหารามณตรีขึ้นมาเพื่อต้องการให้นำเสนอภาพขัตติยนารีทั้งสองพระองค์ คือพระสุริโยทัย และพระบรมดิลก ที่ทรงกล้าหาญแต่งองค์เป็นชายท่าทางทะมัดทะแมงเยี่ยงพระมหาอุปราช ออกรบกับหงสาวดี เหมือนทุกครั้งที่พระองค์ทรงเสด็จตามพระมหาจักรพรรดิไปประพาสตามหัวเมืองต่างๆ ซึ่งแสดงให้เห็นบทบาทของภรรยาที่ดี คอยช่วยเหลือพระสวามี และติดตามคอยปรนนิบัติพระสวามี ไม่ว่าจะหนทางจะลำบากแค่ไหนก็ตาม

จุดเหมือนและจุดต่าง ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัยฉบับต่างๆ

ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัยฉบับเดียวกัน แต่มีหลายสื่อ คือ **ละครโทรทัศน์** และ **นวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535-2536)**, **ละครวิทยุและนวนิยาย สุริโยทัย (พ.ศ. 2543)**, และ **ภาพยนตร์และหนังสือการ์ตูน สุริโยไท (พ.ศ. 2544)** ไม่พบข้อแตกต่างระหว่างสื่อ ที่มีนัยยะสำคัญกับเนื้อเรื่อง และเรื่องเล่าในแต่ละสื่อ มีความเหมือนกันโดยทั้งหมด

“หากนำบทละครโทรทัศน์มาเรียบเรียงเป็นนิยายให้อ่านเอาเรื่อง ย่อมให้อรรถรสได้น้อยกว่าเรื่องที่แต่งขึ้นมาเพื่อเป็นนิยายโดยตรงแน่นอน พ็อกเก็ตบุ๊กเรื่องสมเด็จพระสุริโยทัยก็เช่นกัน เป็นนิยายที่เรียบเรียงจากบทละคร จึงไม่มีอะไรแตกต่างกันในด้านการดำเนินเรื่อง ในโทรทัศน์ และไม่มีวามสมบูรณ้อย่างเช่นนวนิยายแท้ๆด้วย”

(วรยุทธ พิชัยศรทัต, สัมภาษณ์, 2557)

ยกเว้น **ละครวิทยุและนวนิยาย สุริโยทัย (พ.ศ. 2543)** ที่ฉบับนวนิยาย มีเนื้อหาเหตุการณ์ต่อจากหลังสมเด็จพระสุริโยทัยสิ้นพระชนม์เล็กน้อย ซึ่งไม่ได้ส่งผลกระทบต่อเนื้อเรื่องแต่อย่างใด

“เพิ่มข้อมูลรูปภาพ เพื่อให้ข้อมูลน่าเชื่อถือ ช่วยเสริมจินตนาการแก่ผู้อ่าน เนื้อหาไม่แตกต่างจากละครวิทยุ ไม่ได้เพิ่มเติมสาระแต่ประการใด เว้นเสียเชิงอรรถท้ายหน้าที่จำเป็นต้องเพิ่ม เพื่อขยายที่มาของหลักฐานทางประวัติศาสตร์”

(ศีกเดช กันตามระ, สัมภาษณ์, 2557)

นอกจากนี้ ระหว่างเรื่องเล่าคนละชุดกัน ก็ยังพบ ความคล้ายและความต่างดังต่อไปนี้ ความคล้าย เช่น เนื้อหาของ **ละครเวที สุริโยทัย (พ.ศ. 2524)** กับ **เสภาเฉลิมพระเกียรติ**

สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2532) เกือบจะเป็นเนื้อหาเดียวกัน แสดงถึงอิทธิพลที่ส่งผลต่อกันด้วยความใกล้เคียงของยุคสมัย หรือ ฉากที่สอง หลังการเปิดตัว สมเด็จพระสุริโยทัย มักจะเป็นฉากเปิดตัวพระโอรสพระธิดา ในระหว่างการล้อมรบด้วยตัวสมเด็จพระสุริโยทัยเอง กับฝรั่งโปรตุเกสผู้ชายเป็นพบว่า **ละครเวที สุริโยทัย (พ.ศ. 2524)**, **เสภาเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2532)**, **ละครโทรทัศน์และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535-2536)**, **ละครวิทยุและนวนิยาย สุริโยทัย (พ.ศ. 2543)**, **ภาพยนตร์และหนังสือการ์ตูน สุริโยไท (พ.ศ. 2544)** ทั้ง 5 เรื่อง ล้วนเดินเรื่องในทำนองนี้ทั้งสิ้น ทั้งที่ไม่พบเนื้อหาในพงศาวดาร เป็นไปได้ว่า ด้วยอิทธิพลของ **ละครเวทีสุริโยทัย** ที่ใส่ฉากเปิดตัวพระโอรสพระธิดา ในระหว่างการล้อมรบ เพื่อให้การออกรบของสมเด็จพระสุริโยทัยในตอนจบ มีเหตุมีผลมากขึ้น ด้วยความที่พระนางเป็นนักรบอยู่ตลอดนั่นเอง อีกเรื่องคือ การตัดสินใจของพระสุริโยทัย ในแผนการโค่นล้มอำนาจของท้าวศรีสุดาจันทร์ ซึ่งทุกเรื่องเห็นพ้องกันตรงที่ พระสุริโยทัยมีส่วนในการโค่นล้มท้าวศรีสุดาจันทร์ ทั้งที่ในพงศาวดารมิได้ระบุเอาไว้ คงเพราะว่า ในขณะนั้น พระเทียรราชาทรงผนวชอยู่ จำเป็นต้องมีผู้ตัดสินใจในเรื่องการประสานเรื่องการเมืองกับกลุ่มของขุนพิเรนทรเทพแทน ซึ่งเนื้อหาเหล่านี้ไม่ได้มีปรากฏในพระราชพงศาวดารฉบับใด จึงเห็นได้ว่า เนื้อเรื่องเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัยที่เหมือนกันซึ่งเพิ่มมาในทุกๆ เรื่อง ก็เพื่อแสดงภาพความเป็นสตรีที่เก่งกาจทั้งในด้านการรบและการเมืองให้เด่นชัดยิ่งขึ้น

“ผมเข้าใจว่า การนำพงศาวดารมาทำเป็นละคร น่าจะเริ่มมาจากคุณสมภพ แล้วคนอื่นก็เอาไปใช้ ผมไปดูภาพยนตร์ที่เกี่ยวกับเรื่องนี้ มันคล้ายกับของคุณสมภพมากเลย แต่ก็เคลมไม่ได้ เพราะคุณสมภพก็เอามาจากพงศาวดาร คนอื่นก็เอามาจากพงศาวดาร อยู่ที่ว่าเราจะสร้างพล็อตหรือสตอรี่ ยังไงอีกเรื่อง”

“ละครเรื่องนี้เป็นละครปลุกใจ แต่คือละครคุณสมภพ จะมีรักโศก สะเทือนใจ ตลกไปกษา แต่ไม่มีตลกโวยวาย จะมีฉากปะทะคารมเป็นคาแรกเตอร์อย่างหนึ่ง บุคลิกของพระสุริโยทัยค่อนข้างจะเป็นในลักษณะของผู้หญิงที่เก็บความรู้สึกเก่ง สุขุมรอบคอบ เป็นแม่เมือง เป็นคนที่เข้มแข็งและเก็บความรู้สึกเก่ง อย่างพระสุริโยทัย ถ้าจะต้องปะทะตัวละครอีกฝ่าย ก็จะมีการปะทะฝีปากฝีมือกัน แสดงให้เห็นจุดยืนของแต่ละฝ่ายชัดเจน คือพุดง่าย ๆ

ฝ่ายศรีสุตาจันทร์ก็เป็นไฟ สุริโยทัยก็เป็นน้ำ ความคิดก็ลึกซึ้ง ก็ไม่ได้ล้ำเส้น
สามี่

ละครคุณสมภพในภาพรวมเนี่ย ตัวละครมีชีวิตชีวามาก เป็นมนุษย์
ธรรมดา มีรักโลภโกรธหลง ไม่ได้เป็นมนุษย์ที่คล้ายๆ สัตว์นรก หรือมีแต่
อุดมการณ์ไม่มีชีวิตชีวา จะมีข้อผิดพลาด เรื่องรักเรื่องใคร่ ถึงได้มีรสมีชาติ
และคุณสมภพก็เป็นคนกล้าทำของพรรคนี้”

(สุรพล วิรุฬกรักษ์, สัมภาษณ์, 2557)

“อาจารย์สมภพ จันทรประภา เคยแนะนำไว้ว่า แม้เราจะมีข้อมูล
ทางประวัติศาสตร์ของเรื่องนั้นๆ อยู่มากพอแล้ว แต่เมื่อเขียนเป็นบทละคร ก็
ต้องให้มีรสชาติอย่างละคร คนดูจึงจะสนุกไปด้วย ละครของอาจารย์สมภพ
จึงมักจะเพิ่มตัวนางอีกเข้ามาเป็นคู่ปรับของตัวเอกหรือนางคนใช้ที่ต่ำแก่งๆ
เข้ามาเข้ามาเป็นบริวารของตัวเอกด้วยเสมอ แต่ที่สำคัญตัวละครที่เพิ่มเข้า
มาจะต้องไม่ทำลายเรื่องราวหรือบดบังความสำคัญของตัวละคร
ประวัติศาสตร์เป็นอันขาด”

(วรยุทธ พิชัยศรทัต, สัมภาษณ์, 2557)

จะพบว่า **ละครเวที สุริโยทัย (พ.ศ. 2524)** เป็นเรื่องแรก ที่สร้างโครงเรื่องของตัวเองแล้ว
เกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัยขึ้นมา นอกเหนือจากในพงศาวดาร ซึ่งมีเพียงเหตุการณ์พระสุริโยทัย
ขาดคอช้างจากเดียว แม้ว่าในเรื่องเล่าฉบับอื่นๆ จะมีความต่างในรายละเอียด แต่ก็ยังคงมีความ
คล้ายคลึงกัน

ความต่าง เช่น เนื้อหาของ **ละครโทรทัศน์และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ.
2535-2536)** ที่มีรายละเอียดของตัวละครปลีกย่อยเพิ่มเข้ามามาก เมื่อเทียบกับเรื่องเล่าอื่นๆ ด้วย
ธรรมชาติของละครโทรทัศน์ ที่เป็นสื่อที่มีเวลาเล่าเรื่องที่ยาวนานกว่าสื่อชนิดอื่น จึงมีจุดสุดยอดของ

เนื้อเรื่องอยู่เป็นระยะ และมากกว่าเรื่องเล่าอื่นที่มีลำดับเหตุการณ์คล้ายๆ กัน แต่ก็มีข้อจำกัดที่การบรรยายรายละเอียดในแต่ละฉาก จะไม่ลงลึกในรายละเอียดเท่าที่นิยาย แต่แลกมาด้วยปริมาณของฉากที่ดำเนินเรื่องมีจำนวนมากแทน

“จุดมุ่งหมายในการสร้างละครประวัติศาสตร์แต่ละเรื่องของผมไม่ได้ต่างกันนัก นั่นคืออยากทำเรื่องราวในประวัติศาสตร์ช่วงนั้นๆ ออกมาให้เป็นภาพตามที่จินตนาการไว้อย่างสมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะเงินทุนทำได้ เพื่อให้เกิดความตื่นตาตื่นใจแก่ผู้ชม โดยเฉพาะเหตุการณ์สำคัญๆ ที่เคยรู้กันมา และผมเห็นว่าเรื่องราวช่วงหนึ่งในประวัติศาสตร์นั้น สามารถใช้เป็นพล็อตละครที่ชวนติดตาม มีความประทับใจ ให้อารมณ์ได้หลากหลายและให้คติธรรมได้ไม่แพ้กันเรื่องหนึ่งๆ เหมือนกัน เมื่อทำเป็นละครน่าจะให้ความสนุกได้เช่นเดียวกับละครที่แต่งเรื่องขึ้นมาใหม่

เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำละครเรื่องนี้ ผมจึงมาหาว่ามีจุดไหนที่จะ “ติดตาติดใจ” คนดูได้บ้าง เพื่อจะได้ขยายเรื่องที่จุดนั้น ก็พบว่าในช่วงนั้นมีเรื่องของพระเจ้าตะเบ็งชเวตี้และบุเรงนองรุกรานแผ่นดินไทย เรื่องทหารโปรตุเกสในกองทัพไทย เรื่องการรบกับเชียงใหม่ เรื่องพระชัยราชากับท้าวศรีสุดาจัน เรื่องขุนวรวงศาขึ้นนั่งบัลลังก์เป็นท้าวราช เรื่องลูกชายลูกสาวแต่ละคนของพระสุริโยทัย เรื่องความผูกพันระหว่างขุนพิเรนทรเทพกับพระสวสดี เรื่องการกบฏโค่นล้มขุนวรวงศา และ เรื่องการรบคราวเสียพระสุริโยทัย ซึ่งเรื่องเหล่านี้เชื่อว่าคนดูส่วนใหญ่ยังไม่เคยรู้ว่าเรื่องราวจะมาเกี่ยวข้องกันได้อย่างไร จึงนับว่าเป็นละครประวัติศาสตร์ที่มีบรรยากาศและจุดเร้าอารมณ์แบบละครชีวิตหรือเป็นดราม่าผสมอยู่มาก และมีโครงเรื่องใหม่ๆ ชวนให้ติดตามดูพอสมควร ผมเลือกที่จะขยายเรื่องราวแวดล้อมให้เป็นเรื่องสนุกแบบละคร มากกว่าจะขยายเรื่องราวของตัวพระสุริโยทัยเอง เพราะไม่สามารถหาหลักฐานได้ว่าพระสุริโยทัยเป็นใครมาจากไหน อีกทั้งยังถือเป็นเหมือนจรรยาบรรณของคนทำละครประวัติศาสตร์ว่า การแต่งเติมช่องว่างที่ขาดหายไปในประวัติศาสตร์ด้วยวิธีผูกเรื่องขึ้นเองนั้น เป็นการทำลายประวัติศาสตร์มากกว่าสร้างสรรค์

(วรยุทธ พิชัยศรทัต, สัมภาษณ์, 2557)

เหตุการณ์ใหม่ใน **สมเด็จพระสุริโยทัย** ที่ไม่พบในเรื่องเล่าอื่นๆ เช่น ความสัมพันธ์และ พัฒนาการด้านความรักของขุนพิเรนทรเทพกับพระสวสดีราชซึ่งถูกปรับให้อยู่ในวัยเดียวกัน ต่างจากฉบับอื่นๆ ที่ขุนพิเรนทรเทพ เป็นคนวัยเดียวกับพระสุริโยทัย

“ความจริง ขุนพิเรนทร์มีอายุมากแล้ว แต่เมื่อเราต้องการให้ท่าน เป็นพระเอกของละครเรื่องนี้ จึงต้องลดอายุผู้แสดงลงมาให้สมน้ำสมเนื้อกับ นางเอกคือ พระสวสดี ลูกสาวคนโตของพระสุริโยทัย”

(วรยุทธ พิชัยศรทัต, สัมภาษณ์, 2557)

และอาการป่วยปริศนาของพระบรมดิลก ซึ่งทำให้หัวใจวายด้วยความเสียใจในเหตุการณ์ที่ พระสุริโยทัยสิ้นพระชนม์ต่อหน้า เพื่อใช้อธิบายว่าพระบรมดิลกสิ้นพระชนม์พร้อมกับพระสุริโยทัย อย่างไร ซึ่งแตกต่างจาก พระบรมดิลกในฉบับอื่นที่ถูกฟันสิ้นพระชนม์ต่อจากพระสุริโยทัย

“หากนี้ไม่ยอมให้มีวีรกรรมของลูกสาวมาซ้ำซ้อนกับพระสุริโยทัย ซึ่งตามหลักฐานที่มีในพงศาวดารฉบับหลวงประเสริฐฯ ก็กล่าวแต่เพียงว่า เสียชีวิตทั้งสองพระองค์ ไม่ได้บอกละเอียดเลยว่าใครโดนอะไรตาย และการให้พระบรมดิลกโดนฟันตาย ก็จะมีปัญหาอีกว่าจะให้ใครเป็นคนฟัน

เหตุการณ์ตอนนี้ ละครทำได้ไม่เหมือนกับเรื่องจริงแน่นอน เพราะ ละครให้พระเจ้าแปรบุกเข้ามาคนเดียว แต่เรื่องจริงน่าจะเป็นการบุกของ ทหารแปรทั้งกองทัพ เข้าตีตัดกลางตรงกองทัพหลวงของไทยพอดี และใน ความซุลมุนนั้น ทั้งสองพระองค์ก็เสียชีวิต”

(วรยุทธ พิชัยศรทัต, สัมภาษณ์, 2557)

รวมทั้งแม่อยู่หัวศรีสุดาจันทร์ ที่ไม่ได้หลงชู้หรือมีความคิดที่ชั่วร้าย ถ้าเทียบกับฉบับอื่นๆ แต่เพราะความพยายามแสวงหาอำนาจเพื่อสนับสนุนพระแก้วฟ้า ทำให้พระนางต้องตกกระไดพลอยโจนไปกับความชั่วร้ายของขุนชินราช ทั้งนี้ เพราะ สมเด็จพระสุริโยทัย มีเวลาดำเนินเรื่องเพียงพอที่จะแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของพระนาง

“ในยุคนั้นนั่น คนดูละครและนักอ่านนิยายมักจะได้รับข้อมูลกันมาว่า ท้าวศรีสุดาจันทร์เป็นตัวร้ายที่มีความทะเยอทะยานและมีตัณหา ราคะสูง ถึงกับสนับสนุนชายผู้ขึ้นเป็นกษัตริย์ แต่อาจารย์พิเศษ (เจียร จันทรวงษ์) ว่า สมัยนั้นเป็นเรื่องการแย่งชิงความเป็นใหญ่ในบัลลังก์อยุธยา ระหว่างสามราชวงศ์คือ ราชวงศ์สุโขทัย ราชวงศ์สุพรรณภูมิ และราชวงศ์ละโว้ โดยท้าวศรีสุดาจันทร์และขุนชินราชนั้นเป็นราชวงศ์ละโว้ที่กำลังตกอับอยู่ ส่วนพระเทียรราชาเป็นราชวงศ์สุพรรณภูมิ และพระสุริโยทัยเป็นราชวงศ์สุโขทัย พระสุริโยทัยน่าจะเป็นผู้อยู่เบื้องหลังการโค่นล้มขุนวรวงศากับท้าวศรีสุดาจันทร์ และเป็นผู้สนับสนุนให้ขุนพิเรนทรเทพผู้ทำการกบฏสำเร็จได้เป็นพระมหาธรรมราชา ขึ้นอำนาจราชวงศ์สุโขทัยขึ้นมาใหม่ เพียงแต่สมัยนั้นราชวงศ์เป็นเพียงกลุ่มอำนาจราชตระกูล ยังไม่มีการเรียกเป็นชื่อราชวงศ์เหมือนสมัยนี้”

บทละครเรื่องนี้จึงดำเนินไปตามความคิดสมัยใหม่ มีใช้แบบเดิมๆ ที่เคยผูกเรื่องกันมา และผลก็คือผู้แสดงที่รับบทเป็นท้าวศรีสุดาจันทร์ คือคุณปภัสรา ชุตานุพงศ์ ได้รับรางวัลโทรทัศน์ทองคำในฐานะผู้แสดงรองดีเด่น โดยไม่มีบทบาทที่แสดงถึงตัณหาราคะเลย ทำให้คนเขียนบทรุ่นหลังๆ หันมาเขียนบทไปในทำนองว่า ท้าวศรีสุดาจันทร์ เคยเป็นคนรักเก่าของขุนชินราชมาตั้งแต่อยู่บ้านเมืองเดิมก่อนถูกถวายเป็นตัวด้วยซ้ำ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ไม่เคยมีมาก่อนการสร้างละครเรื่องพระสุริโยทัย เพิ่งเริ่มมาจากคำอธิบายของอาจารย์ที่ปรึกษาตัวเอง”

(วรยุทธ พิชัยศรทัต, สัมภาษณ์, 2557)

บทที่ 5

บทสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “กลวิธีการเล่าเรื่องและการสร้างบุคลิกตัวละครสมเด็จพระสุริโยทัยในเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทย” นี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ข้อความและบริบท (Textual/ Contextual analysis) โดยวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษาบุคลิกลักษณะของสมเด็จพระสุริโยทัยที่ปรากฏในสื่อต่างๆ และศึกษากลวิธีการเล่าเรื่องในบันเทิงคดีอิงประวัติศาสตร์เกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัย โดยมีแนวคิดที่ใช้เป็นกรอบการวิจัยได้แก่ แนวคิดประวัติศาสตร์และนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ แนวคิดการเล่าเรื่องและองค์ประกอบของเรื่องเล่า แนวคิดการสร้างบุคลิกลักษณะตัวละคร และแนวคิดเกี่ยวกับการผลิตซ้ำ

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาสามารถสรุปผลการวิจัยได้ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัยมีกลวิธีการเล่าเรื่อง คือ

1.1 แนวคิดหลักคือการแย่งชิงราชบัลลังก์ทำให้เกิดความเสื่อมและความอ่อนแอในราชสำนัก และการเชิดชูวีรกษัตริย์และวีรกษัตริ์

- การแย่งชิงราชบัลลังก์ทำให้เกิดความเสื่อมและความอ่อนแอในราชสำนัก

กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีอยู่ 417 ปี มีปัจจัยหลายปัจจัยทำให้กรุงศรีอยุธยามีความเจริญรุ่งเรืองและมีปัจจัยจากภายในและภายนอกที่ทำให้กรุงศรีอยุธยาล่มสลาย ซึ่งมีกล่าวไว้ในเรื่อง *ละครโทรทัศน์และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535-2536)*, *ละครวิทยุและนวนิยาย สุริโยทัย (พ.ศ. 2543)*, *ภาพยนตร์และหนังสือการ์ตูน สุริโยไท (พ.ศ. 2544)* และ *นวนิยาย บารมีพระแม่ป้อม ปกพื้นธรณิน (พ.ศ. 2545)* สาเหตุสำคัญคือการแย่งชิงราชบัลลังก์ ในบางรัชกาล กษัตริย์ไม่เข้มแข็งทำให้พระราชวงศ์และขุนนางพากันก่อการกบฏ และมีลักษณะเช่นนี้เป็นระยะๆ เหล่านี้ล้วนแต่เป็นปัจจัยภายในที่ทำให้กรุงศรีอยุธยาเสื่อมลง ช่วงเวลาก่อนเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 1 เรื่องราวของการแย่งชิงราชสมบัติที่ผู้แต่งนำมาเป็นเนื้อหาในงานเขียนคือระหว่างสมัยสมเด็จพระ

ไชยราชาธิราชจนถึงสมัยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ โดยเหตุการณ์ที่โดดเด่นที่สุดในช่วงรัชสมัย คือ การปลงพระชนม์พระยอดฟ้า

- การเชิดชูวีรภักดิ์และวีรภักดิ์

เรื่องที่ทำการศึกษาทั้งหมด ล้วนเชิดชูวีรกรรมของสมเด็จพระสุริโยทัยทั้งสิ้น พระวีรกรรมของสมเด็จพระสุริโยทัยเป็นเรื่องที่มีผู้กล่าวถึงมาก เพราะการที่ทรงเข้าร่วมรบกับพม่าและสิ้นพระชนม์ด้วยพระแสงของ้าวของพระเจ้าแปรนั้นเป็นวีรกรรมที่ยิ่งใหญ่ที่แสดงถึงความกล้าหาญพลีชีพเพื่อชาติ แม้ว่าทรงเป็นหญิงก็ได้ทรงหวั่นเกรง วีรกรรมของพระองค์ทำให้ผู้แต่งหลายคนประทับใจนำมาถ่ายทอดลงเป็นเรื่องราวในแบบต่างๆ เพื่อให้คนอ่านภูมิใจและเกิดความรักชาติ และนอกจากจะยกย่องเชิดชูพระวีรกรรมของพระสุริโยทัยแล้ว ใน *ละครวิทยุและนวนิยาย สุริโยทัย (พ.ศ. 2543)* และ *ละครโทรทัศน์และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535-2536)* ผู้แต่งยังบรรยายถึงความเป็นกุลสตรีของพระองค์ในด้านการดูแลครอบครัว และกล่าวถึงพระเมตตาและพระกรุณาธิคุณของพระองค์อีกด้วย

1.2 แนวคิดย่อยคือเรื่องความรักระหว่างสงคราม ความกตัญญู ความเสียสละ และความจงรักภักดี

- ความรักระหว่างสงคราม

ในเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัยนั้นไม่ได้มีแต่เรื่องราวทางประวัติศาสตร์เท่านั้น เพื่อให้เรื่องสนุกสนาน ผู้แต่งจึงแทรกแนวคิดเรื่องความรักไว้ด้วย ซึ่งเป็นแก่นเรื่องที่สำคัญของ *ละครโทรทัศน์และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535-2536)* และ *นวนิยาย บารมีพระแม่ป้อม ปกพื้นธรณิน (พ.ศ. 2545)* ที่เห็นเด่นชัดก็คือเรื่องราวความรักระหว่างรบของชายหญิงที่ปรากฏในเรื่อง เรื่องราวความรักประเภทนี้ ตัวเอกชายหญิงมักจะต้องเผชิญกับความยากลำบาก ทุกข์ทรมาน ผจญภัยต่าง ๆ นานามากกว่าจะได้ครองคู่ เช่น ความวุ่นวายในราชสำนักอันเกิดจากทำวศรีสุดาจันทร์ หรือการศึกกับพม่า เป็นต้น เรื่องราวความรักเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัย จะจบแบบโศกนาฏกรรมเสมอ คือตัวเอกฝ่ายหญิงสมเด็จพระสุริโยทัยต้องพระแสงของ้าวจนสวรรคตทุกเรื่อง ส่วนความรักที่สมหวังที่ปรากฏคือ การแต่งงานของพระมหาธรรมราชาและพระวิสุทธิภักดิ์ตรี โดยใน *ละครโทรทัศน์และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535-2536)* จะเน้นจุดนี้มากกว่าเรื่องเล่าฉบับอื่นๆ คือปรับให้อายุของขุนพิเรนทรเทพมาอยู่ในรุ่นราวคราวเดียวกับพระสวัสดิวราช ขณะที่ในเรื่องเล่าอื่น ขุนพิเรนทรเทพจะเป็น

คนรุ่นเดียวกับพระสุริโยทัย โดยเฉพาะใน ภาพยนตร์และหนังสือการ์ตูน สุริโยไท (พ.ศ. 2544) จะเน้นเรื่องขุนพิเรนทรเทพจะแอบรักพระสุริโยทัย ซึ่งเป็นความรักที่ไม่สมหวัง

- ความกตัญญู ความเสียสละ และความจงรักภักดี

ในเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัยปรากฏแนวคิดในเรื่องความกตัญญูความเสียสละ และความสามัคคีอย่างเห็นเด่นชัดเกือบทุกเรื่อง โดยเฉพาะเป็นความกตัญญูต่อแผ่นดินถิ่นเกิดที่ทุกคนล้วนต้องต่อสู้เพื่อรักษาเอกราชซึ่งปรากฏในทุกเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัย และมักถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของสมเด็จพระสุริโยทัยสอนพระบรมดิถีก่อนที่จะออกรบ

1.3 กลวิธีการประพันธ์มีการเปิดเรื่อง 3 ลักษณะคือเปิดเรื่องด้วยการบรรยาย เปิดเรื่องด้วยบทสนทนาของตัวละคร และเปิดเรื่องแบบผสมผสาน

- เปิดเรื่องด้วยการบรรยาย ได้แก่ บทประพันธ์ร้อยกรอง เฉลิมเกียรติกษัตริย์คำฉันท์ (พ.ศ. 2458), เสภาเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2532), ละครโทรทัศน์และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535-2536), ละครวิทยุและนวนิยาย สุริโยทัย (พ.ศ. 2543), และ ภาพยนตร์และหนังสือการ์ตูน สุริโยไท (พ.ศ. 2544)

- เปิดเรื่องด้วยบทสนทนาของตัวละคร ได้แก่ ละครเวที สุริโยทัย (พ.ศ. 2524)

- เปิดเรื่องแบบผสมผสาน ได้แก่ นวนิยาย บารมีพระแม่ปious ปกพื้นธรณิน (พ.ศ. 2545)

1.4 การสร้างความขัดแย้งในการดำเนินเรื่องมี 3 ลักษณะคือ ความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับตัวละคร ความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับสังคม ความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับอำนาจเหนือธรรมชาติ

- ความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับตัวละคร

ความขัดแย้งระหว่างตัวละครในเรื่อง แบ่งได้เป็นสองช่วงคือ ช่วงแรกเป็นความขัดแย้งระหว่างตัวละครฝ่ายของพระเทียรราชาและพระสุริโยทัย กับตัวละครฝ่ายของท้าวศรีสุดาจันทร์ ในการแย่งชิงราชบัลลังก์ ซึ่งในเรื่องครั้งแรกของ ละครเวที สุริโยทัย (พ.ศ. 2524), เสภาเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2532), ละครวิทยุและนวนิยาย สุริโยทัย (พ.ศ. 2543), ละครโทรทัศน์และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535-2536) และ ภาพยนตร์และหนังสือการ์ตูน

สุริโยไท (พ.ศ. 2544) จะเน้นที่ความขัดแย้งของทั้งสองฝ่ายนี้ ตัวอย่างความขัดแย้งในการแย่งชิงราชบัลลังก์เรื่องหนึ่งที่พบในเกือบทุกเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระสุริโยทัย คือ การก่อกบฏจากฝ่ายท้าวศรีสุดาจันทร์ ด้วยวิธีการต่างๆ จนพระเพ็ชรราชาต้องออกผนวช เพื่อหนีภัยราชบัลลังก์ ส่วนช่วงหลังเป็นความขัดแย้งระหว่างตัวละครฝ่ายอยุธยา และตัวละครฝ่ายพม่า ในสงครามขยายอำนาจของพม่า ก่อให้เกิดความบาดหมางใจและทำตามหน้าที่ของตนในการปกป้องรักษาแผ่นดินของตนเอง ยกตัวอย่างเช่น พระเจ้าตะเบ็งชเวตี้และพระมหาจักรพรรดิ โดยส่วนตัวแล้วไม่ได้มีความบาดหมางใจกันเลย แต่เนื่องมาจากการทำสงครามจึงทำให้ทั้งคู่ต้องเกิดความขัดแย้งกัน ต่างคนก็ต่างทำหน้าที่ในการรบเพื่อศักดิ์ศรีของตนเอง

- ความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับสังคม

คือการที่ตัวละครต้องต่อสู้กับ ประเพณีวัฒนธรรม ความเชื่อ และค่านิยมของสังคมที่ตัวละครนั้นดำรงชีวิตอยู่ กรณีของท้าวศรีสุดาจันทร์ที่ปรากฏในเกือบทุกเรื่องนั้น เป็นความขัดแย้งระหว่างตัวละครคือท้าวศรีสุดาจันทร์และขุนวรวงศากับสังคม เนื่องจากตัวละครทั้งคู่นี้ประพฤตินิยมชอบในเชิงชู้สาว ท้าวศรีสุดาจันทร์นั้นมีตำแหน่งเป็นพระสนมในสมเด็จพระไชยราชาธิราชและมีโอรสนามว่าพระแก้วฟ้า(พระยอดฟ้า) และพระศรีศิลป์ เมื่อสมเด็จพระไชยราชาธิราชสวรรคต ท้าวศรีสุดาจันทร์ได้ลอบเป็นชู้กับขุนชินราช/ขุนวรวงศาธิราชและตั้งครมโดยไม่เกรงคำครหาของสังคม เป็นที่น่าสังเกตว่า เหตุการณ์ท้าวศรีสุดาจันทร์เป็นชู้กับขุนชินราช ในเรื่องเล่าแต่ละอัน กำหนดช่วงเวลาที่คบสู้กันและมูลเหตุแตกต่างกันออกไป เช่นใน *ละครเวที สุริโยทัย (พ.ศ. 2524)*, *เสภาเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ.2532)* และ *ละครโทรทัศน์และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535-2536)* ท้าวศรีสุดาจันทร์ จะคบกับขุนชินราช หลังจากที่พระไชยราชาสิ้นพระชนม์ไปแล้ว ซึ่งก็ยังคงผิดคติโบราณที่พระนางเข้าเป็นสนมของพระไชยราชาแล้ว ไม่ควรจะคบชายผู้ใดอีก แม้พระไชยราชาจะสิ้นไปแล้วก็ตาม แต่ใน *ละครวิทยุและนวนิยาย สุริโยทัย (พ.ศ. 2543)* และ *ภาพยนตร์และหนังสือการ์ตูน สุริโยไท (พ.ศ. 2544)* พระนางคบชู้กับขุนชินราช ในระหว่างที่พระไชยราชาออกรบ จนในที่สุดพระนางก็ปลงพระชนม์พระไชยราชาด้วยความช่วยเหลือของขุนชินราช เห็นได้ว่า ความผิดของท้าวศรีสุดาจันทร์รุนแรงขึ้นในเรื่องเล่าช่วงปีหลังๆ แต่ *นวนิยาย บารมีพระแม่ป้อง ปกพิณธรณิน (พ.ศ. 2545)* จะวิพากษ์ว่า ท้าวศรีสุดาจันทร์ โดนใส่ร้ายเกินจริง เพราะพระนางพ่ายแพ้ในเกมการเมืองแย่งชิงราชบัลลังก์ ที่สุดแล้ว การกระทำโดยรวมของท้าวศรีสุดาจันทร์ คือการยกขุนวรวงศาธิราชให้เป็นกษัตริย์และกำจัดฝ่ายตรงข้าม การกระทำของทั้งคู่

เป็นการขัดแย้งกับราชประเพณี ทำให้เกิดการต่อต้านจาก ขุนนางในราชสำนัก จนกระทั่งเป็นสาเหตุให้ตัวละครทั้งสอง ต้องพบกับจุดจบด้วยความตายอย่างน่าเวทนา

- ความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับอำนาจเหนือธรรมชาติ

คือการที่ตัวละครต้องต่อสู้กับชะตากรรมของตนเอง หรือต่อสู้กับสิ่งที่มีอำนาจเหนือธรรมชาติ พบในเรื่อง *บารมีพระแม่ป๋อง ปกพื้นธรณิน* ซึ่งไม่ได้มีลักษณะของความขัดแย้งเชิงปรปักษ์ แต่เป็นความขัดแย้งที่ตัวละครทั้งสองไม่อาจเปลี่ยนเหตุการณ์ในอดีตให้เป็นอย่างที่ตนหวังได้ คือไม่สามารถยับยั้งการสิ้นพระชนม์ของสมเด็จพระสุริโยทัยได้ จุดนี้ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับอำนาจเหนือธรรมชาติ สาเหตุเกิดจากตัวละครเอกคือ ปวินท์และพัทธราพลัดหลงเข้าไปสู่ยุคกรุงศรีอยุธยาสมัยพระมหาจักรพรรดิและพยายามเปลี่ยนเหตุการณ์ในอดีต แต่ทั้งคู่ไม่สามารถทำได้ เพราะทุกสิ่งทุกอย่างนั้นขึ้นอยู่กับชะตากรรม เป็นอำนาจเหนือธรรมชาติที่ไม่สามารถเปลี่ยนได้

1.5 การเรียงลำดับเหตุการณ์ในเรื่อง ทั้งหมดใช้การเรียงลำดับในเรื่องตามเวลาจริง

ถึงแม้ว่า นวนิยาย *บารมีพระแม่ป๋อง ปกพื้นธรณิน* (พ.ศ. 2545) จะมีการย้อนไปในยุคอดีต แต่ก็ไม่ได้ดำเนินแบบตัดสลับไปมาระหว่างหลายช่วงเวลา ยังคงเดินเรื่องไปตามเวลาจริงของปวินท์และพัทธรา

1.6 การจบเรื่อง มีแบบเดียว คือการจบแบบสรุปเหตุการณ์

- จบหลังเหตุการณ์สมเด็จพระสุริโยทัยขาดคอช้างทันที ได้แก่ *ละครเวที สุริโยทัย* (พ.ศ. 2524), *เสภาเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระสุริโยทัย* (พ.ศ. 2532), *ภาพยนตร์และหนังสือการ์ตูน สุริโยไท* (พ.ศ. 2544), *ละครวิทยุเรื่องสุริโยทัย* (พ.ศ. 2543)
- จบหลังจากพม่าเลิกตีถอยทัพกลับ ได้แก่ *บทประพันธ์ร้อยกรอง เฉลิมเกียรติ กษัตริ์คำฉันท์* (พ.ศ. 2458), *ละครโทรทัศน์และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย* (พ.ศ. 2535-2536), *นวนิยาย เรื่องสุริโยทัย* (พ.ศ. 2543),
- จบที่ยุคปัจจุบัน ได้แก่ *นวนิยายเรื่อง บารมีพระแม่ป๋อง ปกพื้นธรณิน* (พ.ศ. 2545)

1.7 จากการดำเนินเรื่อง มี 2 ฉาก คือ จากความวุ่นวายในพระราชสำนักและการแย่งชิงพระราชบัลลังก์ และจากสงครามการต่อสู้กับเมืองและอาณาจักรอื่น

- จากความวุ่นวายในพระราชสำนักและการแย่งชิงพระราชบัลลังก์

เนื่องในช่วงชีวิตของพระสุริโยทัย เป็นช่วงที่มีการแย่งชิงราชบัลลังก์อย่างต่อเนื่อง ช่วงเหตุการณ์ ที่กล่าวถึงมากก็คือช่วงระหว่างรัชสมัยของสมเด็จพระไชยราชาธิราช ไปจนถึงสมเด็จพระเจ้ามหาจักรพรรดิ เพราะเป็นช่วงเวลาที่มีความขัดแย้งภายในราชสำนักมาก ผู้แต่งได้นำเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ช่วงนี้มาแต่งเป็นโครงเรื่องหลักในเรื่องเล่าของชีวิตพระสุริโยทัย ซึ่งในเนื้อเรื่องครั้งแรกของ *ละครเวที สุริโยทัย (พ.ศ. 2524)*, *เสภาเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ.2532)*, *ละครวิทยุและนวนิยาย สุริโยทัย (พ.ศ. 2543)*, *ละครโทรทัศน์และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535-2536)* และ *ภาพยนตร์และหนังสือการ์ตูน สุริโยทัย (พ.ศ. 2544)* ได้แสดงให้เห็นถึงภาวะภายในราชสำนักกรุงศรีอยุธยาที่มีความขัดแย้ง เกิดกบฏแย่งชิงราชสมบัติอยู่เสมอๆ ทำให้อ่อนแอและเป็นสาเหตุสำคัญของการเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 1 ในภายหลัง นอกจากนี้ยังมีฉากความวุ่นวายฉากหนึ่ง คือ ฉากไฟไหม้ครั้งใหญ่ในอยุธยา ซึ่งปรากฏในช่วงต้นเรื่องของ *ละครโทรทัศน์และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535-2536)*, *ละครวิทยุและนวนิยาย สุริโยทัย (พ.ศ. 2543)* และ *ภาพยนตร์และหนังสือการ์ตูน สุริโยทัย (พ.ศ. 2544)* แม้ว่าเหตุการณ์ไฟไหม้ครั้งนี้ ในพระพงศาวดารจะระบุแต่ข้อมูลความเสียหาย และไม่ได้บรรยายละเอียดอื่นๆ แต่เนื่องจากเป็นเหตุการณ์ที่เกิดในสมัยพระไชยราชาธิราช และอยู่ในช่วงชีวิตของพระสุริโยทัยและท้าวศรีสุดาจันทร์พอดี จึงเป็นช่องให้ผู้แต่งเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัยนำเหตุการณ์นี้มาประกอบในเนื้อเรื่องเพื่อสื่อถึงความวุ่นวายในพระราชสำนัก ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละเรื่องกลับแตกต่างกันทั้งหมด ตามความประสงค์ของผู้แต่ง ที่ต้องการเน้นที่การคดโกงบัญชีของท้าวศรีสุดาจันทร์ (*พ.ศ. 2535-2536*), ความชั่วร้ายของขุนชินราชที่ส่งคนไปบุกวังของพระเพ็ญราชา (*พ.ศ. 2544*) หรือความสามารถของพระสุริโยทัย ในการทรงช้าง (*พ.ศ. 2543*) หรือในการต่อสู้ปกป้องวัง (*พ.ศ. 2544*)

- จากสงครามและการต่อสู้กับเมืองและอาณาจักรอื่น

เรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัยมีฉากที่แสดงให้เห็นถึงการต่อสู้และการต่อสู้กับเมืองและอาณาจักรอื่น สงครามที่เกิดชัดเจนในเรื่องเล่า คือ สงครามกับล้านนา และสงครามกับพม่า โดยที่สงครามกับล้านนา อยุธยาเป็นฝ่ายรุก แต่สงครามกับพม่านั้น ส่วนใหญ่อยุธยาจะเน้นตั้งรับในตัวเมืองเป็นหลัก กลวิธีการนำเสนอฉากในเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทย

เกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัยมีหลากหลายวิธี ทั้งการนำเสนอแบบบรรยาย และพรรณนา โดยภาษาที่ใช้ขึ้นอยู่กับเนื้อหาในฉากนั้น บางครั้งผู้แต่งก็ใช้ศัพท์ยากเพื่อให้ฉากนั้นดูยิ่งใหญ่ บางครั้งก็ใช้ภาษาง่ายๆที่สื่อให้ผู้ชมเห็นภาพคล้อยตามเนื้อเรื่องนั้นๆ เช่น การนำเสนอแบบบรรยายฉาก ใน *ละครโทรทัศน์และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535-2536)* และ การนำเสนอแบบพรรณนา ใน *นวนิยาย บารมีพระแม่ป້อง ปกพื้นธรณิน (พ.ศ. 2545)* เป็นต้น เรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัยได้สร้างฉากโดยเน้นให้ผู้ชมเห็นภาพ เพื่อนำมาใจให้ผู้ชมคล้อยตามไปกับสภาพแวดล้อมหรือสภาพบ้านเมืองก่อนที่จะดำเนินเรื่องต่อไป ทั้งนี้ผู้แต่งส่วนใหญ่จะสร้างฉากที่แสดงให้เห็นภาพของอยุธยามากกว่าฉากของบ้านเมืองอื่นที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นั้นๆ อาจมีสาเหตุจากผู้แต่งต้องการให้ผู้อ่านนั้นมีความภาคภูมิใจในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความมั่งคั่ง ความสงบสุขร่มเย็นในภาวะที่บ้านเมืองสงบสุขว่างเว้นจากสงคราม แต่ในยามที่บ้านเมืองเกิดทุกข์เข็ญไม่ว่าจะมีสาเหตุมาจากการแย่งชิงราชสมบัติหรือเกิดสงคราม ผู้แต่งก็ได้สร้างฉากที่สะท้อนให้เห็นถึงภาวะบ้านเมืองที่มีความขัดแย้ง แบ่งฝักแบ่งฝ่ายไม่เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ทำให้เกิดความสูญเสียในที่สุด

1.8 บทสนทนา และการใช้ภาษา

- บทสนทนา

บทสนทนาในเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัย เกือบทุกเรื่องเป็นบทสนทนาที่ใช้คำในสมัยโบราณ ยกเว้นใน *นวนิยายบารมีพระแม่ป້อง ปกพื้นธรณิน* ซึ่งตัวละครเอกของเรื่องทั้งสอง มาจากยุคปัจจุบัน จึงเกิดบทสนทนาที่ใช้คำโบราณและคำปัจจุบัน ปรากฏมากในเรื่อง

- การใช้ภาษา

เรื่องเล่าเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัย เกือบทั้งหมด มีเนื้อหาส่วนใหญ่ในรูปแบบของความเป็นเรื่องธรรมดาหรือร้อยแก้ว ยกเว้น *บทประพันธ์ร้อยกรอง เฉลิมเกียรติกษัตริย์คำฉันท์ (พ.ศ. 2458) ละครเวที สุริโยทัย (พ.ศ. 2524) และ เสภาเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2532)* ซึ่งแต่งเป็นบทร้อยกรอง

2. การสร้างบุคลิกลักษณะของตัวละครสมเด็จพระสุริโยทัยที่ปรากฏในสื่อต่างๆ

2.1 ตัวละครสมเด็จพระสุริโยทัย

เรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัย ที่นำมาศึกษาทั้งหมดนี้ มีสมเด็จพระสุริโยทัย เป็นตัวดำเนินเรื่องทั้งสิ้น โดยเรื่องราวส่วนใหญ่จะเป็นความวุ่นวายในราชสำนัก และเกิดอยู่รอบตัวของพระองค์ หลักฐานทางประวัติศาสตร์กล่าวถึงสมเด็จพระสุริโยทัยว่า ทรงเป็นพระมเหสีของสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ ทรงเสด็จออกพร้อมพระมหาจักรพรรดิ โดยทรงช้างออกรบและสิ้นพระชนม์บนคอช้าง

บุคลิกลักษณะของตัวละครสมเด็จพระสุริโยทัย ที่พบในเรื่องเล่าทุกฉบับ คือ ความเป็นวีรกษัตริ์นักรบ แต่ก็ขณะเดียวกันก็เป็นช้างเท้าหลัง เป็นกุลสตรีที่เพียบพร้อมทั้งการบ้านการเรือน และมีความกล้าหาญ มีความรู้ในการทรงช้าง และสามารถทรงพระแสงปืนต่อสู้กับนักรบได้ พระองค์ยังเป็นผู้อยู่เบื้องหลังขบวนการของขุนพิเรนทรเทพในการปราบปรามฝ่ายพระนางศรีสุดาจันทร์อีกด้วย ผู้แต่งสร้างตัวละครพระสุริโยทัยในเรื่องเล่า ให้มีบทบาทใกล้เคียงกับพระสุริโยทัยในประวัติศาสตร์ และได้นำเสนอภาพของพระสุริโยทัยโดยการบรรยายให้เห็นถึงความกล้าหาญ ถึงแม้ว่าพระองค์จะเป็นสตรี แต่พระองค์ก็ทรงมีความกล้าหาญเด็ดเดี่ยวไม่น้อยไปกว่าบุรุษ

กล่าวได้ว่า สมเด็จพระสุริโยทัย ทรงมีความเป็นอุดมคติ 4 ประการ คือ **ความกตัญญู การตระหนักรู้ในอำนาจและหน้าที่ การรักษาเกียรติ และ การเสียสละเพื่อแผ่นดิน**

ในเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระสุริโยทัยในช่วงหลังปี พ.ศ. 2543 เป็นต้นมาได้แก่ *ละครวิทยุ และนวนิยาย สุริโยทัย (พ.ศ. 2543)*, *ภาพยนตร์และหนังสือการ์ตูน สุริโยไท (พ.ศ. 2544)* และ *นวนิยาย บารมีพระแม่ป้อง ปกพื้นธรณิน (พ.ศ. 2545)* มีลักษณะร่วมเพิ่มอีกอย่างคือ ที่มาของ พระสุริโยทัย ผู้เป็นเจ้านายในราชินิกุลพระร่วงเจ้า ทรงรั้งตำแหน่งสมเด็จพระอัครมเหสี ในสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ กษัตริย์อยุธยา พระองค์ถือกำเนิดในราชวงศ์พระร่วง (สุโขทัย) เมืองพิษณุโลก พิจารณาจากพระนามสุริโยทัย ซึ่งมาจากคำว่า สุริยะกับอินทัย แปลว่า พระอาทิตย์ขึ้น เช่นเดียวกับคำว่า สุโขทัย

ใน *สุริโยไท (พ.ศ. 2544)* พระสุริโยไท ยังมีลักษณะที่แตกต่างจากฉบับอื่นๆ เพิ่มขึ้นมาอีก คือ พระองค์ทรงเชื่อมั่นในพระองค์เอง ไม่ทรงยึดติดกับพระราชประเพณี แต่ยึดประโยชน์ของ

แผ่นดินเป็นสำคัญ เจียบขริม แต่แฝงไว้ด้วยความฉลาด มีความอาจกล้าขนาดที่ช่องซุ่มกำลังเตรียมไว้ในพระเพียรราชาใช้ชิงอำนาจได้ แต่ก็เคารพการตัดสินใจของพระสวามี มิทรงบังคับพระทัย และเคยมีความสัมพันธ์ทางความรักกับขุนพิเรนทรเทพ และแต่งงานกับพระเพียรราชาแต่อายุยังน้อยที่เมืองพิษณุโลก

2.2 ตัวละครอื่นๆ ที่มาจากบุคคลจริงในประวัติศาสตร์

- ท้าวศรีสุดาจันทร์

ผู้แต่งเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัยส่วนใหญ่ได้กำหนดให้ ท้าวศรีสุดาจันทร์เป็นหญิงเจ้าชู้ มีจิตใจริษยา ทะเยอทะยานไขว่คว้าหาอำนาจ ซึ่งตามหลักฐานใน พระราชพงศาวดารกรุงเก่า ฉบับหลวงประเสริฐ ไม่ได้กล่าวถึงพฤติกรรมของท้าวศรีสุดาจันทร์มากนัก เพียงแต่กล่าวไว้เป็นข้อความสั้นๆ ว่าพระเพียรราชาขึ้นครองราชย์เพราะขุนชินราชและแม่หยั่วศรีสุดาจันทร์เป็นเหตุ แต่พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขาได้กล่าวถึงท้าวศรีสุดาจันทร์ไว้ อย่างละเอียด ว่าทรงมีพระนิสัยเจ้าชู้ ลักลอบเป็นชู้กับขุนชินราช ซึ่งเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัย ผู้แต่งก็สร้างตัวละครให้มีลักษณะตามที่บันทึกไว้ในพระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา

เป็นที่สังเกตว่า *ละครวิฑูและนวนิยาย สุริโยทัย (พ.ศ. 2543)* และ *ภาพยนตร์และหนังสือการ์ตูน สุริโยไท (พ.ศ. 2544)* เป็นเรื่องเล่าเพียงสองเรื่อง ที่พระยอดฟ้ามิได้เป็นพระโอรสแท้ๆ ของ ท้าวศรีสุดาจันทร์ หากแต่เป็นพระโอรสที่เกิดจากมเหสีนางอื่น ความโหดร้ายของพระนางในเรื่องที่ปลงพระชนม์บุตรแท้ๆ ของตนเอง จึงถูกลดทอนลงไปในเรื่องนี้ และบทบาทในการชิงราชสมบัตินั้น สำหรับใน *สุริโยทัย* พระนางดูจะทำไปตามที่ขุนเขียนนเรศบงการเสียมากกว่าที่พระนางจะดำเนินหลายครั้งที่พระนางแสดงอาการที่ไม่แน่ใจในสิ่งกำลังจะกระทำต่อไป แสดงให้เห็นว่า แม้พระนางจะเจ้าชู้ และทะเยอทะยาน แต่พระนางก็ไม่ได้เป็นคนโหดร้ายเลือดเย็นมาแต่ดั้งเดิม ส่วนใน *ละครโทรทัศน์และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535-2536)* นั้นมีการตีความพฤติกรรมและมูลเหตุของท้าวศรีสุดาจันทร์แตกต่างและน่าเห็นใจมากกว่าเรื่องเล่าอื่นๆ ในลักษณะที่พระนางพยายามให้ขุนชินราชในการปกป้องราชสมบัติให้พระแก้วฟ้า แต่กลับถูกหักหลัง ยึดอำนาจไปเสีย

- พระเทียรราชา / สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ

เรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ไทยเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัยทุกเรื่องมีกล่าวถึงสมเด็จพระมหาจักรพรรดิหรือพระเทียรราชา ในฐานะพระราชสวามีของพระสุริโยทัย ผู้แต่งได้สร้างตัวละครให้ตรงพระบุคลิกภาพที่ปรากฏในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ว่าสมเด็จพระมหาจักรพรรดิทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่มีพระทัยอ่อนโยน โปรดการทํานุบำรุงศาสนา ด้วยความอ่อนโยนของพระองค์ ส่วนใหญ่การตัดสินใจพระทัยในเรื่องที่สำคัญของพระเทียรราชาในหลายๆ ฉบับ จะตกอยู่กับพระสุริโยทัยแทน โดยเฉพาะ เมื่อพระเทียรราชาทรงผนวช ซึ่งเหตุการณ์ที่ส่งผลให้พระเทียรราชาทรงผนวช เพื่อหนีราชภัยจากท้าวศรีสุดาจันทร์ ทุกเรื่องเล่าระบุตรงกันว่า ช่วงที่พระเทียรราชาออกผนวช พระสุริโยทัยคือผู้ปกครองดูแลวังชัยและครอบครัวต่อไป รวมทั้งการตัดสินใจต่างๆ ในเรื่องการก่อการโค่นล้มท้าวศรีสุดาจันทร์กับขุนวรวงศา ของขุนพิเรนทรเทพ การตัดสินใจของพระสุริโยทัยจึงต้องเด็ดขาด กล้าหาญ เข้มแข็งและรอบคอบเป็นอย่างยิ่ง

- พันบุตรศรีเทพ / ขุนชินราช / ขุนวรวงศาธิราช

พงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขาได้กล่าวถึงขุนวรวงศาว่าร่วมมือกับท้าวศรีสุดาจันทร์ กําจัดพระยอดฟ้า ซึ่งใน *ละครวิฑูและนวนิยาย สุริโยทัย (พ.ศ. 2543)* พระยอดฟ้า ถูกขุนเขียนนเรศปลงพระชนม์ต่อหน้าพระนางศรีสุดาจันทร์ และขุนนางฝ่ายตนเองอย่างโหดเหี้ยม ซึ่งต่างจากพงศาวดารที่พระยอดฟ้าถูกประหาร หรือในเรื่องเล่าอื่นที่ถูกลอบปลงพระชนม์ อย่างไรก็ตาม ขุนเขียนนเรศแต่กลับไม่มีความสามารถในเชิงดาบการต่อสู้ จึงถูกขุนอินทรเทพสังหารอย่างง่ายดาย ซึ่งสอดคล้องกับเรื่องเล่าอื่นที่ว่า ขุนวรวงศา มิใช่ทหารนักรบ ฉะนั้นฝีมือการต่อสู้ ก็จึงแตกต่างไปตามการตีความของแต่ละเรื่องเล่า รวมทั้งความรักที่มีต่อท้าวศรีสุดาจันทร์ มีตั้งแต่หลงใหล ใช้เป็นเครื่องมือ และหวังฆ่าทิ้งเสีย

- ขุนพิเรนทรเทพ / สมเด็จพระมหาธรรมราชา

ผู้แต่งได้สร้างให้สมเด็จพระมหาธรรมราชามีพระบุคลิกภาพที่เหมาะสมแก่การเป็นกษัตริย์ คือ มีความเฉลียวฉลาด และเป็นนักรบที่เก่งกล้าสามารถ ดังใน *ละครโทรทัศน์และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535-2536)* และ *ภาพยนตร์และหนังสือการ์ตูน สุริโยไท (พ.ศ. 2544)* ที่มีเหตุการณ์ที่ขุนพิเรนทรเทพทำศึกทางเหนืออย่างกล้าหาญ ใน *ละครวิฑูและนวนิยาย สุริโยทัย (พ.ศ. 2543)* กล่าวว่า ขุนพิเรนทรเทพ เป็นพระญาติทางเหนือของพระสุริโยทัย มีบุคลิกภาพที่มีความเฉลียวฉลาด และเป็นนักรบที่เก่งกล้าสามารถ ในเรื่องนี้ขุนพิเรนทรเทพ ไม่ได้มีความสัมพันธ์

กับพระสุริโยทัยลึกซึ้ง เป็นเพียงพระญาติ และลูกน้องที่จงรักภักดีเท่านั้น ต่างจาก *ภาพยนตร์และหนังสือการ์ตูน สุริโยทัย (พ.ศ. 2544)* ที่เน้นความสัมพันธ์ในเชิงความรักหนุ่มสาวระหว่างขุนพิเรนทรเทพและพระสุริโยทัยมากกว่าในเรื่องเล่าอื่นๆ คืออยู่ในระดับของคนรักเก่า นอกจากนี้ขุนพิเรนทรเทพยังมีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีของกับพระมหินทร์ อันเป็นชนวนเหตุหนึ่งของการเสียกรุงครั้งที่ 1 และความสัมพันธ์แบบคนรักกับพระสวสดี จะพบรายละเอียดใน *ละครโทรทัศน์และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535-2536)* มากกว่าเรื่องเล่าเรื่องอื่น

2.3 ตัวละครที่สมมุติขึ้นใหม่

เรื่อง *บารมีพระแม่ป๋อง ปกพันธรณิน* ผู้แต่งคือ “แก้วเก้า” ได้สร้างตัวละครสมมุติขึ้นใหม่ซึ่งไม่มีในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ 3 ตัวละคร ได้แก่ ปวินท์ พัตรา และพระมหามนตรี ผู้แต่งสร้างตัวละครนี้ขึ้นมาเพื่อให้ดำเนินไปตามโครงเรื่องที่กำหนดไว้ และต้องการสื่อแนวคิดที่ว่าทุกสิ่งทุกอย่างย่อมเป็นไปตามชะตากรรมไม่สามารถเปลี่ยนแปลงอะไรได้ และเพื่อนำเสนอภาพขัตติยนารีไทยในมุมมองของผู้แต่ง ผ่านทางนวนิยายให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

- ปวินท์

นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาประวัติศาสตร์ เป็นผู้นำเสนอภาพของสมเด็จพระสุริโยทัยว่าทรงเป็น ขัตติยนารีที่มีความกล้าหาญ และมีความรู้ในเชิงวิชาคชศาสตร์ แม้พระองค์จะเป็นสตรี แต่พระองค์ก็ทรงเข้มแข็งและกล้าหาญไม่แพ้บุรุษเช่นกัน และปวินท์ยังช่วยนำเสนอภาพความขัดแย้งพระมหินทราและพระมหาดรรรมราชา ซึ่งได้กลายเป็นชนวนของการสูญเสียดังกล่าวในครั้งแรก หลังจากสิ้นพระสุริโยทัย ผู้ทรงมีอำนาจจนเป็นที่เกรงพระทัยต่อพระมหาดรรรมราชาและพระโอรส

- พัตรา

ผู้หญิงสมัยใหม่ นักเรียนนอก เป็นผู้นำเสนอภาพของสมเด็จพระสุริโยทัย ในด้านความมีเมตตา กรุณา ความกล้าหาญเด็ดเดี่ยว และความเสียสละของขัตติยนารีไทย ให้เด่นชัดยิ่งขึ้น ผ่านความรู้สึก และคำพูดที่กล่าวยกย่องชื่นชมในความเป็นขัตติยนารี สื่อแนวคิดที่ว่า สตรีเป็นเพศที่มีความอ่อนโยน มีจิตใจเมตตา กรุณา แต่ในขณะเดียวกันสตรีก็มีความกล้าหาญเด็ดเดี่ยว ไม่กลัวตายสละชีวิตเพื่อประเทศชาติบ้านเมืองได้เช่นกัน

- พระมหามนตรี

ทหารเอกผู้คอยติดตามอารักขาพระสุริโยทัย เป็นบุตรชายของหมื่นราชเสนาหา และได้พบรักพัทธา เกิดเป็นความรักระหว่างคนสองยุคสมัย ผู้แต่งสร้างตัวละครพระมหามนตรีขึ้นมา ก็เพื่อต้องการให้นำเสนอภาพขัตติยนารีทั้งสองพระองค์ คือพระสุริโยทัย และพระบรมดิลก ที่ทรงกล้าหาญแต่งองค์เป็นชายทำทางทะมัดทะแมงเยี่ยงพระมหาอุปราชา ออกรบกับหงสาวดี เหมือนทุกครั้ง ที่พระองค์ทรงเสด็จตามพระมหาจักรพรรดิไปประพาสตามหัวเมืองต่างๆ ซึ่งแสดงให้เห็นบทบาทของภรรยาที่ดี คอยช่วยเหลือ ติดตามคอยปรนนิบัติพระสวามี ไม่ว่าหนทางจะลำบากแค่ไหนก็ตาม รวมทั้งเป็นภาพเปรียบเทียบว่าคนในสมัยอยุธยาเป็นอย่างไรในทัศนะของผู้แต่ง โดยแสดงผ่านทางความรักต่างยุคของพระมหามนตรีกับพัทธาซึ่งเป็นผู้หญิงทันสมัยยุคปัจจุบัน

3. ข้อมูลจากผู้สร้างงาน มีจุดร่วมกันชัดเจนหลายจุดดังนี้

จากการสัมภาษณ์ผู้สร้างงานจำนวน 5 คน พบว่า มีจุดประสงค์ในการสร้างงานเหมือนกัน คือ ตั้งใจเชิดชูความเป็นวีรสตรีของสมเด็จพระสุริโยทัย และส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนจากสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ได้รับอิทธิพลจากเรื่องเล่าพระสุริโยทัยชิ้นแรกๆ คือ *ละครเวที สุริโยทัย (พ.ศ. 2524)*

โดยบุคลิกของพระสุริโยทัย ในทัศนะของผู้สร้างทั้งหมดเห็นตรงกันว่า เป็นผู้หญิงที่กล้าหาญและเก่งกาจกว่าปกติ เพราะสามารถขี่ช้างออกรบได้ และเป็นผู้ที่มีเสียสละ ถึงขั้นเสียสละชีวิตปกป้องพระสวามี แต่เนื่องจากรายละเอียดในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ต่างๆ มีเพียงเหตุการณ์พระสุริโยทัยขาดคอช้างเท่านั้น เมื่อจะนำมาสร้างเป็นบทละคร นวนิยาย หรือภาพยนตร์ จึงต้องอาศัยเหตุการณ์อื่นๆ ในประวัติศาสตร์มาผูกเนื้อเรื่องสำหรับพระสุริโยทัยแทน ซึ่งก็ออกมาไม่ต่างกัน เช่นเรื่อง พระเทียรราชาทรงออกผนวช ผู้สร้างทุกคนเชื่อว่าด้วยเงื่อนไข่นี้ พระสุริโยทัย จึงต้องเป็นผู้ตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการโค่นล้มท้าวศรีสุดาจันทร์ และให้ความช่วยเหลือกลุ่มของขุนพิเรนทรเทพเป็นอย่างมาก จากสองเหตุการณ์เกี่ยวกับบ้านเมืองนี้ พระสุริโยทัยจึงเป็นผู้ที่มีความจงรักภักดีต่อแผ่นดินไทยอย่างมาก ขณะเดียวกัน ก็ยังคงเป็นกุลสตรีไทย เป็นแม่บ้าน เป็นแม่ที่รักลูกๆ ความรอบด้านของพระองค์ ซึ่งแปลกจากสตรีอยุธยาสูงศักดิ์ในสมัยโบราณทั่วไป จึงนำไปสู่การสร้างงานครั้งหลังๆ ที่จะเริ่มหาที่มาของพระองค์ ซึ่งผู้สร้างก็เห็นพ้องกันว่า พระสุริโยทัยเป็นเชื้อพระวงศ์ มาจากสุโขทัย เพราะว่ารู้จักการขี่ช้าง มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่แตกต่างจากผู้หญิงอยุธยา และมีเชื้อสายกษัตริย์โดยกำเนิดจึงได้เป็นมเหสี และพระนามสุริโยทัย คือพระ

อาทิตยยามรุ่ง เข้ากับชื่อสุโขทัย และราชวงศ์พระร่วง ที่แปลว่ารุ่ง อีกทั้ง หลังจากรัชสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ เชื้อสายเจ้านายสุโขทัยก็กลายมาเป็นขุนนางในอยุธยาอีกด้วย และเพื่อผูกความสัมพันธ์ให้ใกล้ชิดกับขุนพิเรนทรเทพ/พระมหาธรรมราชายิ่งขึ้น

ผู้สร้างงานทั้งหมด ตั้งใจเชิดชูความเป็นวีรสตรีของสมเด็จพระสุริโยทัย และส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนจากสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ได้รับอิทธิพลจากเรื่องเล่าพระสุริโยทัยชิ้นแรกๆ คือ ละครเวที สุริโยทัย (พ.ศ. 2524)

โดยบุคลิกของพระสุริโยทัย ในทัศนะของผู้สร้างทั้งหมดเห็นตรงกันว่า เป็นผู้หญิงที่กล้าหาญและเก่งกาจกว่าปกติ เพราะสามารถชี้ข้างออกรบได้ และเป็นผู้ที่มีเสียสละ ถึงขั้นเสียสละชีวิตปกป้องพระสวามี แต่เนื่องจากรายละเอียดในหลักฐานทางประวัติศาสตร์ต่างๆ มีเพียงเหตุการณ์พระสุริโยทัยขาดคอช้างเท่านั้น เมื่อนำมาสร้างเป็นบทละคร นวนิยาย หรือภาพยนตร์ จึงต้องอาศัยเหตุการณ์อื่นๆ ในประวัติศาสตร์มาผูกเนื้อเรื่องสำหรับพระสุริโยทัยแทน ซึ่งก็ออกมาไม่ต่างกัน เช่นเรื่อง พระเทียรราชาทรงออกผนวช ผู้สร้างทุกคนเชื่อว่าด้วยเงื่อนไข่นี้ พระสุริโยทัย จึงต้องเป็นผู้ตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการโค่นล้มทำวาศรีสุดาจันทร์ และให้ความช่วยเหลือกลุ่มของขุนพิเรนทรเทพเป็นอย่างมาก จากสองเหตุการณ์เกี่ยวกับบ้านเมืองนี้ พระสุริโยทัยจึงเป็นผู้ที่มีความจงรักภักดีต่อแผ่นดินไทยอย่างมาก ขณะเดียวกัน ก็ยังคงเป็นกุลสตรีไทย เป็นแม่บ้าน เป็นแม่ที่รักลูกๆ ความรอบด้านของพระองค์ ซึ่งแปลกจากสตรีอยุธยาสูงศักดิ์ในสมัยโบราณทั่วไป จึงนำไปสู่การสร้างงานครั้งหลังๆ ที่จะเริ่มหาที่มาของพระองค์ ซึ่งผู้สร้างก็เห็นพ้องกันว่า พระสุริโยทัยเป็นเชื้อพระวงศ์ มาจากสุโขทัย เพราะว่ารู้จักการชี้ข้าง มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่แตกต่างจากผู้หญิงอยุธยา และมีเชื้อสายกษัตริย์โดยกำเนิดจึงได้เป็นมเหสี และพระนามสุริโยทัย คือพระอาทิตยยามรุ่ง เข้ากับชื่อสุโขทัย และราชวงศ์พระร่วง ที่แปลว่ารุ่ง อีกทั้ง หลังจากรัชสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ เชื้อสายเจ้านายสุโขทัยก็กลายมาเป็นขุนนางในอยุธยาอีกด้วย และเพื่อผูกความสัมพันธ์ให้ใกล้ชิดกับขุนพิเรนทรเทพ/พระมหาธรรมราชายิ่งขึ้น

อนึ่ง แม้ผลงานหลายชิ้นจะมีการเปลี่ยนรูปแบบของสื่อ เช่น ละครโทรทัศน์และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535-2536) ละครวิทยุและนวนิยาย สุริโยทัย (พ.ศ. 2543) ภาพยนตร์ และหนังสือการ์ตูน สุริโยไท (พ.ศ. 2544) แต่ก็ทำเพื่อเผยแพร่ตัวตนและพระวีรกรรมของสมเด็จพระสุริโยทัยในรูปแบบที่หลากหลายขึ้น ผู้สร้างมิได้ดัดแปลงเรื่องใดๆ

และผู้สร้างทุกคนเห็นว่า ผลงานเรื่องเล่าเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัย มีจุดประสงค์ทางการเมืองคือ เป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดความรักชาติ และเชิดชูสถาบันกษัตริย์ให้เป็นศูนย์รวมทางใจของประชาชน และรำลึกถึงบรรพชนในประวัติศาสตร์ไทยต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยพบว่า กลวิธีเล่าเรื่องในบันเทิงคดีอิงประวัติศาสตร์เกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัย และบุคลิกลักษณะตัวละครสมเด็จพระสุริโยทัยที่ปรากฏในสื่อต่างๆ มีรูปแบบการเล่าเรื่อง และสร้างตัวละครของสมเด็จพระสุริโยทัย ที่มีความเปลี่ยนแปลงเล็กน้อยตามยุคสมัย แต่แก่นของเรื่องเล่าคือเพื่อสดุดีพระวีรกรรมของสมเด็จพระสุริโยทัย ที่สละชีพเพื่อพระสวามีและเพื่อแผ่นดิน ยังคงเดิม จุดจบของเรื่องทั้งหมดล้วนลงเอยที่ พระสุริโยทัยสิ้นพระชนม์เสมอ เนื่องจากเป็นเรื่องเล่าที่อิงตามประวัติศาสตร์ แม้แต่ในเรื่อง นวนิยาย บารมีพระแม่บ้อง ปกพื้นธรณิน (พ.ศ. 2545) ที่พระองค์ทรงมีทางเลือกอื่นก็ตาม เพื่อความสอดคล้องกับ แก่นเรื่องที่ว่าด้วย ความเสียสละของพระองค์ ส่วนบุคลิกตัวละครของสมเด็จพระสุริโยทัย ก็มีความเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย แต่ลักษณะเด่นคือ ความกล้าหาญแบบนักรบ ควบคู่ไปกับความอ่อนโยนในแบบสตรีผู้เป็นภรรยา และมารดา พร้อมด้วยอุดมการณ์ความเสียสละและรักชาติบ้านเมือง ยังคงเด่นชัดเหมือนเดิมทุกฉบับ

ตามที่ ประคอง เจริญจิตกรรม (2527) อ้างไว้ในงานวิจัยเรื่องการศึกษานวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทยระหว่าง พ.ศ. 2490 – พ.ศ. 2525 ถึงการแบ่งประเภทของ นวนิยายหรือเรื่องเล่าอิงประวัติศาสตร์นั้น เรื่องเล่าของสมเด็จพระสุริโยทัยเกือบทั้งหมด จะเป็น **นวนิยายอิงประวัติศาสตร์อันแท้จริง** คือดำเนินเรื่องไปตามข้อมูลการประวัติศาสตร์ที่มี ประกอบกับรายละเอียดการดำเนินชีวิตของตัวละคร ที่ต้องอาศัยจินตนาการของผู้สร้างเป็นหลัก เพราะขาดข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่แน่นอนชัดเจน ฉะนั้น เรื่องเล่าของสมเด็จพระสุริโยทัย จึงต้องอาศัยการผูกเรื่องตามข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่ใกล้เคียงในสมัยเดียวกัน

เดิมแล้ว บทประพันธ์ร้อยกรอง เฉลิมเกียรติกษัตริย์คำฉันท์ (พ.ศ. 2458) เริ่มเรื่องที่รัชสมัยพระมหาจักรพรรดิ ตอนที่พม่ากำลังจะยกทัพเข้ามา เกิดเป็นศึกที่พระสุริโยทัยสิ้นพระชนม์เลย คือ

ไม่ได้มีความเป็นมาของพระสุริโยทัย เพราะไม่มีข้อมูลในประวัติศาสตร์มากไปกว่าเหตุการณ์นี้ ทั้งที่คำฉันท์นี้เป็นเรื่องเล่าที่มุ่งเฉลิมพระเกียรติของสมเด็จพระสุริโยทัย ต่อมา *ละครเวที สุริโยทัย* (พ.ศ. 2524) ของ สมภพ จันทระประภา เริ่มเน้นที่ความเป็นมนุษย์ ตัวละครมีพฤติกรรมแบบมนุษย์มากขึ้น โดยใช้เหตุการณ์วิกฤตศรีสุตาจันทร์ เป็นเนื้อเรื่องโดยผูกเรื่องให้ พระสุริโยทัยมีส่วนในการช่วยเหลือขุนพิเรนทรเทพในการโค่นล้มท้าวศรีสุตาจันทร์ และโครงเรื่องของ *ละครเวที สุริโยทัย* (พ.ศ. 2524) ก็กลายเป็นโครงเรื่องมาตรฐาน สำหรับเรื่องเล่าเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัย ที่จะเดินเรื่องในแนวนี้ เช่น *เสภาเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระสุริโยทัย* (พ.ศ. 2532) ที่มีเนื้อเรื่องเหมือน *ละครเวที สุริโยทัย* (พ.ศ. 2524) เกือบทั้งหมด กล่าวคือ ที่ตัวบทใหม่ๆ จำเป็นต้องผลิตซ้ำ หยิบยืมหรือดัดแปลงจากของเก่าอยู่เสมอ นั่น เป็นเพราะว่าทุกวันนี้ไม่มีตัวบทอันใดที่จะสามารถถูกสร้างขึ้นมาใหม่โดยไม่ให้มีเนื้อหาหรือรูปแบบซ้ำรอยกับตัวบทที่เคยมีมาก่อนได้แล้ว ซึ่งข้อสังเกตนี้ก็สามารถนำมาใช้อธิบายในเรื่องของการใช้แก่นเรื่องซ้ำได้เป็นอย่างดี และด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกิดแนวคิดเรื่อง **สูตรสำเร็จ** (formula) ของแนวเรื่องขึ้น กล่าวคือ ในแต่ละแนวเรื่องนั้นจะมีโครงสร้างแบบอย่างที่น่าอนตายตัวอย่างเห็นได้ชัด มีเพียงรายละเอียดเล็กๆ น้อยๆ ที่จะเป็นทางเลือกให้เปลี่ยนแปลงได้ (กาญจนา แก้วเทพ, 2544: 162)

ขณะที่ *ละครโทรทัศน์และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย* (พ.ศ. 2535-2536), *ละครวิทยุและนวนิยาย สุริโยทัย* (พ.ศ. 2543) และ *ภาพยนตร์และหนังสือการ์ตูน สุริโยไท* (พ.ศ. 2544) มีโครงเรื่องและการเล่าเรื่องใกล้เคียงกับ *ละครเวที สุริโยทัย* (พ.ศ. 2524) แต่ *นวนิยาย บารมีพระแม่ป๋อง ปกพื้นธรณิน* (พ.ศ. 2545) ของ “แก้วแก้ว” เปลี่ยนวิธีเล่าเรื่องโดยสิ้นเชิง เพื่อพยายามสร้างตัวบทที่ไม่ซ้ำตามสูตรสำเร็จ กลายเป็น **นวนิยายแสดงเบื้องหลัง** เพราะตัวละครเอกที่มาจากยุคปัจจุบัน ได้รู้ถึงเรื่องราวที่จะเกิดขึ้นทั้งหมดล่วงหน้า และได้แลกเปลี่ยนความรู้กับคนในยุคสมัยและผู้แต่งได้ให้เหตุผลในเหตุการณ์ต่างๆ ตามที่ผู้แต่งตีความและสันนิษฐาน ถ้ายทอดผ่านบทสนทนาของตัวละครทั้งหมด หนึ่งในเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระสุริโยทัย เนื่องจากเป็นเรื่องย้อนยุค ภาษาที่ใช้จึงเป็นภาษาไทยแบบโบราณ ฉะนั้นในเรื่อง *บารมีพระแม่ ปกพื้นธรณิน* จึงเห็นจุดแตกต่างชัดเจนที่สุด ระหว่างตัวละครในยุคโบราณ และตัวละครที่มาจากปัจจุบัน จากการใช้ภาษาในการสนทนา

ในเรื่องของตัวละคร สมเด็จพระสุริโยทัย เป็นตัวละครที่สมบูรณ์แบบในอุดมคติ กล่าวคือพระองค์เปี่ยมด้วยคุณสมบัติเด่นมากมาย ตามแต่ฉบับต่อไป

	คุณสมบัติเด่น
บทประพันธ์ร้อยกรอง เฉลิมเกียรติ กษัตริย์คำฉันท์ (พ.ศ. 2458)	พระอัศรมหะสิผู้สละชีพปกป้องพระสวามี
ละครเวที สุริโยทัย (พ.ศ. 2524)	เจ้านายฝ่ายใน และพระอัศรมหะสิผู้สละชีพปกป้องพระสวามี
เสภาเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ.2532)	เจ้านายฝ่ายใน และพระอัศรมหะสิผู้สละชีพปกป้องพระสวามี
ละครโทรทัศน์และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535-2536)	เจ้านายฝ่ายใน ผู้ปกครองวัง หัวหน้าฝ่ายการเมือง แม่บ้านแม่เรือน และพระอัศรมหะสิผู้สละชีพปกป้องพระสวามี
ละครวิทยุและนวนิยาย สุริโยทัย (พ.ศ. 2543)	ราชินิกุลแห่งสุโขทัย ผู้ปกครองวัง หัวหน้าฝ่ายการเมือง แม่บ้านแม่เรือน และพระอัศรมหะสิผู้สละชีพปกป้องพระสวามี
ภาพยนตร์และหนังสือการ์ตูน สุริโยไท (พ.ศ. 2544)	ราชินิกุลแห่งสุโขทัย ผู้ปกครองวัง หัวหน้าฝ่ายการเมือง และ พระอัศรมหะสิผู้สละชีพปกป้องพระสวามี
นวนิยาย บารมีพระแม่ป้อง ปกพื้นธรรณิน (พ.ศ. 2545)	ราชินิกุลแห่งสุโขทัย พระอัศรมหะสิผู้สละชีพปกป้องพระสวามี วีรสตรีผู้ปกป้องแผ่นดิน

ตาราง 6คุณสมบัติเด่นของตัวละครสมเด็จพระสุริโยทัยที่ถูกนำเสนอ

ยกเว้นฉบับ ภาพยนตร์และหนังสือการ์ตูน สุริโยไท (พ.ศ. 2544) แล้ว พระสุริโยทัยในฉบับอื่นๆ เป็น Flat Character คือ เป็นตัวละครที่มีการแสดงนิสัยออกมาในด้านใดด้านหนึ่งอยู่อย่างเดียว คือด้านดี เป็นวีรสตรีในอุดมคติที่มีทั้งด้านเข้มแข็งของนักรบและผู้ปกครองวัง และด้านอ่อนโยนของกุลสตรี ภรรยาและมารดา เปี่ยมด้วยคุณธรรมข้อเด่นๆ คือ ความกตัญญู การตระหนักรู้ในอำนาจและหน้าที่ การรักษาเกียรติ และการเสียสละเพื่อแผ่นดิน เป็น**ตัวละครผู้กระทำ** คือตัวละครที่มีลักษณะเข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้ไม่ถูกครอบงำ หรือถูกคุกคามจากผู้อื่นโดยง่าย การที่พระองค์สนับสนุนกลุ่มของขุนพิเรนทรเทพในการโค่นล้มท้าวศรีสุดาจันทร์ คือธรรมะล่างธรรมะเป็นการรักษาความถูกต้องของแผ่นดินสืบไป กล่าวคือ สมเด็จพระสุริโยทัย เป็นตัวละครที่น่าเชื่อถือเคารพบูชา เป็นราชินีผู้เป็นเลิศในทุกทาง

หากแต่ พระสุริโยไท จาก ภาพยนตร์และหนังสือการ์ตูน สุริโยไท (พ.ศ. 2544) นั้นต่างไปเล็กน้อย กล่าวคือ แม้บุคลิกลักษณะของพระองค์จะไม่แตกต่างจากฉบับอื่นๆ แต่พระองค์มีการช่อง

สูงกำลังมานาน อาจจะตั้งแต่วันที่พระองค์แต่งงานกับพระเยาวราช(พระเทียรราชา) ด้วยเหตุผลทางการเมือง ในฐานะเชื้อพระวงศ์แห่งสุโขทัย (แม้ว่าพระเยาวราชจะรักพระองค์จริงๆ) เช่นเมื่อพระสุริโยไททราบข่าวพระไชยราชาธิราชทรงบาดเจ็บหนักในการรบ จากสายลับของพระองค์ พระองค์ก็ทูลให้พระเทียรราชาทรงชิงยึดอำนาจเสีย เพื่อตัดทางที่ท้าวศรีสุดาจันทร์จะเข้าถึงอำนาจ นั่นคือพระสุริโยไทก็เล่นเกมการเมืองในราชสำนักมาตลอด เป็นเรื่องของอำนาจของกลุ่มสุวรรณภูมิของพระเทียรราชาและสุโขทัยของพระองค์ กับกลุ่มละโว้คู่หูของท้าวศรีสุดาจันทร์ ซึ่งภาพลักษณ์นี้ทำให้การโค่นล้มท้าวศรีสุดาจันทร์ เปลี่ยนจากธรรมะล้างธรรม เป็นการชิงอำนาจของราชวงศ์สายต่างๆ เท่านั้น พระสุริโยไท จึงเป็น Round Character กว่าในฉบับอื่นๆ

ตัวละครสำคัญอื่นๆ ในเรื่อง อย่าง พระเทียรราชา ขุนชินราช และขุนพิเรนทรเทพ ไม่มี ความแตกต่างทางบุคลิกลักษณะ ในแต่ละเรื่องเล่า กล่าวคือ ขุนชินราช เป็นตัวแทนแห่งความชั่วร้าย เป็นกษัตริย์ที่ผิดประเพณีและไม่ได้รับการยอมรับ ไม่พบแง่มุมที่ดีในเรื่องเล่าฉบับใดๆ เป็น Flat Character เช่นเดียวกัน ส่วน ขุนพิเรนทรเทพ มีความเป็นนักรบเด่นชัด และมีความจงรักภักดีกับพระสุริโยทัย ในทุกเรื่องเล่า ไม่ว่าจะถูกวางให้เป็นญาติกันหรือไม่ ขุนพิเรนทรเทพใน *ละคร ไทรทศน์และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535-2536)* มีความแตกต่างจากฉบับอื่นตรงที่ ถูกลดอายุลงมาให้เท่าพระสวสดีราช จากเดิมที่อยู่ในวัยเดียวกับพระสุริโยทัย แต่ก็ไม่ได้ส่งผลต่อ ส่วนอื่นของเนื้อเรื่อง นอกจากความสัมพันธ์ทางด้านความรักกับพระสวสดีราช ที่แม้จะต้องได้แต่งงานกันตามประวัติศาสตร์จริง แต่มีเพียงฉบับ *ละคร ไทรทศน์และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535-2536)* ที่จะสามารถถ่ายทอดบทรักออกมาโดยไม่เป็นที่ขัดเขินแก่ผู้ชม ตัวละครสำคัญอีกคนคือ พระเทียรราชา พระสวามีของพระสุริโยทัย พระเทียรราชาจะตัดสินพระทัยในเรื่องต่างๆ ด้วยความอ่อนโยน จนอาจเรียกได้ว่าอ่อนแอในสายตาของพระเจ้าตะเบ็งชเวตี้ จึงเป็นช่องทางให้พระสุริโยทัยได้แสดงความเข้มแข็งและเด็ดขาด ซึ่งการวิเคราะห์ตัวละครโดยจำแนกตัวละครตามคุณสมบัติ แบ่งออกได้เป็นสองประเภทคือ **ตัวละครผู้กระทำ** และ **ตัวละครผู้ถูกกระทำ** คือ ตัวละครที่มีลักษณะอ่อนแอต้องพึ่งพาผู้อื่นหรือต้องอยู่ภายใต้การดูแล หรืออยู่ในความควบคุมของตัวละครอื่น ขณะที่ขุนชินราช ขุนพิเรนทรเทพ เป็น **ตัวละครผู้กระทำ** แต่บทบาทของพระเทียรราชาจะถูกจำกัดเพียงเป็นตัวละคร **ผู้ถูกกระทำ** เท่านั้น ขณะเดียวกัน บุคลิกนิสัยของขุนพิเรนทรเทพและพระเทียรราชา ก็มีความหลากหลายกว่าขุนชินราชที่ชั่วร้ายอย่างเดียว ขุนพิเรนทรเทพมีความกล้าหาญจนกระทั่งแหกคอกในบางสถานการณ์ ซึ่งอาจนำไปสู่ การกระทำในฐานะพระมหาธรรมราชาในยุคถัดไปคือเหตุการณ์เสียกรุงได้ ส่วนพระเทียรราชา เมื่อได้ครองราชย์เป็นพระมหาจักรพรรดิ ก็

มีขีดติมานะในการออกศึก แม้พระองค์จะมีบุคลิกนุ่มนวลก็ตาม ฉะนั้น ขุนพิเรนทรเทพกับพระเทียรราชาจึงเป็นตัวละครที่เป็น Round Character ดูเหมือนกับมีชีวิตและเลือดเนื้อ มีอารมณ์และความรู้สึก

ตัวละครหนึ่งที่มีความสำคัญเคียงคู่กับพระสุริโยทัยในฉบับ *ละครเวที สุริโยทัย (พ.ศ. 2524)*, *เสภาเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ.2532)*, *ละครโทรทัศน์และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535-2536)*, *ละครวิทยุและนวนิยาย สุริโยทัย (พ.ศ. 2543)* และ *ภาพยนตร์และหนังสือการ์ตูน สุริโยไท (พ.ศ. 2544)* คือ ท้าวศรีสุดาจันทร์ สนมเอกของพระไชยราชาธิราช และผู้รักของขุนชินราช การกระทำของพระนาง ถูกตีความในหลายรูปแบบมาก ตั้งแต่หลงชู้จนทำชั่วร้ายให้ขุนชินราชได้อำนาจอย่างไรใน *ละครเวที สุริโยทัย (พ.ศ. 2524)* และ *เสภาเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ.2532)* ในบทบาทนี้พระนางเป็นตัวละครผู้กระทำ และกระทำการชั่วร้ายไม่แพ้ขุนชินราช ขณะที่ใน *ละครโทรทัศน์และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535-2536)* นั้นต่างออกไป คือพระนางต้องการขุนชินราชมาเพื่อช่วยปกป้องอำนาจของพระแก้วฟ้า หากแต่ขุนชินราชก็หักหลังด้วยการฆ่าพระแก้วฟ้าและยึดอำนาจทั้งหมดไป ท้าวศรีสุดาจันทร์ในฉบับนี้จึงมีความน่าสงสารและเป็นตัวละครผู้ถูกกระทำ เปรียบได้ว่าเป็นรอยต่อระหว่างท้าวศรีสุดาจันทร์ผู้ไร้ที่มาและหลงชู้ มาสู่ท้าวศรีสุดาจันทร์ฉบับนี้ ที่ไม่ได้หลงชู้ กระทำไปเพื่อรักษาอำนาจให้ลูก ซึ่งต่อมา ท้าวศรีสุดาจันทร์ก็พัฒนาไปเป็น ท้าวศรีสุดาจันทร์แห่งราชวงศ์อุทอง ผู้มีขุนชินราชเป็นพระญาติ ใน *ละครวิทยุและนวนิยาย สุริโยทัย (พ.ศ. 2543)* และ *ภาพยนตร์และหนังสือการ์ตูน สุริโยไท (พ.ศ. 2544)* โดยใน *ละครวิทยุและนวนิยาย สุริโยทัย (พ.ศ. 2543)* ท้าวศรีสุดาจันทร์มุ่งรักษาอำนาจในกลุ่มขุนนางเชื้อสายละโว้อุทองเก่า ส่วน *ภาพยนตร์และหนังสือการ์ตูน สุริโยไท (พ.ศ. 2544)* มีเป้าหมายที่ยิ่งใหญ่กว่า คือการฟื้นฟูราชวงศ์อุทอง (ในสองฉบับนี้ พระแก้วฟ้ามิใช่ลูกแท้ๆ ของพระนาง) และพระนางเป็นตัวละครผู้กระทำ หากแต่มิใช่ทำเพราะหลงชู้เพียงอย่างเดียว แต่เพื่ออำนาจของพรรคพวกเชื้อสายละโว้อุทองของพระนางนั่นเอง ส่วน *นวนิยาย บารมีพระแม่ป้อง ปกพื้นธรณีน (พ.ศ. 2545)* จะเอ่ยถึงทฤษฎีความเป็นไปได้ต่างๆ ในการกระทำของท้าวศรีสุดาจันทร์ ผู้ชั่วร้ายหรือไม่ ผ่านการถกประเด็นของตัวละคร แสดงถึงความคิดเห็นของผู้แต่งที่มีต่อ วาทกรรมเกี่ยวกับท้าวศรีสุดาจันทร์ กล่าวได้ว่า ท้าวศรีสุดาจันทร์ เป็น Dynamic Character คือ ตัวละครที่ตื่นตัวกับสิ่งแวดล้อมอยู่ตลอดเวลา จนดูเหมือนว่าตัวละครอยู่ใต้การควบคุมของสิ่งรอบข้างที่มีอิทธิพลมากกว่าจนทำให้ต้องเปลี่ยนแปลงไปในที่สุด ในที่นี้คือ ขุนชินราช รวมทั้งเชื้อสายละโว้อุทองที่เหลื้อยู่ นั่นเอง

กล่าวได้ว่า จุดสุดยอดของเนื้อเรื่องทุกฉบับ คือ ความเก่งกาจของสมเด็จพระสุริโยทัย ความหนักแน่นของอุปสรรคได้เพิ่มขึ้นตามยุคสมัย จากเนื้อเรื่องใน *บทประพันธ์ร้อยกรอง เฉลิมเกียรติกษัตริย์คำฉันท์* (พ.ศ. 2458), *ละครเวที สุริโยทัย* (พ.ศ. 2524), *เสภาเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระสุริโยทัย* (พ.ศ. 2532) และ *ละครโทรทัศน์และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย* (พ.ศ. 2535-2536) ที่สมเด็จพระสุริโยทัย และท้าวศรีสุดาจันทร์ ต่างก็ปรากฏตัวครั้งแรก ในฐานะพระมเหสี/พระสนม ที่ไม่มีที่มา ทั้งจุดมุ่งหมายการชิงอำนาจของท้าวศรีสุดาจันทร์ ก็จำกัดเพียงที่พระแก้วฟ้า และขุนชินราชมีอำนาจ อีกทั้งท้าวศรีสุดาจันทร์ก็คบกับขุนชินราช หลังการสวรรคตของพระไชยราชา แต่ทว่านับตั้งแต่ *ละครวิทยุและนวนิยาย สุริโยทัย* (พ.ศ. 2543), *ภาพยนตร์และหนังสือการ์ตูน สุริโยไท* (พ.ศ. 2544) และ *นวนิยาย บารมีพระแม่ป້อง ปกพื้นธรณิน* (พ.ศ. 2545) ที่มีแนวคิดที่ว่า พระสุริโยทัย มีต้นกำเนิดมาจากเชื้อสายสุโขทัย เช่นเดียวกับขุนพิเรนทรเทพ และ ท้าวศรีสุดาจันทร์ เป็นเชื้อสายอุทอง(ละว้า) และท้าวศรีสุดาจันทร์ ยังคบชู้ จนเป็นเหตุให้พระนางปลงพระชนม์พระไชยราชา เป็นไปได้ว่า เรื่องเล่าของพระสุริโยทัยยุคหลัง ได้รับอิทธิพลหรือมีแนวคิดสอดคล้องร่วมสมัยไปในทำนองเดียวกับ *บทความพระสุริโยทัยเป็นใคร? มาจากไหน?* ของ พิเศษ เจียจันทร์พงษ์ ซึ่งตีพิมพ์ใน *ศิลปวัฒนธรรม* ฉบับที่ 262 (พ.ศ. 2544) จึงทำให้การชิงอำนาจในระดับครอบครัว (2458-2536) กลายเป็น การชิงอำนาจระดับราชวงศ์แทน (2543-2545)

ตรีศิลป์ บุญขจร (อ้างถึงใน มาติศา พิศาลบุตร 2533: 132) กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมไว้ว่า อาจเป็นไปได้ใน 3 ลักษณะ คือ

ลักษณะที่หนึ่ง **วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนของสังคม** การสะท้อนสังคมของวรรณกรรมมิได้เป็นการสะท้อนอย่างบันทึกเหตุการณ์ ทำนองเอกสารประวัติศาสตร์ แต่เป็นภาพสะท้อนประสบการณ์ของผู้แต่งและเหตุการณ์ส่วนหนึ่งของสังคม วรรณกรรมจึงมีความเป็นจริงทางสังคมสอดแทรกอยู่ เรื่องเล่าเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัยที่ชัดเจนในลักษณะนี้ที่สุด คือ *นวนิยาย บารมีพระแม่ป້อง ปกพื้นธรณิน* (พ.ศ. 2545) ที่สะท้อนความคิดทางประวัติศาสตร์ของผู้แต่ง ออกมาอย่างชัดเจน รวมทั้งการวิจารณ์สังคมปัจจุบัน โดยผ่านทัศนคติของคนในสมัยอยุธยา ซึ่งถูกวางให้เป็นความเป็นไทยดั้งเดิม เป็นต้น ส่วนเรื่องเล่าฉบับอื่นๆ อาจสะท้อนโดยแทนกลุ่มของท้าวศรีสุดาจันทร์ เป็นนักการเมืองชั่วที่ใช้อำนาจฉ้อฉลปกครองเมือง เช่นใน *ละครโทรทัศน์และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย* (พ.ศ. 2535-2536) ท้าวศรีสุดาจันทร์จัดฉากวางเพลิงในเขตวังหลวง ซึ่ง

เป็นการทำลายหลักฐานการโกง “คอร์รัปชัน” ของขุนนางต่างๆ เพื่อให้ขุนนางโกงกินเหล่านี้มาเข้าเป็นพรรคพวกของพระนาง เป็นเหตุการณ์ที่สะท้อนภาพสังคมการเมืองได้ชัดเจน เป็นต้น

ลักษณะที่สอง **สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรม** หรือต่อผู้แต่ง นักเขียนอยู่ในสังคม ย่อมได้รับอิทธิพลจากสังคมทั้งในด้านวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ศาสนา ปรัชญา และการเมืองสภาพการณ์ของปัจจัยเหล่านี้ย่อมเป็นสิ่งกำหนดโลกทัศน์ของเขา การพิจารณาอิทธิพลของสังคมที่มีต่อนักเขียนจึงควรให้ความสันทัดใจว่านักเขียนได้รับอิทธิพลจากสังคมมาอย่างไร และเขามีท่าทีสนองตอบต่ออิทธิพลเหล่านั้นอย่างไร ซึ่งอิทธิพลของสังคมไทยที่เชิดชูความดีงามและคุณธรรมของบรรพชน ย่อมส่งผลผู้สร้างงาน เช่น คุณคึกเดช ผู้สร้างงาน *ละครวิทยุและนวนิยาย สุริโยทัย* (พ.ศ. 2543) ที่คุ้นเคยกับเพลงที่แม่ใช้กล่อมนอนตอนเด็ก คือเพลง “สดุดีสมาเด็จพระนางสุริโยทัย” ประพันธ์โดย หลวงวิจิตรวาทการ หรือ คุณวรายุทธ ผู้สร้างงาน *ละครโทรทัศน์และนวนิยาย สมเด็จพระสุริโยทัย* (พ.ศ. 2535-2536) ที่เคยร่วมงานกับ คุณสมภพ ผู้สร้างงาน *ละครเวที สุริโยทัย* (พ.ศ. 2524) และได้ทำข่าวเกี่ยวกับละครเวทีแนวปลุกใจให้รักชาติและต่อต้านผู้ทรนการจัดสร้างโดยรัฐบาล ทำให้เกิดความประทับใจ และสร้างงานของตัวเองขึ้น เป็นต้น

ลักษณะที่สาม **วรรณกรรมหรือนักเขียนมีอิทธิพลต่อสังคม** นักเขียนที่ยิ่งใหญ่นั้น นอกจากจะเป็นผู้มีพรสวรรค์ในการสร้างสรรค์วรรณกรรมให้มีชีวิตและสามารถโน้มน้าวจิตใจผู้อ่านแล้ว ยังเป็นผู้มีทัศนคติกว้างไกลกว่าคนธรรมดา ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นเพราะเขามีความเข้าใจและเข้าถึงสภาพของมนุษย์และสังคมเป็นอย่างดี ด้วยเหตุนี้ การสะท้อนภาพสังคมผ่านโลกทัศน์ของนักเขียนดังที่ปรากฏในวรรณกรรมจึงมีอิทธิพลต่อโลกทัศน์ของกลุ่มคนในสังคมด้วย ซึ่งผู้สร้างงานเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัยทุกคนเห็นว่า ผลงานเรื่องเล่าเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัย มีจุดประสงค์ทางการเมืองคือ เพื่อเป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดความรักชาติ และเชิดชูสถาบันชาติให้เป็นที่ชื่นชมของประชาชน และรำลึกถึงบรรพชนในประวัติศาสตร์ไทยต่อไป และด้วยเหตุนี้ เรื่องเล่าเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัย จึงได้รับการสนับสนุนจาก เกือบทั้งหมด ได้รับการสนับสนุนจาก สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ และถูกผลิตซ้ำตลอดมาเนื่องเพราะว่าบทบาทหน้าที่สำคัญในการดูแลและรักษาวัฒนธรรม และภูมิปัญญาให้สามารถดำรงอยู่ในภาวะการเปลี่ยนแปลงทางสังคม คือ การอาศัยการสื่อสารเป็นตัวกลางในการนำเสนอและถ่ายทอดเนื้อหา นอกจากนี้ยังมีในส่วนของ การส่งเสริมหรือสนับสนุนให้คนรุ่นใหม่ได้มองเห็นประโยชน์ตามบริบทแวดล้อม เช่น ประโยชน์ของการผลิตซ้ำกระบวนการทางวัฒนธรรม ของเรื่องเล่าเกี่ยวกับพระสุริโย

ทัย คือ การเน้นไปที่วัฒนธรรมประเพณีเกี่ยวกับสถาบันกษัตริย์ โดยมีบทบาทของกษัตริย์ และราชวงศ์เป็นหัวใจสำคัญในการถ่ายทอด เพื่อให้มองเห็นถึงความสำคัญและอุดมคติต่างๆ ของกษัตริย์และราชวงศ์ และดำรงคุณค่าวัฒนธรรมประเพณีไปสู่คนรุ่นต่อไปได้อย่างยั่งยืน

จึงเห็นได้ว่า ตัวละครเชิงประวัติศาสตร์ ดังเช่น สมเด็จพระสุริโยทัย ถูกสร้างให้มีความโดดเด่นมากขึ้นตามยุคสมัย วิถีกรรมของพระองค์ นอกจากความเป็นนักรบที่สละชีพเพื่อแผ่นดินแล้ว การต่อสู้เพื่อปกป้องอำนาจทางการเมืองของพระองค์ก็โดดเด่นมากขึ้น เรื่องเล่าเกี่ยวกับพระองค์ในแต่ละฉบับอาจใช้ศิลปะและกลวิธีการนำเสนอตลอดจนให้รายละเอียดแตกต่างกันไป แต่ต่างก็นำไปสู่ผลที่เหมือนกันคือสนับสนุนความคิดเกี่ยวกับความรักและเสียสละเพื่อแผ่นดิน มีผลให้บุคลิกภาพของสมเด็จพระสุริโยทัยเป็นแบบเดียวกันตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันไม่มีความเปลี่ยนแปลงมากนัก ซึ่งมีลักษณะสอดคล้องกับการแสดงความสามารถความกล้าหาญในการเผชิญกับอุปสรรค ในแบบวีรชนในอุดมคติ อีกทั้งยังมีการเพิ่มเติมภูมิหลัง จากในฐานะมเหสี สู่ในฐานพระราชสวามีที่จงรักภักดีกับราชวงศ์สุพรรณภูมิ คู่กรณีของพระองค์คือ ท้าวศรีสุดาจันทร์ ก็เปลี่ยนจากสตรีผู้ถูกล่วงละเมิดและอำนาจ มาสู่ผู้ที่ต่อสู้เพื่อราชวงศ์อยู่เคียงกัน แนวโน้มของวิถีกรรมของพระองค์ที่เพิ่มมากขึ้น คือเป็นสตรีที่เกี่ยวข้องกับการปกป้องแผ่นดินในทุกแง่มุมของพระองค์ ตั้งแต่สายเลือดความเป็นเจ้าสีบมา และการกระทำทั้งในทางการเมืองและทางารรบ และยังไม่มีทิ้งความเป็นแม่ที่ดี สมเด็จพระสุริโยทัย จึงเป็นพระราชนิ ในอุดมคติ ในคติความเชื่อของสังคมไทยในปัจจุบัน

ข้อจำกัด

1. ยังมีสื่อเรื่องเล่าเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัยหลายชิ้นงานที่มีได้อยู่ในขอบเขตการวิจัย เช่น สุริโยทัย บัลเลต์และโอเปร่า ที่เพิ่งจัดแสดงไปเมื่อ 23 สิงหาคม พ.ศ.2556 เป็นต้น
2. ผู้วิจัยไม่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องมุกกลองหรือเทคนิคด้านภาพ และองค์ประกอบศิลป์ ใดๆ จึงอาจขาดมุมมองข้อมูลด้านภาพไป ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญเช่นกัน
3. ผู้ให้สัมภาษณ์บางคน มีภารกิจมาก และไม่สามารถให้สัมภาษณ์โดยให้ข้อมูลโดยละเอียดได้ อย่างไรก็ตามผู้ให้สัมภาษณ์ก็มีความกรุณา เลือกสรร ชี้นำ และอนุญาตให้ใช้บทสัมภาษณ์และบทความที่มีแต่เดิม ซึ่งมีรายละเอียดเหมาะสมกับงานวิจัยชิ้นนี้พอดี

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้สร้างบางคน เช่นคุณสมภพ จันทระภา เสียชีวิตไปแล้ว ผู้สร้างงานที่เหลือก็ล้วนมีอายุ ผู้วิจัยจึงตระหนักว่า ข้อมูลทางประวัติศาสตร์และความรู้ในการสร้างเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์ อาจจะสูญหายไปได้ ถ้าขาดผู้สืบทอด จึงควรมีการทำบันทึกข้อมูลความรู้ เช่นสารานุกรมละครอิงประวัติศาสตร์ไทย เป็นต้น เพื่อมิให้แนวคิดและมุมมองบางอย่าง สูญหายไปตามกาลเวลา
2. ควรมีการศึกษาค้นคว้าถึงเรื่องราวของสตรีในประวัติศาสตร์ นอกจากกลุ่มวีรสตรี คือ สมเด็จพระสุริโยทัย ท้าวสุนารี ท้าวเทพสตรีท้าวศรีสุนทร ซึ่งปรากฏในหนังสือเรียนทั่วไปแล้ว หรือ พระสุพรรณกัลยา ที่เคยเกิดกระแสสังคมขึ้นมาเมื่อหลายปีก่อน ยังมีสตรีในประวัติศาสตร์ไทยอีกหลายคนที่ยังไม่ได้รับความสนใจจากสังคมในวงกว้าง เช่น ท้าวทองกีบม้า เจ้าแม่ดุษิต หรือ เจ้าจอมมารดาในรัชกาลต่างๆ จึงน่าสนใจถ้าเรื่องราวเหล่านี้ จะถูกนำเสนอ ผ่านสื่อต่างๆ เพิ่มเติม จากกลุ่มวีรสตรี

รายการอ้างอิง

1. พระราชพงศาวดารกรุงเก่าฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์และพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับพันจันทนุมาศ(เจิม). 2514, กรุงเทพมหานครพิมพ์: กรุงเทพมหานคร.
2. นราธิประพันธ์พงศ์, พ., เฉลิมเกียรติกษัตริย์คำฉันท์. 2514, กรุงเทพมหานคร: แพร่การช่าง.
3. วรยุทธ พิชัยศรีทัต และธเนศ เนติโพธิ์, สมเด็จพระสุริโยทัย. 2543, กรุงเทพมหานคร ณ บ้านวรรณกรรม.
4. คึกเดช กันตามระ, สุริโยทัย. 2543, กรุงเทพมหานคร: ดับเบิลยู.บี.บี.
5. ชาตรีเฉลิม ยุคล, พ., สุริโยไท : ฉบับการ์ตูน. 2544, กรุงเทพมหานคร: แพร่เอนเตอร์เทน.
6. แก้วแก้ว(นามแฝง), บารมีพระแม่ปious ปกพื้นธรรณิน. 2 ed. 2547, กรุงเทพมหานคร เพื่อนดี.
7. แกมสุข นุ่มนนท์, ประวัติศาสตร์, in ปรัชญาประวัติศาสตร์, ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และ สุชาติ สวัสดิ์ศรี, Editor. 2527, ไทยวัฒนาพานิช: กรุงเทพมหานคร.
8. นิธิ เอียวศรีวงศ์, ข้อคิดเกี่ยวกับวิชาประวัติศาสตร์, in ปรัชญาประวัติศาสตร์, ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และ สุชาติ สวัสดิ์ศรี, Editor. 2527, ไทยวัฒนาพานิช: กรุงเทพมหานคร.
9. วินัย พงศ์ศรีเพียร, คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ ประวัติศาสตร์ไทย : จะเรียนจะสอนกันอย่างไร. 2543, กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์การศาสนา กรมการศาสนา.
10. Carr, E.H., ประวัติศาสตร์คืออะไร. 2 ed. 2531, กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.
11. นิธิ เอียวศรีวงศ์, โชน, คาราบาว, น้ำเนา และหนังไทย. 2538, กรุงเทพมหานคร มติชน.
12. สุพรรณิ วราทร, ประวัติการประพันธ์นวนิยายไทยตั้งแต่สมัยเริ่มแรกจนถึงสมัย2475. 2519: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
13. ประคอง เจริญจิตรกรรม, การศึกษานวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทยระหว่าง พ.ศ. 2490-2525, in โครงการวิจัยเสริมสร้างหลักสูตรมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2527, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์: กรุงเทพมหานคร.
14. ทรงพล วงษ์คนดี, พัฒนาการของกระแสนิยมภาพยนตร์เรื่องบางระจัน และปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดกระแสนิยมในสังคม, in สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิติศาสตร์ 2543, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
15. นพพร ประชากุล, โรลิ่งด์ บาร์ตส์ กับสัญลักษณ์วรรณกรรม, in มายาคติ. 2544, โครงการจัดพิมพ์คบไฟ: กรุงเทพมหานคร p. 91 – 169.
16. ฉลองรัตน์ ทิพย์พิมาน, วิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่องในภาพยนตร์อเมริกันที่มีตัวเอกเป็นสตรี, in สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิติศาสตร์. 2535, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

17. จุฑามาส ศรีโมรา, การวิเคราะห์เนื้อหาภาพยนตร์การ์ตูนของไทยทางโทรทัศน์ในด้านการขัดเกลาทางสังคม, in สาขาวิชานิติศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิติศาสตร์. 2545, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
18. สายทิพย์ นุกุลกิจ, วรรณกรรมไทยปัจจุบัน. 2543, กรุงเทพมหานคร: เอส.อาร์.พรินต์ติ้ง.
19. กาญจนา แก้วเทพ, การวิเคราะห์สื่อ แนวคิดและเทคนิค. 2544, กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
20. อีราวดี ไตลังคะ, ศาสตร์และศิลป์แห่งการเล่าเรื่อง. 2543, กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
21. มาณิษา พิศาลบุตร, การสื่อความหมายในนิตยสารการ์ตูนชายหัวเราะฉบับกระเป๋, in ภาควิชาการสื่อสารมวลชน บัณฑิตวิทยาลัย. 2533, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
22. ชูติวัฒน์ สมิตินันท์, การสร้างตัวละครเพศที่สามในภาพยนตร์ไทย, in สาขาวิชาการภาพยนตร์ ภาควิชาการภาพยนตร์และภาพนิ่ง คณะนิติศาสตร์ 2553, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
23. รักसानต์ วิวัฒน์สินอุดม, เสกฝัน ปั่นหนัง บทภาพยนตร์ (*Three-act structure screenwriting*). 2547, กรุงเทพมหานคร: บริษัทบ้านฟ้า.
24. ฟิลิปดา, 100 คำถามสร้างนักเขียน: นิยาย คุณเขียนได้ด้วยตนเอง. 2549, นนทบุรี: ชบาพับลิชชิงเวิร์กส.
25. อัทธรุจน์ วรรณกมล, การสร้างตัวละครจิตเภทในภาพยนตร์แบทแมน, in คณะนิติศาสตร์ 2554, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
26. Field, S., *The Screenwriter's Problem Solver: How to Recognize, Identify, and Define Screenwriting Problems*. 1998, New York: Dell.
27. อมรา พงศาพิชญ์, วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์. 2538, กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
28. กาญจนา แก้วเทพ, สื่อส่องวัฒนธรรม. 2539, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อมรินทร์พรินต์ติ้ง.
29. พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา. 2534, กองวรรณคดีและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร: กรุงเทพมหานคร.
30. พิเศษ เจียจันทร์พงศ์, พระสุริโยทัยเป็นใคร? มาจากไหน? . 2 ed. 2544, กรุงเทพมหานคร: มติชน.
31. เทพมนตรี ลิมปพยอม, การเมืองเรื่อง “พระสุริโยทัย”. 2 ed. 2549, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แว่นแก้ว.
32. สมภพ จันทระประภา, บทละครเรื่อง สมเด็จพระสุริโยทัย. 2524, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ห้องภาพสุวรรณ.
33. อุไรวรรณ เนาวรุจิ, เสภาเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระสุริโยทัย. 2544, กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.
34. สุริโยไท: ดาราภาพยนตร์ ฉบับพิเศษ. 2545, กรุงเทพมหานคร: อำนวยเว็บพรินต์ติ้ง จำกัด.
35. พระราชพงศาวดารกรุงเก่า ฉบับหลวงประเสริฐ. 2549, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช: นนทบุรี.
36. ภาณุพงษ์, เ., สุริโยไท หลั่งม่านมลายา. 2544, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สิริมงคลคำ.
37. พงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับวันวลิต พ.ศ. 2182. 2546, มติชน: กรุงเทพมหานคร.

38. กนกพรรณ วิบูลย์ศรีน, การเปรียบเทียบภาพตัวแทนของผู้หญิงสมัยใหม่และหลังสมัยใหม่ ในภาพยนตร์ไทยและภาพยนตร์อเมริกัน, in สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน ภาควิชาสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์. 2547, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
39. คำยวง สิทธิชัย, ห., สมเด็จพระสุริโยทัย: ตำนานรูปลักษณ์ใหม่. วารสารศิลปศาสตร์, 2546. 3(1): p. 1-21.
40. จุมพล คำสนอง, วรรณกรรม อำนาจ และความบ้า : บทวิเคราะห์ทางการเมืองว่าด้วยเรื่องอำนาจ กับ วรรณกรรมของคุณสุวรรณ in สาขาวิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ 2539, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
41. ชาตรีเฉลิม ยุคล, ห., จดหมายเหตุสุริโยไท: ม.จ. ชาตรีเฉลิม ยุคล. 5 ed. 2545, กรุงเทพมหานคร: แพรวเอนเตอร์เทน.
42. ชาตรีเฉลิม ยุคล, ห., สุริโยไท. 2545, บริษัทแมงป่อง จำกัด.
43. ทรงภพ ขุนมธุรส, ชัตติยานารีในนวนิยายไทยอิงประวัติศาสตร์, in การประชุมทางวิชาการระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 1 การนำเสนอผลงานวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศ. 2549, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ: กรุงเทพมหานคร. p. 235-254.
44. ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิช และ นพพร ประชากุล, การเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ที่สัมพันธ์กับวิธีการเล่าเรื่องในสื่อมวลชน, in จินตทัศน์ทางสังคมในภาษาสื่อมวลชน. 2543, โครงการสื่อสันติภาพ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: กรุงเทพมหานคร. p. 1-30.
45. นิพัทธ์พงศ์ พุมมา และ ณรงค์กรธร รอดทรัพย์, นางพระยาแม่อยู่หัวศรีสุตาจันทร์: ผู้หญิงกับอำนาจเชิงพื้นที่ในทลภมิตติ. วารสาร มฉก. วิชาการ, 2555. 15(30): p. 71-88.
46. พระราชพงศาวดารกรุงสยาม จากต้นฉบับที่เป็นสมบัติของบริติชมิวเซียม กรุงลอนดอน. 2507, ก้าวหน้า: พระนคร.
47. รังสิวุฒิ ทัฬหิมทอง, การสื่อสารเพื่อถ่ายทอดความรู้และอุดมการณ์ชาตินิยมสู่คนรุ่นใหม่ผ่านละครวิทยุอิงประวัติศาสตร์คณะรังสิมันต์, in ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์. 2549, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
48. รัตนา จักกะพาก, จินตทัศน์ทางสังคมและกลวิธีการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ของหม่อมเจ้าชาตรีเฉลิม ยุคล: การศึกษาวิเคราะห์. , in กองทุนวิจัยคณะนิเทศศาสตร์. 2546, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
49. มารศรี สอทิพย์, เรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับสมเด็จพระนเรศวรมหาราช: กลวิธีการเล่าเรื่องกับการสร้างภาพลักษณ์. , in ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์. 2551, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
50. มุลนิธิ ๕ ธันวาคมหาราช. ความสนพระราชหฤทัยด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี. [Web Pages] 2556 [cited 2557 25 เมษายน].
51. วันชนะ ทองคำเภา, ภาพตัวแทนของสมเด็จพระมหาธรรมราชาในวรรณกรรมไทย, in คณะอักษรศาสตร์ 2550, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

52. วันชัย ตันติวิทยาพิทักษ์ และวิวัฒน์ พันธวุฒิยานนท์, หม่อมเจ้าชาตรีเฉลิม ยุคล สุริโยไทกับบางตอนในหน้าประวัติศาสตร์, in สารคดี. 2544. p. 106-120.
53. สุขวังนี้, ว., การศึกษาวิเคราะห์นวนิยายอิงประวัติศาสตร์สมัยกรุงศรีอยุธยา, in สาขาวิชาวรรณคดีไทย ภาควิชาวรรณคดี คณะมนุษยศาสตร์. 2551, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
54. สุกัญญา ยงศิริ, การศึกษาเชิงวิเคราะห์นวนิยายอิงประวัติศาสตร์สมัยรัตนโกสินทร์, in สาขาวิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ 2545, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
55. ศศิวิมล สันติราษฎร์ภักดี, การศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบการถ่ายทอดวัฒนธรรมไทย ผ่านสื่อนวนิยายและสื่อละครโทรทัศน์เรื่อง "สี่แผ่นดิน", in คณะนิเทศศาสตร์ 2539, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
56. อุมภาพร มะโรณี, สัมพันธภาพของการเล่าเรื่องในสื่อการ์ตูน ละครโทรทัศน์ และนวนิยาย, in คณะนิเทศศาสตร์ 2551, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
57. Bordwell, D., and Thompson, K., *Film art: An Introduction*. 1993, New York: McGraw-Hill.
58. Dancyger, K.a.R., Jeff., *Alternative Scriptwriting*. 2 ed. 1995, Boston: Focal Press.
59. D'Vari, M., *Creating Character: Let them Whisper Their Secrets*. 2005, Michigan: Michael Wises Production.
60. Grove, E., *Raindance Writers' Lab: Write and Sell the Hot Screenplay*. 2011, Great Britain: Focal Press.
61. Hansen, A., Cottle, S, Negrine, R., and Newbold C., *Mass Communication Research methods*. 1998, Houndmills: England MacMillan Press.
62. Mehring, M., *The Sceenplay: A Blend of Film Form and Content*. 1990, Boston: Focal Press.

[1-28, 30-35, 37-62]

ภาคผนวก ก.

ข้อมูลเพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์บุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับการสร้างสื่อบันเทิงคดีของสมเด็จพระสุริโยทัยเพื่อศึกษารายละเอียดในการสร้างตัวละครสมเด็จพระสุริโยทัย

1. ศาสตราจารย์ กิตติคุณ ดร. สุรพล วิรุฬห์รักษ์ รองผู้อำนวยการแสดง และผู้ออกแบบฉาก ละครดึกดำบรรพ์เรื่อง สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ.2532)

อาจารย์สุรพลเล่าว่า จุดประสงค์หลักของละครเวทีเรื่องสมเด็จพระสุริโยทัย คือตั้งใจเชิดชูความเป็นวีรสตรีของพระสุริโยทัย ปกติคือคุณสมภพ จันทระประภา จะเขียนถวายสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และท่านก็โปรดที่จะให้แสดงเรื่องราวของวีรสตรี คุณสมภพจึงแต่งเรื่องนี้ถวาย คาแรกเตอร์ก็คือวีรสตรี

ผู้แสดงในบทบาทสมเด็จพระสุริโยทัย คือ คุณใจทิพย์ ยุวบูล จบจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ บุคลิกเป็นคนเฉียบขาดพอสมควร เสียงแหลม แต่บุคลิกสง่างาม ขาว เป็นคนเชียงใหม่ที่มีมาด เข้าใจว่ามาจากการแคสติ้ง ซึ่งปกติ คณะละครก็ไม่ได้เปิดแคสติ้งกับละครทั่วไปเรื่องอื่น คุณสมภพคงจะมีภาพในใจว่า วีรสตรีก็คือสตรีที่เข้มแข็ง สง่างาม เสียงน่าจะเฉียบขาด ในขณะเดียวกัน ก็ไม่ใช่เป็นแบบทอมบอย

ปกติคุณสมภพ เป็นวิศวกร จบเหมืองแร่ ที่จุฬาฯ และเป็นหลานของ “ดอกไม้สด” คุณสมภพเป็นผู้คัดลอกต้นฉบับนวนิยายของ “ดอกไม้สด” ทุกเรื่อง ส่งโรงพิมพ์ และเป็นคนสนใจประวัติศาสตร์ และเป็นคนสนใจละคร ก็จะศึกษาทางพงศาวดาร หรือเอกสารต่างๆ ศึกษามากในหลายมิติ

อาจารย์สุรพล เข้าใจว่า การนำพงศาวดารมาทำเป็นละคร น่าจะเริ่มมาจากคุณสมภพ แล้วคนอื่นก็เอาแนวคิดไปใช้ เมื่ออาจารย์สุรพลไปดูภาพยนตร์ที่เกี่ยวกับสุริโยทัย(ท่านมู่ย) พบว่าคล้ายกับของคุณสมภพมาก แต่เข้าใจว่า ทั้งคุณสมภพและคนอื่นๆ ก็เอามาจากพงศาวดารทั้งนั้น อยู่ที่ว่าเราจะสร้างพล็อตหรือสตอรี่ ยังไงอีกเรื่อง

อาจารย์สุรพลมองว่า แนวคิดในการสร้างเรื่องน่าจะเป็นไปตามพงศาวดาร เพียงแต่ว่าแบ่งซอยเนื้อเรื่องให้ละเอียด คล้ายๆ เพื่อให้ผู้แสดงเป็นพระสุริโยทัย ได้เป็นตัวเด่นและมีบทบาทมากกว่าเพื่อน

เวลาคุณสมภพจะเล่นละคร ก็จะทำการคุยกับวงในสองสามคนรวมทั้งตัวอาจารย์สุรพล ก็ช่วยกันดูบท ว่ายาวไปสั้นไป ไม่สนุก หรือ เรื่องของฉาก ฉากนี้ เปลี่ยนมาเป็นฉากนี้ไม่ทัน ต้องเอาอะไรแทรก คือมองในเชิงโปรดักชั่นด้วย มองตั้งแต่เริ่มแนะนำตัวละครสุริโยทัย ก็จะมีการเกริ่นนำ

และตอนจบของละครคุณสมภพ ก็จะมีระบำรำฟ้อนแบบละครเวทีทั่วไปให้จบแบบงามๆ ละครของคุณสมภพ ที่อาจารย์สุรพลทำมาทั้งหมด 50 กว่าเรื่อง นอกจากจะมีเกริ่นเรื่อง และระบำตอนจบ ก็จะมีลักษณะของฉากใหญ่ๆ สลับกับฉากเล็กๆ ตามกระบวนการ เพราะละครคุณสมภพจะไม่มีพวกเล่นหน้าม่าน หรือไม่มีการหยุดพักการแสดง จะเล่นจบไปเลยทีเดียว แม้ใครจะจั่งต้องร่าปรี่นมาก การวางตัวละครหรือการหมุนตัวต่างๆ ต้องให้สะดวก จะมองโปรดักชั่นเป็นหลักเหมือนกัน เป้าหมายหลักคือชนชั้น ภาพสุริโยทัยขาดคอช้าง และบิ๊วเนื้อเรื่องไปสู่จุดนั้น

ละครเรื่องนี้เป็นละครปลุกใจ แต่คือละครคุณสมภพ จะมีรักโศกสะเทือนใจ ตลกโปกฮา แต่ไม่มีตลกไวววาย จะมีฉากปะทะคารมเป็นคาแรกเตอร์อย่างหนึ่ง บุคลิกของพระสุริโยทัย ค่อนข้างจะเป็นในลักษณะของผู้หญิงที่เก็บความรู้สึกเก่ง สุขุมรอบคอบ เป็นแม่เมือง เป็นคนที่เข้มแข็งและเก็บความรู้สึกเก่ง อย่างพระสุริโยทัย ถ้าจะต้องปะทะตัวละครอีกฝ่าย ก็จะมีการปะทะฝีปากฝีมือกัน แสดงให้เห็นจุดยืนของแต่ละฝ่ายชัดเจน คือพูดง่าย ๆ ฝ่ายศรีสุตาจันทร์ก็เป็นไฟ สุริโยทัยก็เป็นน้ำ ความคิดก็ลึกซึ้ง ก็ไม่ได้ล้ำเส้นสามมี

อาจารย์สุรพลกล่าวว่า ละครคุณสมภพในภาพรวม ตัวละครมีชีวิตชีวาดีมาก เป็นมนุษย์ธรรมดา มีรักโลภโกรธหลง ไม่ได้เป็นมนุษย์ที่คล้ายๆ สัตว์ธนู หรือมีแต่อุดมการณ์ไม่มีชีวิตชีวา จะมีข้อผิดพลาด เรื่องรักเรื่องโศก ถึงได้มีรสมีชาติ และคุณสมภพก็เป็นคนกล้าทำของพรรคนี้ เพราะอย่างเรื่องพระนเรศวร ก็มีบทของภรรยาชัดเจน คนก็อิงไปเหมือนกัน

อาจารย์สุรพลทำละครคุณสมภพมาตั้งแต่ปี 2505 เรื่องนี้เป็นเรื่องหลังๆ แล้ว เช่น นางเสือง ปี 2511 ศรีธรรมโศกราชปี 2513, นเรศวรปี 2515 แล้วก็มาสุริโยทัยซึ่งหลังมาก ประเด็นอยู่ที่ คณะละครนี้ใช้ผู้แสดงสมัครเล่นไม่ใช่มืออาชีพ ตรงนี้เป็นประเด็นที่ยากที่สุด เพราะว่า ต้องฝึกกันนาน แล้วละครแบบนี้ ยากที่สุด ในบรรดาละครทั้งหมด ทั้งร้องทั้งรำและพันดาบทั้งแอ๊คติ้ง ทั้งแดนซ์ซึ่งมีหมดทุกอย่างด้วยตัวคนๆ นั้นเอง ไม่มีลูกคู่ ดำเนินเรื่องไม่มีการบอกบท ตรงนี้การบิ๊วตัวละครใช้เวลานานเป็นเดือนๆ ซ้อมเยอะมาก คิวฉากทุกอย่างต้องเป๊ะ

ประเด็นที่สองของความยากคือว่า Message ความที่มันเป็นละครเพลงแบบโบราณ ฉะนั้นเพลงช่วยได้เยอะในการสื่ออุดมการณ์สื่อความคิด ท่านแต่งไว้อย่างกะทัดรัดมาก และอยู่ในปากของตัวละคร ถ้าเป็นละครพูดร้อยแก้วธรรมดา การจะพูดถึงอุดมการณ์ก็ยากอยู่ พอเป็นร้อยกรองหรือเป็นเพลงปี่บ่นเนี่ย มันสื่อได้ง่าย และจำไปเผยแพร่ได้ง่าย แต่ก็เป็นความยากอย่างหนึ่ง ในการร้อง ร้องอย่างเป็นละคร ร้องอย่าง Propaganda ในขณะเดียวกันไม่ใช่เวอร์ อยู่ในกรอบของละคร ร้องให้ได้อารมณ์ ขณะเดียวกันก็ต้องรำด้วย ถือดาบด้วย

อีกอย่างหนึ่งที่ยาก คือเราซ้อมไปอย่างหนึ่ง พอไปแสดงจริงปั๊บ มันคนละสเปซกัน ฉะนั้น เบื้องหลังต้องปรับตัว คือมีความพร้อมตลอดเวลา

อาจารย์สุรพล เล่าว่า สังคมไทยจะไม่ค่อยรู้จักผลงานละครเวที จุดประสงค์ของคณะก็เพื่อทำถวาย อาจารย์สุรพลชอบละครคุณสมภพทุกเรื่อง ผลตอบรับที่โรงละครแห่งชาติคือแน่นทุกรอบ ทุกเรื่อง ซื่อสัตย์ในดุษฎีขอม เพราะละครถึงใจ เนื้อเรื่อง รวดเร็ว เครื่องแต่งกายก็แปลกกว่าชาวบ้าน เมื่อก่อนก็ถูกตำหนิเรื่องนี้ คือคณะไม่ได้เล่นตามแบบแผนของกรมศิลปากร เล่นไม่ได้ตามทางของเค้า เพราะเด็กของคณะไม่ได้หัดมาทางนั้น เราก็เล่นตามที่เรานัดไป

อาจารย์สุรพลกล่าวว่า ละครเวทีสุริโยทัย มันก็เป็นละครปลุกใจให้รักชาติอยู่แล้ว ฉะนั้น เจตนา วัตถุประสงค์แอบแฝง ก็เป็นเรื่องการเมืองอยู่เก่า โดยใช้พงศาวดารเป็นตัวปลุกให้คนมีความฮึกเหิม เพราะตอนนั้นถ้าจำไม่ผิด ช่วงนั้นยังมีพวก ผกค. อะไรต่ออะไรพวกนี้อยู่ เพราะฉะนั้น ละครพวกนี้ก็คือ Propaganda theatre ซึ่งมีด้วยกันหลายเรื่องต่อเนื่องมาตลอด ละครคุณสมภพนี่เป็นละคร Propaganda ทั้งนั้น เป็นละคร Nationalism ทั้งหมดเลย แต่พอนำมาเล่นยุคหลัง เช่น พระนเรศวร คนดูก็ยังแน่น เพราะว่าเป็นละครที่สนุก

2. **คุณวรยุทธ พิชัยศรทัต ผู้เขียนบทละครโทรทัศน์เรื่อง สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2535) และแตงนวนิยายเรื่อง สมเด็จพระสุริโยทัย (พ.ศ. 2536)**

คุณวรยุทธเล่าว่า สมัยนั้นยังไม่มีใครสร้างละครโทรทัศน์จากประวัติศาสตร์เท่าๆ มาก่อน จะมีก็แต่ละครอิงประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นหนังสือนวนิยายมาแล้ว เช่น ขุนศึก บางระจัน พันท้ายนรสิงห์ ขุนศึกมหาราช ฯลฯ มีแต่คุณวรยุทธคนเดียวที่สร้างละครจากเรื่องราวในประวัติศาสตร์แท้ๆ คือ มีพระเอกนางเอกและตัวละครเอกเป็นบุคคลจริงในประวัติศาสตร์ มีเรื่อง ทหารเสือพระเจ้าตาก (ปี2529) เรื่องสมเด็จพระนเรศวรมหาราช (ปี2531) และเรื่อง สงครามเก้าทัพ (ปี2533) ทางทีวีช่อง 3 ซึ่งเป็นผลงานที่ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี

ละครประวัติศาสตร์ เรื่อง สมเด็จพระสุริโยทัยนี้ ก็เป็นผลมาจากความสำเร็จของละครทั้งสามเรื่องดังกล่าว โดยผู้บริหารสถานีโทรทัศน์ช่อง3ในเวลานั้น คือ คุณประชา มาลินนท์ มีนโยบายอยากให้ช่อง3 มีความเด่นเป็นพิเศษต่างจากทีวีช่องอื่นๆ จึงได้สั่งให้ฝ่ายผลิตรายการของทางสถานี ร่วมกับคุณวรยุทธและคณะทำงาน สร้างละครเรื่องนี้ขึ้น โดยขอความร่วมมือจากกองทัพบก ซึ่งก็ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

คุณวรยุทธกล่าวว่า ถ้าจะให้ตอบว่ามีแรงบันดาลใจในการทำละครประวัติศาสตร์มาจากไหน ก็อาจจะตอบได้ว่า ในสมัยที่เรียนอยู่คณะนิเทศศาสตร์ จุฬา (ปี 2511-2515) ได้เคยมีส่วนร่วมในละครดีกัดำบรรพ์ของอาจารย์สมภพ จันทระภา ซึ่งนิยมทำละครร้องเองรำเองที่ใช้เนื้อเรื่องจากประวัติศาสตร์แสดงบนเวทีเช่น เรื่อง นางเสือง ศรีธรรมมาโคกราช นเรศวรมหาราช ฯลฯ ทำให้มีโอกาสได้ศึกษาและถ่ายทอดวิธีการผูกเรื่องและสร้างตัวละครจากอาจารย์สมภพมาไว้ด้วย

ต่อมาถึงยุคต่อต้านภัยคอมมิวนิสต์ ก็มีละครเวทีแนวปลุกใจให้รักชาติและต่อต้านผู้รุกรานจัดสร้างโดยรัฐบาล เช่นเรื่อง วีรมหาเทพ บางระจัน ฯลฯ ออกแสดงที่โรงละครแห่งชาติ ทำให้คุณวรยุทธซึ่งตอนนั้นเป็นผู้สื่อข่าวโทรทัศน์ได้รู้จักกับครูอาจารย์ในสำนักดาบพุทไธสวรรย์หลายท่าน ซึ่งท่านเหล่านั้นมีความใฝ่ฝันจะทำละครแนวนี้อยู่ตลอดมา

ความสนใจในประวัติศาสตร์ไทย ความประทับใจจากละครดีกัดำบรรพ์ที่เป็นเรื่องประวัติศาสตร์ และ แรงสนับสนุนจากครูอาจารย์สำนักดาบฯ จึงทำให้คุณวรยุทธทำละครโทรทัศน์แนวประวัติศาสตร์ขึ้นได้ในเวลาต่อมา

หลังจากนั้น จึงมีผู้สร้างอื่น และสถานีโทรทัศน์ช่องอื่น สร้างละครแนวนี้ขึ้นมาบ้าง แม้จะเป็นการนำนวนิยายอิงประวัติศาสตร์มาสร้าง เช่น สายโลหิต นิราศสองภพ อตีตา ฟ้าใหม่ กษัตริยา บางระจัน หรือขุนศึกก็ตาม แต่ก็พยายามทำภาพเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ให้เห็นจริงเห็นจังมากขึ้น มีตัวละครเอกเป็นบุคคลจริงในประวัติศาสตร์ แม้แต่พระมหากษัตริย์ก็เป็นตัว

ละครที่มีนิสัยใจคอชัดเจนขึ้น โดยมีได้พยายามหลีกเลี่ยงภาพเหตุการณ์และตัวกษัตริย์ เหมือนดังที่เคยทำๆกันมาในสมัยก่อน

คุณวรยุทธกล่าวว่า หลักหนึ่งของการสร้างบุคลิกตัวละครประวัติศาสตร์ ก็คือดูจากการกระทำของคนๆนั้น ในยามที่เกิดเหตุการณ์ใดขึ้นมา ซึ่งในประวัติศาสตร์มีเรื่องราวบันทึกไว้แล้วอย่างสมบูรณ์พร้อม แล้วเรามาตีความเอาว่าคนที่ทำเช่นนั้นได้ ควรจะมีนิสัยใจคออย่างไร ท่านม้วยเคยชวนคุณวรยุทธไปนั่งคุยสองครั้งก่อนทำหนังสือไทย ด้วยคำถามว่า คุณวรยุทธเอาบุคลิกพระเพ็ชรราชา ท้าวศรีสุตาจัน พระราเมศวร พระมหินทร์ พระบรมดิลก และขุนพิเรนทรเทพ มาจากไหน จึงตอบท่านม้วยตามหลักที่ว่านี้

สำหรับพระสุริโยทัยนั้น พระนางน่าจะเป็นผู้หญิงที่เก่งเป็นพิเศษกว่าผู้หญิงทั่วไป โดยมี ความมองอาจกล้าหาญเป็นพื้นฐาน จึงสามารถขี่ช้างบังคับช้างจนถึงขั้นทำยุทธหัตถีได้ จะต้องมีความสามารถในการใช้อาวุธต่อสู้แบบตัวต่อตัว และที่ชัดที่สุดคือจะต้องเป็นผู้แก้ปัญหาให้พระสวามี เป็นผู้นำครอบครัว เป็นผู้ตัดสินใจ เป็นที่ปรึกษา เป็นที่เชื่อถือของลูกชายลูกสาว ในขณะที่พระเพ็ชรราชามักชอบหลบหนีปัญหาและการเผชิญหน้าตลอดเวลา พระสุริโยทัยน่าจะมีความเข้มแข็งเด็ดเดี่ยวแบบผู้ชาย ซึ่งแสดงออกในกริยาท่าทางและรูปร่างหน้าตา เพราะเมื่อแต่งเป็นชายแล้ว ฝ่ายศัตรูก็ยังไม่ออก ส่วนในเรื่องรักชาติไทย สมัยนั้นยังพูดถึงชาติไทยไม่ได้ แต่ถ้ารักอิสราภาพ รักราชตระกูล รักกรุงศรีอยุธยา รักไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินและรักความเป็นธรรมแล้ว ก็คงจะเป็นอุดมการณ์ของพระนางได้

คุณวรยุทธเล่าถึง การวางตัวผู้แสดงละครโทรทัศน์ไว้ว่า ตามปรกติมีข้อจำกัดอยู่มาก ด้วยดารานักแสดงนำส่วนใหญ่มักจะอยู่ในสังกัดของสถานีโทรทัศน์แต่ละแห่ง หรืออยู่ในสังกัดของค่ายผลิตละครโทรทัศน์ที่มั่นคงและทรงอิทธิพล เราจึงไม่อาจเลือกดารานำจากสังกัดอื่นมาแสดงได้ แม้จะมีความเหมาะสมกับตัวละครมากเพียงใดก็ตาม

ฉะนั้นจากคุณสมบัติที่วางไว้ว่า จะต้องเป็นนักแสดงหญิงที่มีสง่าราศี ดูเข้มแข็งน่าเกรงขามไม่ว่าจะอยู่ในชุดสตรีไทยในวัง หรือชุดแม่ทัพในยามออกรบ จะต้องมีรูปโฉมหน้าที่เป็นเหลี่ยมมุมแบบคนโบราณ รวมทั้งมีช่วงไหล่ที่เป็นเหลี่ยมมุมผึ่งผาย มีเวลาสำหรับการฝึกซ้อมฟันดาบคู่ และการต่อสู้ด้วยง้าว มีเวลาและมีความกล้าที่จะฝึกขี่ช้างและบังคับบนคอช้างที่มีขนาดใหญ่ด้วย จึงต้องเลือกดูเฉพาะบรรดานักแสดงในสังกัดของช่อง 3 หรือนักแสดงที่ไม่มีสังกัดเท่านั้น

คุณอ้อย กาญจนา จินดาวัฒน์ เคยแสดงนำในละครของคุณวรยุทธมาแล้วหลายเรื่อง คู่กันเคยกันดี มีนิสัยใจคอดี ให้ความร่วมมือในการฝึกซ้อมดี และมีบุคลิกที่เหมาะสมกับพระสุริโยทัยมากที่สุด

คุณกาญจนาเป็นนักแสดงอาชีพ มีสีหน้า แววตา น้ำเสียงและลีลาการแสดงที่สามารถ
 เข้าใจให้คนดูเกิดอารมณ์ร่วมและคล้อยตามได้ดี ย่อมได้เปรียบและเป็นที่ยอมรับในบรรดาคนดู
 ได้มากกว่าผู้ที่ไม่ใช่นักแสดงอาชีพมารับบทเป็นคนในประวัติศาสตร์ แม้ผู้นั้นจะมีบุคลิกภายนอก
 ที่เหมาะสมกว่าก็ตาม ความสามารถในทุกๆด้านของคุณกาญจนาทำให้การสร้างละครเรื่องนี้
 เป็นไปได้อย่างรวดเร็ว กระทั่งขณะละครออกอากาศไปจนถึงละครออกอากาศจบทั้งเรื่องแล้ว ก็
 ยังมีผู้คนยอมรับในความเหมาะสมอยู่มากและเชิญคุณกาญจนาไปปรากฏตัวในงานหลายงาน
 โดยเฉพาะการแสดงแสงสีเสียงหน้าพระที่นั่งที่วัดชัยไชยวัฒนาราม ของจังหวัดอยุธยา คุณ
 กาญจนาก็ได้รับเชิญให้ร่วมแสดงเป็นพระสุริโยทัยด้วย

คุณวรยุทธ กล่าวถึง อาจารย์สมภพ จันทระภา ว่าเคยแนะนำไว้ว่า แม้เราจะมีข้อมูล
 ทางประวัติศาสตร์ของเรื่องนั้นๆอยู่มากพอแล้ว แต่เมื่อเขียนเป็นบทละคร ก็ต้องให้มีรสชาติอย่าง
 ละคร คนดูจึงจะสนุกไปด้วย ละครของอาจารย์สมภพจึงมักจะเพิ่มตัวนางอีกเข้ามาเป็นคู่ปรับ
 ของตัวเอกหรือนางคนใช้ที่ด่าเก่งๆเข้ามาเข้ามาเป็นบริวารของตัวเอกด้วยเสมอ แต่ที่สำคัญตัว
 ละครที่เพิ่มเข้ามาจะต้องไม่ทำลายเรื่องราวหรือบดบังความสำคัญของตัวละครประวัติศาสตร์เป็น
 อันขาด

เมื่อเขียนบทโดยดำเนินเรื่องทั้งตามตำราประวัติศาสตร์ และตามจินตนาการแบบละคร
 เสร็จแล้ว จะต้องส่งบทนั้นให้ที่ปรึกษาอ่านก่อน ที่ปรึกษาละครเรื่องนี้มีสองท่านคือ

ม.ร.ว. สุริยวุฒิ สุขสวัสดิ์ ผู้เชี่ยวชาญทางโบราณคดีของกรมศิลปากร และอาจารย์พิเศษ
 เจียรจันทรพงศ์ สมัยที่ท่านยังอยู่กองโบราณคดีและประวัติศาสตร์ .ในหอสมุดแห่งชาติ อาจารย์
 สุริยวุฒิให้คำปรึกษาหนักไปทางศิลปวัฒนธรรม ส่วนการดำเนินเรื่องนั้นท่านแนะนำให้ยึดตาม
 ข้อเขียนของกรมพระยาดำรงราชานุภาพไว้ก่อน แต่อาจารย์พิเศษกลับให้คำปรึกษาไปในแบบ
 นักวิชาการสมัยใหม่ ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการผูกเรื่องของละครเรื่องนี้

.ในยุคนั้นก่อนหน้านั้น คนดูละครและนักอ่านนิยายมักจะได้รับข้อมูลกันมาว่า ท้าวศรีสุดา
 จันเป็นตัวร้ายที่มีความทะเยอทะยานและมีตัณหาหาคะสูง ถึงกับสนับสนุนชายชู้ขึ้นเป็นกษัตริย์
 แต่อาจารย์พิเศษว่า สมัยนั้นเป็นเรื่องการแย่งชิงความเป็นใหญ่ในบัลลังก์อยุธยา ระหว่างสาม
 ราชวงศ์คือ ราชวงศ์สุโขทัย ราชวงศ์สุพรรณภูมิ และราชวงศ์ละโว้ โดยท้าวศรีสุดาจันและขุนชิน
 ราชนั้นเป็นราชวงศ์ละโว้ที่กำลังตกอับอยู่ ส่วนพระเทียรราชาเป็นราชวงศ์สุพรรณภูมิ และพระ
 สุริโยทัยเป็นราชวงศ์สุโขทัย พระสุริโยทัยน่าจะเป็นผู้อยู่เบื้องหลังการโค่นล้มขุนวรวงศากับท้าวศรี
 สุดาจัน และเป็นผู้สนับสนุนให้ขุนพิเรนทรเทพผู้ทำการกบฏสำเร็จได้เป็นพระมหาธรรมราชา ฟัน

อำนาจราชวงศ์สุโขทัยขึ้นมาใหม่ เพียงแต่สมัยนั้นราชวงศ์เป็นเพียงกลุ่มอำนาจตระกูล ยังไม่มีการเรียกเป็นที่ราชวงศ์เหมือนสมัยนี้

บทละครเรื่องนี้จึงดำเนินไปตามความคิดสมัยใหม่ มีใช้แบบเดิมๆที่เคยผูกเรื่องกันมา และผลก็คือผู้แสดงที่รับบทเป็นท้าวศรีสุดาจัน คือคุณปภัสรา ชูदानุพงศ์ ได้รับรางวัลโทรทัศน์ทองคำในฐานะผู้แสดงรองดีเด่น โดยไม่มีบทบาทที่แสดงถึงต้นเหตุนั้นเลย ทำให้คนเขียนบทรุ่นหลังๆหันมาเขียนบทไปในทำนองว่า ท้าวศรีสุดาจัน เคยเป็นคนรักเก่าของขุนชินราชมาตั้งแต่อยู่บ้านเมืองเดิมก่อนถูกถวายตัวด้วยซ้ำ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ไม่เคยมีมาก่อนการสร้างละครเรื่องพระสุริโยทัย เพิ่งเริ่มมาจากคำอธิบายของอาจารย์ที่ปรึกษาเรื่องนี้เอง

จุดมุ่งหมายในการสร้างละครประวัติศาสตร์แต่ละเรื่องของคุณวรยุทธไม่ได้ต่างกันนัก นั่นคืออยากทำเรื่องราวในประวัติศาสตร์ช่วงนั้นๆ ออกมาให้เป็นภาพตามที่จินตนาการไว้อย่างสมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะมีเงินทุนทำได้ เพื่อให้เกิดความตื่นตาตื่นใจแก่ผู้ชม โดยเฉพาะเหตุการณ์สำคัญๆที่เคยรู้กันมา และคุณวรยุทธเห็นว่าเรื่องราวช่วงหนึ่งในประวัติศาสตร์นั้น สามารถใช้เป็นพล็อตละครที่ชวนติดตาม มีความประทับใจ ให้อารมณ์ได้หลากหลายและให้คติธรรมได้ไม่แพ้กันยบายเรื่องหนึ่งๆเหมือนกัน เมื่อทำเป็นละครน่าจะทำให้ความสนุกได้เช่นเดียวกับละครที่แต่งเรื่องขึ้นมาใหม่

เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำละครเรื่องนี้ คุณวรยุทธจึงมาหาว่ามีจุดไหนที่จะ “ติดตาติดใจ” คนดูได้บ้าง เพื่อจะได้ขยายเรื่องที่จุดนั้น ก็พบว่าในช่วงนั้นมีเรื่องของพระเจ้าตะเบ็งชเวตี้และบุเรงนองรุกรานแผ่นดินไทย เรื่องทหารโปรตุเกสในกองทัพไทย เรื่องการรบกับเชียงใหม่ เรื่องพระชัยราชากับท้าวศรีสุดาจัน เรื่องขุนวรวงศาขึ้นนั่งบัลลังก์เป็นท้าวเรื่องลูกชายลูกสาวแต่ละคนของพระสุริโยทัย เรื่องความผูกพันระหว่างขุนพิเรนทรเทพกับพระสวสดี เรื่องการกบฏโค่นล้มขุนวรวงศา และ เรื่องการรบคราวเสียพระสุริโยทัย ซึ่งเรื่องเหล่านี้เชื่อว่าคนดูส่วนใหญ่ยังไม่เคยรู้ว่าเรื่องราวจะมาเกี่ยวข้อกันได้อย่างไร จึงนับว่าเป็นละครประวัติศาสตร์ที่มีบรรยากาศและจุดเร้าอารมณ์แบบละครชีวิตหรือเป็นดราม่าผสมอยู่มาก และมีโครงเรื่องใหม่ๆชวนให้ติดตามดูพอสมควร

คุณวรยุทธ เลือกว่าจะขยายเรื่องราวแคว้นล้ามให้เป็นเรื่องสนุกแบบละคร มากกว่าจะขยายเรื่องราวของตัวพระสุริโยทัยเอง เพราะไม่สามารถหาหลักฐานได้ว่าพระสุริโยทัยเป็นใครมาจากไหน อีกทั้งยังถือเป็นเหมือนจรรยาบรรณของคนทำละครประวัติศาสตร์ว่า การแต่งเติมช่องว่างที่ขาดหายไปในประวัติศาสตร์ด้วยวิธีผูกเรื่องขึ้นเองนั้น เป็นการทำลายประวัติศาสตร์มากกว่าสร้างสรรค์

คุณวรุญทกกล่าวว่า บทละครโทรทัศน์ประวัติศาสตร์ แตกต่างจากหนังสือนวนิยาย ประวัติศาสตร์ทั่วไปตรงจุดใหญ่ๆก็คือ บทละครโทรทัศน์เดินเรื่องได้เร็วกว่า เพราะมีความยาว ในแต่ละฉากน้อยกว่านวนิยาย อีกอย่างคือนวนิยายสามารถบรรยายความรู้สึกนึกคิดของตัวละคร แต่ละตัวได้มากเท่าที่ต้องการ โดยที่ตัวนั้นๆไม่ต้องพูดออกมา ในขณะที่บทละครโทรทัศน์ต้องหา ตัวละครอื่นมาเป็นคู่เจรจา เพื่อให้ตัวหลักได้พูดออกมาว่าคิดอะไรกับใครยังไงอยู่เสมอ นอกจากนั้น บทละครโทรทัศน์ต้องใช้คำบรรยายเหตุการณ์ สถานที่ อารมณ์ การแสดงออก และบทเจรจาต่างๆ ด้วยข้อความที่สั้นกระชับและเข้าใจง่ายที่สุด ในขณะที่นวนิยายมีเนื้อที่ที่จะบรรยายอะไรต่ออะไรได้ยืดยาว และด้วยสำนวนที่ไพเราะเพราะพริ้งแค่ไหนก็ได้ และจุด สูดท้าย นวนิยายสามารถแทรกข้อมูลเพิ่มเติมให้ความรู้แก่คนอ่านได้กว้างขวางมากกว่า แต่ละคร โททัศน์แทรกได้เฉพาะเป็นคำบรรยายสั้นๆหรือแทรกได้เล็กน้อยในบทเจรจาเท่านั้น

หากนำบทละครโทรทัศน์มาเรียบเรียงเป็นนิยายให้อ่านเอาเรื่อง ย่อมให้อรรถรสได้น้อย กว่าเรื่องที่แต่งขึ้นมาเพื่อเป็นนวนิยายโดยตรงแน่นอน พอกเกิดบู้กเรื่องสมเด็จพระสุริโยทัยก็ เช่นกัน เป็นนิยายที่เรียบเรียงจากบทละคร จึงไม่มีอะไรแตกต่างกันในด้านการดำเนินเรื่อง ใน โททัศน์ และไม่มีวามสมบูรณ์อย่างเช่นนวนิยายแท้ๆด้วย

หลังจากเกิดผลงานชิ้นแล้ว คุณวรุญทกกล่าวถึง ผลตอบรับในสังคมไทยว่า ข้อนี้นับเป็น ปราบฏกการณ์ที่น่าสนใจสำหรับคนทำละครมาก เพราะเรารู้ๆกันอยู่ว่าคนดูทั่วไปจะดูละครเพื่อ สนองความพอใจของตนเอง คือดูในสิ่งที่ตนชอบและอยากดูเท่านั้น มิใช่ ดูเพื่อปลอบใจให้เกิด ความรู้สึกคล้ายตามละครเพียงอย่างเดียว คนดูมักชอบเนื้อเรื่องละครที่จบลงด้วยชัยชนะของ พระเอกนางเอกที่ทำลายฝ่ายตรงข้ามหรือล้างแค้นได้สำเร็จ มากกว่าจะชอบการจบแบบให้ อภัยหรือพ่ายแพ้ คนดูไม่ชอบที่จะให้พระเอกนางเอกเสียสละชีวิตเพื่ออะไรก็ตามในตอนจบ แต่ ชอบที่จะเห็นพระเอกนางเอกหรือตัวเอกมีชีวิตรอดได้ในนาทีสุดท้ายมากกว่า

คนดูละครเรื่องสมเด็จพระสุริโยทัยก็ไม่ต่างจากคนดูเรื่องอื่นๆ แม้คนดูจะพอใจใน บทบาทของตัวละครแต่ละตัว ติดตามทุกหัวเลี้ยวหัวต่อของเรื่องด้วยความตั้งใจ เก็บเกี่ยว สารเรื่องราวในประวัติศาสตร์เป็นความรู้รอบตัวใหม่ๆได้มาก แต่การเสียสละชีวิตของพระสุริโย ทัย ก็ไม่อาจจะทำให้เกิดความพอใจและซาบซึ้งประทับใจได้ แม้บทละครจะเขียนคำไว้อาลัย ได้ไพเราะแค่ไหนก็ตาม

เพราะในความคุ้นเคยหรือนิสัยในการดูละครเพื่อความบันเทิง คนดูจะเห็นว่าการตายของ พระเอกนางเอกหรือตัวเอก เป็นสิ่งที่ไม่สมควรอย่างยิ่ง แม้จะตายเพื่อให้คนส่วนใหญ่อยู่รอด ก็

ยังเป็นความไม่จำเป็นและไร้ค่าอยู่ดี เปรียบได้กับทหารตำรวจชายแดนที่ตายลงทุกวันนี้ ทั้งๆที่เป็นความเสียสละที่น่ายกย่อง ก็ยังถูกคนทั้งหลายลืมได้ในเวลาแค่ข้ามวัน

ความตายของพระสุริโยทัย ทำให้ฝ่ายไทยไม่แพ้ศึกหงสาในครั้งนั้น เป็นวีรกรรมที่รับรู้กันมานานเกือบเท่าชีวิตของคนละครเรื่องนี้แล้ว ไม่ใช่ตอนจบแปลกใหม่ที่ใครๆคาดไม่ถึง ความสำเร็จของละครเรื่องนี้จึงมิได้อยู่ที่เนื้อเรื่องที่รู้ๆกัน แต่อยู่ที่เนื้อเรื่องที่คุณยังไม่รู้ และอยากรู้มากกว่า

สังคมไทยไม่ค่อยยกย่องความดีของคน โดยเฉพาะความเสียสละของคนมาแต่ไหนแต่ไรแล้ว การนำเรื่องราวความเสียสละของใครก็ตามมาเสนอในรูปแบบละคร จึงพลอยได้รับการเมินเฉยไปด้วย แม้ละครพระสุริโยทัยก็ไม่อาจเอาชนะนิสัยของคนดูในสังคมไทยนี้ได้

คุณวรยุทธกล่าวถึงละครประวัติศาสตร์ว่า รับผิดชอบต่างกันในยุคสมัยที่ต่างกัน อย่างเช่นในยุคที่รัฐบาลต่อต้านคอมมิวนิสต์ ละครประวัติศาสตร์จะถูกใช้เป็นเครื่องมือโฆษณาชวนเชื่อ ใจให้คนดูร่วมมือกันต่อต้านภัยรุกรานจากต่างแดน การสร้างละครจึงได้รับความร่วมมืออย่างดีจากกองทัพบก โดยเฉพาะละครเรื่องสมเด็จพระนเรศวรและเรื่องสงครามเก้าทัพ ถึงขนาดกองทัพยังขอถือปี่ละครไปใช้เผยแพร่ในโรงเรียนนายร้อย และให้ทหารในหลายกองพลกับหลายค่ายต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสถานที่และวีรชนในละครเรื่องนั้นๆ ได้ดูด้วย

แต่พอมาถึงเรื่องสมเด็จพระสุริโยทัย สังคมเปลี่ยนไปเมื่อการรุกรานจากภายนอกหมดปัญหา ความสามัคคีของคนในชาติเริ่มปั่นป่วนรวนเรือก จุดหมายของละครประวัติศาสตร์จึงมุ่งมาที่การเชิดชูสถาบันกษัตริย์ให้เป็นศูนย์รวมทางใจของประชาชน โดยเน้นถึงพระมหากษัตริย์คุณของพระมหากษัตริย์ และพระราชวงศ์ที่ทรงมีต่อประชาชน ด้วยความยากลำบากและเสียสละความร่วมมือจากกองทัพไทยก็ยังคงมีอยู่ด้วยดีเช่นกัน

ครั้งเมื่อความจงรักภักดีเข้าที่เข้าทางแล้ว คนทำละครจากเรื่องในประวัติศาสตร์ก็มีมากขึ้น เนื้อหาเกี่ยวกับกษัตริย์และราชวงศ์ที่แก่งแย่งอำนาจ ชวงชิงบัลลังก์กันในสมัยอยุธยา ก็มีมากขึ้น การผูกเรื่องแบบต่อเติมตัวละครในประวัติศาสตร์ก็มากขึ้น ความเสื่อมศรัทธาของคนดูก็มากขึ้นตามไปด้วย ละครประวัติศาสตร์จึงกลายเป็นละครที่ผู้บริหารสถานีโทรทัศน์รุ่นต่อมาเริ่มปฏิเสธโครงการใหม่ๆ โดยอ้างว่าทำแล้วจะได้ไม่คุ้มทุน และไม่อยากให้กระทบกระเทือนสัมพันธ์ไมตรีกับประเทศเพื่อนบ้าน ครั้งหนึ่งคุณวรยุทธกับคุณพิศาล อัครเศรณี เคยเสนอกับจังหวัดนครราชสีมาว่าจะทำเรื่องท้าวสุรนารี ก็ถูกต่อต้านทันทีจากรัฐสภาด้วยเหตุผลว่ากลัวจะล่วงเกินประเทศลาว จนเราต้องล้มเลิกโครงการไป

ในยุคที่สังคมฮือฮากันในเรื่องพระสุพรรณกัลยา ว่าเป็นวีรสตรีไทยที่ถูกรังแกไปนั้น ก็มีค่ายละครใหญ่พยายามทุ่มทุนสร้าง เพื่อหวังความนิยมจากคนดู และพยายามดึงเรื่องให้ไปผูกพันกับเรื่องความเสียสละของพระราชวงศ์ต่อประเทศชาติ แต่บทที่เขียนขึ้นมามีตัวละครสมมุติมากเกินไป จึงไม่ได้สาระที่น่าเชื่อถือทางการศึกษาวิชาประวัติศาสตร์เท่าที่ควร

คุณวรยุทธเห็นว่าเรื่องพระสุพรรณกัลยาเป็นส่วนปลีกย่อยของประวัติศาสตร์ แต่เป็นโศกนาฏกรรมที่กินใจมากเรื่องหนึ่ง อย่างตอนที่คุณวรยุทธนำเรื่องของพระสุพรรณมาสู่จอโทรทัศน์ให้คนดูรู้จักเป็นครั้งแรก ในละครเรื่องสมเด็จพระนเรศวร(2531)นั้น คุณวีระ บุญชูดวง ซึ่งรับบทเป็นพระสุพรรณกัลยา ยังบอกว่า อ่านบทที่ไร้ร่องให้ทุกที ในปี 2547 คุณวรยุทธได้ทำโฮมมูวี่ละครประวัติศาสตร์เรื่องสุพรรณกัลยาให้บริษัทมีเดียออกพรีมีย่อจำหน่าย ปรากฏว่าขายหมดและได้กำไรมากกว่าสองเท่าของเงินทุน เพราะละครเรื่องนี้แม้แต่ผู้บริหารบริษัทมีเดียฯ คือ คุณยุวดี บุญครองเอง ดูทีไรก็ร้องให้ทุกทีเหมือนกัน

สรุปก็คือ ละครประวัติศาสตร์ทางโทรทัศน์ถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองได้อย่างดีในบางยุค และใช้ไม่ได้เลยในบางยุค ละครประวัติศาสตร์ใช้เป็นเครื่องมือหากำไรทางธุรกิจได้ยากกว่าละครธรรมดาทั่วไป และเสี่ยงต่อความล้มเหลวสูง นอกจากภาพยนตร์ประวัติศาสตร์ที่ลงทุนเกินกว่า 200 ล้าน ย่อมต้องมีคนดูแยะแน่นอน เพราะคนดูถือว่าเสียเงินดูหนังยิ่งใหญ่ ยิ่งไงก็คุ้ม แต่คุณค่าทางประวัติศาสตร์ของภาพยนตร์ย่อมน้อยกว่าละคร เพราะมีเวลาเสนอน้อยกว่า จึงให้รายละเอียดของเรื่องราวได้น้อยกว่า

คุณวรยุทธกล่าวถึงเนื้อเรื่องในละครที่ไม่พบในฉบับอื่นๆ ว่า-เมื่อทำเป็นบทละครโทรทัศน์ จำเป็นต้องสร้างตัวละครเพิ่มขึ้นมาเพื่อรองรับการเจรจา และรองรับความรู้สึกของตัวเอกฝ่ายร้าย ตัวละครที่เพิ่มมานี้จะมีบทบาทและบุคลิกเฉพาะตัวที่ไม่มีปรากฏในประวัติศาสตร์ แต่สามารถใช้เชื่อมช่องว่างให้เกิดความต่อเนื่องที่สั้นไหลในเรื่องได้

ความจริง ขุนพิเรนทร์มีอายุมากแล้ว แต่เมื่อเราต้องการให้ท่านเป็นพระเอกของละครเรื่องนี้ จึงต้องลดอายุผู้แสดงลงมาให้สมน้ำสมเนื้อกับนางเอกคือ พระสวัสดี ลูกสาวคนโตของพระสุริโยทัย

ส่วนเรื่องที่พระบรมดิลกที่ป่วยตายกะทันหัน คุณวรยุทธตอบว่า ฉากนี้ไม่อยากให้มีวีรกรรมของลูกสาวมาซ้ำซ้อนกับพระสุริโยทัย ซึ่งตามหลักฐานที่มีในพงศาวดารฉบับหลวงประเสริฐฯ ก็กล่าวแต่เพียงว่า เสียชีวิตทั้งสองพระองค์ ไม่ได้บอกละเอียดเลยว่าใครโดนอะไรตาย และการให้พระบรมดิลกโดนฟันตาย ก็จะมีปัญหาอีกว่าจะให้ใครเป็นคนฟัน

เหตุการณ์ตอนนี้ ละครทำได้ไม่เหมือนกับเรื่องจริงแน่นอน เพราะละครให้พระเจ้าแปรบุกเข้ามาคนเดียว แต่เรื่องจริงน่าจะเป็นการบุกของทหารแปรทั้งกองทัพ เข้าตีตัดกลางตรงกองทัพหลวงของไทยพอดี และในความซุลมุนนั้น ทั้งสองพระองค์ก็เสียชีวิต

ส่วนเรื่องที่ หลังพระสุริโยทัยสิ้นพระชนม์ เนื้อเรื่องยังคงดำเนินเรื่องไปอีกหลายตอนนั้น คุณวรยุทธกล่าวว่า เราเริ่มเรื่องละครตรงที่พระเจ้าตะเบ็งชเวตี้แสดงความยิ่งใหญ่ ประกาศว่าจะยกทัพมาตีอยุธยา จึงต้องจบเรื่องตรงที่พระเจ้าตะเบ็งชเวตี้ได้รับผลกระทบ กลับไปจากเมืองไทย แล้วเมاهد้า เสียสติ จนถูกฆ่าตาย ซึ่งหลังจากเสียพระสุริโยทัยแล้ว กว่ากองทัพพม่าจะไปพันด้านที่กำแพงเพชร ก็มีเหตุการณ์เกิดขึ้นอีกหลายเหตุการณ์ที่คนทั่วไปยังไม่รู้ เช่น พระรามเมศวร และพระมหาธรรมราชาถูกบุเรงนองจับตัวไปได้ เป็นต้น

3. รองศาสตราจารย์คึกเดช กันตามระ ผู้เขียนบทละครวิทยุเรื่อง สุริโยทัย (พ.ศ. 2543) และ แต่งนวนิยายเรื่อง สุริโยทัย (พ.ศ. 2543)

อาจารย์คึกเดชเล่าว่า แรงบันดาลใจในการสร้างบทละครวิทยุเรื่อง สุริโยทัย เริ่มจาก เมื่ออาจารย์ทราบข่าว ท่านม้วย (มจ. ชาตรีเฉลิม ยุคล) กำลังดำเนินการสร้างภาพยนตร์เรื่อง “สุริโยไท” จึงต้องการเขียนบทละครวิทยุคู่ขนานไปกับเรื่องของท่าน ว่าความนึกคิดใกล้เคียงกันหรือไม่ อีกทั้งในอดีตกเคยถามแม่ว่า “เมื่อตอนผมเป็นทารก แม่ใช้เพลงอะไรกล่อมลูก” แม่บอกว่าใช้เพลง “สดุดีสมเด็จพระนางสุริโยทัย” ประพันธ์โดย หลวงวิจิตรวาทการ (ให้ดูเนื้อร้องในหนังสือสุริโยทัย*) และแม่ก็ได้เล่าเรื่องให้ฟัง เมื่อโตขึ้นอยู่ชั้นมัธยมจึงได้อ่านบทโคลง พระราชนิพนธ์ของรัชกาลที่ 5 และค้นข้อมูลพระราชประวัติในพระราชพงศาวดาร

อาจารย์คึกเดช ตั้งใจสร้างให้สมเด็จพระสุริโยทัย มีคุณสมบัติคือ ประการแรก มีความเป็นกุลสตรีไทย เป็นแม่บ้าน เป็นแม่ที่รักลูก เป็นครูคนแรก ประการที่สอง เป็นผู้เสียสละชีวิต ยอมตายแทนพระสวามีเพื่อให้ประเทศปลอดภัยจากข้าศึก ประการที่สาม ทรงสูงมั่งคั่งมีภภาพ วางแผนการโค่นล้มอำนาจของแม่อยู่หัวศรีสุดาจันทร์ อยู่เบื้องหลังความสำเร็จของพระสวามีเพื่อประโยชน์สุขของราษฎรและประเทศ

อาจารย์คึกเดช มีการใช้ข้อมูลอ้างอิงในการสร้างเรื่องทั้งจากเอกสารต่างประเทศ ได้แก่ “The Grand Peregrination: being the life and adventures of Fernao Mendes Pinto by Maurice Collis 1949” และ “The short history of The King of Siam by Jeremies Van Viet” และเอกสารไทย ได้แก่ พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับต่างๆ คือ ฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์, ฉบับสมเด็จพระพนรัตน์ ฉบับพันจันทนุมาศ, และประชุมพงศาวดาร เล่ม 37 ไปจนถึงคำให้การชาวกรุงเก่า และ กฎหมายตราสามดวง

อาจารย์คึกเดช ต้องการนำเสนอองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ ที่ได้ข้อมูลหลักฐานขั้นต้นจากหนังสืออ้างอิงดังกล่าวข้างต้น และข้อมูลชั้นรองจากเรื่องเล่าของมารดา เน้นประเด็น ความเสียสละของเจ้าไทย ผู้ที่ยึดหลักทศพิธราชธรรม หลักธรรมนี้ก็จักปกป้อง ใครที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนก็จักพินาศ ดังเจ้าแม่อยู่หัวศรีสุดาจันทร์ และ ต้องการจะเล่าเรื่องราวของสมเด็จพระนางสุริโยทัยในมุมมองของอาจารย์คึกเดชเอง แบบตรงไปตรงมา ก่อนที่จะดูหนังของท่านม้วย รวมทั้งไม่ยอมอ่านนิยายเรื่อง “เจ้าแม่อยู่หัวศรีสุดาจันทร์” ของ รพีพร ทั้งที่มีอยู่ในชั้นหนังสือที่บ้านอีกด้วย เพื่อที่จะเล่าในมุมมองของอาจารย์เองได้อย่างชัดเจน

อาจารย์คึกเดชเล่าว่า การสร้างเป็นละครวิทยุ และเป็นนวนิยาย นั้นแตกต่างกันเล็กน้อย โดยจะต่างตรงที่การสร้างเป็นละครวิทยุ เป็นการนำเสนอโดยตรง รับผิดชอบเนื้อหาที่นำเสนอเอง ยังไม่ต้องชวนขายให้ Readers อ่าน แต่เมื่อปรับเป็นนิยาย ต้องมีการเขียนบทเป็นฉาก เพื่อให้ผู้อ่าน

เข้าใจง่ายขึ้น และปรับปรุงแก้ไข ในส่วนของสำนวนและราชาศัพท์บางคำ โดยไม่ได้แต่ต้องเนื้อหา แต่ได้เสริมเนื้อเรื่องเนื้อเรื่องต่อมาจากหลังตอนจบของฉบับละครวิทยุเล็กน้อย และเพิ่มข้อมูลรูปภาพ เพื่อให้ข้อมูลน่าเชื่อถือ ช่วยเสริมจินตนาการแก่ผู้อ่าน โดยเนื้อหาไม่แตกต่างจากละครวิทยุ และไม่ได้เพิ่มเติมสาระแต่ประการใด เว้นเสียเชิงอรรถท้ายหน้าที่จำเป็นต้องเพิ่ม เพื่อขยายที่มาของหลักฐานทางประวัติศาสตร์

อาจารย์คึกเดช เล่าว่า มีความกังวล ขณะการทำละครวิทยุ เพราะต้องสอนหนังสือที่เป็นงานประจำ ขณะเดียวกันต้องคอยนัด และประสานงานกับเจ้าหน้าที่วิทยุ สำหรับเมื่อทำเป็นหนังสือนวนิยายแล้ว ก็ได้รับคำชมเชยพอสมควร ว่าเขียนสนุก จึงได้มีการพิมพ์ครั้งที่ 2 โดยเพิ่ม CD ละครเกม สามารถฟังเสียง น่าจะสนุกกว่าอ่าน

อาจารย์คึกเดชกล่าวว่า การสร้างผลงานเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัยขึ้นนี้ เน้นให้อ่านสนุก ดำเนินเรื่องไม่ให้เยิ่นเย้อ กระชับ รวดเร็ว ดึงๆ แล้วต้องการให้ รักชาติ รักบรรพบุรุษ รักในความเป็นไทย อนุรักษ์นิยม เกิดทุนสถาบันพระมหากษัตริย์ ที่ทรงกอบกู้ชาติไทยสืบมา ให้คนไทยมีความสามัคคี สำนึกในรากเหง้าบรรพชน ไม่เพื่อหลงตามวัฒนธรรมตะวันตก ให้ดูอดีต อย่าให้ประวัติศาสตร์ซ้ำรอย

เพลงกล่อมเด็ก “สดุดีสมาเด็จพระนางสุริโยทัย”*

ประพันธ์โดย หลวงวิจิตรวาทการ

สมเด็จพระนางสุริโยทัย ขวัญใจกรุงศรีอยุธยา พระนางเป็นยอดนารี สละชีวิบูชา
เพื่อชาติ เพื่อศาสนา เพื่อพระจักรา เพื่อประชาชนชาวไทย

หาญพระทัยทรงพระคชาธาร ทรงปลดอมงค์เป็นอุปราชตามประมุขชาติออก
ตรวจเหตุการณ์ สบข้าศึกฮึกเข้าประจัญบานขับคเชนทร์ไล่ลาญมุ่งประหารเจ้าไทย

สมเด็จพระนางทรงช้างเข้ากัน เจ้าแปรจ้วงจ้าวพันฝานพระอุระ สิ้นพระทัย พระ
จักรพรรดิรอดพ้น ประชาชนปลดอภัย

โอ้อ้อ... พระนางสุริโยทัย สิ้นพระชนม์คาลัยเพื่อให้ไทยยืนยง

สมเด็จพระนางสุริโยทัย ขวัญใจกรุงศรีอยุธยา

4. รองศาสตราจารย์ ดร. สุเนตร ชุตินธรานนท์ นักประวัติศาสตร์ และ เป็นที่ปรึกษาทางประวัติศาสตร์ ในการเขียนบทภาพยนตร์เรื่อง สุริโยไท (พ.ศ. 2544)

อาจารย์สุเนตรเล่าว่า สมเด็จพระนางเจ้าฯ มีพระราชประสงค์และทรงให้การอนุเคราะห์ในการทำภาพยนตร์เรื่องนี้แก่หม่อมเจ้าชาตรีเฉลิม ยุคล เพราะปกติแล้วท่านม้วยไม่ได้ทำภาพยนตร์แนวนี้ และเป็นคนเลือกผู้รับบทมาให้ท่านม้วย คือ หม่อมหลวงปิยาภัสร์ ภิรมย์ภักดี

อาจารย์สุเนตรกล่าวว่า โดยปกติแล้ว เราจะเห็นภาพของพระสุริโยทัย ในภาพของผู้ที่เสียสละ มีความกล้าหาญ เสียสละชีวิตปกป้องพระสวามี แต่เราไม่เคยมีจินตนาการที่ลึกลงไปถึงลักษณะความเป็นบุคคลจริงๆ ของพระสุริโยไท ว่าเป็นอย่างไร อาจารย์สุเนตรคิดว่า คิดว่าลักษณะที่ท่านม้วยพยายามทำให้เห็น ข้อหนึ่งก็คือเป็นบุคคลที่มีความเด็ดเดี่ยว เป็นตัวของตัวเอง ไม่ติดอยู่กับกรอบประเพณี เห็นได้ตั้งแต่ตอนแรก ที่พระนางจะไม่ยอมแต่งงานกับพระเทียรราชา แต่เมื่อแต่งงานกับพระเทียรแล้ว ก็จะเปลี่ยนเป็นคนที่ดูแลเรื่องครอบครัว เรื่องผลประโยชน์ของพระสวามี คือถ้าเราจะนึกภาพผู้หญิงประเภทอยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือน พระสุริโยทัยไม่ใช่แนวทางนั้นเลย คือไม่ใช่ข้างเท้าหลัง แต่เป็นข้างที่พร้อมที่จะเดินคู่กันกับสามี ในเรื่องความกล้าหาญ เราก็เห็นว่าผู้หญิงทั่วไปก็อาจจะไม่ได้สนใจเรื่องรบทัพจับศึก แต่ในภาพยนตร์ ก็จะแสดงให้เห็นว่า พระสุริโยไทไม่ใช่แค่สตรีสูงศักดิ์ทั่วไป มีการฝึกอาวุธยุทธโศปกรณ์ มีส่วนในการปกป้องวัง ถ้าเราลองจินตนาการว่า ผู้หญิงมีลักษณะความเป็นผู้นำอย่างผู้ชาย เราจะไม่เห็นภาพนี้ในวรรณคดีอื่นๆ ยกเว้นนางละเวง เป็นคาแรกเตอร์ย่อนยุคเราจะไม่ค่อยเห็นในผู้หญิง

อาจารย์สุเนตรกล่าวว่า มีการใช้ข้อมูลอ้างอิงในการสร้างเรื่องเยอะมาก ตั้งแต่พระราชพงศาวดาร หลักฐานของชาวต่างชาติทั้งของ เฟอร์ดินานด์ เมนเดซ ของ ปินโต หรือพงศาวดารพม่า ที่ใช้อ้างอิงในเรื่องของสถานที่ซึ่งมีเยอะมาก ซึ่งก็ได้ไปเก็บข้อมูลที่พม่า ซึ่งไม่ได้เป็นข้อมูลที่เกี่ยวกับพระสุริโยทัยโดยตรง แต่มีความสัมพันธ์กับยุคสมัย และจำเป็นในการสร้างตัวละครและทำคอนสตรัคชัน เพื่อสร้างฉากที่เกี่ยวกับตะเบ็งชเวตี้ บุเรงนอง เรื่องของกองทัพพม่า เรื่องของเครื่องทรงต่างๆ ตลอดจนลักษณะการแต่งช้าง ซึ่งถึงแม้ว่า พม่าจะไม่ใช่ตัวเด่นในเรื่องสุริโยไท แบบพม่าในเรื่องนเรศวร แต่อย่างน้อยที่สุด ท่านม้วยก็ให้ความละเอียดมากในจุดนี้

อาจารย์สุเนตรคิดว่า สิ่งผู้สร้างจะเอามาเน้น คือภาพยนตร์เรื่องนี้ เป็นเรื่องของผู้หญิง ฉะนั้น คาแรกเตอร์ที่โดดเด่นที่สุดสองคนก็คือพระสุริโยไท และแม่อยู่หัวศรีสุดาจันทร์ ที่เป็นตัวชูโรง และสร้างสีสันมาก ในเรื่องของสองคนนี้ก็จะเป็นว่า ศรีสุดาจันทร์เป็นคนรักสนุกมัย อะไรง่ายๆ และก็จะผูกเรื่องว่าศรีสุดาจันทร์ ที่คนคิดว่าชั่วร้าย มากมากในกาม แต่จริงๆ แล้ว มันมีเรื่องการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง เป็นเรื่องความสัมพันธ์กับการต่อสู้ของราชวงศ์ ซึ่งศรีสุดาจันทร์ก็เป็นตัวแทนของอีกฝ่ายหนึ่ง ฝ่ายที่อยู่ตรงข้ามกับราชวงศ์สุวรรณภูมิ เป็นที่ออกมาโดยมองผ่านตัวเอง

ในขณะเดียวกัน การดำเนินเรื่องส่วนใหญ่ เนื่องจากว่า สุริโยไทนั้นไม่มีสตอรี่จริงๆ ท่านม้วยเลยจับเอาเหตุการณ์ในพงศาวดารช่วงก่อนศึกตะเบ็งชเวตี้ ไล่มาตั้งแต่ช่วงปลายรัชกาลของพระไชยราชาจนถึงรัชกาลของพระมหาจักรพรรดิ เป็นการเลือกเอาสตอรี่ในพงศาวดารมา และเขียนเนื้อเรื่องภาพยนตร์ให้เกาะติดไปกับสตอรี่นี้ และให้ตัวละครได้โลดแล่นไป ตามจังหวะของเหตุการณ์ ในพระราชพงศาวดาร ดังนั้น จะไม่ได้เห็นแบบชัดแบบในนเรศวร ที่เน้นภาพการสูญเสียเอกราช และความเจ็บช้ำในการที่ต้องพ่ายแพ้ พวกนี้เป็นภาพที่จะไม่ได้เห็นในสุริโยไท ภาพที่บ่อยๆ จะกลายเป็นการต่อสู้ชิงอำนาจจากภายในของอยุธยาเอง

ถือได้ว่า ภาพยนตร์เรื่องนี้เป็นครั้งแรก ที่มีทุนสร้างมหาศาลขนาดใหญ่ ซึ่งท่านม้วยก็ยังไม่มีความชัดเจนในตอนแรก สถานที่ต้องไปเช่าไซโลขนาดใหญ่ มาเปลี่ยนเป็นโรงถ่าย และยังคงต้องเปลี่ยนโลเคชั่นการถ่ายไปเรื่อยๆ อีกด้วย เพราะการถ่ายไม่ได้เป็นแบบวันสต๊อปเซอร์วิสแบบนเรศวร

อาจารย์สุนทรกล่าวว่า เรื่องเล่าเกี่ยวกับพระสุริโยทัย ในยุคก่อนงานของท่านม้วย ส่วนใหญ่จะเน้นที่ฉากต่อสู้เป็นหลัก เรื่องจะไม่พยายามย้อนหลังว่า พระสุริโยทัยเป็นใครมาจากไหน เติบโตมาอย่างไร มาแต่งงานอย่างไร มาเผชิญชีวิตอย่างไร ที่ไม่มีการสร้าง เพราะว่าไม่มีสตอรี่ เรื่องของพระสุริโยทัย จึงเป็นเรื่องของศึกพม่าครั้งแรก และจำกัดอยู่กับเฉพาะตรงนั้น ไม่ได้มีการย้อนไปถึงมีเรื่องของขุนวรจศา แม่อยู่หัวศรีสุดาจันทร์ จำกัดเพียงเป็นเรื่องของพระสุริโยทัยกับพระมหาจักรพรรดิเท่านั้น

ความลึกของเนื้อเรื่องของสุริโยไท และสื่อเกี่ยวกับสุริโยทัยร่วมยุค เกิดมาจากอิเลิชั่นที่ท่านม้วยทำ กล่าวได้ว่า ท่านม้วยคือคนที่เปิดยุคภาพยนตร์ใหม่ กล่าวคือ หนึ่งการรีเลิชั่นเหล่านี้ สองคือการลงรายละเอียดมากๆ เช่น คอสตูม สถานที่ ของที่ถูกเลือกขึ้นมา ผลงานชิ้นนี้ของท่านม้วยเป็นการสร้างมาตรฐานใหม่ ของละครพีเรียด ท่านม้วยเรียกได้ว่าเป็น Myth Maker หรือคนสร้างตำนานขึ้นมาใหม่

อาจารย์สุนทรกล่าวว่า ไม่เห็นจุดมุ่งหมายทางสังคมและการเมืองในการสร้าง สุริโยไท ที่ชัดไปกว่า เรื่องของการพยายามสร้างให้เกิดความตระหนักรู้ในการเสียสละของพระสุริโยไท ให้คนได้รู้จักอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น ถ้ามันจะเป็นผล ก็เป็นผลทางอ้อม ที่จะทำให้เกิดความรู้สึกเสียสละ ซึ่งอาจารย์สุนทรไม่คิดว่ามันมีเหตุปัจจัยทางการเมืองอะไร

5. รองศาสตราจารย์ ดร. คุณหญิง วิจิตา ดิถียนต์ หรือ “แก้วแก้ว” ผู้แต่งนวนิยาย เรื่อง บารมีพระแม่ป๋อง ปกพื้นธรณิน (พ.ศ. 2545)

* “แก้วแก้ว” อนุญาตให้ใช้ ข้อมูลจากบทความ”ถ้อยแถลงเบื้องหลังการแต่งนิยาย” ในบทท้ายเล่ม ของนวนิยาย บารมีพระแม่ป๋อง ปกพื้นธรณิน ในประกอบรายละเอียดการสัมภาษณ์

“แก้วแก้ว” ได้เข้าเฝ้าฯ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เป็นการส่วนพระองค์ เมื่อวันศุกร์ที่ 5 พฤศจิกายน 2538 และทรงมีพระราชปรารภถึงพระวีรกรรมของสมเด็จพระสุริโยทัยว่าสมควรเป็นที่ประจักษ์แก่ลูกหลานชาวไทย จึงทรงมีพระราชประสงค์ให้ “แก้วแก้ว” เขียนเป็นนิยาย และจุดมุ่งหมายอีกอย่างหนึ่งของ “แก้วแก้ว” คืออยากกระตุ้นให้เยาวชนสนใจประวัติศาสตร์ เพราะวิชานี้ลดถอยความสำคัญลงไปมากในหลักสูตรทั้งระดับมัธยมและอุดมศึกษา “แก้วแก้ว” ไม่อยากให้เรียนแบบท่องจำว่าใครขึ้นครองราชย์บ้าง แต่อยากให้ผู้รู้จักคิด ไตรตรองและถกเถียง จึงได้ตั้งสมมุติฐานตามเรื่องนี้ขึ้น เพื่อนำไปสู่การอภิปรายและออกความเห็นหลากหลายกันได้

“แก้วแก้ว” ใช้เวลาคิดหาโครงเรื่องที่น่าสนใจ และไม่ซ้ำแนวกับของคนอื่น เป็นเวลา 2 ปี พบว่า มุมมองทั่วไปในเรื่องนี้ มักเป็นในแง่ค่นหารายละเอียดเกี่ยวกับพระวีรกรรมว่าเป็นเรื่องที่ยิ่งใหญ่มากน้อยแค่ไหน มีจริงหรือไม่ แต่ “แก้วแก้ว” เกิดความคิดที่ว่า จะเกิดอะไรขึ้น ถ้าประวัติศาสตร์เปลี่ยนไปว่าสมเด็จพระสุริโยทัยไม่ได้เสด็จออกศึก และไม่ได้สิ้นพระชนม์ เหตุการณ์น่าจะเป็นอย่างไรต่อไป

“แก้วแก้ว” ค้นคว้าจากหลักฐานหลายชิ้น และเชื่อว่าสมเด็จพระสุริโยทัย มีตัวตนอยู่จริงตามที่ระบุไว้ในพงศาวดารฉบับหลวงประเสริฐ และเชื่อว่าทรงไม่ใช่ผู้หญิงอยุธยา แต่เป็นเจ้านายมาจากสุโขทัย เพราะว่ารู้จักการขี่ช้าง มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่แตกต่างจากผู้หญิงอยุธยา และมีเชื้อสายกษัตริย์โดยกำเนิดจึงได้เป็นมเหสี และพระนามสุริโยทัย คือพระอาทิตย์ยามรุ่ง เข้ากับชื่อสุโขทัย และราชวงศ์พระร่วง ที่แปลว่ารุ่ง อีกทั้ง หลังจากรัชสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ เชื้อสายเจ้านายสุโขทัยก็กลายมาเป็นขุนนางในอยุธยาอีกด้วย

หลังจากอ่าน พงศาวดารฉบับบริติชมิวเซียมแล้ว “แก้วแก้ว” มองว่า ในแง่ของพล็อตนิยาย เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ทุกอย่างเป็นเหตุเป็นผลต่อกันทั้งสิ้น เหมือนการร้อยเพชรเข้าด้วยกัน เป็นสายสร้อยเกี่ยวต่อกันไม่มีขาดตอน หากไปทำลายห่วงโซ่ที่ยึดกันอยู่ห่วงใดห่วงหนึ่งด้วยความหวังดี สร้อยทั้งสายก็จะขาดสะบั้น ห่วงของสร้อยโซ่เส้นใหม่ที่สร้างขึ้นมาก็อาจจะก่อให้เกิดความยุ่งยากให้มากกว่านี้ในบั้นปลาย ถ้าสมเด็จพระสุริโยทัยไม่ออกศึกในครั้งนั้น สมเด็จพระมหาจักรพรรดิจะเสียดีที่พระเจ้าแปรและต้องเสด็จสวรรคตแทน ทำให้อยุธยาเสียแก่พม่าทันที เชื้อพระวงศ์และเจ้านายฝ่ายในทั้งหมดอาจจะโดนกวาดต้อน ก่อนที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราชจะทรงถือกำเนิดก็เป็นได้ จึงเกิดเป็นพล็อตของ บารมีพระแม่ป๋อง ปกพื้นธรณิน ขึ้นมา

และได้อาศัยรายละเอียดการรบครั้งนั้นจากพระราชพงศาวดารฉบับบริติชมิวเซียม จำลองภาพการรบขึ้นมาในนิยายเรื่องนี้

จากประสบการณ์การแต่งนิยายอิงประวัติศาสตร์หลายเรื่อง “แก้วแก้ว” พบว่าการแต่งนิยายต้องการรายละเอียดต่างๆ มากกว่าที่พระราชพงศาวดารจะให้ได้ เพราะลักษณะบ้านเมือง การประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิตประจำวันไม่ใช่สิ่งจำเป็นในพระราชพงศาวดาร แต่เป็นสิ่งจำเป็นมากสำหรับนิยาย จะต้องหาให้พบว่าคนในยุคที่เขียนถึง มีวิถีชีวิตอย่างไร แต่งตัวแบบไหน ใฝ่ลมทรงไต่ บ้านเรือนเป็นอย่างไร จะต้องรู้ภาษาและวิธีการพูดจาของคนในระดับต่างๆ กิริยามารยาทความคิดอ่าน การดำเนินชีวิตประจำวัน การประกอบอาชีพของผู้คน การทำงาน เหล่านี้คือลวดลายประกอบที่จะสร้างพื้นผ้าของนิยายขึ้นมาให้เต็มบริบูรณ์ ซึ่งหลักฐานเหล่านี้มีมากในช่วงครึ่งหลังของอาณาจักรอยุธยา โดยมาจากหลักฐานของตะวันตกต่างๆ แต่สำหรับอยุธยาช่วงต้นหลักฐานมีน้อยมาก ต้องค้นเพิ่มเติมจากหนังสือประวัติศาสตร์ศิลปะอีกหลายเล่ม เช่นของ น. ณ ปากน้ำ ม.จ.สุภัทรดิศ ดิศกุล และอาจารย์ตรี อมาตยกุล เป็นต้น และศึกษาจากโบราณสถาน เช่น พระที่นั่งสรรเพชญ์ปราสาท เป็นต้น

เมื่อเขียนนิยายในแนวของ “แก้วแก้ว” ซึ่งเป็นจินตนิยายแล้ว “แก้วแก้ว” จึงตัดสินใจเลือกพระเอกนางเอกอยู่กันคนละยุค พระมหามนตรีจึงถูกสมมุติขึ้นเป็นตัวเอก ไม่มีตัวจริง เพื่อรสชาติของนิยาย ซึ่งถ้ามีแต่เหตุการณ์ประวัติศาสตร์ล้วนๆ ก็จะไม่รสชาติไป

ความคิดเห็นเพิ่มเติมของนักวิชาการ จาก พิเศษ เจียจันทร์พงษ์ ผู้เชี่ยวชาญโบราณคดี กรมศิลปากร และ เทพมนตรี ลิมปพยอม นักวิชาการอิสระด้านประวัติศาสตร์

* อาจารย์เทพมนตรี อนุญาตให้ใช้ ข้อมูลจากหนังสือเรื่อง “การเมืองเรื่อง พระสุริโยทัย ในประกอบรายละเอียด
การสัมภาษณ์

ความคิดเห็นเพิ่มเติมจากพิเศษ เจียจันทร์พงษ์ ผู้เขียนหนังสือเรื่อง “พระสุริโยทัย เป็น
ใคร? มาจากไหน?” และ “สุริโยไท ประวัติศาสตร์จากภาพยนตร์” และ เทพมนตรี ลิมปพยอม
ผู้เขียนหนังสือเรื่อง “การเมืองเรื่อง พระสุริโยทัย” ในเบื้องต้นค่อนข้างจะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน
กล่าวคือ มองว่าจุดประสงค์ในการสร้างงานเกี่ยวกับสมเด็จพระสุริโยทัย เพื่อกระตุ้นความรักชาติ
เป็นหลัก ซึ่งสมเด็จพระสุริโยทัยในสื่อต่างๆ มีบุคลิกลักษณะ และคุณสมบัติเฉพาะแตกต่างจาก
สมเด็จพระสุริโยทัย ในหลักฐานทางประวัติศาสตร์คือ พระสุริโยทัย ในประวัติศาสตร์ จะมี
รายละเอียดไม่มาก คือพบพระวีรกรรมในพงศาวดารอยุธยาฉบับหลวงประเสริฐ และฉบับพัน
จันทนุมาศ ซึ่งเป็นฉบับเดียวที่ออกชื่อเท่านั้น

อาจารย์พิเศษมองว่า เรื่องราวนอกเหนือจากพระวีรกรรม ที่ว่าสมเด็จพระสุริโยทัยเป็นใคร
มาจากไหนผ่านชีวิตอย่างไรจนได้มาเป็นพระมเหสีของกษัตริย์อยุธยา นั้น ไม่ปรากฏในหลักฐาน
ทางประวัติศาสตร์ แต่เมื่อนำมาสร้างเป็นภาพยนตร์ในเรื่องเกี่ยวกับพระนาง ส่วนที่ไม่มีหลักฐาน
ทางประวัติศาสตร์ส่วนนี้จำเป็นต้องมีการต่อเติมให้ครบถ้วน จึงจะเป็นภาพยนตร์ที่สร้างขึ้นเพื่อ
ความหย่อนใจมิใช่ภาพยนตร์สารคดี ในสื่อบันเทิงอื่นๆ ก็เช่นกัน ซึ่งเรื่องเล่าของพระสุริโยทัยในยุค
หลัง (ละครวิทยุเรื่อง สุริโยทัย , ภาพยนตร์เรื่อง สุริโยไท , นวนิยายเรื่อง บารมีพระแม่บึง ปกพื้น
ธรณิน) ได้นำบทบาทของพระสุริโยทัยไปผูกกับการเมืองระหว่างราชวงศ์ต่างๆ ในราชสำนัก ทำให้
เกิดตัวตนของพระองค์ ในช่วงก่อนศึกตะเบงชเวตี้ขึ้นมา

ส่วนประวัติก่อนที่จะเป็นพระมเหสีของพระเทียรราชานั้น เป็นช่องว่างที่ไร้หลักฐานใดๆ
อาจารย์พิเศษสมมติไว้อย่างน้อย 3 ทาง คือมาจากเชื้อสายราชอาณาจักรลาว มาจากราชวงศ์
ละโว้-อโยธยา หรือมาจากราชวงศ์สุโขทัย ซึ่งทั้งหมดยังเป็นเพียงการอ้างลอยๆ เพราะขาด
หลักฐาน หากแต่ แนวคิดที่มาจากราชวงศ์สุโขทัย จะนิยมนำมาใช้กับการผูกเรื่องในสื่อ เพราะ
นอกจาก ความคล้ายกันของชื่อ สุริโยทัย-สุโขทัย แล้ว การผูกเรื่องให้พระองค์ เกี่ยวข้องกับราชวงศ์
สุโขทัย และพระมหาธรรมราชา จะทำให้การสิ้นพระชนม์ของพระองค์ ส่งผลสะท้อนไปถึงสอง
ราชวงศ์ ซึ่งจะระหองระแหงจนเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เสียกรุงในเวลาต่อมา จึงถือเป็นความ
แนบเนียนสมเหตุสมผล สำหรับศิลปะสื่อบันเทิง

แต่อาจารย์เทพมนตรี จะให้ความสนใจในเรื่อง “พระสุวัฒน์” สตรีทรงอำนาจฝ่ายใน ผู้
 ลอบช่วยเหลือพระมหาธรรมราชา จนทำให้เสียกรุง ในพงศาวดารของวันวลิต ว่าเป็นพระสุริโยทัย
 ผู้เล่นการเมืองต่อเนื่องมาตั้งแต่กรณีแม่อยู่หัวศรีสุดาจันทร์ และกรณีชนข้างของพระสุริโยทัย ไม่
 เคยเกิดขึ้น หากแต่เป็นเรื่องเสริมแต่ง เพื่อจุดประสงค์ในการเมือง คือเป็นวีรสตรีที่สละพระชนม์ชีพ
 เพื่อชาติและแผ่นดิน ซึ่งอาจารย์พิเศษมองว่า พระสุวัฒน์ คือ พระสวัสดิราช มากกว่า อาจารย์
 เทพมนตรีเห็นว่า การที่เรื่องเล่าของพระสุริโยทัยในยุคหลัง (ละครวิทยุเรื่อง สุริโยทัย ,ภาพยนตร์
 เรื่อง สุริโยไท ,นวนิยายเรื่อง บารมีพระแม่ปious ปกพื้นธรณิน) มีการตีความใหม่ทางประวัติศาสตร์
 หลายแห่ง และมีการใช้ข้อสมมติฐานใหม่ๆ เพื่อเติมเต็มเรื่องราว เป็นเรื่องที่ดี หากแต่ก็ยังใช้
 หลักฐานทางตะวันตกน้อยเกินไป

ภาคผนวก ข.

บทละครเรื่อง สมเด็จพระสุริโยทัย

แต่งทูลเกล้า ฯ ถวาย สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ

โดย สมภพ จันทรประภา

แสดงถวาย ณ จังหวัดเชียงใหม่

โดยคณะละครอาสาสมัครในพระบรมราชินูปถัมภ์

ฝ่ายการแสดง

ผู้อำนวยการสร้าง

บทประพันธ์

ผู้อำนวยการแสดงและกำกับการแสดง

ผู้ช่วยผู้กำกับการแสดงและฝึกสอน

ผู้กำกับเวที

ผู้ออกแบบฉาก

ฉาก

สไลด์ประกอบฉาก

ต้นไม้ประกอบฉาก

ผู้กำกับแสง

แสง

ผู้กำกับเสียง

เสียง

พูนเพิ่ม ไกรฤกษ์

สมภพ จันทรประภา

สมภพ จันทรประภา

มล. จุลลางอนรต

ศุภชัย สิริทธิเลิศ

เสียงทอง นุตาลัย

กมล ชูนาภาสี

ไข่มุกด์ ชูโต

ไข่มุกด์ ชูโต

ชาญณรงค์ ตีสานนท์

พิทยา จันแยม

ปราโมทย์ จัยประเสริฐ

ทวีป ธีระธำรง

นภันต์ เสวิกุล

ธานี เทพวัลย์

พรชัย จุฑามาศ

จรรยา อิมเอิบสิน

ไข่มุกด์ ชูโต

พากเพ็ชร ชมโฉม

นิพนธ์ ชมโฉม

อำนวยการ พยัคฆเดช

ม.ร.ว. พงศ์เกษม เกษมศรี

เจิมศักดิ์ แก้วสุวรรณ

ไฟฟ้า	สิทธิศักดิ์ พัยคสมเดช
ผู้ควบคุมวงดนตรี	สมชาย อินทรสูต
ระนาดเอก	สุดจิตต์ ดุริยะประณีต
ดนตรี	เมธา หมูเย็น
เครื่องแต่งกาย – เครื่องประดับ	วงดุริยะประณีต
แต่งหน้า	ศุภชัย สิทธิเลิศ
แต่งผม	สุรางค์ ปิติเวชร์ศรีมี
อุปกรณ์การแสดง	รัตนา ประจงพันธ์
สวัสดิการ	กมล ชุนภาษี
ผู้ประสานงาน	ทรงพล เปล่งวิทยา
	มารศรี ตัณสถิต
	เปรมินทร์ กัลยาณมิตร
รายนามผู้แสดงฝ่ายชาย	
พระเทียรราชา	ดร. อติชัย โภธารามิก
ขุนวรวงศาธิราช	พีรภักดิ์ เขาวสุต
พระแก้วฟ้า	ยุทธ เอกอุฬารพันธ์
พระราเมศวร	จิรวิทย์ อิมสุวรรณ
เจ้าพระยาราชภักดิ์	ทรงพล เปล่งวิทยา
ขุนพิเรนทรเทพ	นิวัต อัมพะมัต
ขุนอินทรเทพ	อภิชาติ หาลำเจียก
หลวงศรียศ	दनัยศ ศรีลัมพ์
หมื่นราชเสน่หา	ชูเกียรติ เพิ่มผล
พระเจ้าตะเบงชเวตี้	ผูกพัน พฤกษ์ศรี
บุเรงนอง	ศุภชัย สิทธิเลิศ
พระเจ้าแปร	อำพล วิรัชติ
พระยาพลิม	ธีระพงษ์ ไสภณวรรคคาม
	พีรภักดิ์ เขาวสุต
	เสียงทอง นุตาลัย
ดำ	กมล ชุนภาษี
สา	โรจน์ชัย โพธิ์สวัสดิ์
เบิ้ม	ชัชวาล โพธิ์สวัสดิ์
ชาวบ้าน	ปรเมนทร์ รักรวงค์
	นักศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลป์

ทหารไทย	กรมศิลปากร เชียงใหม่ นักศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลป์
ทหารพม่า	กรมศิลปากร เชียงใหม่ นักศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร เชียงใหม่
รายนามผู้แสดงฝ่ายหญิง	
พระสุริโยทัย	ใจทิพย์ ยุวบุรณีย์
ท้าวศรีสุดาจันทร์	อุษณีย์ ปริชญเสวี
พระสวัสดี	สิวลี ทัมพากร
พระบรมดิลก	ร.อ. หญิง สาวิกา ชื่นคงชู
พระอินทร์ฯ	ด.ช. สมศักดิ์ เขี่ยมสะอิ่ง
พระเทพฯ	ด.ญ. พัชรินทร์ หงส์แก้ว
ท้าววรจันทร์	สุรางค์ ปิติเวชรัมย์
ท้าวแจ่ม	คุณหญิงกรองแก้ว ปทุมมานนท์
ข้าหลวงทิม	ประภาวดี เกตุปัญญา
ข้าหลวง	มารศรี ตันสถิต
ข้าหลวง	นิยะดา ศรีลัมพ์
ชาวบ้าน	รัตนา ประจงพันธุ์ สุชาวดี กัณหะยุวะ ร.ต. หญิง ศิริกัญญา หาลำเจียก พึงใจ พุ่มหิรัญ นักศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร เชียงใหม่

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ฉากนำ

ภาพ	เสียง
สมเด็จพระสุริโยทัย	
ทรงพระแสงขจัดอสูรบนนกาย	
- เสภา -	
- พ. ศ.	สองพัน
แผ่นดิน	สมเด็จพระ
เอกองค์	จักรพรรดิ
	เก้าสิบเอ็ด
	จอมนาถา
	ราชา

		ฉันเหลือซัง	หนักแล้ว	เจ้าคุณ
ทำวรวรจันทร์	-	นี่เจ้าคุณ	มหา	เสนา
		จงฟัง	อีฉันว่า	อย่าหันหนุ
เจ้าพระยามหาเสนา	-	ทำวรวร	จันทร์	กลัวหมดบุญ
		ช่างไม่คิด	ถึงคุณ	เจ้าข้าแดง
		ไม่สงสาร	พระแก้วฟ้า	ยศยง
		ต้องอภัยศ	ทั้งวงศ์	ทั้งตำแหน่ง
		ปล่อยให้ขุน	ชินราช	ออกสำแดง
		กำแหงเป็น	ซู้รัก	พระมารดา
ทำวรวรจันทร์	-	ก็เพราะ	สงสาร	จึงห้ามพูด
		ไม่อยากพูด	ให้ช่างแพร์	จะขายหน้า
		ถึงยังเล็ก	ก็เป็น	พระราชา
		จะอับอาย	หนักหนา	ทั้งธานี
เจ้าพระยามหาเสนา	-	ไม่รู้ละ	จะพูด	ให้แตกหัก
		ว่าจะเลือก	ความรัก	หรือหน้าที่
ทำวรวรจันทร์	-	โธ่เอ๊ย	เจ้าคุณ	แยเติมที่
		อุตส่าห์พูด	เรื่องหน้าที่	กับบวลงนาง
เจ้าพระยามหาเสนา	-	ทำไม	ถึงจะ	พูดไม่ได้
		เดี๋ยวนี้	เป็นอะไร	ยศอย่าง
		หน้าที่	ราชมารดา	ต้องไว้วาง
		มิใช่นาง	ตัวเปล่า	เสียเมื่อไร
			- เพลงสร้อยบังใบ -	
ทำวรวรจันทร์	-	คนเรา	มิเคย	ได้อบรม
		นิสัยบ่ม	ดีชั่ว	น้อยคุ้มใหญ่
		อาศัยแต่	ตกแต่ง	รูปวิไล
		รู้เอาอก	เอาใจ	เพียงอย่างเดียว
		จะไปหวัง	อะไร	กันมาก
		ขึ้นพูดไป	เหน้อยปาก	เกิดจุนเจียว
		เขาเก่งกล้า	สามารถ	ปราดเปรียว
		แต่มีคุณ	ลดเลี้ยว	ก็ชำนาญ
			- เจรจา -	
		อีกทั้ง	ราคะ	จริตกล้า
		ขึ้นเชิง	กามา	ก็อาจหาญ
		คนเราจะ	ชั่วดี	ที่สันดาน

	เรื่องหน้าที่	พันประมาณ	จะเจจจา
	เป็นได้	แต่เพียง	นางบำเรอ
	ปรนเปรอ	สารพัด	จัดหา
	หน้าที่	นางท้าว	นางพญา
	รู้อะไร	หนักหนา	คนพรรคนี้
	แผ่นดิน	แผ่นทราย	คืออะไร
	จ้างให้	ก็ไม่รู้	จริงเจียวนี้
	บาปบุญ	คุณโทษ	บรรดามี
	ศาสนา	ชินสีห์	ไม่เคยพบ
	เชื้ออิน	คุณมหา	เสนา
	กลับไปก่อน	ดีกว่า	จะต่ำจบ
	เดินแต่มีอื่น	ช่วยองค์	พระทรงภพ
	ขึ้นชนวนรบ	มีแต่	แพ้ภัยตน
เจ้าพระยามหาเสนา	- ฟังคำ	คุณท้าว	วรจันทร
	ดิฉัน	ค่อยเห็น	ดีชั่ว
	เมื่อกี้	ใจร้อน	ขุนมัว
	ต้องไป	รวมหัว	หมู่ขุนนาง
	เป็นความจริง	เราจะหวัง	อะไรมาก
	หวังได้ยาก	เรื่องชั่วดี	ถึงห่าง
	จิตใจต่ำ	ไม่ละเสียด	อ่อนบาง
	ด้วยนาง	ขาดการ	ฝีกอบรม
	เคยถูกสอน	มาแต่	การบำเรอ
	สนองเสนอ	บำรุง	เสพสม
	ลุ่มหลง	อยู่ใน	กามารมณ์
	สันดาน	จึงตกจม	ต่ำช้า
	จะรักลูก	สักนิด	ก็ไม่มี
	มัวในการ	โลกีย์	เสน่หา
	นางบำเรอ	ขึ้นเป็น	นางพญา
	บ้านเมือง	จึงเป็นบ้า	น่ากลัวใจ
	การเอาเด็ก	นั่งเมือง	ขึ้นเชิด
	เพื่อบังเกิด	ผู้สำเร็จ	ยิ่งใหญ่
	ยากจะ	อยู่รอด	ตลอดไป
	มักจะ	มีภัย	ทุกพระองค์
	คิดๆ	แล้วแทบ	จะเป็นบ้า

		อยากจะฉีก	ดูรา	ให้เป็นผง
ทำวรวรจันทร์	-	เบา ๆ น่า	เจ้าคุณ	เบา ๆ ลง
		นางได้อิน	ก็คง	จะววายวาง
เจ้าพระยามหาเสนาออก	-	ขอบใจ	ที่ช่วย	เตือนสติ
พระราชมารดา		ทิวะฐิ	มานะ	ค่อยละห่าง
สุดาจันทร์เข้ามา		มีอะไร	ส่งข่าว	อย่าอำพราง
กับขุนชินราช		จะได้พอ	รู้ทาง	ความเป็นไป
			ปีพาทย์ทำเพลงแขกสายชั้นเดียว	
			- เจริจา -	
สุดาจันทร์	-	ไหนดว่า	มหา	เสนา
		ขอเข้ามา	จะพูด	เรื่องใหญ่
วรวรจันทร์	-	ไม่สบาย	กายา	ขอลาไป
		แล้วจะเข้า	มาใหม่	โนไม่ช้า
สุดาจันทร์		มหา	เสนา	ชักกำเรียบ
		หรือถือว่า	โตเติบโต	หนักหนา
		นีกขอบใจ	จะไป	จะมา
		ทำดั่งว่า	เราเป็น	ทรพล
		เราถือว่า	เสนา	ทำมากไป
		หมั้นได้	มาแล้ว	หลายหน
		ต่อไป	เห็นจะ	ไม่ทน
		ต้องเล่น	ให้ป็น	เป็นจุล
			- เพลงสะสม -	
ขุนชินราช	-	พระแม่เจ้า	จงโปรด	เกล้าเกศา
		ขอรจะงับ	พระวาจา	อย่าหันเห
		มหาเสนา	ท่านนั้น	มีบุญ
		อำนาจใหญ่	คำจุน	ยิ่งกว่าคน
			- เจริจา -	
สุดาจันทร์	-	ก็อยากรู้	ว่าใคร	ใหญ่กว่าใคร
		ขึ้นเนิ่ง	ต่อไป	จะสับสน
		จะให้ท่าน	ควบคุม	ไพร่พล
		เอาไว้	ป้องกันตน	บัดนี้
		ทำวรว	จันทร์	จงผันผาย
		ไปบอกเขา	ออกหมาย	ตั้งที่
		ให้ขุน	ชินราช	ผู้งานดี

		พระญาติ	ภูมี	ปิ่นนคร
		เป็นขุน	วรวง	ศาทิราช
		มีอำนาจ	ยิ่งกว่า	แต่ก่อน
		สำเร็จ	ราชการ	พระภูธร
		แทนเรา	ผู้มารดร	พระทรงชัย
ทำวรวรจันทร์ออก			ปีพาทย์ทำเพลงแขกชาวชั้นเดียว	
			- เຈຣຈາ -	
ขุนชินราช	-	ถ้าพระสั่ง	ราชการ	ตั้ง
ว่า		มหา	เสนา	อยู่ไม่ได้
		ขึ้นอยู่	เราก็	ม้วยบัลลัย
		ที่ไหน	เขาจะ	ยอมตาม
			- เพลงสองกุมาร -	
สุดาจันทร์	-	อยู่ไม่ได้	ก็เอา	มาฆ่าเสีย
		ศาลสูง	ศาลเตี้ย	ไม่พักถาม
		รอสักหน่อย	คอยหา	โอกาสงาม
		ตั้งแวง	เอาตาม	หน้าวัง
ทำวรวรจันทร์เข้ามา			- เຈຣຈາ -	
		วันนี้	มีละคร	ไม่ใช่หรือ
ทำวรวรจันทร์	-	ฝึกปรีอ	กันแล้ว	ตามรับสั่ง
สุดาจันทร์	-	เชิญเสด็จ	เจ้านาย	แล้วหรือยัง
		อยากอวด	กำลัง	ปัญญา
ทำวรวรจันทร์	-	ขุนหลวง	ไม่ค่อย	ทรงสบาย
สุดาจันทร์	-	เดี๋ยวก็หาย	เป็นอะไร	นักหนา
		นั่นพระสุ	ริโยทัย	เสด็จมา
		เอ๊ะทำไม	ก่อนเวลา	ตั้งนาน
		ขุนชินราช	รีบหลบ	ไปก่อน
ขุนชินราชหลบออกไป				
	-	ฉันจะอยู่	รับต้อน	สองท่าน
		หมั่นได้	พระเชียร	ทั้งจำคาญ
		สิ่งอะไร	ก็ค้ำ	ทุกประตู
พระเชียรราชาและ			ปีพาทย์ทำเพลงสุดสงวนชั้นเดียว	
พระสุริโยทัยเข้า	-	ดีใจ	ที่พระ	เสด็จมา
		ถึงจะก่อน	เวลา	นานอยู่

พระสุริโยทัย	-	พระโองการ จู่ ๆ ว่าจะฟัง แต่โบราณ จึงจำเป็น ก่อนเวลา	ขุนหลวง ตรัสสั่ง พงศา พระโปรด จะต้อง ทีละคร	ไม่ทันรู้ ให้เร่งมา วดาร หนักหนา โคลคลา ลงโรง
พระแก้วฟ้าเสด็จเข้า สุดาจันทร์	-	ข้าวขุนหลวง เชิญพระ นี่ประจวบ เพื่ออยู่โยง	เสด็จ เสด็จ แต่เข้า ไม่ยอม ปีพาทย์ทำเพลงไปคั้ง ๓	มาแล้วละ ห้องโถง เก้าโมง ดูละคร
พระแก้วฟ้าและพระสุริโยทัยเสด็จออก สุดาจันทร์	-	ทุกวันนี้ พระเทียร	งานค้ำ คงแรง	ตั้งเกวียน ย่อหย่อน
พระเทียรราชา สุดาจันทร์	-	ใครพูด เห็นฎีกา หม่อมฉัน เขาฉลาด เข้าช่วย	เช่นนั้น เป็นพอน ว่าจะให้ รู้งาน สะสาง	ผิดแน่นอน เหลือจะนับ ขุนชินราช เสร็จสรรพ ที่คั้งคับ
พระเทียรราชา สุดาจันทร์	-	หม่อมฉันจะ ข้าวนี ของแม่วัง งานเขาดี เขาคือ	ต้องรับ ก็เป็น ซึ่งต้อง พระไม่ต้อง พระญาติ	ด้วยฤา คำสั่ง ยึดถือ ฝึกปรือ พระทรงชัย

เจ้านาย ขุนนาง เข้ามาทั้งหญิงชาย เข้ามาดูละคร
พอดคนเต็มพระสุริโยทัยเข้ามานั่งทางฝ่ายใน
ศรีสุดาจันทร์นั่งเป็นประธาน จริตแพรวพราว
มีขุนชินราชเฝ้าอยู่ใกล้สุดาจันทร์แสดง
จริตแสดงฤทธิ์ระหว่างดูการแสดง

ปีพาทย์ทำเพลงล่องหนาย

ระบำดอกบัวออก ศรีสุดาจันทร์อวดความคิด
กักรัวเวลาใครทำผิด คอยดูว่าเจ้านายจะลง

ให้ตนหรือไม่ ลงท้ายมีกริ้วกรีดกราด

- ปิดมาน -

ฉาก ๒

ภาพ

เสียง

ภาพภายในสวนของวังพระเทียรราชา

พระสุริโยทัย พระชายาของพระเทียรราชา

ประทับทอดพระเนตรการประลองฝีมือของ

ปีพาทย์ทำนองเพลงปี่กลอง

มหาดเล็กข้าหลวงในวัง ด้วยความสนพระทัย

พอพระราเมศวร์ โอรสองค์ใหญ่ซ้อมเสร็จ

ก็เรียกเข้ามาตรัสให้ฟัง

- เจรจา -

พระสุริโยทัย	-	เจ้าราเมศวร์	พินดาบ	ยังไม่คล่อง
		ประเดี้ยว	ควรรลอง	กันใหม่
		เพลงดาบ	นั่นต้อง	ว่องไว
		และนัยน์ตา	นั่นไซ้	เป็นสำคัญ
		อย่าจ้อง	ที่มือ	ข้าศึก
		จ้องให้ลึก	เข้าไป	อย่าให้สั้น
		ดูว่าไหล่	เคลื่อนไป	ทางไหนกัน
		จากกล้ำมั้น	ก็จะรู้	ทางอาวุธ
พระราเมศวร์	-	ลูกก็เพ็ง	จะได้คิด	พระมารดา
		ที่ตรัสมา	เป็นความจริง	อย่างที่สุด
		แต่ก็อด	ไม่ได้ที่	ดูอาวุธ
		เพราะกลัว	จะหลุด	เข้าถึงตัว
พระสุริโยทัย	-	ว่าอย่างไร	บรมดิลก	ลูกแม่
		คงจะเหนื่อย	เต็มแย้	แล้วทูนหัว
พระบรมดิลก	-	ถึงจะเหนื่อย	เท่าไร	ก็ไม่กลัว
		ขอให้รู้	ถ้วนทั่ว	ทุกเพลง
พระสุริโยทัย	-	เจ้าสวัสดิ์	เมื่อใด	จะเริ่มหัด
พระสวัสดิ์	-	ขอผัด	พอให้	ขี่ม้าเก่ง
		หัดหลายอย่าง	ลูกนั้น	หวาดเกรง
		เรื่องรีบเร่ง	ไม่ชอบ	หัดอาวุธ
		ความจริง	กลัวที่สุด	เชื่อหม่อมฉัน
พระสวัสดิ์	-	เอาอย่างน้อง	จะได้	ที่ไหนกัน
		พี่นั้น	ไม่เก่ง	เหมือนผู้ชาย

พระสุริโยทัย	-	ถ้าอย่างนั้น ของฝรั่ง ไม่ต้องรอ เบรียงเดี้ยวตาย	ลองหัด สิ่งใหม่ ศัตรู เขาลอง	ยิงปืนไฟ เข้ามาขาย มาถึงกาย กันมาแล้ว
			- เพลงต่อยหม้อ -	
พระวอเมศร์	-	ลูกว่า ไม่ได้บุก ดาบต่อดาบ ขุนพลแก้ว	รบด้วยปืน ประชิด หอกต่อหอก ต้องกล้า	ไม่สนุก ติดแถว ตอกเป็นแนว สู้หน้ากัน
			- เຈຣຈາ -	
พระสุริโยทัย	-	บ้านเมือง ตามวิสัย ต้องตามเรียน มิเช่นนั้น	ทุกวัน ความเจริญ ตามรู้ จะแพ้	เปลี่ยนไป ของเขตชั้น ดูให้ทัน แก่ศัตรู
เจ้านายและข้าหลวงเข้าซุ่มกันอีก หนักขึ้น พระเทียรราชาเสด็จเข้ามา ทุกคนนั่งทำความเคารพ พระสุริโยทัย ลุกขึ้นไปรับเสด็จด้วยความสงสัยใน กิริยาพระเทียรราชา พวกนักดาบ ปีกลองหยุด เจียบ ข้าหลวงออกไปเหลือแต่ลูกเธอและข้าหลวงที่เป็นผู้ใหญ่			เพลงปีกลองดั่งขึ้นอีก	
			- เพลงยวนเคล้ำ -	
พระสุริโยทัย	-	วันนี้ มีอะไร มีอะไร ดูดู	เจ้าพี่ ทำวล ตรัสให้ แล้วซัก	ที่ชอบกล แปลกอยู่ หม่อมฉันรู้ ท่วงพระองค์
			- เຈຣຈາ -	
พระเทียรราชา	-	มีมาก ไหนจะลูก ครั้งจะพูด เรื่องก็คง	จนพูด จะเมีย ออกไป จะไม่	ไม่ถูก นวลระหง ตามตรง ดีนัก
พระสุริโยทัย	-	จะดี ถ้าไม่ตรัส โปรดตรัสเสีย ไม่พัก	จะชั่ว จะดูซ้ำ อย่าได้ ทรงคิด	ก็ตามกรรม ให้กรรมหนัก ซ้ำซัก ให้ป่วยการ

พระเทียรราชา	-	สุดาจันทร์	เป็นชู้	ขุนชินราช
พระสุริโยทัย	-	อู๋ย ประหลาด	อะไร	ช่างกล้าหาญ
พระเทียรราชา	-	มันยี่ง	กว่านั้น	อึกนงคราญ
		เขาปลดพี	จากงาน	ของแผ่นดิน
พระสุริโยทัย	-	อะไร	ใหญ่โต	น่ากลัว
		ทำชั่ว	ไม่คิด	ทั้งสิ้น
		โธ่ สงสาร	พระแก้วฟ้า	ภูมินทร์
		จะอภัยศ	ทั้งบุรินทร์	ถูกนินทา
		น่าเป็นห่วง	จริง ๆ	พระองค์
		พระแก้วฟ้า	สุริวงศ์	อาจถูกฆ่า
		นี่จะทำ	ฉันใด	นะออกอา
พระเทียรราชา	-	ลูกทุกคน	เขาจะฆ่า	ได้อย่างไร
พระสุริโยทัย	-	น้องหมาย	ถึงขุน	ชินราช
		ประมาท	คนพรรคนี้	นั้นไม่ได้
		ฟังดู	กล้าหาญ	เหลือใจ
		แล้วมีใคร	รู้บ้าง	ทางขุนนาง
พระเทียรราชา	-	ก็คงรู้	กันบ้าง	หลายคน
		แต่เขา	แสนกล	สุดอย่าง
		พี่เป็นห่วง	ห่วงแผ่นดิน	
อยุธยา		ถ้าพี่ขึ้น	อยู่ไป	เห็นไม่รอด
		ต้องจอด	เขาจริง	ดั่งว่า
		ลูกเมีย	จะพลอย	มรณา
		กานดา	เจ้าจง	ฟังวาที
			- เพลงดวงพระธาตุ -	
		พี่จะฟัง	ธงชัย	อรหันต์
		โทษทัณฑ์	โทษภัย	จะได้หนี
		จำเป็น	จำใจ	แล้วเทวี
		อย่าทานหัต	ขัดพี่	ในการบุญ
			- เจระจา -	
พระสุริโยทัย	-	น้องไม่	คิดว่า	จำเป็น
		แลไม่เห็น	ว่าจะ	วายวุ่น
		ผู้คน	เราก็มี	เป็นทุน
		ใครจะทำ	ให้ขุน	ขัดเคือง

พระเพ็ชรราชา	-	สุดาจันทร์ ด้วยนาง ใครกริ้ว จะหาญหัก เชือกพี อย่าได้ บุญมี ช่วยดูแล	นะสิเจ้า นั่นไซ้ นิสัย ยักเยื้อง ปล่อยพี ทักท้วง คงยัง คนทั้งหลาย	จะมีใคร จะหาเรื่อง เขาทั้งเมือง โดยอุบาย ไปสักพัก เลยโฉมฉาย ไม่วอดวาย ให้อยู่ดี
พระสุริโยทัย	-	ถ้าเป็นพระ น้องก็ขอ อย่าห่าง จะดูแล	ประสงค์ ยอมแพ้ ลูกเต่า ให้ตี ปีพาทย์ทำเพลงไทยน้อย	จำนงแน่ แล้วเจ้าพี่ บรรดามี จนผู้คน
พระเพ็ชรราชา	-	ตัวเรา อยากปลี๊กกาย ราเมศร์ อย่าให้ เจ้าสวัสดิ์ ช่วยแม่ได้ บรมดิลก อย่าสนุก เจ้าเทพ ช่วยดู ให้รู้จัก อย่าให้เล่น	นั่นคิด ไปบวช ดูบ้าน ผู้คน เจ้าเป็น ดูน้อง ต้องช่วย ตั้งแต่ก่อน เจ้าอิน ช่วยสอน รักพงค์ เป็นพาล	เปื้อน่าย สักหน ของตน เดือดร้อน พี่สาวใหญ่ สั่งสอน อาหาร ให้เกินการ ยังเล็กอยู่ ให้กล้าหาญ วงศ์วาร จะเสียคน
พระเพ็ชรราชา	-	กรรมสิ่งใด ทั้งกาย อโหสิ เราจะ	ที่เคย ทั้งวาจา ให้เรา ให้พ้น	ลวงเกินมา หลายหน ทุกคน มลทิน
ขุนพิเรนทร์ ๕ พรวดพราดเข้ามา				
			-- เจริญ --	
ขุนพิเรนทร์ ๕	-	รอก่อน	ซ้ำก่อน	พระองค์

		อย่าเพื่อปลง	พระทัย	ผันผิน
ขุนอินทร์ ฯ	-	รอก่อน	โปรดเห็น	แก่แผ่นดิน
		ถ้าพระบวช	จะสิ้น	หนทาง
ขุนพิเรนทร์ ฯ	-	เจ้าพระยา	มหา	เสนา
		ถูกฆ่า	ตรงหน้า	ประตู่ขวาง
พระสุริโยทัย	-	ตายแล้ว	จริงหรือ	ขุนนาง
ขุนอินทร์ ฯ	-	เป็นความจริง	ทุกอย่าง	ที่กราบทูล
ขุนพิเรนทร์ ฯ	-	เราต้องสู้	แต่ต้องมี	หัวหน้า
		คือพระเพียร	ราชา	อย่าหนีสูญ
พระเพียรราชา	-	หน้าที่เจ้า	จงเฝ้า	บาทมุล
		อย่าปล่อยให้	อาภูล	วุ่นวาย
		พระแก้วฟ้า	นำห้วง	อย่างยิ่ง
		เจ้าอย่าทิ้ง	หลบลิ	หนีหาย
ขุนพิเรนทร์ ฯ	-	ข้าพระองค์	ถวายแล้ว	ทั้งใจกาย
		แต่เสียตาย	ที่พระ	จะลำเค็ญ
		- ปิดม่าน -	ปีพาทย์ทำเพลงตั้งขึ้นเดี่ยว	
	เวทีล่าง		ปีพาทย์ทำเพลงตั้ง	

กระบวนแห่พระเพียรราชาไปทรงผนวช ณ วัดราชประดิษฐสถาน
มีตำรวจถือหอกนำ พระเพียรทรงภูษาขาว กั้นกลด มีคนตาม
เมื่อพระเพียรราชาทรงผนวชแล้ว ท้าวศรีสุดาจันทร์ก็ตั้ง
ขุนชินราชผู้รักขึ้นมาเป็นขุนวรวงษา สำเร็จราชการแผ่นดิน
ขุนวรวงษาก็กำเริบ ปรารถนาที่จะเป็นใหญ่ขึ้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ฉาก ๓

	ภาพ		เสียง
	หน้าวังพระเพียรราชา		ปีพาทย์ทำเพลงเขมรปากท่อ
	แจ่มข้าหลวงผู้ใหญ่และ		
	ชาววังนั่งอยู่หน้าวัง		- เพลงตลกหัวเราะ -
แจ่ม	-	มันเจียบเหงา	เศร้าสร้อย
		ทั้งป่วนาย	ยากแค้น
		สงสารเจ้า	น้ำตา
			เหลือหลาย
			แสนเข็ญ
			แทบกระเด็น

		ท่านอดทน	ไช่เล่น	เจ้านายเรา
			- เจริญ -	
ทีม	-	พระสุริ	โยทัย	พระทัยแข็ง
		ฉันว่าแกร่ง	กว่าหิน	ตามภูเขา
แจ่ม	-	แต่ท่าน	สะกดได้	มิใช่เบา
		ถ้าไม่ใช่	คนเก่า	ไม่มีรู้
ทีม	-	ตั้งแต่	พระเทียร	ราชา
		เข้าวัด	จำพรรษา	มันอยู่
		พระไม่	เสด็จ	ไปแลดู
		ประทับ	สิงสู่	แต่ในวัง
แจ่ม	-	เป็นฉัน	เห็นจะ	อดไม่ได้
		คงจะต้อง	อย่างกราย	ไปเฝ้ามั่ง
		เราเป็นบ่าว	ยังคิดถึง	เต็มกำลัง
		กระไรเลย	ท่านช่าง	ไม่คิด
		มีแต่พระ	โอรส	ราเมศร์ ฯ
		หมั่นเสด็จ	ไปเฝ้า	สนมสนิท
ทีม	-	พระอินทร์ ฯ	ท่านก็อยาก	รับใช้ขีด
		แต่ยัง	เล็กนิด	เลยอดไป
มีคนเดินมา ๓ - ๔ คน นุ่งผ้าลอยชาย				
ผ้าขาวม้าพาดบ่าคุยกันลั่น ทีมเข้าไปตามคน				
แจ่ม	-	เฮ้ นั่น	พวกไหน	เดินมา
		ลอยชาย	ผ่านหน้า	วังเราได้
		เฮ้ย เรียก	พวกข้างนอก	ออกมาไว
		คูมัน	อย่างไร	ชอบกฉลัก
			- เพลงกระบอก -	
แจ่ม	-	เนาะ ฯ	พ่อคุณ	บุญประดั่ง
		นี่หน้าวัง	เจ้านาย	ผู้มีศักดิ์
		กรุณา	โจงผ้า	ขึ้นสักพัก
		ผ่านแล้ว	จิ้งจก	ค่อยปลดลง
		อีกผ้า	ขาวม้า	ที่พาดไหล่
		ลดมา	คาดไว้	อย่าไหลหลง
		กรรมเนี่ยมัน	มีมานาน	มันคง
		ขอพ่อจง	ทำตาม	จะงามงด
			- เจริญ -	

ดำ	-	อะไร ไม่เห็นติด พวกเรา ทำไมจะ	วังใคร ป้ายตั้ง ก็เป็นคน ต้องลด	ไหนวัง ให้ปรากฏ มียศ ปลดวาง
แจ่ม	-	วังของ ไม่รู้เลย	พระเชียร หรือขา	ราชา ถึงขอต่าง
ดำ	-	อ้าย นายเงา เจ้าไม่ คือขุนวร มีอำนาจ ไม่เห็น ที่ใหญ่	ก็ใหญ่ รู้บ้าง วงศา ขาดเด็ด จำเป็น เหนือใหญ่	ในขุนนาง หรือไร ผู้สำเร็จ ยิ่งใหญ่ ต้องกลัวใคร ก็ยังมี
			- เพลงเขมรไล่ควาย -	
ดำ	-	นี่หรือ เงียบดัง สกปรก ไม่เป็น ไหนลือกัน เห็นเข้าจริง ลือกัน เห็นแล้วเคือง	วังพระ ป่าช้า รุงรัง ราศี ว่าสาว ๆ มีแต่ซาก ไปได้ ไปทั่ว	เชียรราชา เผาผี เต็มที แก่บ้านเมือง มีมาก ไม่ได้เรื่อง ให้เปล่าเปลือง ทั้งสองตา
			- เพลงลำเพชร -	
แจ่ม	-	เหม่ ๆ ปากคอค ทำทะนง หรือถือว่า	บังอาจ ระราน องอาจ นายมัน	ไอ้ชาติพาล หนักหนา อหังการ์ นั่นมีบุญ
ทิม	-	ไอ้ผู้ดี เชื่อแถว ถ้าเป็นคน เขาย่อมไม่	ไม่มี มาจาก มีชาติ วายวุ่น	รากแก้ว ไพร่สกุล มีสกุล หยาบคาย
			- เຈຣຈາ -	
ดำ	-	น่าสมเพช ปากคอค นี่หรือ	นางเปרט มันร้ายกาจ ข้ามีใจ	เกิดกลับชาติ เหลือหลาย บ่าวมีนาย

		วาจา	มันร้าย	เกินไป
		ไม่สม	กับที่	เป็นชาววัง
		ค่าตัว	ก็ไม่	ตกลงใจ
		ไม่เห็น	มีใคร	จะต้องการ
สา	-	ก็ดูไป	ให้ตะพุ่น	หญ้าข้าง
		มันอ้างว้าง	จะได้	สนุกสนาน
		ดูเถิด	ปากมันร้าย	สามานย์
		จะได้จำ	ไปนาน	ไม่ค่าใคร
			- เพลงสิงโลด -	
ทิม	-	มึงกล้าดี	ก็เข้า	มาลองดู
		ไอ้หมาหมู่	กำเรียบ	เติบโตใหญ่
		กล้าดี	โดดเข้ามา	เข้าอยู่ไย
ดำ	-	มึงโดด	เข้าไป	ดูตัวมา
			ปีพาทย์ทำเพลงเชิด	
ดำให้พวกคุณนางแจ่มมาได้สองสามก้าว				
พวกในวังทั้งหญิงชายออกมาช่วยไว้				
พระสุริโยทัย และโอรส ธิดา เสด็จ				
มาฟังข่าว เห็นพวกในวังกำลังล้อมคนที่จับได้				
			- เจริญ -	
พระสุริโยทัย	-	นี่เกิดเหตุ	อะไร	กันหรือ
		อึ้งอ้อ	อีกกระที่ก	หนักหนา
ทิม	-	ไอ้	มันพวก	พาลา
		รุมกัน	จะมา	คร่าตัว
พระสุริโยทัย	-	ทำไม	เขาจึง	จะดูตุลา
		เห็นจะเป็น	ที่ปาก	ซึ่งรู้ทั่ว
แจ่ม	-	หามีได้	มันไม่	เกรงกลัว
		วังรู้	ไม่เคารพ	ยำเกรง
		นุ่งผ้า	ลอยชาย	กรายผ่าน
		ผิดธรรมเนียม	โบราณ	ไม่เหมาะเหม็ง
		ทักเข้า	กลับกำเรียบ	ไม่ยำเียง
		อวดเก่ง	ด่าทอ	ถึงรู้วัง
พระสุริโยทัย	-	จงปล่อย	เขาไป	ในบัดนี้
		หาไม่รู้	ว่ามี	จารีตขลัง
แจ่ม	-	เคราะห์เอ็ง	ยังดี	หาไม่ฟัง

	แค่คอ	จรดหลัง	จะต้องลาย
		ปีพาทย์ทำเพลง	ไปคล้องชั้นเดียว
ขุนพิเรนทร์ ฯ			
กับขุนอินทร์ ฯ			เข้ามา
ขุนอินทร์ ฯ	-	ได้ทราบว่	มีเรื่อง
		แต่ทว่า	ถึงกระนั้น
พระสุริโยทัย	-	เรื่องเล็กน้อย	ขอบใจ
		สุขสบาย	ดีอยู่
			หรืออย่างไร
พระยาราชภักดีเข้ามา			ปีพาทย์ทำเพลงเขมรโพธิสัตว์ชั้นเดียว
		- เจรจา -	
พระยาราชภักดี	-	พระเสาวนีย์	ให้เชิญ
		ทุกพระองค์	เข้าวัง
		ขุนหลวง	ประชวร
		เชิญเสด็จ	ไคลคลา
พระสุริโยทัย	-	พูดอะไร	พูดใหม่
		พูดอีกที	ให้ชัด
		ขุนหลวง	เป็นอะไร
		บอกต่อ	บอกใหม่
พระยาราชภักดี	-	ขุนหลวง	สวรรคต
		ไม่ทันได้	ฟังเล่า
		ไม่ทราบแม้	เวลา
พระสุริโยทัย	-	บอกมาตาม	ที่ทัน
ขุนพิเรนทร์ ฯ	-	เชิญเสด็จ	เข้าวัง
		ศิษย์	ก็คง
พระสุริโยทัย	-	ไปก็ไป	ขุนพิเรนทร์
ขุนพิเรนทร์ ฯ	-	ดีร้าย	จะได้สู้
			ปีพาทย์ทำเพลงขอมเงินชั้นเดียว

เวทีล่าง
 ขุนวรวงษากับท้าวศรีสุดาจันทร์
 แห่ผ่านไป อุปราชจัน ขุนพิเรน

ปีพาทย์ทำเพลงพญาเดิน
 บรรยาย
 เมื่อพระแก้วฟ้าสวรรคต
 ท้าวศรีสุดาจันทร์ก็จัดการให้

ทรเทพ ขุนอินทรเทพ
เข้ากระบวนด้วยความแค้น

ขุนวรวงษาครองกรุงอยุธยา
ตั้งนายจันน้องขุนวรวงษาเป็นอุปราช

ฉาก ๔

ท้องพระโรงวังพระเทียรราชา
มีพระสวัสดีนั่งจัดดอกไม้อยู่ ขุนพิเรนทร์เข้ามา

ปี่พาทย์ทำเพลงสงฆาว

- เพลงกาเรียนทอง -

พระสวัสดี	-	ดอกไม้ ช่วยให้ หอมกลิ่น ชื่นใจ	ร้อยไว้ ชื่นชุ่ม มาลี เหลือแล้ว	เป็นพวงพุ่ม ทุกสมัย สีวิไล มาลา
			- เจรจา -	
พระสวัสดี	-	ขุนพิเรนทร์	มาเฝ้า	แม่เจ้าหรือ
ขุนพิเรนทร์ ๕	-	ข่าวลือ	มีบ้าง	หรือไม่หนา
	-	สารพัด	จะมี	พระธิดา
		ฟังแล้ว	อย่าหา	ความจริง
		ทรงจัด	ดอกไม้	ได้งามงด
		ทั้งเป็น	ดอกสด	เลยงามยิ่ง
พระสวัสดี	-	งามอะไร	ชอบที่	จะท้วงติง
		นี่กลับวิ่ง	มายอ	ให้เสียการ
			- เพลงทองย่อน -	
ขุนพิเรนทร์ ๕	-	ตำรวจนั้น	ปากใจ	ย่อมตรงกัน
		ไม่บิดผัน	ในเมื่อ	กล่าวขาน
		ดอกไม้นี้	งามจริง	งามสะคราญ
		กลิ่นสุมาลย์	ชานชาบ	ดวงวิญญา
พระสวัสดี	-	ดอกไม้สด	หอมชื่น	ไม่เย็นยาว
		เพียงครั้งคราว	กลิ่นจับ	นาสา
		ห่างต้น	ชั่วคราว	ก็โรยรา
		อย่ามัว	เจรจา	พาที
			- เจรจา -	
ขุนพิเรนทร์ น	-	หม่อมฉัน	ทูลเจ้าหญิง	ตรง ๆ
		มิได้	อ้อมวง	เลยเจียนี่
		ขอได้โปรด	เชิญฟัง	เทวี
		หม่อมฉันนี้	มีเรื่อง	เจรจา

พระบรมดิลกเข้ามา			- เพลงล่องน่านเล็ก -	
พระบรมดิลก	-	นึกว่าใคร ออกแวง มานี้ ตัวข้า	ที่แท้ แล้วหรือ มาหาใคร อยากรู้	ขุนพิเรนทร์ จึงมาหา จงบอกมา เนื้อความ
			- เจรจา -	
ขุนพิเรนทร์ ฯ	-	มาเฝ้า มีเรื่องใหญ่ ทิ้งไว้ ประเดี๋ยว	พระสุริ จะต้อง จะเกิด พวกเขาตาม	โยทัย ทูลถาม ลูกถาม มาสามคน
พระบรมดิลก	-	แม่เจ้า คงจะ ไม่นาน นั่งได้ไหม	เสด็จอยู่ สวดมนต์ คงเสด็จ ด้วยคน	ในหอพระ ห้องบัน จรดล พีนาง
พระสวัสดี	-	แน่ะ จะนั่ง ใครเขา	ก็นั่ง จะว่า	ไปสิน่า ให้อางขนาง
พระบรมดิลก	-	กลัวว่าจะ	กิดที่	กิดทาง
พระสวัสดี	-	เดี่ยวถูกเข้า	สักผาง	จะอิงไป
พระราเมศวร์เข้ามา			ปีพาทย์ทำเพลงไปคลั่ง	
พระบรมดิลก	-	แหมวันนี้	พี่ราเมศวร์	เสด็จอยู่
พระราเมศวร์	-	ไม่มีครู	เลยไม่รู้	จะไปไหน
พระสวัสดี	-	ครูที่ว่า	สอนวิชา	อันใด
พระบรมดิลก	-	โธไปถาม	ทำไม	เสียเวลา
			- เพลงสร้อยลาว -	
		ใคร ๆ ว่าพระ ยังติดขัด การวิวาห์	เขารู้ กำลัง อยู่ที่ จึงยัง	กันอึ้งมี มีเสนาหา พระมารดา รั้งรอ
พระสุริโยทัย เข้ามา			ปีพาทย์ทำเพลงลาวดวงเดือนขึ้นเดี่ยว	
ขุนพิเรนทร์บังคม			- เจรจา -	
พระสุริโยทัย	-	จำเรณูเกิด นี้จะเกณฑ์ อยู่พร้อมหน้า	พ่อคุณ งานอะไร พงศ์เฝ้า	ขุนพิเรนทร์ กันหรือพ่อ เหล่ากอ

พระสวัสด์	-	เสียงหัวร่อ บรมดิลก ถึงคนรัก	ล้อเล่น ล้อเจ้าพี่ พิเศษ	อึ้งคะเนิง รามาศรี ที่คิดถึง
พระสุริโยทัย	-	ไม่ใช่เรื่อง อย่าเพิ่ง	ควรล้อ พูดเล่น	อึ้งอึ้ง เจรจา
ตรัสกับพระรามาศรี	-	บ้านเมือง ไม่ควรจะ รอน้อย มารดาจะ	เคื่องเข็ญ เกษมสุข พอให้ จัดให้	เป็นทุกข์ แสวงหา ถึงเวลา ตั้งใจจง
ขุนนางอีก ๓ คนคือ หลวงศรียศ ขุนอินทรเทพ หมื่นราชเสนาห์ เข้า พระโอรส ธิดา ออกไป พระสุริโยทัย	-	มีธุระ พากันมา	อะไรหรือ มากมาย	ท่านทั้งหลาย น่าพิศวง
หมื่นราชเสนาห์	-	เรื่องสำคัญ ขอจง ทรงมี	จะมี เป็นที่พึง ความเห็น	ถามพระองค์ เป็นประธาน
อย่างไร		พระแก้วฟ้า ด้วยถูก เอายาพิษ	ทรงไชย ปลงพระ ถวายท่าน	ม้วยสังขาร ชนมาน เสวยไป
พระสุริโยทัย	-	ความเจ็บ มากมาย เจ็บตรงนี้ เจ็บราว ไฉ่ว่า กระไรเลย มาเสียที่ คิดขึ้นมา	ความแสบ สุดจะ เจ็บที่ กับใคร พระแก้วฟ้า บุญน้อย แก่พวก แล้วซ้ำ	นั่นเหลือหลาย บอกได้ หัวใจ ทิมอุรา ของอาเฮีย หนักหนา โจรา ใจครัน
ขุนอินทรเทพ	-	ขุนวรวงษ์ เป็นเจ้าของ	- เจรจา - จะขึ้น ผ่านสมบัติ	ครองฉัตร ทั้งเขตชั้นนี้

หมื่นราชเสนาหา	-	แล้วนี่เรา	จะทำ	อย่างไรกัน
หลวงศรียศ	-	เกล้าหม่อมฉัน	ยอมถวาย	ชีวา
ขุนพิเรนทร์ ๕	-	พวกเขา	ก็เป็นชาย	ชาติ
ชาญไชย				
หลวงศรียศ	-	นั่งไว้	ก็เห็น	จะเป็นหมา
	-	เสียน้ำ	พระพิพัฒน์	สัตะยา
		ขายหน้า	ผู้คน	ทั้งธานี
ขุนอินทรเทพ	-	จะแก้แค้น	แทนทำ	ไอ้ชาติชั่ว
		ตัดหัว	เสียบไว้	กลางกรุงศรี
หมื่นราชเสนาหา	-	ยอมแล้ว	ยอมถวาย	ชีวี
		ชาตินี้	ไม่ขอ	ร่วมแผ่นดิน
			- เจระจา -	
ขุนพิเรนทร์ ๕	-	ขอประทาน	ความเห็น	จากพระองค์
		ว่าพระทรง	เห็นด้วย	หมดสิ้น
พระสุริโยทัย	-	ชื่นใจ	จริง ๆ	เมื่อได้ยิน
		ราชวงศ์	ไม่พินท์	พังกาการ
		แต่ฉันมี	พระศรีศิลป์	อีกองค์
		ที่ต้อง	พะวง	ด้วยเป็นหลาน
		ทุกวันนี้	ตกอยู่	ในมือมาร
ขุนอินทรเทพ	-	ท่านจะ	คิดอ่าน	ประการใด
		ตั้งใจจะ	เชิญพระ	เทียรราชา
		ครอบครอง	ภารา	เป็นใหญ่
		พระองค์	จะเห็น	ประการใด
พระสุริโยทัย	-	การเรื่อง	นี้ไซ้	ใหญ่หลวงนัก
		ไปทูลถาม	กันเอง	จะดีกว่า
		พี่ยา	ท่านรู้การ	เบาหนัก
		แต่ระวัง	กันหน่อย	อย่าฮึกฮัก
		ความร้ายจัก	มาถึง	เป็นภัย
แจ่มเข้ามา				
แจ่ม	-	พระยา	ราชภักดี	ขอเฝ้า
พระสุริโยทัยโบกหัตถ์		ให้ขุนนางทั้ง ๔	ออกทางหลัง	
พระสุริโยทัย	-	เชิญเข้า	มาเถิด	ไซ้ใครไหน
แจ่มกลับไปพาพระ				ปีพาทย์ทำเพลงสรรเสริญเดียว

ยาราชภักดีเข้าเฝ้า		มีรุระ	หรือท่าน	ผู้ยิงวัย
พระยาราชภักดี	-	พระเสาวนีย์	ตรัสใช้	ให้มา
		ในงาน	พิธี	ราชาภิเษก
		ขุนวรวงษ์	ขึ้นเป็นเอก	ในแหล่งหล้า
		การเสด็จ	ขึ้นมณเฑียร	ตามตำรา
		นั้นต้องหา	เยาวราช	นารี
		เชิญเครื่อง	มงคล	ตามเสด็จ
		เป็นกระบวน	เบ็ดเสร็จ	เฉลิมศรี
		ขอประทาน	ทั้งสอง	กุมารี
		ถือของ	ในพิธี	ดำเนินตาม
			- เพลงนาคราช -	
พระสุริโยทัย	-	เหม่ ๆ	พระยา	ราชภักดี
หยาม		จงหอง	เหลือที่	มาหยาบ
		จะมาเอา	ลูกข้า	ไปเดินตาม
		ไฉ่คนชั่ว	สี่สาม	ช่างไม่คิด
		ข้าไม่ให้	เป็นไร	ก็เป็นกัน
		จะสู้มัน	แย่งยุทธ	สุดจิตร์
		จะตาย	ก็ตาย	ให้รู้ฤทธิ์
		อย่าได้คิด	ว่าข้า	จะกลัว
พระสุริโยทัยเข้ามา				
พระยาราชภักดีตกใจกลัว				
			- เพลงทะเลบ้า -	
แจ่ม	-	เจ้าของฉัน	พงศ์ษัตริย์	ชาติยชาติ
		ไซ้ทาส	คนถ้อย	รู้กันทั่ว
		หนอยลูกฟาน	ลูกกระจง	เผยอตัว
		จะเจียม	เงาหัว	ก็ไม่มี
		ไม่เจ็บร้อน	แทนจ้าว	บ้างเจียวหรือ
		เสียแรงถือ	น้ำพิพัฒน์	สัตย์ศรี
		ปล่อยให้	เขาทำ	ย้ายี
		เจ็บใจ	เต็มที	แล้วเจ้าคุณ
			- เຈຣຈາ -	
พระยาราชภักดี	-	โธ่ แม่แจ่ม	ฟังฉันก่อน	ค่อยว่า
แจ่ม	-	ไม่ฟังแล้ว	เจ้าคำ	-

พระยาราชภักดี	-	-	-	อย่าหันหน้า
แจ่ม	-	เจ้าค่า	ท่านต้องหา	ที่ค้าจุน
		เจ้าประคุณ	มีบุญ	ไม่ตกเลย
พระยาราชภักดี	-	ทุกวันนี้	ฉันก็	แก่เฒ่า
แจ่ม	-	แล้วเป็นห่วง	หม้อเข้า	ด้วยเจ้าเอ๋ย
		จะเจ็บร้อน	สัคนิด	ไม่มีเลย
		อยู่เฉย ๆ	จริงนะ	จะปลดอภัย
		ถ้าทุกคน	เขาคิด	กันอย่างท่าน
		นำสงสาร	เมืองบ้าน	สุดหาไหน
		ยุติธรรม	หมดแล้วหรือ	ในเมืองไทย
		ยอมนิ่งให้	คนชั่ว	แล้วกลัวเกรง
พระยาราชภักดี	-	เห็นที่	จะอยู่	ไม่ไหวแล้ว
		ต้องแจว	เพราะแม่แจ่ม	แก่ข่มเหง
แจ่ม	-	ถูกแล้ว	อีแจ่ม	มันนักเลง
		เรื่องด่ากัน	ก็เพลง	ไม่ย่นใคร
			ปีพาทย์ทำเพลงกล่อมนารีขึ้นเดียว	

ฉาก ๕

เวทีล่าง

บ้านขุนอินทรมีข้าราชการทั้ง ๔				ปีพาทย์ทำเพลงนางครวญขึ้นเดียว
ประชุมกันอยู่				
หมื่นราชเสนาหา	-	ขุนพิเรนทร์	ข้านี้	อืดอาด
		มันซ่องซัด	เสียจน	พันวิสัย
		มีรู้ที่	จะทำ	ประการใด
		ทำไม	ใจเย็น	เช่นนั้น
ขุนพิเรนทร์	-	ข้าคิดจน	หัวแทบ	จะแยก
		อยากฟัน	ให้แหลก	บดขยี้
		แต่คิดคิด	ไม่ออก	สักที
		หลวงศรี	ลองออกแต่้ม	แย้มพราย
หลวงศรี	-	มีทางเดียว	แต่คอย	พวกเมือง
เหนือ				
		ยกกำลัง	มาจุนเจือ	ให้มากหลาย
		กำลังมัน	มากมาย	พันประมาณ
ขุนอินทร์	-	มัวแต่คอย	เมืองเหนือ	คงตายก่อน

		ถูกมันลับ	เป็นท่อน	ประหัตประหาร
		อย่านึกว่า	มันไม่รู้	ทันการ
		เชื้อเรา	เกิดท่าน	อย่ามัวคอย
หมื่นราชเสนาหา	-	ข้านั้น	เห็นด้วย	กับขุนอินทร์
		ตัดสิน	ว่าจะสู้	หรือจะถอย
		มัวแต่	ตะบิด	ตะบอย
		คงเสียรอย	พวกมัน	สักครา
หลวงศรี	-	ถ้าสู้	เอาอะไร	ไปสู้
		คนผู้	มีเท่าใด	หนักหนา
		ขึ้นสู้	มีแต่ม้วย	มรณา
		อดทน	รอท่า	อย่ารำวี
ขุนอินทร์	-	รอรอ	เอาคอ	ไปพาดเขียง
		มันฟันเบรียง	ก็ตาย	เป็นผี
		รอรอ	คงม้วย	ซีวี
		ข้านี้	เบื่อฟัง	คงนั่งรอ
ขุนพิเรนทร์	-	เถียงกัน	เถียงกัน	ตลอดเวลา
		ไม่เห็นว่าเป็นเรื่อง	เป็นเรื่อง	กันเลยพ่อ
		เมื่อใด	จะเถียง	เพียงพอ
		แล้วได้รู้	ว่าจะล่อ	มันเมื่อใด
			ปีพาทย์ทำเพลงแขกมอญขึ้นเดี๋ย	
ท้าววรจันทร์ออก				
ท้าววรจันทร์	-	ฮือมัวแต่	จะรอ	รอเวลา
		เมื่อไรหนา	จะได้	เห็นผล
		ถึงคนน้อย	ก็ว่า	ไปตามจน
		ใช้ปัญญา	ของตน	ทุกทุกนาย
		คนคนนี้	รู้ใหม่	มันบ้ายศ
		อยากให้	ปรากฏ	เกียรติขยาย
		เอายศ	เข้าล่อ	ก็จะตาย
		ถึงคนมัน	มากมาย	ไม่ต้องกลัว
ขุนพิเรนทร์	-	เออถ้า	เช่นนั้น	เอาข่าวข้าง
		ยกขึ้นอ้าง	สื่อเลื่อง	ให้ทั่ว
		ว่าชาวฝอง	เป็นเผือก	ไปทั้งตัว
		ทั้งเมียผัว	คงตื่น	ทั้งสองคน
		แล้วคุณท้าว	ยุเข้า	ให้ออกจับ

	ว่าต้องตาม	ตำหรับ	ประเสริฐผล
	ออกจับเอง	จะได้	เป็นมงคล
	เราจะได้	ชุ่มพล	ไว้เล่นงาน
	แบ่งกัน	ออกเป็น	สามกอง
	กองหนึ่งดัก	ทางเรือ	ล้างผลาญ
	กองหนึ่งชும்	คุมอุปราช	คอยเล่นงาน
	กองหนึ่งตาม	ราชการ	มาด้วยมัน
	เพียงเท่านั้น	ก็ไม่ต้อง	ใช้คนมาก
	ไม่ลำบาก	ในการ	ทำนั้น
	พอเล่นนาย	มันตาย	วายชีวัน
	บริวาร	ทั้งนั้น	ยอมอยู่ดี
ทำวรวรจันทร์	-	เก่งจริง ๆ	ขุนพิเรนทร์
	หมดเวร	กันแล้ว	ทั้งกรุงศรี
	บ้านเมือง	จะได้	อยู่ดี
	ขอให้ท่าน	สวัสดิ์	มีโชคชัย
		ปีพาทย์ทำเพลงอาหวังชั้นเดียว	

ฉาก ๖

ท้องพระโรงกรุงหงษาวดี มีพระเจ้าตะเบ็งชะเวตี้			
บุเรงนอง พระเจ้าแปร พระยาพลิม			
และขุนนางพม่า ฝ้าตามตำแหน่ง		ปีพาทย์ทำเพลงประโคมพม่า	
		- เพลงพม่ากำชับ -	
พระเจ้าตะเบ็งชะเวตี้	-	พระยา	พลิม
		ข่าวคราว	ราชการ
		โดยเฉพาะ	ทางช้าง
		มีข่าว	อะไร
			จงบอกมา
		- เจรจา -	
		ตั้งแต่	เรารบ
		ยังคิด	แค้นใจ
		เสียตาย	เซียงการ
		คอยทำ	ที่จะ
พระยาพลิม	-	พระไชย	ราชา
		โอรส	ขึ้นครองเมือง
		แต่อายุ	ยังไม่ถึง
			สิบสี่ปี
			ผู้กล้าหาญ
			เป็นโฉน
			เมืองไทย
			แจ้งบอกมา
			แพ้พระไชย ฯ
			หนักหนา
			ภารา
			ไปราวี่
			สวรรคต
			แทนที่
			สิบสี่ปี

		ได้ข่าวว่า	สิ้นชีวิต	ไม่กี่วัน
		มารดา	ยกชู้	ขึ้นนั่งเมือง
		ขุนเคื่อง	กันทั่ว	ทั้งเขตชั้นธ
		ทางเหนือ	คิดยก	ไปประจัญ
		คงได้	ห้าห้า	กันบัลลัย
พระเจ้าตะเบ็งชะเวตี้	-	ถ้าเช่นนั้น	ก็เป็นที	ของเรา
		ที่จะเอา	ทัพยก	เป็นการใหญ่
		ต่อตี	ช่วงชิง	เอาเมืองไทย
		บุเรงนอง	ว่าไร	พี่ยา
			- เพลงพญาลำพอง -	
บุเรงนอง	-	ขอเดชะ	พระภูมินทร์	ปิ่นเกศ
		แห่งโบราณ	นคเรศ	หงษา ฯ
		การที่จะ	ยกพล	โยธา
		ไปรบรา	เมืองไทย	ในครั้งนี
		ขอได้โปรด	รอร้ง	ยังไว้
		อย่าเพื่อ	ยกไป	จากกรุงศรี
		เพราะสะเบียง	เราขาด	เต็มที
		ควรที่จะ	สะสม	ให้มากมาย
			- เจระจา -	
		เมื่อใด	ไพร่พล	มากมุล
		สะเบียง	เพิ่มพูน	มากหลาย
		จึงควรคิด	ที่จะยก	ไปเยี่ยมมกรา
		จะได้ไม่	แพ้พ่าย	กลับมา
พระเจ้าตะเบ็งชะเวตี้	-	พระเจ้าแปร	ละท่าน	ว่ายังไง
		ไม่รู้ว่	กลัวไทย	หรือเปล่านั้น
พระเจ้าแปร	-	ข้าพระองค์	เห็นควรคิด	พิจารณา
		ถึงที่ท่า	ฝ่ายไทย	อีกสักพัก
			- เพลงพม่าอาโก -	
พระเจ้าตะเบ็งชะเวตี้	-	ทุกวันนี้	ชื่อเสียง	ที่ลอยฟ่อง
		คือชื่อ	บุเรงนอง	บุญหนัก
		เป็นทั้ง	นักรบ	นักรัก
		ประจักษ์	ไปทั่ว	ทั้งเก้าทิศ
		จะเก็บไทย	ไว้ดี	เองหรือ
		ไว้ฝีมือ	ของท่าน	ว่าศักดิ์สิทธิ์

		จะเป็นผู้ อวดฤทธิ์ เราไม่ฟัง จะยกพล ไว้ชื่อ ห้ามมิให้	ชนะ ให้ลือ เสียงใคร ไปดี ปรากฏ ผู้ใด - เพลงพม่าโลม -	สิบทิศ ทุกกรุงไกร คราวนี้ ให้ได้ เกริกไกร ทัดทาน
บุเรงนอง	-	ขอเดชะ ตะเบ็งชะ ข้าพระองค์ ราชการ	พระองค์ เวดี อยู่ได้ เป็นจันใด	ทรงศรี ผู้กล้าหาญ บทมาลัย ก็
กราบทูล			- เจริจา -	
		ไม่เคยคิด ต่อพระปิ่น ตลอดชีวิต คุณพระ ไม่รู้ละ ไม่ว่าใคร บุเรงนอง ว่าควรยก ถ้าพระคิด	อาจเอื้อม โมพี พิสุจน์ อนุกุล ข้าจะ จงฟัง จงบอก โยธา จะยก	ชิงดี บดินทร์สุรย์ ได้มากมุล ตริ่งตรา ทำตามใจ คำข้า ออกมา ไปทางใด ไปจริง ๆ
พระเจ้าตะเบ็งชะเวตี้	-	จะนั่ง การที่ ควรยก ทางหนึ่ง รวบเอา ทัพใหญ่ ตีข้าง	เฉยอยู่ จะไปดี ทัพใหญ่ ไปดี อย่าให้เหลือ ยกไป เมืองกาญจน	อย่างไรได้ เมืองไทย ไปสองทาง ข้างเหนือ ทั้งที่ห่าง อีกทาง บุรี
บุเรงนอง	-	สองทัพ โรมรัน เป็นไป ภูมี	- เพลงพม่าเดิน - ประจบ อยุธยา ตามยุทธ จงทราบ	พบกัน กรุงศรี วิธี บทมาลัย

		- เจริญ -	
พระเจ้าตะเบ็งชะเวตี้	-	วิธีนั้น แต่ไม่เป็น ข้าขอบ รุกราน ยกเป็น รบบ เดินหน้า ชื่อเสียง จะยก บุกตัด ด่านเจดีย์ ชิงชัย	เป็นของ วิธี วิธี รวดเร็ว ทัพใหญ่ ขับเคี่ยว ทำเดียว จึงจะตั้ง เป็นทัพ ไปทาง สามองค์ อยุธยา - เพลงพม่าเขา - จงเตรียม ยกล่วง ทัพหลวง ยกนิกร
พระเจ้าตะเบ็งชะเวตี้	-	พระเจ้าแปร เป็นทัพหน้า เราจะยก พลิม	คนใจเย็น ที่ห้าวหาญ ที่ไม่นาน ด้วยกำลัง แต่ทัพเดียว ไม่ถอยหลัง บุกให้พัง ขจรไกล กษัตริย์ เขาใหญ่ ตรงไป พระนคร โยธา ไปก่อน บพจร ติดตามไป

ฉาก ๗

(เวทีล่าง)

ชายทุ่งปากคลองสระบัว กรุงศรีอยุธยา

ขุนพิเรนทรเทพ เมื่อนราชเสนหา

หลวงศรียศ กำลังปรึกษา

ปีพาทย์ทำเพลงขอมเงินชั้นเดียว

		- เจริญ -	
ขุนพิเรนทร์ ฯ	-	วันนี้ละ ทั้งเมียผัว เพื่อคล้องช้าง มาถึงตรง	จะได้ จะผ่าน ที่ด่อน นี้ไซ้
หมื่นราชเสนหา	-	ข้าดีใจ รับวาจา ถ้าไม่รับ รบบรา	ที่พระ ว่าจะครอง คงได้ ฆ่าฟัน
ขุนพิเรนทร์ ฯ	-	ผู้ใด	ได้แผ่นดิน รู้ดีชั่ว คลองใหญ่ มาจากไพร จะจับมัน เตียรราชา เขตขันซี ยุ่งกัน ล้มตาย
			โดยความชั่ว

		อย่าหลงตัว	ว่าจะไม่	ฉิบหาย
		ไม่มีวัน	จะรอด	จากวอดวาย
		คนไทย	ทั้งหลาย	ไม่มียอม
		การปกครอง	คนไทยต้อง	ใช้พระธรรม
		เอาความดี	จุนค้า	ทะนุถนอม
		ต้องดีกว่า	เขาจริง ๆ	ดีให้พร้อม
		หัวแข็งนัก	ยากจะยอม	ให้ผ่านกรุง
หมื่นราชเสนาหา	-	เรือกระบวน	เห็นจวน	จะมาถึง
ขุนพิเรนทร์ ฯ	-	อย่าเพิ่ง	ใจร้อน	ยังไม่รุ่ง
		เมื่อกระบวน	เลี้ยวพัน	ท้องคู้ง
		เรือพวกเรา	จะพุ่ง	เข้าล้อมไว้
		ลากตัว	มันขึ้นมา	ฆ่าเสีย
		ทั้งสองคน	ผิวเมีย	ผู้ยิ่งใหญ่
		ผู้ติดตาม	จะไม่	ทำอะไร
		แผนชั้นต้น	เพียงนี้ไซ้	กำหนดกัน
		(เสียงเห่เรือดังมาแต่ไกล)		
หมื่นราชเสนาหา	-	แฉะ เสียง	กระบวนเรือ	แล่นมา
		อย่าช้า	-	-
ขุนพิเรนทร์ ฯ	-	-	รอก่อน	อย่าหุนหัน
หลวงศรียศ	-	เสียงเห่	คราวนี้	ที่กระชั้น
ขุนพิเรนทร์ ฯ	-	ลงมือ	เล่นมันได้	แล้วคราวนี้
ทุกคนวิ่งไปลงเรือ				
ข้างในมีเสียงเอะอะในโรง			ปีพาทย์ทำเพลงเชิด	
เสียงขุนวรวงศา ฯ	-	เฮ้ย นั่น	เรือใคร	บุกเข้ามา
เสียงขุนพิเรนทร์ ฯ	-	เรือช้า	ผู้พระกาฬ	ชัยศรี
		จะเอา	ชีวิตมึง	ผู้กาฬ
เสียงขุนวรวงศา ฯ	-	ขุนพิเรนทร์ ฯ	เอ็งหรือนี้	ข้านี้แล้ว
ขุนพิเรนทร์ ฯ และพวก				
ลากขุนวรวงศา ฯ และมเหสีเข้ามา				
ขุนวรวงศา ฯ	-	ฉันบอกแล้ว	เห็นไหม	หล่อนไม่เชื่อ
		เลี้ยงลูกเสีย	ลูกตะเข้	ไว้เป็นแถว
		พลาดท่า	พ่ายพัง	ทั้งรู้แถว
ขุนอินทร์ ฯ	-	ยังพูดได้	แจ้ว ๆ	ก่อนจะตาย
			- เพลงดวงพระธาดาชู้คนเดียว -	

พระมเหสี	-	ขุนพิเรนทร์ ฯ นี่ถึง ท่านก็เป็น อย่าฆ่าข้า	โปรดด้วย พระศรีศิลป์ พระญาติ ให้รอดวาย	ช่วยชีวิต ฤาษาย ของลูกชาย เลยพ่อคุณ
			- เจรจา -	
ขุนพิเรนทร์ ฯ	-	ทีนี้ละ ที่ปล่อยให้ จนสมเด็จ นางนี่อยู่	เสียงอ่อน เกิดการ พระแก้วฟ้า ไม่เห็น	เสียงหวาน วายวุ่น สิ้นบุญ เจรจา
หลวงศรียศ	-	หลงขู้ พันผูก ตาบอด ชั่วช้า	ปล่อยขู้ ในเล่ห์ มือมิด สารพัด	ให้ฆ่าลูก เส่นหา ด้วยกามา จะพึงมี
ขุนอินทร์ ฯ	-	อย่าอยู่เลย พระศรีศิลป์ ไม่มี และจะเลี้ยง	ให้หนัก โอรส ผู้ใด ให้ตี	แผ่นดิน พระทรงศรี จะฆ่าตี กว่ามารดา
ขุนพิเรนทร์ ฯ	-	เฮ้ย ทหาร ทั้งเมียผัว ศรีษะนั้น อันกายา	จงจับ สองคน เสียบไว้ ทิ้งไป	เอาตัว ไปฆ่า กลางภาว ให้แรงกิน
ทหารลากคนทั้งสองออกไป			ปีพาทย์ทำเพลงพราหมณ์เข้าโบสถ์ชั้นเดียว	
			- เพลงช้างประสานงา -	
ขุนพิเรนทร์ ฯ	-	มาพวกเรา ตัดกำลัง แล้วเชิญ ลาพรต	กลับเขา ศัตรู พระเชียร ฯ ผ่านธานี	ไปในวัง ให้สุดสิ้น พงศ์รินทร์ กรุงไกร

เวทีล่าง

กระบวนเสด็จขึ้นพระราชมณเฑียร
ของสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ
มีราชนารีเชิญเครื่องมงคล ตามเสด็จ

ปีพาทย์ทำเพลงกลองโยน

ฉาก ๘

ในพระราชมณเฑียรกรุงศรีอยุธยา

พระสุริโยทัย กับพระสวัสดี ประทับอยู่ด้วยกัน

ปีพาทย์ทำเพลงสุริโยทัย

- เพลงสุริโยทัย -

พระสุริโยทัย	-	คูกร	เจ้าสวัสดี	สายสมร
		พระบิดร	ได้ขึ้น	เป็นใหญ่
		ครอบครอง	อยุธยา	เวียงชัย
		ขุนนางทั้ง	นั้นไซ้	กราบทูล
			- เຈຈາ -	
		ให้บำเหน็จ	ขุนพิเรนทร์	ขึ้นเป็นเจ้า
		ครองสองแคว	ผ่านเฝ้า	ไอสุริย์
		เกียรติงามสรรพ	ได้รับ	พระบันฑูร
		ยศมากมุล	สมควร	แก่ผลงาน
		ประทานเจ้า	ให้เป็น	อรรคมเหสี
		เป็นใหญ่	ในธานี	วังสถาน
		ทรงตั้ง	ชื่อใหม่	แก่ยาวมาลย์
		ชื่อวิสุทธิ	นงคราญ	กษัตริย์
พระวิสุทธิ	-	ลูกนั้น	สุดแต่แต่	พระโองการ
		จะคัดค้าน	นั้นก็	ไซ้ที่
พระสุริโยทัย	-	ถูกแล้ว	เจ้าเป็น	ราชนารี
		ชั่วดี	ก็แจ้ง	อยู่แก่ใจ
			- เพลงลาวสมเด็จ - (ตัดสร้อย)	
พระวิสุทธิ	-	ความจริง	ที่ลูก	ปวารณา
		คืออยู่กับ	มารดา	ไม่ไปไหน
		รับราชการ	สนองคุณ	พระทรงชัย
		ไม่ย่อท้อ	บาทา	พระทรงยศ
			- เຈຈາ -	
พระสุริโยทัย	-	ธรรมดา	เป็นสตรี	ย่อมมีคู่
		เชิดชู	ศักดิ์ศรี	ให้ปรากฏ
		การเป็นเมีย	เป็นแม่	นั้นงามด
		เลิศลอบ	ช้อยชด	ในแผ่นดิน
			- เพลงจระเข้ ขวางคลอง -	
		เจ้าจะเป็น	ผู้สมาน	คนได้เหนือ
		ให้อุดหนุน	จุนเจือ	ทั้งสองถิ่น

		ไม่มีเขา	มีเรา	แย่งทำกิน
		ในอาณา	พระปิ่น	ธานี
		เป็นลูกเมีย	เจ้าแผ่นดิน	ต้องเสียสละ
		ยอมละ	ยอมเว้น	ทุกสิ่ง
		ยอมเสีย	แม้กระทั่ง	ชีวิต
		ป้องกัน	ประชาชาติ	ทั้งกรุงไกร
			- เจระจา -	
หันไปพูดกับพระบรมดิลก	-	ด้วยกำลัง	ข้าศึก	มากมายนัก
		ชายฉกรรจ์	มีสัก	เท่าไร
		เปรียบกำลัง	แล้วเห็น	ยังห่างไกล
		เราแม่ลูก	เกิดสมัย	ศึกรอบกาย
		ถึงเป็นหญิง	ก็จะลอง	อาสารบ
		เพื่อสุขสงบ	แห่งประชา	ชนทั้งหลาย
		ถึงพลาดท่า	เสียที่	ชีวิตรวย
		ปลื้มใจหาย	เสร็จหน้าที่	ที่เกิดมา
			- เพลงขอมกล่อมลูกชั้นเดียว -	
พระบรมดิลก	-	อันหน้าที่	ป้องกัน	บ้านเมือง
		เป็นเรื่อง	ของทุกคน	ทั้งน้อยใหญ่
		เพราะต่างคน	ก็ต่าง	เป็นไทย
		ต้องพร้อมใจ	เข้าช่วย	ราวี
			- เจระจา -	
		จะมัวเลือก	นั่นหญิง	นี่ชาย
		ต่างฝ่าย	ต่างแบ่ง	หน้าที่
		นั่นทำได้	แต่เวลา	บ้านเมืองดี
		เมื่อศึกมี	ก็ต้อง	ป้องกัน
		ผู้หญิงเรา	แต่สมัย	โบราณมา
		บังคับข้าง	ชีม้า	ได้ทั้งสิ้น
		ควรจะทำพร้อม	ยอมเหนื่อย	กายิน
		เข้าร่วม	ชีวิต	โรมรัน
พระสวัสดี	-	ถ้าเอา	ผู้หญิง	ไปใช้รบ
		การเรือน	คงจบ	เป็นแม่นมั่น
		เปลืองเวลา	ใช้ใน	การโรมรัน
		ไม่เป็นอัน	ดูแล	ครัวไฟ
พระสุริโยทัย	-	ที่ลูกสวัสดี	พูดนั้น	ก็ถูกอยู่

ถ้าไม่มี		ศึกศัตรู	เข้ามาให้
แต่ถ้ามัน		เข้ามา	ทำอย่างไร
มีปนกัน		ทั่วไป	ทั้งภาว
บ้านเรือน		จะถูก	เผาเป็นจุล
วุ่นวาย		ตลอดถึง	ศาสนา
ไม่มีเหลือ		อีกแล้ว	วัดวา
ชีบา		นางสงฆ์	จะแหกกลาญ
ประชาชน		ทั้งปวง	จะล้มตาย
วอดวาย		เพราะมัน	ล้างผลาญ
ที่เป็น		นารี	รูปสะคราญ
มันจะทำ		อนาจาร	ย้าย
ถ้า मैं		จะเป็น	ไปเช่นนี้
จะอยู่ได้		อย่างไรกัน	เสียราศี
พวกเรา		มีเกียรติ	แห่งสตรี
คิดดู		ให้ดี	เถิดลูกรัก
		- เพลงสร้อยเพลง -	
ถึงจะเสีย		ชีวิต	ก็เสียไป
อวยอมให้		ถึงเสีย	เกียรติศักดิ์
เกียรติของไทย		มีค่า	สูงนัก
ต้องพร้อมพรัก		ร่วมกัน	ยุทธนา
พระมหากษัตริย์พรดีเสด็จออก			
ทำวรวรจันทร์ และทำวแจ่ม ตามเสด็จ		ปีพาทย์ทำเพลงสร้อยเพลงชั้นเดียว	
พระมหากษัตริย์	-	แม่บอกลูก	แล้วหรือ
		บุญลือ	เส่นหา
พระวิสุทธิ	-	รับโองการ	พระบิดา
พระบรมดิลก	-	น้องคง	ไปนานวัน
		พี่สวัสดี	สองแคว
		ไกลแท้ๆ	ต่างเขตชั้นท์
พระสุริโยทัย	-	อีกสามธิดา	ผู้ใดกัน
พระมหากษัตริย์	-	ก็ขุนนาง	ที่มีคุณ
		คนหนึ่ง	เป็นเทวี
		ไปครองศรี	เกื้อหนุน
		คนหนึ่งให้	เพิ่มบุญ
		เจ้าจุน	เสนา

		อีกคนให้	ทหาร	ผู้สามารถ
		ซึ่งเดิมเป็น	หมื่นราช	เสนาหา
		ให้เป็นที	มหาเทพ	เจ้าพระยา
		เครื่องยศดา	จัดให้ทั่ว	ทุกตัวคน
			- เพลงพญาสีเส้า -	
สั่งท้าววรจันทร์		จัดการ	ส่งลูกสาว	ทั้งสี่
		โดยกระบวน	เฉลิมศรี	สถาผล
		ไปส่งให้	ขุนนาง	ทั้งสี่คน
		ตามฤกษ์	มงคล	สวัสดิ์
ท้าววรจันทร์รับพระโองการออกไปสั่งการ			ปีพาทย์ทำเพลงอาถรรพ์ชั้นเดียว	
พอดีพระราเมศวร เข้ามา				
			-- เจรจา --	
พระมหากักรพรรดิ	-	มีอะไร	กันหรือ	ราเมศวร
พระราเมศวร	-	มีข่าวด่วน	ชายแดน	พระทรงศรี
		ว่าพม่า	ยกพล	โยธี
		โดยตะเบ็ง	ชะเวตี้	เป็นแม่ทัพ
		คงไม่นาน	ก็จะถึง	ชานกรุง
		จะต้องเตรียม	รบพุ่ง	ให้พร้อมสรรพ
พระมหากักรพรรดิ	-	เตรียมพร้อม	เตรียมไว้	เป็นฝ่ายรับ
		เจ้าจง	กำกับ	สงคราม
			- เพลงสี่บท -	
พระสุริโยทัย	-	น้องเป็นข้า	บาทบง	ของทรงเดช
		มงกุฎเกศ	จอมกษัตริย์	กรุงสยาม
		โปรดเกล้า	ยกยศ	ไว้ดงาม
		เฉลิมนาม	ปรากฏ	ยศไกร
			- เจรจา -	
		บ้านเมือง	เคื่องเข็ญ	เป็นทุกข์
		จะให้นอน	เป็นสุข	ได้ไหน
		ธรรมดา	นารี	เมื่อมีภัย
		ย่อมร่วมใจ	ร่วมตาย	กับสามี
			- เจรจา -	
พระมหากักรพรรดิ	-	ขอบใจ	เจ้าผู้	เพื่อนยาก
		ตกระกำ	ลำบาก	มาด้วยพี

		เห็นใจ	เจ้าแล้ว	เทวี
		มารศรี	ยอมได้	ราชการ
			- เพลงสามเส้า -	
พระบรมดิลก	-	ลูกขอ	อาสา	ฝ่าละออง
		ออกประลอง	การยุทธ	อย่างทหาร
		ฝึกฝน	มาแล้ว	ช้านาน
		พระภูบาล	จงโปรด	เมตตา
			- เจรจา -	
พระมหากษัตริย์	-	ช้างแก้ว	ม้าแก้ว	มีเท่าใด
		ไม่ชื่นใจ	เท่าลูกเมีย	เสน่หา
		เป็นเมียแก้ว	ลูกแก้ว	คู่ชีวิต
		วาจา	เจ้าปลอบ	
ประโลมใจ		เราเป็น	ประมุข	ของประเทศ
		มีราช	อาณาเขต	กว้างใหญ่
		รับผิดชอบ	ชีวิต	ของชาวไทย
		ทั่วทุก	คนไซ้	ในภารา
		ศึกมา	จะเกณฑ์	ทุกคนรบ
		เอาลูกเมีย	เก็บหลบ	ไม่ออกหน้า
		ถึงคราวตาย	ให้เขาตาย	วายชีวิต
		ทำเช่นนั้น	เห็นว่า	น่าอาย
			- เพลงกล่อมพญา -	
		เกิดมาใน	ประยูร	เศวตฉัตร
		ต้องซื่อสัตย์	ต่อประชา	ทั้งหลาย
		รักษาเกียรติ	รักษายศ	เพชรพราย
		ออกนำหน้า	ผู้ตาย	ก่อนปวงชน
			- เจรจา -	
พระสุริโยทัย	-	พวกผู้หญิง	ของน้อง	นั่นมีมาก
		ต่างไม่กลัว	ความยาก	ทุกแห่งหน
		ฝึกอาวุธ	ไว้ทั่ว	ทุกตัวคน
		พร้อมที่จะ	ประจัญ	ไฟรี
		ผู้ชาย	ของเรา	มีน้อย
		มีผู้หญิง	ไว้คอย	เสริมที่
		ไหน ๆ	ก็ต้องตาย	อยู่ดี

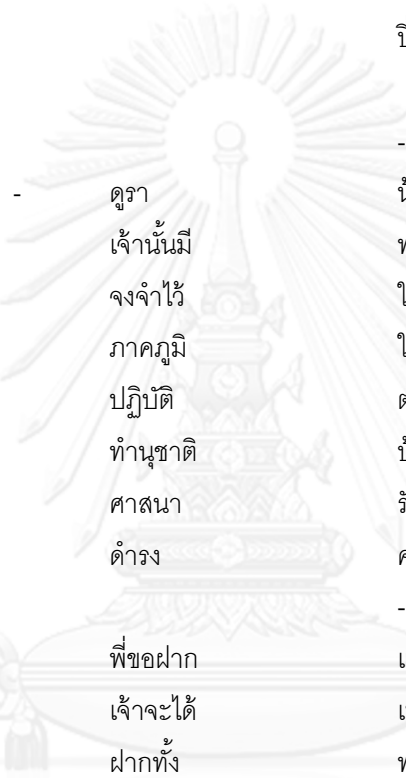
ตายทั้งที	ก็ไว้ชื่อ	ให้ลือชา
ว่าหญิงไทย	ไม่หวาด	หัวนศัตรู
พร้อมสู้	ศึกทั้งหลาย	ไม่เลือกหน้า
ขอจัดแจง	เหล่านารี	โยธา
แต่งกายา	ปลอมเป็น	ชายชาญ
	ปีพาทย์ทำเพลงกล่อมนารีขึ้นเดียว	

พระมหาจักรพรรดิกับพระสุริโยทัยเข้า

พระบรมดิลกกับสิ่ง

กับพระเทพ พระมหินทร

พระบรมดิลก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ปีพาทย์ทำเพลง

- เพลงดาวทอง -

น้องรัก	ทั้งสองศรี
พ่อแม่	กล้าหาญ
ในใจ	นานเท่านาน
ในท่าน	ทั้งสององค์
ตามรอย	ยุคบาท
บ้านเมือง	ให้สูงส่ง
รักษาไว้	ให้มั่นคง
ความดี	วัฒนา

- เกรจาในเพลง -

พี่ขอฝาก	แผ่นดิน	เอาไว้
เจ้าจะได้	เป็นกำลัง	ในกายหน้า
ฝากทั้ง	พระชนนี	พระบิดา
หากว่า	พี่มี	อันเป็นไป
ไม่แน่	ว่าพี่	จะได้กลับ
อาจจะตาย	กลางทัพ	ก็เป็นได้
เป็นห่วงน้อง	ว่ายัง	เยาว์วัย
ดวงใจ	ของพี่	ทั้งสองรา

- เพลงดาวทอง -

นิจจาเฮ้ย	เคยเล่น	ทุกเย็นเช้า
จะอ้างว้าง	เสียบเหงา	ไม่เห็นหน้า
เจ้าอินทร์	เจ้าเทพ	พี่ขอลา
น้องยา	จงอยู่	สวัสดิ์

ปิดม่าน

ฉาก ๙

หน้าม่าน

พระสุริโยทัยดำเนิน

อย่างใช้ความคิดซ้า ๆ พอถึง

กลางเวที ม่านเปิด เป็นห้อง

บรรทมของพระบรมดิลก มีเตียงบรรทม

พระฉายวางบนม้านี้เตี้ย ๆ

ปีพาทย์ทำเพลงช้าไหม ๓ เที้ยว

พระสุริโยทัยดำเนินเข้าไปที่เตียง คลุม

ผ้าคลุมบรรทมให้เรียบร้อย พร้อมทั้ง

พิจารณาพระบรมดิลกด้วยความรู้สึกทั้งรักทั้งห่วง

พระบรมดิลกสุบินเห็นสัตว์ร้าย

ตกพระทัยผวา พระสุริโยทัยสวมกอดรับขวัญ

พระบรมดิลกองค์สิ้นอยู่นิดแล้วเป็นปกติ

เสียงพระบรมดิลกร้อง

- เจรจา -

พระสุริโยทัย	-	ขวัญเอ๋ย อย่ามัว นี่สมลูก ทำที่	อยู่กับเนื้อ เที้ยวไป คงฝัน ตกใจ	กับตัว ในไพรีศรี ร้ายเต็มที มากครั้น
พระบรมดิลก	-	ลูกฝันเห็น ต่อรบ มันกระโจน ตกใจตื่น	พยศษา ในราวป่า เข้ามา จากฝัน	ไล่ขับ ฝันฝัน หลบไม่ทัน พรั่นใจ
พระสุริโยทัย	-	เห็นจะเป็น แกมยงรี จึงนิมิต ไม่เป็นไร	ด้วยธาตุ ออกกำลัง ต่าง ๆ ดอกเจ้า	ไม่ปกติ ยกใหญ่ เป็นไป เยาวภา
พระบรมดิลก	-	แล้วเหตุใด รับขวัญ	จึงได้ หม่อมฉัน	เสด็จทัน ออกชายหน้า
พระสุริโยทัย	-	นอนไม่หลับ จึงเดินเลย	เป็นห่วง เข้ามา	ดวงสุดา แลโฉมตรู
พระบรมดิลก	-	เป็นพระ บารมี ไม่ว่ากิน ลูกทุกคน	กรุณา ปกเกล้าตน ว่านอน ต่างรู้	ยิ่งล้น คุ้มอยู่ ฝ้าดู สำนึกดี

พระสุริโยทัย	-	ถ้ารู้สึก อย่ายากกาย คอยเอาใจ บุญมี	ว่ายัง ตามไป ช่วยแม่ ก็จะ	ไม่สบาย โดยหัตถ์ ในธานี กลับมาพบ
พระบรมดิลก	-	ลูกนั้น ขึ้นไม่ไป คนก็รู้ ว่าจะตาม	ไม่เป็น จะถูกล่า ทั่วกัน เสด็จรบ	อันใด ว่าหลีกหลบ ครั้นครบ ที่นอกเมือง
พระสุริโยทัย	-	แน่ใจ ไม่พร้อมพริก	จริง ๆ แล้วอย่า	หรือลูกรัก ไปหาเรื่อง
พระบรมดิลก	-	เป็นความจริง ลูกไม่	ได้โปรด ยกเยื้อง	อย่าขุนเคือง เปลี่ยนแปลง
พระสุริโยทัย	-	บอกตามตรง ที่ต้อมมา อายุเจ้า ความเข้มแข็ง แม่นั้นถึง ความรักลูก ตัดอย่างไร แม่นั้นตาย	แม่เป็นห่วง ลำบาก ยังน้อย ก็ไม่ อย่างไร มากแท้ ก็ไม่ขาด แทนเจ้า	ลูกมาก โดยตำแหน่ง นักแรง เท่าผู้ชาย ยังเป็นแม่ โหมฉาย เด็ดทลาย ได้ลูกรัก
พระบรมดิลก	-	หม่อมฉัน รักเท่าเทียม รักอย่าง เห็นยากหนัก พระเสด็จ หวังจะช่วย หากว่า ก็ขอเป็น ไม่มีใคร ทั้งสององค์ ไม่เคยนึก เมตตา	ก็รัก ชีวา ลูกรักแม่ ที่จะ ทางไหน รองบาท จะมี อยู่ได้ ในโลก เป็นที่สุด อาลัย อย่าห้าม	พระมารดา แน่นหนัก แน่นนัก ตัดใจ จึงไปด้วย อดิษฐ์ อันเป็นไป พระบาท ห้ามลูกหยุด ในแหล่งหล้า ในชีวา ลูกคลาไคล
พระสุริโยทัย	-	ชีวิตนี้ เราอยู่เพื่อ	มีกรรม ทำบุญ	อุดหนุน ไว้ชาติใหม่

		ผลบุญจะ	ลดกิเลส	น้อยลงไป
		กรรมใหม่ก็	จะเป็น	กรรมดีงาม
		ไม่มีสิ่ง	ใดดีเท่า	ความสงบ
		อีกความสว่าง	แจ้งจบ	ในโลกสาม
		ทั้งความสะอาด	บริสุทธิ์	ปฏิบัติตาม
		ถ้าพยายาม	จะหลุดพ้น	จากบ่วงกรรม
พระบรมดิลก	-	ลูกทำใจ	ได้แล้ว	พระมารดา
		ที่คิดวน	ไปมา	แต่หัวค่ำ
		เพราะความห่วง	ต่าง ๆ	มาชักนำ
		ฟังคำ	พระแล้ว	ก็ค่อยคลาย
			- เพลงธรณีกรรแสง -	
พระสุริโยทัย	-	โอ้ว่า	บรม	ดิลกเอ๋ย
		อย่าคิดมาก	ไปเลย	โฉมฉาย
		เราแม่ลูก	เกิดมาแล้ว	เป็นรูปกาย
		เลือกเกิด	เลือกตาย	ได้เมื่อไร
		กรรมเก่า	ส่งเรา	ทั้งสองรา
		ให้เกิดมา	ในวงศ์	สกุลใหญ่
		รับผิดชอบ	แผ่นดิน	ของไทย
		ทำหน้าที่	เราไป	ให้สุดดี
			เชิด - หน้าม่าน	
	(เวทีล่าง)			
		สตรีแต่งเครื่องทวารอย่างชาย		
		ออกเวทีล่างจำนวน ๒๐ คน	ดนตรีทำเพลงกราวกลาง	
		บนเวทีหน้าม่าน พระสุริโยทัยยืนกั้นกลด		
		มีทหารยืนเรียงรายที่ชั้นล่าง		
		อีกจำนวนหนึ่ง	- เพลงทองย่อน -	
พระสุริโยทัย	-	ดูรา	ประชา	ชาวไทย
		ยุทธภย	ปรากฏ	ต่อกรุงศรี
		ซิ่นนั่งอยู่	เสียเมือง	แก่ไพร่
		จงช่วยกัน	ราวี	ศัตรู
		ถึงไม่รบ	ถ้าแพ้	ก็ถูกจับ
		มันจะทำ	ย่อยยับ	ลบหลู่
		เสียชีวิต	รักษาเกียรติ	เชิดชู
		ให้โลกรู้	ว่าเรารัก	ความเป็นไท

			- เพลงกราวกลาง -	
ทหาร	-	เราชาวไทย ไม่หลีกหลบ รวมกำลัง ถึงบรรลัย มีดาบ ห้าห้า มีหอก จะแทนทด ที่สุด ที่สุด ที่สุด พวกเรายอม	พร้อมแล้ว ทิ้งบุรี ชายหญิง ก็ให้ ใช้ดาบ กับมัน แทงด้วยหอก แผ่นดิน ของเรา คือศาสน์ คือองค์ ม้วยมิด	ที่จะรบ หนีไปไหน เข้าชิงชัย บันลือยศ พาดฟัน ทรหด ไม่ละลด ด้วยชีวิต นั่นคือชาติ อันศักดิ์สิทธิ์ พระทรงฤทธิ์ เพื่อรัฐ
			ฉาก ๑๐	
ริมกำแพงเมือง ประชาชนเดินไปมาพลุกพล่าน ฟ้าแดงดั่งสีเลือด			ปีพาทย์ทำเพลงเซ็ด	
			- เจริญ -	
ชาวบ้าน กระจัด	-	เฮ้ย ได้ยิน พม่า ทัพหลวง สมเด็จพระ หากแต่ เข้าต่อตี ส่วนพระองค์	เขาบอก ตีไทย นั่นแตก จักรพรรดิ องค์พระ ขวางกัน สวรร	กันว่า กระจาย พรากพลัด เกือบไป อรรคมเหสี ไว้ได้ ครรลย์
ชาวบ้าน ๒	-	ปากมึง พูดจา มึงนั่น กูนี้	จรรโล ล้วนแต่ เป็นคน อยากด่า	สิ้นดี อับมงคล อับรีย ให้สาใจ
ชาวบ้าน ๓	-	เดี๋ยวก่อน ตัวฉัน เมื่อกี้ ว่าพระสุ	อย่าเพิ่ง ชักออก ก็ได้ยิน ริโยทัย	ด่ามัน สงสัย อิงไป สิ้นพระชนม์

		พระบรม	ดิลก	ราชธิดา
		ก็เสียท่า	ถูกมัน	พันปัน
ชาวบ้าน ๒	-	โธ้ย จริงหรือ	กูนั้น	เหลือทน
		เข้าตาจน	เห็นที่	จะปลดปล่อย
เสียงร้อง	-	พระแม่เจ้า	ถูกพัน	สวรรคต
เสียงร้อง	-	พระแม่เจ้า	ซีปลด	ผุยผง
เสียงร้อง	-	พระแม่เจ้า	ขาดคอช้าง	ปลดปล่อย
เสียงร้อง	-	พระแม่เจ้า	ไม่คืนคง	กลับมา
เสียงร้อง	-	พระบรม	ดิลก	ก็ม้วยมรณ
เสียงร้อง	-	พระถูก	ราษฎรอน	พันฆ่า
เสียงร้อง	-	พระบรม	ดิลก	สิ้นชีวา
เสียงร้อง	-	พระราช	ธิดา	วายวาง
เสียงร้อง	-	กูจะอยู่	ไปไย	อีกเล่า
		เจ้าพระคุณ	พระแม่เจ้า	หนีห่าง
เสียงร้อง	-	กูจะ	เป็นบ้า	แล้วอีนาง
เสียงร้อง	-	สิ้นคิด	-	-
เสียงร้อง	-	-	สิ้นทาง	-
เสียงร้อง	-	-	-	สิ้นปัญญา
เสียงร้อง	-	ทำไม	ต้องเป็น	พระองค์
เสียงร้อง	-	ทำไม	ไม่คืนคง	กลับเคหา
เสียงร้อง	-	แล้วใคร	จะป้อง	อยุธยา
เสียงร้อง	-	แล้วใคร	จะเมตตา	ปวงชน
เสียงร้อง	-	พระชูปเกล้า	เลี้ยงชีวิต	เป็นตัว
		พระคุณ	ท่วมหัว	ทุกแห่งหน
		พระเอื้อเฟื้อ	เจือจาน	ทุกตำบล
		พระปราณี	ไม่เว้นตน	ทั่วทั้งเมือง

ฟ้าเป็นสีน้ำเงิน

ที่เวทีล่างดับมีด มีไฟเป็นวงกลม

เคลื่อนที่พื้นจากประตูซ้าย

ไปประตูขวา ชาวเมือง

ถวายเป็นบังคม

กลองชนะ ปี

ประโคมดังไกล ๆ

พอหมดเสียงประโคม

ทุกคนเงียบกริบ

เสียงเกริ่นโคลงขึ้น

บนเวทีเป็นภาพนิ่งของชาวเมือง

- เกริ่นโคลง -

เจ้าพระคุณ	พระทูน	กระหม่อมแก้ว
หน้าที่พระ	เสร็จแล้ว	เกียรติลือเลื่อง
เสียดละ	ชีวิต	ไม่เปล้าเปลือง
เลือดเนื้อ	พระนองเนือง	ปกเกล้าไทย
ไฉ่ว่า	พระบรม	ดิลกโลก
ทวยราษฎร์	วิปโยค	สุุดหาไหน
ชั้นษา	พระยั้งน้อย	น้อยเหลือใจ
น้ำพระทัย	แข็งแกร่ง	แรงกว่าชาย

- ม่านปิด -

ฉาก ๑๑

- เพลงพม่าเขว -

หน้าม่านมีกองทัพบุเรงนอง

ออกจากประตูขวาไปซ้าย

- ม่านเปิด -

บุเรงนองถึงสนามรบ

เห็นศพยังตายเกลื่อนอยู่

บุเรงนองรำพึงกับทหาร

- เจริญ -

บุเรงนอง

-	ตรงนี้	ที่พระสุ	ริโยทัย
	ชิงชัย	เจ้าแปร	เก่งใจหาย
	รำง้าว	งามผงดาด	ดั่งชาติชาย
	เดี้ยวลด	เยื้องกราย	ถูกทำนอง
	ตัดสิ้นใจ	เด็ดขาด	ปราดเข้าขวาง
	กั้นกาง	อาวุธ	มิให้ต้อง
	พระสามี	รอดได้	ดั่งใจปอง
	ขับช้าง	แคล้วคล่อง	ว่องไว
	แรงสตรี	หรือจะสู้	แรงบุรุษ
	ถึงใจกล้า	แย่งยุทธ	ก็ไม่ไหว
	แรงน้อย	ก็ยอมแพ้	การชิงชัย
	พระจิ้ง	บรรลีย์	ในทันที
	เมื่อถูกง้าว	พระหวีด	กรีดเสียง

บุเรงนอง

ลำเนียง	บ่งเพศ	อิติถี
มาลาพลัด	ลงพืน	ปถพี
เกศี่	หลดสยาย	กระจายลง
ยาวสรวย	สวยขำ	ดำนัน
พักตร์ยังผ่อง	เพียงจันทร์	นำพิศวง
ด้วยมุ่มมอบ	ชีวิต	อุทิศองค์
แต่จอมพงศ์	ผู้เป็น	ภัสดา

- เพลงพม่าเห่ -

อยุธยา	นั่นดี	มีนางแก้ว
ประเสริฐ	เพริศแพรว	ยากจะหา
รักแผ่นดิน	จริงจริง	ยิ่งชีวา
หาญกล้า	ดุจชาย	ชาติรี
นามพระ	สุริ	โยทัย
ผู้ยิ่ง	ยศไกร	ศักดิ์ศรี
จะปรากฏ	อยู่ใน	ธรณี
อีกต่อไป	นานปี	ไม่เสื่อมคลาย

รัวฉิ่งตีกำบรวรพี-

จบ -

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวพิชชาพร วิจิเจริญ เกิดเมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ. 2530 ที่กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีศิลปศาสตร์บัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ ภาควิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในปีการศึกษา 2551 และเข้าศึกษาต่อในระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชา นิเทศศาสตร์ กลุ่มวิชาการสื่อสารเชิงสุนทรีย์และบันเทิงคดี คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัยเมื่อ พ.ศ. 2553

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY